

NNCL478-363v2.0

Graham Greene

Az isztambuli vonat

EURÓPA KÖNYVKIADÓ

BUDAPEST 1988

EURÓPA KÖNYVKIADÓ, BUDAPEST
FELELŐS KIADÓ OSZTOVITS LEVENTE IGAZGATÓ
SZEDTE ÉS NYOMTA AZ ALFÖLDI NYOMDA
FELELŐS VEZETŐ: BENKŐ ISTVÁN VEZÉRIGAZGATÓ
A NYOMDAI RENDELÉS TÖRZSSZÁMA: 165.66-14-1
KÉSZÜLT DEBRECENBEN, 1988-BAN

A FORDÍTÁST AZ EREDETIVEL DETRE JÓZSEFNÉ
VETETTE EGYBE
FELELŐS SZERKESZTŐ: FERENCZ GYŐZŐ
A VÉDŐBORÍTÓ ÉS A KÖTÉSTERV URAI ERIKA MUNKÁJA
MŰSZAKI SZERKESZTŐ: KÁLLAY JUDIT
MŰSZAKI VEZETŐ: MIKLÓSI IMRE
KÉSZÜLT 14,4 (A/5) ÍV TERJEDELEMBEN
ISBN963 074692 1
SOROZAT ISBN 963 07 4265 9

GRAHAM GREENE
STAMBOUL TRAIN
WILLIAM HEINEMANN LTD. LONDON, 1932
COPYRIGHT GRAHAM GREENE 1932

HUNGARIAN TRANSLATION BENEDEK MIHÁLY
1988

Vivien Condace-nek igaz szeretettel

*A TERMÉSZETBEN MINDENNEK LÍRAI AZ ESZMÉNYI
LÉNYEGE, TRAGIKUS A SORSA, KOMIKUS A LÉTE.*

George Santayana

ELSŐ RÉSZ

A hajópénztáros kézbe vette az utolsó partraszállókártyát, és az utasokra nézett, ahogy a sínek és váltók véget nem érő egyhangú sorában az elárvult tehervagonokat kerülgetve átszelik a szürke, csatakos rakpartot. Feltűrt kabátgallérral, nyakukat a válluk közé húzva mentek; a hosszú vasúti kocsikban, a fülkék asztalán már felgyújtották a lámpát, s az égők kék gyöngysorként ragyogtak át az esőn. Egy óriás daru gékje húzott el nagy ívben, aztán leereszkedett, s a csörlő zakatolása egy pillanatra elnyomta a víz átható hangjait, a borús égből zuhogó eső kopogását, a rakpartot és a gőzös oldalát csapkodó hullámok zaját. Délután fél öt volt.

- Úristen, micsoda tavasz - mondta hangosan a hajópénztáros, hogy megpróbálja elűzni az utóbbi néhány óra képeit, az eső áztatta fedélzetet, a gőz, az olaj és a bárból kiáradó poshadt világos sör szagát, a fekete selyem suhogását, ahogy a pincérnő ide-oda cikázott a bádogkorsókkal. Fölpillantott a daru acélmerevítőire, föl a kezelőállásig, ahol egy kék kezeslábasba bújtatott apró figura hatalmas kereket forgatott; a pénztáros szokatlan irigységet érzett. A darukezelőt jó tízméternyi köd és eső választotta el tőle, az utasoktól, a hosszú, kivilágított expressztől. Én viszont képtelen vagyok elszakadni ezektől az átkozott arcoktól, gondolta a hajópénztáros, és eszébe jutott a súlyos szőrmekabátba burkolózó zsidó fiatalember, aki azért panaszkodott, mert kétágyas fülkét kapott; két istenverte órára, nem többre.

Odaszólt az utolsó másodosztályú utasnak: - Asszonyom, nem arra. A vámépület emerre van. - Az arc szokatlanul fiatal volt; ettől a hajópénztáros kissé megenyhült; ez legalább nem panaszkodik. - Asszonyom, nem kér hordárt a bőröndjéhez?

- Inkább nem - felelte. - Nem értem, mit mondanak. Különben se nehéz. - Olcsó fehér esőkabátja fölött összecsuicsörítette a száját. - Hacsak maga nem akarja vinni,

kapitány úr. – A hajópénztárost elbűvölte a lány arcátlansága. – Ó, ha fiatal lennék, önnek nem is lenne szüksége hordásra. Fogalmam sincs, hogy ezek mit képzelnek. – A fejét csóválta, amikor a zsidó fiatalember kilépett a vámosok barakkjából, s a nyomában két megrakott hordárral, szürke antilopbőr cipőben óvatosan megindult a sínek között. – Messzire megy?

– Végig – felelte a lány, és boldogtalanul elnézett a sínek fölött a csomaghalmokra, az étkezőkocsi felgyújtott lámpáira, a sötéten várakozó vagonokra.

– Hálókocsival?

– Nem.

– Pedig azzal kellene – állapította meg a férfi –, ha már ilyen hosszú útra megy. Három éjszaka vonaton. Az nem tréfa. Egyébként minek megy Konstantinápolyba? Házasodni?

– Tudomásom szerint nem. – A lány az indulástól mélabús lett, és félt az ismeretlentől, de most egy kissé elmosolyodott. – Bár ki tudja, nem igaz?

– Dolgozik?

– Táncolok. Varietében.

A lány köszönt, és elfordult a férfitől. Az esőkabáton át látszott, hogy karcsú a teste, mely még a sínek és hálókocsik közt botorkálva is meg tudta őrizni magabiztosságát. Egy jelzőlámpa pirosról zöldre váltott, s egy gőzszelep hosszát füttyentett. A lány arca közönséges volt és hamiskás, a modora merész és szomorú, a férfi még egy pillanatig legeltette rajta a szemét. – Emlékezzen rám! – kiáltott utána. – Egy vagy két hónap múlva újra látni fogom magát. – De tudta, hogy ő viszont nem fog emlékezni a lányra; az elkövetkező hetekben túl sok arc fog bebámulni az irodája ablakán, az egyik kabinjegyet akar, a másik pénzt vált, a harmadik hálókocsijegyet szeretne; túl sok ahhoz, hogy megjegyyezzen valakit, akin nincs is semmi rendkívüli.

A személyzet közben nekilátott a visszaút előkészítésének, elkezdtek súrolni a fedélzetet, s amikor a pénztáros fölért a hajóra, egészen földerült az arca, hogy végre eltűntek az idegenek. Szerette volna, hogy mindig így legyen; pár külföldi matróz, akiket eligazgat a saját nyelvükön, egy pincérnő, akivel meg lehet inni egy pohár sört. Franciául mordult a matrózokra, de azok csak vigyorogtak, és rázendítettek egy "cocu"-ról szóló szemérmetlen dalra, és ettől a hajópénztáros nyárspolgári lelkébe egy kis irigység mart. – Pocsék idő az

átkeléshez – mondta angolul a főpincérnek. A férfi korábban Londonban volt pincér, s a hajópénztáros soha nem mondott többet franciául, mint amennyi szükséges. – Az a zsidó fiatalember – folytatta – nagy borraivalót adott?

– Mit képzelsz? Hat frankot.

– Nem lett rosszul útközben?

– Nem. Az öreg bajszos pasas az egész úton rosszul volt. Én akarom tíz frankom. Megnyertem fogadást. Angol volt.

– Menjen már. Olyan akcentussal beszélt, hogy szinte vágni lehetett.

– Látom útlevele. Richard John. Tanító iskolában.

– Mókás – ismerte el a hajópénztáros. Mókás, gondolta újra, amikor vonakodva kifizette a tíz frankot, mert lelki szemeivel megint látta azt az esőkabátos, fáradt, szürke férfit, aki sietve elhúzódt a hajókoriáttól, mihelyt fölhúzták a feljárókat, és a hajókürtök éleset sívítottak a felhők közt nyíló hasadék felé. Újra hallotta, ahogyan újságot kért, esti újságot. Az nincs, közölte vele a hajópénztáros, mert csak később jelenik meg, mint ahogy a vonat elindul, s amikor a férfi meghallotta a választ, hosszú, szürke bajuszát sodorgatva álmodozón megállt.

Mielőtt nekiült volna az elszámolásnak, a hajópénztáros töltött egy pohár világos sört a pincérnőnek, közben újra eszébe jutott a tanító, és egy pillanatig eltűnődött, hogy vajon nem történt-e valami drámai esemény közvetlenül a közelében, valami kimerítő, felvillanyozó és jó kis történet. Ő sem panaszkodott, s ezért könnyebb volt elfelejteni, mint a fiatal zsidót, a Cook-iroda turistacsoportját, a mályvaszínű beteg asszonyt, aki elvesztett egy gyűrűt, vagy az öregurat, aki kétszer fizetett a hálólhelyéért. A lányt már fél órával korábban elfelejtette. Ez az első dolog, amelyben a lány osztozott Richard Johnnal – a léptek zaja, az olajbúz, a jelzőlámpák hunyorgó fénye, az aggódó arcok, a poharak csengése és a számoszlopok alatt osztozott a hajópénztáros agyában eluralkodó sötétségen.

Az eső tíz másodpercre elállt, s a füst, amely idáig a gyors szélrohamoktól előre-hátra pásztázott a rakpart és a sínerdő között, most egy pillanatra középen rekedt. Mint a szürke, nomád sátrak, nézett Myatt a füstpamacsokra, míg utat tört magának a sárban. Ettől elfelejtette, hogy tönkrement a

szarvasbőr cipője, hogy a vámos pimaszkodott két selyempizsama miatt. A férfi gorombaságától és megvetésétől, a szótól: "Juif, juif", Myatt besurrant a hatalmas sátrak árnyékába. Itt egy pillanatig otthon volt, nem volt szüksége a tudatra, hogy bundában jár, az öltönye Savile Row-tól való, nem kellett a vagyonára vagy a cégnél betöltött pozíciójára gondolnia, hogy megmelegedjen a szíve. De ahogy elérte a vonatot, föltámadt a szél, a füstsátrak összeomlottak, és Myatt újra egy ellenséges világ kellős közepén találta magát.

De hálás volt, hogy rájött, mi mindent lehet megvenni a pénzzel. Udvariasságot nem mindig lehet érte kapni, de gyorsaságot igen. Elsőnek esett át a vámon, és még mielőtt a többi utas megérkezett volna, el tudta rendezni a kalauzzal, hogy egyedül legyen a hálókülsőben. Gyűlölt mások előtt levetkőzni, de tudta, hogy mivel zsidó, a megegyezés többbe kerül; nem csupán egy kérdésbe meg némi borralalóba. Elhaladt az étkezőkocsi kivilágított ablakai előtt; kis mályvaszínű lámpaernyők ragyogtak a vacsorára föltett vászonterítők fölött. "Ostende - Köln - Bécs - Belgrád - Isztambul." Ahogy elhaladt a névsor mellett, föl se nézett; ismerte az utat; a nevek a szeme vonalában úsztak visszafelé, mint a városok minaretjeinek, kupoláinak vagy dómjainak csúcsai - és az ő népének egyik se kínált állandó nyughelyét.

A kalauz, ahogy várta, goromba volt. Azzal kezdte, hogy a vonat nagyon tele van, bár Myatt tudta, hogy hazudik. Április még nagyon korán volt ahhoz, hogy zsúfoltak legyenek a kocsik, és a Csatornát átszelő gőzösön különben is látta, hogy nincs sok első osztályú utas. Míg a kalauzzal vitatkozott, egy csapat turista csörtetett végig a folyosón, vállkendőket, plédeket, vázlatfüzeteket szorongató középkorú hölgyek, egy öreg pap, aki azért panaszkodott, mert elhagyta a *Wide World Magazin*-ját én - ha utazom, mindig *Wide World*-öt olvasok", és hátul a verítékező, a nehézségeken diadalmaskodó idegenvezető loholt, gomblyukában az utazási iroda jelvényével.

"Voilà", mondta a kalauz, és a gesztussal mintegy jelezni akarta, hogy a vonata valami rendkívüli, valami kegyetlenül nehéz terhet cipel. Ám Myatt sokkal jobban ismerte az utat, hogysen be lehessen csapni. A csoport kultúrszomjas viselkedéséből gyanítani lehetett, hogy az athéni kocsival fognak utazni, amit útközben lekapcsolnak. Myatt megduplázta a borralalót, a kalauz

beadta a derekát, és foglalt jelzést ragasztott a kupé ablakára. Myatt megkönnyebbülten sóhajtott, amikor végre egyedül maradt.

Az elválasztó üvegfal biztos fedezéke mögül a kint elúszó arcokat kezdte figyelni. A nyirkos hideg a bundán keresztül is megborzongatta, és ahogy elfordította a fűtőberendezés kerekét, a leheletétől kicsapódó pára elhomályosította az üveget, s az ablak előtt elvonulókból hamarosan nem látott többet, csak néhány összefüggéstelen vonást, egy dühödten kémlelő szemet, egy mályvaszínű selyemruhát, egy papi gallért. Mindössze egyszer érzett kísértést, hogy megtörje maga körül az egyre sűrűbb magányt, és sietve letörölje az üveget, hogy jobban szemügyre vehessen egy fehér esőkabátos karcsú lányt, aki épp elhaladt a folyosón a másodosztály felé. Egyszer kinyílt az ajtó, és egy idősebb úr kukkantott be. Szürke bajusza volt, szemüveget és elnyűtt puhakalapot viselt.

Myatt franciául közölte vele, hogy a kupé foglalt.

– Egy hely sincs? – kérdezte a férfi.

– Nem a másodosztályt keresi? – kérdezte Myatt, de a férfi megrázta a fejét, és továbbment.

Mr. Opie láthatólag élvezettel süppedt a sarokülés párnáiba, és előbb kíváncsian, majd csalódottan vette szemügyre a vele szemben ülő sápadt kis embert. A férfi rendkívül közönségesen festett; a rossz egészségi állapot tönkretette az arcszínét. Az idegek, gondolta Mr. Opie, ahogy szeme a férfi mozgó ujjaira tévedt, de az ujjak semmi egyéb jelét nem mutatták a kifinomult érzékenységnek. Rövidek voltak, tompa végűek és vaskosak.

– Én mindig azt gondolom – szólalt meg Mr. Opie, miközben azon tűnődött, hogy nagyon szerencsétlenül fogta-e ki útitársát –, hogy amíg az ember kap hálókocsijegyét, addig tényleg fölösleges első osztályon utazni. Ezek a másodosztályú kocsik feltűnően kényelmesek.

– Igen... ez igaz... – felelte készségesen a másik. – De honnan tudta, hogy angol vagyok?

– Nekem megvan az a szokásom – mosolyodott el Mr. Opie –, hogy mindig a legjobbat gondolom az emberekről.

– Hát persze – válaszolta a sápadt férfi –, hiszen pap...

Rikkancsok kiáltoztak az ablak előtt, és Mr. Opie kihajolt – *Le Temps de Londres*. Qu'est que c'est que ça? Rien du tout? *Le Matin* et un *Daily Mail*. C'est bon. Merci.* – A sápadt férfinak úgy tűnt, hogy útitársa franciasága hemzseg a nyelvkönyvek frázisaitól, amelyeket látható élvezettel, de pontatlanul használ – Combien est cela? Trois francs. Oh lala.**

Opie a szomszédjához fordult: – Ne tolmácsoljak magának? Nem akar egy újságot? Ne zavartassa magát, ha *La Vie-t* akar venni.

– Nem, semmit, semmit, köszönöm. Van könyvem.

Mr. Opie az órájára nézett. – Még három perc, és már itt se vagyunk.

Coral jó néhány percen keresztül rettegett, hogy a férfi vagy a felesége, az a magas, vékony nő megszólal. Pillanatnyilag semmi másra nem vágyott jobban, mint a csendre. Ha megengedhettem volna magamnak a hálókocsit, tűnődött, ott vajon egyedül lettem volna? A sötét kocsiiban hirtelen vibrálni kezdtek a lámpák, és a kövérkés úr megjegyezte: – Na, mindjárt indulunk. – A levegő tele volt porral és nyirkossággal, s a kinti fények villódzása Coralt egy pillanatig valami ismerős dologra emlékeztette: a Nottingham High Street-i színház fölött villognak és változnak így a fényreklámok. A nyüzsgés, a jövő-menő hordárok és rikkancsok a bolhapiacot idézték, és Coral most ragaszkodott a piac emlékéhez, próbálta gondolatban körülírni, téglából megépíteni, elhelyezni a bódékat, míg csak olyan valóságos nem volt, mint a hideg, esőmosta rakpart és a változó jelzőlámpák. De aztán megszólította a férfi, kényszerítette, hogy kilépjen rejtett világából, és vidámságot, bátorságot erőltessen magára.

– Nos, kisasszony, hosszú utat teszünk meg együtt. Ajánlanám, hogy mutakozzunk be. A nevem Peters, ő pedig a feleségem, Amy.

– Az én nevem Coral Musker.

– Szerezzen nekem egy szendvicset – könyörgött a sovány asszony. – Olyan üres a gyomrom, hogy hallom, ahogy korog.

– Megtenné, kisasszony? Nem ismerem az itteniek nyelvét.

Coral szeretett volna ráordítani a férfirra: miből gondolja, hogy ő ismeri? Soha nem járt még Anglián kívül. De már

* Mi ez? Semmi. Egy *Le Matin* és egy *Daily Mail*. Jól van. Köszönöm. (francia)

** Mennyi lesz? Három frank. Ejha. (francia)

annyira hozzászokott, hogy átvállalja a bármikor és bármilyen formában jelentkező felelősséget, hogy most sem tiltakozott, hanem kinyitotta az ajtót, és már rohant is volna a vágányok közti síkos és sötét peronon, hogy eleget tegyen a férfi kívánságának, ha meg nem pillantja az órát. – Nincs idő – mondta –, egy perc múlva indulunk. – Ahogy visszafordult, a folyosó végén megpillantott egy arcot és egy férfi alakját, s ettől vágyódva elakadt a lélegzete: egy utolsó simítás az orron a púderpamaccsal, egy jó éjszakát a kapus felé, és kint, a sötétség csalfa, éles villódzásában, a várakozó fiatal zsidó, a csokoládék, a sarkon túl kocsi, eszeveszett száguldás és lopva ejtett, veszélyes ölelés. De mégsem az ismerős férfi volt: Coral újra visszazuhant a nem akart, rettegett kalandba egy idegen országban, amelyet képtelen volt ügyes szavakkal a hatalmába keríteni; ahol a közeledő sötétséget nem lehetett kielégíteni néhány gondosan kimért cirógatással. A férfi fajtája, éles és közönséges vonásai, a bunda becsapták Coralt.

Késik a vonat, gondolta Myatt, miközben kilépett a folyosóra. A mellényzsebében megkereste a kis mazsolásdobozt, amit mindenhová magával vitt. A doboznak négy rekesze volt, és az egyikbe taláalomra beledugta az ujjait. Ahogy a szájába vett egy szemet, az íze alapján próbálta megítélni. Gyenge minőségű. Ez a Stein és Tsáé. Egyre kisebb és szárazabb. A folyosó végén egy lány fehér esőkabátban megfordult és ránézett. Jó alakja van, gondolta Myatt. Ismerem? Újra kiválasztott egy szem mazsolát, és anélkül, hogy megnézte volna, a szájába dugta. Ez a miénk. Myatt, Myatt és Page. Egy pillanatig, nyelve hegyén a mazsolával, akár a világ ura is lehetett volna, a végzet ura. Ez az enyém, és ez jó, gondolta. A szerelvény ajtajai nagyot csattanva becsapódtak, és valaki a sípjába fűjt.

Richard John, vízhatlan kabátját a füléig fölhajtva, kihajolt a folyosó ablakán, és látta, hogy a barakkok megindulnak hátrafelé, a lassan ringó tenger irányában. Ez a vég, gondolta, és a kezdet. Arcok úsztak el. Egy csákányos ember vörös lámpával hadonászott; hirtelen körülfolyta a mozdonyból kiáramló füst, és elhomályosította a lámpa fényét. A fékek csikorogva fölengedtek, a felhők szétnyíltak, és a lenyugvó nap egyet lobbant a horizonton, az ablakban és a férfi

szemében. Ha tudnék aludni, gondolta sóvárogva, tisztábban emlékeznék mindarra, amit meg kell jegyeznem.

Kinyílt az etetőnyílás ajtaja, s egy pillanatra kicsapott a hőség és a tűz fénye a kazánból. A mozdonyvezető teljesen kinyitotta a szabályozószelepet, s a platform megrázkódott a kocsik súlyától. Aztán a mozdony egyenletesen húzni kezdett, a vezető visszazárta a szelepet, s ahogy a szerelvény áthaladt Brugges-ön, még a nap is kisütött; mostanra az adagoló már zárva volt, s a mozdony kis gőzzel szabadon vágtatott. A lemenő nap fölgyújtotta a magas, esőtől csöpögő falakat, s a sétányokon a cseppfolyós fénytől felszikkasztak a tócsák. Valahol, a szutykos kereten túl ott lapult az ódon város, akár egy hírhedt ékszer, amelyet túl sokan bámulnak meg, amelyről túl sokat beszélnek, s amellyel túl sokat üzletelnek. Aztán a külvárosi veteményeskertek véget nem érő sora bukkant ki a gőzfüggöny mögül, s az egyhangúságot csak nagy néha törte meg egy-egy csúnya, magas villa, amelynek minden oldalra nyílt valamije, s a tetejét díszítő színes cserepek lassan felszívták az estét. Mint egy skarlátszínű bogárraj, amelyet az éjszaka csalt ki a levegőre, az expressz fölött szikrafelhő úszott; a szikrák lehulltak, a parázs megérintette a sínek menti leveleket, ágacskákat, káposztatorzsákat, aztán pernye lett belőle. Egy igáslovon nyargaló lány fölemelte a fejét, és nevetett; a vágányok mellett, a partoldalban egy férfi és egy nő feküdt összeölelkezve. Odakint besötétedett, s az utasok csak saját vonásaik áttetsző tükörképét látták az üvegen.

– Premier Service, Első turnus, Premier Service. – A kiáltás visszhangot vert a folyosón, de Myatt már elfoglalta helyét az étkezőkocsiban. Nem szívesen kockáztatta volna, hogy valakivel osztoznia kelljen az asztalon, hogy kénytelen legyen udvarias locsogásba bonyolódni, vagy hogy asztaltársa, mert az sincs kizárva, semmibe vegye vagy letorkolja. Konstantinápoly sok utasnak csak egy – szinte végtelen – utazás utolsó állomását jelenti, Myatt viszont úgy érezte, hogy

ez a furcsa város a vonatablak előtt úszó, emelkedő sürgönypóznák sebességével közeledik felé. Amikor véget ér az út, nem lesz idő gondolkodni; a várakozó autó, az elsuhanó minaretek, a sivár lépcsőház végén ott várja az asztala mögül felemelkedő Mr. Eckman. Tudta, hogy körmönfont számok, ravasz szerződések fognak rátekeredni. Mindenekelőtt itt, az étkezőkocsiban, a hálófülkében és a folyosón kell megterveznie minden szót, elpróbálni minden hangváltást. Azt kívánta, bárcsak angolokkal vagy törökökkel kellene megkötni az üzletet, de Mr. Eckman, s valahol a háttérben a titokzatos Stein, a saját fajtája volt, és mindketten nagy gyakorlatra tettek szert, hogy a hangszínnek éppúgy jelentést tulajdonítsanak, mint a szivart markoló ujjak tartásának.

Az étkezőkocsi túlsó végén megjelentek a pincérek a levessel. Myatt benyúlt a mellényzsebébe, és megint kihalászott egy szem mazsolát, Stein-félét: apró volt és száraz, de – ezt el kell ismerni – olcsó. Mennyiség és minőség örök háborút vívtak Myatt agyában, de győzni egyikük sem tudott. Egy dologban szinte bizonyos volt, míg Londonban az íróasztalához szögezve Stein képviselőivel tárgyalt – mindig csak a képviselőivel, Steinnel magával soha, legfeljebb telefonon beszélt vele, de a távolság annyira megváltoztatta a hangját, hogy képtelen volt bármit is kiolvasni belőle –: hogy Stein zátonyra futott. De milyen zátonyra? A part mentén vagy az óceán közepén? Vajon kétségbe van esve, vagy csak elszánta magát a kínos takarékoskodásra? Roppant egyszerű lenne az ügy, ha Myatt és Page konstantinápolyi ügynökét, a páratlan Mr. Eckmant nem gyanúsítanák azzal, hogy titkos és kusza üzelmekbe bonyolódott Steinnel, s hogy ezek a kapcsolatok a törvényes keretek legszélső határát súrolják.

Megmerítette kanalát az íztelen zöldséglevésben; jobban szerette a zsíros, erősen fűszeres, de sokkal táplálóbb ételeket. Kint a sötétben semmit sem lehetett látni, kivéve egy-egy kis állomás fellobbanó fényeit, az elrohanó lángokat az alagútban, és folyton a saját arca áttetsző képmását, a kezét, amely úgy lebegett, mint a vízen és hínáron átragyogó hal teste. Egy kicsit bosszantotta, hogy folyton magát látja, és már majdnem le is húzta a rolót, amikor a saját tükörképe mögött észrevette annak a kopott esőkabátos férfinak a képét, aki induláskor bekukkantott a fülkéjébe. Színehagyott, divatjamúlt ruhája itt-ott ritkásra kopott, mégis őrzött valami

szándékolt előkelőséget, a kigombolt esőkabát látni engedte a magas keménygallért, az állig begombolt zakót. A férfi türelmesen várja a vacsoráját – gondolta először Myatt, aki szívesen kalandozott el egy kicsit Stein és Mr. Eckman lelkének rejtelmétől –, de mire a pincér odaért volna az asztalhoz, az idegen elaludt. Egy pillanatra ugyan eltűnt az arc, mert egy állomás fényeitől ismét ablak lett a tükörből, s odakint hatalmas tömeget lehetett látni, vidéki utasokat gyerekekkel, csomagokkal, szatyrokkal, nyilván valami helyi személyvonatra vártak. Újra sötét lett, s a sötéttel visszatért az arc, a férfi álomra hajtott feje.

Myatt hamarosan megfeledkezett róla, mert egy középerős burgundit választott, egy üveg 1923-as Chambertinnel öblítette le a borjúhúst, bár tudta, hogy kidobott pénz jó bort rendelni, hisz nincs az a buké, amely túlélné ezt az állandó rázkódást. Az egész kocsit betöltötte az egymáshoz koccanó poharak vinnyogása, nyüszítése, ahogy az expressz teljes gőzzel vágatott Köln felé. Myattnek az első pohárnál ismét eszébe jutott Stein, aki – ravaszul vagy kétségbeesve – Konstantinápolyban várja. Biztos volt benne, hogy Stein egy megfelelő összegért hajlandó lesz végkiárusítást rendezni, de állítólag még egy vevő belépett a képbe. Ez volt az a pont, ahol Mr. Eckman gyaníthatólag kettős szerepet játszik, aminek valószínű indítéka, hogy Steintől tizenöt százalékos jutalékot kap, tehát szeretné minél följebb srófolni az árat saját cége ellenében. Mr. Eckman azt írta, hogy Moultek valami elképesztő összeget kínáltak Steinnek az árukészletért és az üzletkörért, de ezt Myatt nem hitte el. Egyik nap együtt ebédelt az ifjabb Moulttal, és véletlenül beleszótt a beszélgetésükbe Stein nevét. Moulte nem zsidó; hiányzik belőle az éleselméjűség, a köntörfalazás tudománya; ha hazudni akart, hát hazudott; de a hazugság csak a szavakra korlátozódott; fogalma se volt róla, hogy a gyakorlatlan kéz hogyan árulja el a hazug száját. Myatt rájött, hogy angol üzletemberekkel elég egyetlen trükk; mielőtt rátért a fő témára, vagy föltette a lényegi kérdést, szivarral kínálta tárgyalópartnerét; az, ha hazudott, bármilyen fürgén válaszolt is, a keze egy negyed másodpercig habozott. Myatt tudta, mit mondanak róla a gójok: “Nem szeretem azt a zsidót. Soha nem néz az ember arcába.” Tökkelütöttek, gondolta ilyenkor győzelemittasan, olyan trükköt tudok, ami

kétszer jobb, mint a tiétek. Most például tudta, hogy az ifjú Moulton nem hazudott. Stein hazudott, vagy inkább Mr. Eckman.

Töltött magának még egy pohárral. Furcsa, gondolta, hogy ezúttal ő van nyugalmi állapotban, aki pedig óránként száz kilométeres sebességgel utazik, és nem Mr. Eckman, aki épp most zárja be az íróasztalt, leveszi kalapját a fogasról, elindul lefelé, és közben úgyszólván péppé morzsolja éles, kiálló fogaival a cég sürgönyét. "Mr. Carleton Myatt 14-én érkezik Isztambulba. Készítsen elő egy találkozót Steinnel." A vonaton, bármilyen gyorsan száguldjon is, az utas kénytelen nyugton maradni: üvegfalak között semmi értelme az érzelmek felkorbácsolásának, a gondolkodáson kívül hasztalan minden más tevékenység, gondolkozni viszont annál inkább lehet, mert nem kell félni, hogy megzavarják az embert. A világ most Eckman és Stein ajtaján dörömbölt, sürgönyök érkeztek, gondolatmenetüket férfiak beszéde akasztotta meg, az asszonyok vacsorával egybekötött fogadásokat rendeztek. Ám a rohanó, zakatoló expresszen a zaj szinte egyenértékű lett a csönddel, a mozgás annyira állandósult, hogy egy idő után az agy mozdulatlanságnak érzékelte. A cselekvés erőszakossága csakis a vonaton kívül létezett; és a vonat három napig biztonságosan magába zárja Myattot a terveivel együtt; mire véget ér az út, világosan tudni fogja, hogyan kell kezelnie Steint és Mr. Eckmant.

Végzett a fagylalttal, az édességgel, kifizette a számlát, és egy pillanatra megállt az asztal mellett, hogy szivarra gyújtson; ekkor került szembe az idegennel, és látta, hogy az a fogások között újra elaludt; a Talleyrand módra elkészített borjúsült távozása és a fagyasztott puding érkezése között áldozatául esett a nyilvánvalóan teljes kimerültségnek.

Myatt átható nézésétől azonban hirtelen felriadt. - Parancsol? - kérdezte. Myatt mentegetőzni kezdett: - Nem akartam fölébreszteni. - Az idegen gyanakodva végigmérte, s ahogy az alvásból hirtelen átváltott a megszokott szorongásra, az árulkodóan kopott esőkabát és a ruhái annyira meghatották Myattot, hogy szánni kezdte az idegent. Eszébe jutott az első találkozásuk: - Végül talált rendes fülkét?

- Igen.

Myattnek önkéntelenül kiszaladt a száján: - Gondolom, nehezen tud elaludni. A táskámban van néhány aszpirin. Nem kér kölcsön egy pár tablettát? - Az idegen ráfőrdedt: - Megvan mindennem, amire szükségem van. Orvos vagyok. - Myatt megszokásból a kezére nézett: vékony volt, kilátszottak a csontjai. Lesunyt fejjel, a sivatagi emberek túlzott alázatával újra mentegetőzni kezdett: - Sajnálom, hogy megzavartam. Úgy

tűnt, mintha rosszul volna. Ha bármiben a segítségére lehetek...

- Nem. Semmiben. Semmiben. - De ahogy elindult, a férfi megfordult és utánakiáltott: - Az idő. Mennyi a pontos idő? - Myatt azt felelte: - Nyolc negyven. Nem, negyvenkettő - és a férfi ujját figyelte, amint nagy gonddal beállítja az óráján a pontos időt.

Amikor Myatt beért a fülkébe, a vonat lassított. Liège hatalmas kohói úgy emelkedtek a horizonton, mint egy határ menti csetepaté után a lángban álló ősi várkastélyok. A szerelvény billegni kezdett, s a váltók fémes hangon megpendültek. Mindkét oldalon acélgerendák emelkedtek, valahol messze lent egy üres utca futott rézsút a sötétbe, egy kávéház ajtaján lámpa ragyogott. A sínek szétnyíltak, és kocsik nélkül vágató, füttyülő és gőzt okádó mozdonyok rohantak az expressz felé. A hálókocsikkal szemben a jelzőlámpa zöldre váltott, s a szerelvény befutott az állomás tetőíve alá. Rikkancsok üvöltöztek, s a peronon egy sor merev és komoly ember várakozott, a férfiak fekete posztóban, az asszonyok fekete fátylakban; faarccal, mint egy illedelmes idegenekből álló temetési menet, nézték az orruk előtt elhúzó első osztályú vagonokat - Ostende - Köln - Bécs - Belgrád - Isztambul - és a lekapcsolható athéni kocsit. Aztán fonott kosaraikkal meg a gyerekekkel fölmásztak valamelyik hátsó vagonba, hogy ők is utazzanak húsz-harminc kilométert, talán Pepinsterig, talán Verviers-ig.

Myatt fáradt volt. Múlt éjjel egyig az apjával, Jacob Myatt-tel a Stein dologát vitatta meg, és ugyan még soha nem vette észre, most folyton azt figyelte, hogy rángatózik az öreg fehér szakálla, hogy csúsznak ki az ügyek a langyos tejespoharat markoló, régi gyűrűkkel megrakott ujjak szorításából. - Soha nem szedik le a bőrét - panaszkodott Jacob Myatt, és engedte, hogy a fia fogjon egy kanalat, és lefölozze a tejet. Mostanában egyre több tennivalót engedett át a fiának; Page nem számított; Page igazgatósága pusztá cím volt, amelyet az alkalmazottak főnökeként, húszévi hűségű szolgálata elismeréseképpen kapott. Én vagyok Myatt, Myatt és Page, gondolta Carleton a felelősségtől való legcsekélyebb riadalom nélkül; végtére is elsőszülött, és az a természet rendje, hogy az apák lemondanak a fiuk javára.

Az elmúlt éjszaka Eckmannal kapcsolatban nem tudtak egyetérteni. Jacob Myatt úgy vélte, hogy Stein becsapta az ügynököt, a fia viszont azt tartotta, hogy az ügynök Stein cinkosa. – Majd meglátja, apám – ígérte Carleton, és szinte biztos volt saját ravaszágában, de Jacob Myatt csak ennyit mondott: – Eckman okos. Nekünk ott is szükségünk van egy okos emberre.

Semmi értelme se volt a herbesthali határ előtt nekikészülni az alvásnak. Elővette a számlákat, amelyek Eckman szerint a Steinnel való tárgyalások alapját képezhetik, a raktári készlet értékét, a cég eszmei értékét, s azt az összeget, amelyet hite szerint egy másik vevő kínált Steinnek. Igaz, hogy Eckman egyszer sem említette Moultot, csak célozgatott a nevére, és a célzást le is tagadhatja. Moultékat eddig még soha nem érdekelte a mazsola; legközelebb akkor kerültek hozzá, amikor rövid ideig a datolyapiaccal kacérkodtak. Ezeket a számokat nem tudom elhinni, gondolta Myatt. Stein vállalkozása csak nekünk értékes, még akkor is, ha az egész árukészletet behajítjuk a Boszporuszba, mert így egyeduralomra tehetünk szert; de bármelyik másik cég számára kockázatos az üzlet megkötése, hiszen velünk szemben alulmaradna a versenyben.

Az álom ködében úszni kezdtek a számok a szeme előtt. Az egyesekből, hetesekből és kilencesekből Mr. Eckman apró, éles fogai lettek, a hatosokból, ötösökből, hármásokból, mint egy trükkfilmen, Mr. Eckman sötét, fényes szeme kerekedett. A szerződések színes léggömb alakjában lebegtek át a kocsin, egyre nagyobbak lettek, és Myatt gombostűt keresett, hogy egyenként kipukkasza őket. A folyosón elhaladó, majd visszatérő léptek zajára riadt fel. Szegény ördög, gondolta, amikor az összekulcsolt kezeket és a tovatűnő barna esőkabátot meglátta az ablakban.

De Mr. Eckman iránt csöpp szánalmat sem érzett, amint képzeletben tovább követte útját az irodától a hipermodern lakásáig, a ragyogó WC-be, az aranyozott-ezüstözött fürdőszobába, a fényes selyemmel kárpitozott szalonba, ahol a felesége ül és csak varr és varr, alsóínget, alsógatyát, sapkát, zoknit az angol missziónak, Mr. Eckman ugyanis keresztény. A töltés mentén kohók fénye lobogott.

A hőség nem hatolt át az üvegfalon. Csípős hideg volt; az áprilisi éjszakában, akárcsak az ódivatú karácsonyi üdvözlőlapokon, sziporkázott a fagy. Myatt levette kabátját a fogasról, és kiment a folyosóra. Kölnben majdnem negyvenöt

percig áll a vonat, bőven lesz idő egy csésze forró kávéra vagy egy pohár konyakra. Addig pedig sétálhat föl s alá, mint az esőkabátos férfi.

Carleton tudta, hogy amíg a kinti világban nem akad valami figyelemre méltó, addig két biztos sétapartnerre lesz a folyosókon és a mellékhelyiségekben: Mr. Eckman és Stein. Mr. Eckman jutott eszébe, aki talán épp most próbál kicsalogatni egy kis meleg vizet a porcelánmosdóba, s aki egy láncos Bibliát tart a WC ülőkéje mellett. Legalábbis ezt mesélték róla. A Biblia hatalmas, ronggyá van olvasva, és roppant előkelően hat az aranyozott ezüstcsapok és dugók között; büszkén hirdeti Mr. Eckman kereszténységét mindazon férfiakra és nőknek, akik a lakásában vacsoráznak. Így aztán semmi szükség burkolt célzásokra a templomba járással vagy a követségi lelkésszel kapcsolatban, elég egy "Nem akarsz kezet mosni, drágám?" a feleség részéről, vagy Mr. Eckman saját, szívből jövő kérdése az urakhoz kávé vagy konyak után. Steinről azonban Myatt semmit sem tudott.

– Milyen kár, hogy nem száll ki Budán, ha annyira érdekli a krikett. Megpróbálok – pedig, ó, de nehéz – összeállítani két tizenegyes csapatot a követségen. – Ezt az a férfi közölte, akinek olyan barátságatlan és fehér és személytelen volt az arca, mint a papi gallérja, a beszélgetőpartnerre viszont, egy kis patkányszerű emberke, vele szemben gubbasztott, buzgón bólogatott és hajlongott. A férfi hangja a csukott üvegajtón keresztül elvesztette minden jellegzetes lejtését, és épp akkor úszott ki a folyosóra, amikor Myatt elhaladt mellettük. Nem is hang volt ez, inkább zörej, ami újra Steint juttatta Myatt eszébe, a kétezer mérföldnyi dróton át recsegő kísértethangot, amely reméli, hogy egy nap, nem is sokára abban a megtiszteltetésben lehet része, hogy Mr. Carleton Myattet Konstantinápolyban szórakoztathatja, s amely hang nyájas volt, vendégszerető és ismeretlen.

Myatt a másodosztály nem hálófülkés kupéihoz ért: a férfiak mellény nélkül, elkékült állal terpeszkedtek az ülésen; az asszonyok poros necbe rakott haja éppolyan volt, mint a hálóba föltett fonott kosarak, a szoknyájukat szorosan maguk köré hajtogatták, és ők is mindenféle idétlen alakzatban nyúltak el az ülésen, a hatalmas keblek és apró combok reménytelenül összekeveredtek az apró keblekkel és hatalmas combokkal.

Az egyik magas, vékony nő egy pillanatra fölébredt, hogy elpanaszolhassa: – Az a sör, amit hoztál, undorító volt. Képtelen vagyok lecsendesíteni a gyomromat. – A vele szemközti ülésen a férj végigsimította borostás állát, belemosolygott az asszony nyugodt és lezárt szemébe, és oldalvást a fehér esőkabátos lányra sandított, aki a mellette lévő ülésen feküdt és lábát a férfi kezénél pihentette. Myatt egy pillanatra megállt, és cigarettára gyújtott. Megtetszett a lány karcsú alakja és az arca, az ajka, amely épp csak annyira volt kifestve, hogy vonzóvá tegye egyszerűségét. Mindazonáltal mégsem volt egyszerű; pici volt minden vonása, a koponyája, az orra és a füle, és ez a piciség valami pajkos kifinomultságot, csillogó bájt kölcsönzött neki, egyfajta ragyogó varázst; a vidéki boltok kirakata ilyen karácsonykor; teli apró fényekkel, fénylő sztaniollal, színes, filléres ajándékokkal. Myattnek eszébe jutott, hogyan méregette őt a folyosó miféléről, és egy kicsit eltűnődött rajta, hogy vajon kire emlékeztethette a lányt. Hálás volt neki, hogy nem fordult el utálkozva, nem árulta el, hogy észrevette volna, hogy Myatt a pénztárcája szerinti legjobb ruhájában is feszenszeng.

A lány mellett ülő férfi óvatosan rátette kezét Coral bokájára, és nagyon lassan elindult a térde felé. Közben egy pillanatra sem vette le szemét a feleségéről. A lány fölébredt, és kinyitotta a szemét. – Milyen hideg van – szólalt meg, de szándékolt és védekező barátságosságából nyilvánvaló volt, hogy észrevette a visszahúzódo kezét. Aztán föltekintett, és megpillantotta Myattet. Diszkrét volt és türelmes, de Myatt átlátott rajta, és tudta, hogy Coral most épp összeméri az útitársa meg az ő kvalitásait, közeledésük eshetőségeit. Sőt, azt is tudja, hogy a lány most azt a kifejezést használná: nem keresi magának a bajt; elragadónak találta Coral bátorságát, gyorsaságát és a döntését. – Azt hiszem, kimegyek rágyújtani – szólalt meg, és egy csomag cigaretta után kezdett turkálni a táskájában, aztán már kint is volt mellette.

– Gyufát?

– Köszönöm. – És miután sikerült kikerülnie a fülke látóteréből, mindketten belebámultak a sustorgó sötétségbe.

– Nem tetszik nekem az utastársa – szólalt meg Myatt.

– Az ember nem mindig finnyáskodhat. Egyébként nem olyan rossz. Petersnek hívják.

Myatt egy pillanatig habozott. – Engem Myattnek.

- Fura név. Engem Coralnak – Coral Muskernek.
- Táncol?
- Ühm.
- Amerikai?
- **Nem. Miből gondolta?**
- Ahogyan mondta. Van egy kis akcentusa. Járt már valaha odaát?
- Valaha? Persze hogy jártam. Egy héten hat éjszaka és két délután. Long Islanden a Country Club teraszán, Palm Beachben, a Riverside Drive-i Agglegény tanyán. Tudja, ha az ember nem beszél amerikai akcentussal, semmi esélye, hogy sikere legyen egy angol zenés játékban.
- **Okos nő maga – mondta** komolyan Myatt, s ezzel végképp útjára eresztette Eckmant és Steint.
- Sétáljunk egy kicsit – mondta a lány –, fázom.
- Nem tud aludni?
- Ilyen átkelés után képtelenség. Túl hideg van, és az a pofa folyton a lábamat fogdossa.
- Miért nem üti pofon?
- Hiszen még be sem értünk Kölnbe. Nem akarok vizzályt. Budapestig együtt kell élnünk.
- Odáig megy?
- Nem én, a férfi. Én végig utazom.
- Én is – közölte Myatt –, üzleti ügyben.
- Na, akkor egyikünk se szórakozni megy, igaz? – mondta Coral egy csöppet elkomorulva. – **Láttam magát, amikor elindult a vonat. Azt hittem, hogy az egyik ismerősöm.**
- Kicsoda?
- Honnan tudjam? Nem fárasztom magam azzal, hogy megjegyezzem, egy-egy fiú milyen néven mutatkozik be. A posta úgysem ezen a néven ismeri őket. – Milyen türelmes és bátor, gondolta Myatt, hogy ilyen csöndes beletörődéssel fogadja a csalást. A lány ablakhoz simuló arca kissé elkékült a hidegtől; Coral most olyan volt, mint egy kisgyerek, aki sóváran vizsgálja a bolt belsejét, a zsebkéseket, tréfás játékokat, az emelőszerkezeteket, a búzbombákat, a vinnyogó nyuszikat, pedig az üveg nem kínált más látnivalót, mint a sötétséget és a saját arcvonásait. – Gondolja, kicsivel melegebb lesz, ahogy közeledünk dél felé? – kérdezte, mintha legalábbis a trópusokra utazna.
- Nem megyünk olyan messzire, hogy lényeges különbség legyen az időjárásban – mondta Myatt. – Én már láttam

áprilisban havat Konstantinápolyban. A Boszporuszon lezúdul a szél a Fekete-tenger felől. A sarkon csak úgy arcul vágja az embert. Csupa sarok az a város.

– Remélem, az öltözőkben meleg van – jegyezte meg a lány.
– A színpadon nincs rajtunk annyi ruha, amennyivel távol tarthatnánk a hideget. Szeretnék inni valami forrót. – Elkékölt arccal és megroggyant térddel nekidőlt az ablaknak. – Közel vagyunk már Kölnhöz? Hogy mondják németül a kávé? – Coral arckifejezése megrémítette Myattet. Végigfutott a folyosón, és becsukta az egyetlen nyitva maradt ablakot. – Rosszul érzi magát?

Coral félig csukott szemmel és lassan válaszolt: – Most már jobb. Bár így egy kissé befülled. Végre fölmelegedtem. Nézze. – Fölemelte a kezét: Myatt az arcához húzta, de megrökönödött, hogy milyen forró. – Nézzen rám – mondta Myatt. – Menjen vissza a fülkéjébe, én pedig megpróbálok szerezni egy kis konyakot. Maga beteg.

– Á, csak nem tudom megtartani a meleget – magyarázta Coral. – Az előbb forró volt a testem, most meg újra hideg. Nem akarok visszamenni. Itt maradok.

– De legalább vegye föl a kabátomat – kezdte Myatt kissé vonakodva, de még mielőtt körülhatárolhatta volna nem-akart ajánlatát egy “amíg megmelegszik”-kel vagy azzal, hogy “egy kis időre”, Coral lecsúszott a padlóra. Myatt megfogta a kezét és dörzsölni kezdte, miközben nyugtalanul és kétségbeesve az arcát figyelte. Hirtelen életbevágóan fontos lett, hogy segítsen rajta. Ha tánc közben, a színpadon nézi, vagy egy kivilágított utcán, a színészbejáró előtt ácsorogva pillantja meg, nyilván csak a prostituáltat látja benne, de itt, a folyosó sápadt és bizonytalanul pislogó lámpája alatt Coral gyámoltalanul és beteg volt, teste összevissza rázkódott a vonat sebességétől, szívbe markoló szánsálmalt keltett Myattben. Coral nem panaszkodott a hideg miatt, úgy beszélt róla, mint valami szükséges rosszról, és Myattben csak most tudatosult, milyen megszámlálhatatlanul sok szükséges rosszból állhat Coral élete. Hirtelen monoton lépteket hallott; az a férfi volt, aki már többször elhaladt a fülkéje előtt, ezért odament hozzá. – Maga orvos? Egy lány elájult. – A férfi megállt, és vonakodva azt kérdezte: – Hol van? – Ekkor pillantotta meg Myatt válla fölött Coralt. Tétovázása bosszantotta a zsidó fiatalembert. – Nagyon betegnek látszik – noszogatta Myatt. Az orvos sóhajtott. – Rendben van. Jövök. – És látszott, hogy szeretné összeszedni minden erejét, hogy túljusson valami megpróbáltatáson.

De mihelyt letérdelt a lány mellé, mintha elmúlt volna a félelme. Gyöngéd volt a lányhoz, az orvosok begyakorolt és személytelen gyengédségével közeledett hozzá. Megtapogatta Coral szívét, aztán fölemelte a szemhéját. A lány teljesen megkavarodva tért eszméletre; azt hitte, ő térdel egy hosszú és gyér bajuszos idegen fölött. Szánni kezdte a férfit, amiért így felizgatta magát, és úgy képzelte, hogy ez a szerető, féltő gondosság találkozik a férfi arcából kiolvasott szívélyességgel. Coral az orvos arcára tette a kezét. Ez a férfi beteg, gondolta, és egy pillanatra meg is feledkezett az ellenkező irányba eső, rejtélyes árnyékokról, a föld felől ragyogó fénykörről. – Maga kicsoda? – kérdezte, és próbált visszaemlékezni, hogyan és miért jött ide segíteni. Tudta, hogy soha még nem látott embert, akinek ilyen nagyon szüksége lett volna segítségre.

– Orvos vagyok.

Coral meglepődve nyitotta ki a szemét, és a világ kitisztult. Már tudta, hogy ő fekszik a folyosón, és az idegen hajol föléje. – Elájultam? – kérdezte. – Nagyon hideg volt. – Most újra érezte a vonat súlyos, lassú mozgását. Fény ömlött be az ablakon, az orvos arcára és a mögötte álló zsidó fiatalemberre hullt. Myatt. My-att. Hirtelen elégedetten elmosolyodott magában. Olyan érzése támadt, mintha egy pillanatig minden felelősséget átruházott volna valaki másra. A vonat egy zökkenéssel megállt, és a zsidó fiatalember a falnak vágódott. A doktor meg se moccant. Ha ki is lendült, akkor is a vonat mozgásával egyféle mozdulhatott, és nem az ellenkező irányba. Szemét a lány arcára függesztette, ujját Coral pulzusán tartotta; nézte a lányt, olyan szenvedéllyel figyelte, hogy már-már beszélni kezdett, de Coral tudta, hogy ez a szenvedély nem neki és nem is valamely vonásának szól. Így fogalmazta meg magának: Ha Mistinguett lába lenne az enyém, azt se venné észre. – Mi ez? – kérdezte, de a peronon ordibáló emberek és a belépő kék egyenruhások zaja elnyomta a férfi válaszát, csak ennyit értett belőle: “a valódi munkám”.

– Az útleveleket és a csomagokat tessék előkészíteni! – kiáltott feléjük egy idegen hang, és Coral hallotta, hogy Myatt beszél hozzá, a táskáját kéri, és azt mondja: – Én majd utánanézek a holmijának. – Coral odaadta a táskát, és a doktor segítségével a falnak támaszkodva felült.

– Útlevél?

A doktor lassan válaszolt, és Coral most először figyelt föl a férfi akcentusára: – A csomagjaim az első osztályon vannak. Nem hagyhatom itt ezt a hölgyet. Orvos vagyok.

- Angol útlevél?
- Igen.
- Rendben van. – Egy másik férfi lépett hozzájuk. – Csomag?
- Nincs semmi elvámolnivalóm. – A férfi továbbment.

Coral Musker elmosolyodott. – Ez tényleg a határ? De hisz itt bárki bármit becsempészhet. Meg se nézik a csomagokat.

– Bármit – tette hozzá az orvos –, ha angol útlevele van. – Nem vette le a szemét az egyenruhásról, míg az el nem tűnt, és egy szót se szólt, míg Myatt vissza nem tért.

- Most már vissza tudok menni a helyemre – mondta Coral.
- Hálókocsiban utazik?
- Nem.
- Kiszáll Kölnben?
- Végig megyek.

A doktor ugyanazt a tanácsot adta, mint a hajópénztáros: jobb lett volna, ha hálókocsival utazik. A megjegyzés hiábavalósága annyira bosszantotta Coralt, hogy egy pillanatra meg is feledkezett szánalmáról, amit a doktor kora és szorongása keltett benne. – Miből vegyek hálókocsijegyet? Tánckarban dolgozom. – A doktor elképesztő keserűséggel vágott vissza: – Nem, magának tényleg nincs pénze.

– Mit tegyek? – kérdezte Coral. – Beteg vagyok?

– Hogy adhatnék magának tanácsot? – tiltakozott a doktor. – Ha gazdag lenne, azt mondanám: menjen hat hónapra szabadságra. Utazzon Észak-Afrikába. Azért ajánlott el, mert nem bírta az átkelést meg a hideget. Ó, igen, mindezeket elmondhatom, de ez semmi. Rossz a szíve. Évek óta túlerölteti.

Coral, kissé megrettenve, könnyörgőre fogta: – De hát mit tegyek?

A doktor széttárta a karját: – Semmit. Folytassa, amit elkezdett. Pihenjen, ahogy tud. Öltözzön melegen. Nagyon könnyedén van öltözve.

Füttyszó harsant, és a szerelvény újra mozgásba lendült. Az állomás fényei elvitorláztak mellettük a sötétségbe, s a doktor megfordult, hogy otthagyja Coralt. – Ha újra szüksége lenne rám, három kocsival előbbre vagyok. A nevem John. Dr. John.

A lány ijedt, udvarias hangon szólalt meg: – Az enyém Coral Musker. – A doktor egy kissé túl szabályosan, idegenes testtartással meghajolt és elment. Coral gondokat látott a férfi szemében, mindenfélét, amelyek úgy záporoztak, mint az eső. Idáig még soha nem érzélte, hogy őt ilyen gyorsan is el lehet felejteni. – Egy lány, akit a

férfiak elfelejtenek – dúdolta magában, hogy el ne veszítse a bátorságát.

De a doktor még hallótávolságon kívül se került, amikor ismét megállították. Coral a rázkódó kocsni túlfelén előbb a puhán és óvatosan közeledő léptekre figyelt föl, aztán a folyosó korlátjába kapaszkodó kézre s a sápadt kicsi emberre. Hallotta, amint megszólítja a doktort: – Mi baj van? Segíthetek? – A kérdező jó harminc centiméterrel alacsonyabb volt, mint a doktor, és Coral hangosan fölnevetett, amikor megpillantotta sóváran fölfelé bámuló arcát. – Nehogy tolakodásnak vegye érdeklődésemet – mondta, és egyik kezét a doktor karjára helyezte. – A fölkeben egy pap szerint valaki rosszul lett. – Buzgón még hozzátette: – Mondtam, majd én kiderítem.

Szegény doktor, gondolta Coral, inkább föl-alá sétált az üres folyosón, semhogy meg kelljen osztania a fölkejét a többiekkel. Most mégis önhibáján kívül egy tömeg kellős közepén találta magát, bogáncsként tapadó kérések és kérdések gyűrűjében. Coral arra számított, hogy a doktor kitör, és valami káromkodással tarkított lesújtó megjegyzést tesz, amitől a pasas remegve kihátrál a folyosóra. A válasz szelídsége azonban meglepte:

– Azt mondta, pap?

– Ó, nem – mentegetődzött a férfi –, azt se tudom még, milyen szektához, melyik felekezethez tartozik. De mért? Haldoklik valaki?

Doktor John, úgy látszik, észrevette a lány ijedségét, mert mielőtt félresöpörte volna az útját elálló kezét, megnyugtatóan odakiáltott Coralnak a folyosó túlfeléről. A kis embert egy pillanatra elbűvölte a jelenet birtokbavételének boldogsága. Miután maradéktalanul kiélvezte a látnivalókat, közelebb jött. – Tulajdonképpen miről is van szó?

Coral, mit sem törődve a tolakodó kérdéssel, az egyetlen itt maradt barátságos lényhez folyamodott: – Annyira beteg azért nem vagyok, igaz?

– Engem csak az akcentusa nyugtalanít – jegyezte meg az idegen. – Azt mondanám, hogy külföldi, de angol néven mutatkozott be. Azt hiszem, utánamegyek és beszélek vele.

Coral agya, mióta elájult, tisztán forgott; a visszájára fordult világ látványa, amelyben az orvos feküdt alatta, s a férfinak volt szüksége szánalomra, gondoskodásra, az igazi világ régi képeit éles és ismeretlen dolgokkal hintette

tele; de a szavak az intuíció mögött kullogtak, s így, mire megszólalt: – Kérem, ne bántsa a doktort! –, az idegen már hallótávolságon kívül került.

– Mit gondol? – kérdezte Myatt. – Igaza van ennek a férfinak? Nincs itt valami rejtély?

– Mindannyiunknak vannak titkai – mondta Coral.

– Lehet, hogy a rendőrség elől menekül.

– A doktor jó – mondta Coral abszolút meggyőződéssel. Myatt elfogadta Coral meghatározását, legalább segített kiverni a doktort a fejéből. – Magának viszont le kéne feküdnie – mondta a lánynak –, és próbáljon aludni. – A lány ugyan kitérően válaszolt, mert azt mondta: – Hogy tudnék aludni azzal az asszonnyal meg a gyomrával? –, de Myattnek még erre se volt szüksége ahhoz, hogy eszébe jusson Mr. Peters, aki a fülke sarkában lesben áll, és várja Coral visszatértét, hogy folytathassa olcsó, könnyű és ártalmatlan játékait. – Bemehet a hálófülkémbe.

– Hogyan? Az első osztályra? – Coral hitetlenkedése, vágyódása végképp meggyőzte Myattet. Eltökélte magában, hogy keleti mércével mérve is fejedelmien bőkezű lesz, aki drága ajándékaiért cserébe nem kér, nem akar semmit. Hagyományosan fősvénységgel vádolják a fajtáját, s most végre megmutathatja egy kereszténynek, mennyire igaztalanul.

Negyvenévi vándorlás a pusztában, távol az egyiptomi húsosfazekaktól, kemény szokásokat, szabott határidőket s a vízkészletek titkos felhalmozását vonta maga után; de a gazdagság fitogtatását a keresztény világ pusztájában eltöltött ezer év se nagyon bátorította, hiszen itt is csak a titkos vagyon volt biztonságban; de változik a világ, a pusztaság is kivirágzik, s itt-ott, a föld félreeső zugaiban, Európa nyugati felén egy zsidó végre megmutathatja, hogy más tulajdonságban is osztozik az arabokkal, a fejedelmi házigazda tulajdonságában, aki megmossa a koldusok lábát, megeteti őket saját ételéből; s hogy néha fel tud hagyni elveivel, s a gazdagok ellenségévé szegődik, hogy egy sehonnai szegényember barátja legyen, aki Isten nevében szállást kér. S míg saját gyönyörűségére fölépítette a sátrat az oázisban, a kutat a sivatagban, elhalványult agyában a vonat dübörgése, kihunyt szeméből a fény. Széttárta karját a lány

előtt. – Igen, alhat ott. Majd elrendezem a kalauzzal. Kölnben pedig szerzek egy csésze kávé, de jobb lesz, ha inkább alszik.

– De képtelen vagyok. Maga hol fog aludni?

– Majd csak találok valamit. Nincs is tele a vonat – Coral immár másodszor tapasztalt valami személytelen gyöngédséget, de ez most nem volt olyan ijesztő, mint az első; ez a valami meleg hullám volt, amelybe önfeledten belemerült; túl messzire azért nem merészkedett, hogy ha megijedne, a lába biztosan talajt érjen, szóval csak annyira, hogy különösebb fáradság nélkül lebegessen, és eljusson oda, ahova akar: egy ágyba, egy párnára, egy takaró alá, s ott alhasson. Coralnak az az érzése támadt, hogy mihelyt Myatt felhagyott a mentegetőzéssel és a győzködéssel, a magabiztossággal együtt jóindulat költözött a szívébe; és csupán egy segítő árny lett belőle.

Myatt el se indult, hogy megkeresse a kalauzt, hanem beékelte magát a folyosó és a fülke falai közé, és karját összefonva aludni készült. Ám kabát nélkül nagyon hideg volt. A folyosó összes ablaka zárva volt ugyan, de a huzat bevágott a lengőajtón, végignyargalt a padlósínt fölött, mintha a légáram kapcsolná egyik kocsit a másikhoz. De a vonat zajai sem voltak elég szabályosak ahhoz, hogy összekeveredjenek a csenddel. Sok alagút van Herbesthal és Köln között, és mindegyikben fölerősödött az expressz dübörgése. Myatt rosszul aludt, s a kiszabadult gőz rohama meg az arcát karistoló huzat beleolvadt az álmába. A folyosóból a hosszú és egyenes Spaniards Road lett, amelynek mindkét oldalát hangafüves pusztaság szegélyezte. Isaacs Bentley-jében ültek, a kocsi lassan haladt, s ők a keleti oldalon a lámpák alatt párosával sétáló lányok arcát nézték, az elárusítólányokat, akik veszélyes felkínálkozásukért cserébe csak egy pohár italt kérnek; egy kis száguldást meg egy kis heccet; az út másik oldalán sötét volt, a padokon prostituáltak ültek; alaktalanok voltak, elnyűttek és öregek, a homokos lejtőknek meg a tüskés bokroknak háttal vártak valami palira, aki elég öreg, elég süket és elég vak ahhoz, hogy felajánljon tíz shillinget. Isaacs egy lámpa alatt megállította a Bentleyt, és hagyta, hogy elússzon előttük a sok ismeretlen, fiatal, szép és érzéki arc. Isaacs valami szóke dundit akart, Myatt karcsú feketét, de nem volt könnyű kiválasztani és fölszedni, mivel a keleti oldalon egymást érték a versenytársak autói, s a kacagó és cigarettázó lányok behajoltak a nyitott ajtókon, az út másik

oldalán viszont mindössze egyetlen kétüléses állt őrt türelmesen. Myattet bosszantotta Isaacs megalkuvást nem ismerő ízlése; hideg volt a Bentleyben, az arcát kifújta a huzat, és mihelyt megpillantotta az arra sétáló Coral Muskert, kiugrott az autóból, megkínálta cigarettával, aztán egy pohár itallal, és meghívta egy kis kocsikázásra. Ez az egyik nagy előnye az efféle lányoknak, gondolta Myatt: mind tudja, mit jelent a kocsikázás, s ha nem tetszik az ábrázatod, csak annyit mondanak, hogy most már haza kell menniük. Coral Musker azonban akart kocsikázni; társául szegődött az autó sötétjében; lassan elmaradtak a lámpák, a kocsmák, a házak, s a fényező zöldes pászmájából mint a papír árnyképeken, fák szökkentek elő, meg bokrok, s az elázott levelek még őrizték a hajnali eső és a rövid, barbár közösülés tarlóról felszálló illatát. Ami pedig Isaacsot illeti, kénytelen lesz beérni a kocsikázással, bár az útitársa fekete volt, terjedelmes, igen lengén volt öltözve, hatalmas orra alatt hegyes és kiálló fogakkal. De mihelyt helyet foglalt Isaacs mellett az elülső ülésen, megfordult, és hosszan elvigyorodva azt mondta: – Otthon hagytam a papírjaimat, de a nevem Stein. – Aztán Myattnak a harapós szélben egy hatalmas, arany-ezüst korlátos lépcsőn kellett fölkapaszkodnia, amelynek a tetején ott állt ez a Stein, most már egy kis bajusza is volt, és egy nőre mutatott, aki csak ült, és kötött és kötött és kötött, és Stein azt kiáltotta felé: – Bemutatom Mrs. Eckmant.

Coral Musker tiltakozva ellökte kezét a takarókról, és táncolt, táncolt, táncolt a reflektor ragyogásában, de a producer a csupasz lábait kezdte ütni egy nádpálcával, és azt mondta, hogy nem jó, hogy késett egy hónapot, és ezzel megszegte a szerződését. Ő pedig eközben csak táncolt, táncolt, táncolt, mintha észre se venné a producert, aki egyfolytában a lábát ütötte a nádpálcával.

Mrs. Peters hasra fordult, és azt mondta a férjének: – Az a sör. Nem nyugszik a gyomrom. Úgy morog, hogy nem tudok tőle aludni.

Mr. Opie azt álmodta, hogy miseingben, hóna alatt krikettütővel s a csuklóján himbálódzó baseballkesztyűvel baktat fölfelé egy széles márványlépcsőn Isten oltára felé.

Dr. John a nyelvén felolvadó keserű tablettától végre elaludt, de egyszer németül mondott valamit. Nem volt hálókocsijegye, nyársat nyelve a fülke sarkában ült, és

meghallotta, hogy valaki odakint lassú, éneklő hangon rákezd: - Köln, Köln, Köln.

MÁSODIK RÉSZ

– Persze hogy nem zavar, drágám, ha részeg vagy – közölte Janet Pardoe. A kölni vasútállomás fölött az óra egyet ütött, s a pincér kezdte leoltani a lámpákat az Excelsior teraszán. – Drágám, nézz ide, hadd igazítsam meg a nyakkendődet. – Átnyúlt az asztal fölött, és elrendezte Mabel Warren nyakkendőjét.

– Három éve élünk együtt – kezdte Miss Warren, hangjában mélységes mélabúval –, és még soha nem beszéltem nyersen veled.

Janet Pardoe egy csöpp parfümöt tett a füle mögé. – Az isten szerelmére, édesem, nézz az órára. Fél óra múlva indul a vonat, addig meg kell szereznem a bőrröndjeimet, neked pedig meg kell csinálnod az interjút. Idd ki a ginedet, és gyere.

Mabel Warren fogta a poharát, és kiitta. Aztán fölemelkedett, és szögletes alakja egy kissé megingott; nyakkendő t hordott, keménygallért és skót gyapjúsövetből készült "sportos" öltönyt. Bozontos szemöldöke alatt sötéten és elszántan villogott a szeme, de piros volt a sírástól.

– Tudod, hogy miért iszom – tiltakozott Mabel.

– Butaság, drágám – mondta Janet Pardoe, s közben a kompakttükörben megnézte, hogy minden trükkje kellően érvényesül-e -, réges-rég ittál, amikor még a híremet se hallottad. Legyen már egy kis arányérzéked. Csak egy hétig leszek távol.

– Ezek a férfiak! – szögezte le sötéten Miss Warren, és ahogy Janet Pardoe fölemelkedett, hogy átszelje a teret, Mabel Warren rendkívüli erővel megragadta a karját. – Ígérd meg, hogy óvatos leszel. Bárcsak veled mehetnék. – Már szinte az állomás küszöbén, Mabel belelépett egy pocsolyába. – Ó, nézzenek oda, mit csináltam. De nagy mafla vagyok. Összefröcskölöm a gyönyörű szép, új ruhádat. – Vaskos, durva kezével, a kisujján pecsétgyűrűvel, Mabel dörzsölni kezdte Janet Pardoe szoknyáját.

– Ó, Mabel, az isten szerelmére, gyere már – mondta Janet.

Miss Warren hangulata megváltozott. Főlegyenesedett, és eltorlaszolta Janet útját. – Azt mondod, részeg vagyok. Igenis, részeg vagyok. De még részegebb leszek.

– Jaj, gyere már.

– Vagy iszol velem még egy pohárral, vagy nem engedlek ki a peronra.

Janet Pardoe engedett. – Egy pohárral. De jegyezd meg, csak egyet. – Átkormányozta Mabel Warrent egy hatalmas, fekete, ragyogó csarnokon, s innen egy terembe jutottak, ahol néhány fáradt nő és férfi sietős mozdulatokkal a feketekávét hörpölte. – Még egy gint – közölte Miss Warren, és Janet rendelt.

Miss Warren a szemközti falon lógó tükörben meglátta saját képmását – vörös volt, zilált, nagyon hitványul festett, de mellette egy másik, jóval ismerősebb képmás ült, ez karcsú volt, sötét és szép. Mit számítok én? – gondolta az italtól nekikeseredve. – Én csináltam meg ezt a lányt, én felelek érte, és – sajnos – én fizetek érte. Ami rajta van, azért mind én fizettem; én verejtékezem, gondolta (bár pillanatnyilag a kemény hideg ugyancsak próbára tette az étterem radiátorait), nekem kell fölkelnem a nap bármely órájában, hogy bordélytulajdonosokat interjúvoljak a cellájukban, meggyilkolt gyerekek anyját kell kifaggatnom, hol erről, hol arról kell “lekennem” valami írást. Bizonyos büszkeséggel gondolt rá, hogy a londoni irodában azt mondják róla: “Ha valami könnyfakasztó limonádét akarsz, küldd a Lökött Mabelt.” Az egész Rajnavidék az ő felségterületének számított; Köln és Mainz között szinte minden kis- és nagyvárosban nyomozott már valami közérdekű esemény után, amely drámai kifejezéseket csalt morózus férfiak ajkára, és pátoszt a fájdalomtól megszólalni se tudó asszonyok szájába. Nem akadt olyan öngyilkos, meggyilkolt nő vagy megerőszkolt gyerek, aki akár a legkisebb érzelmeket is kiváltotta volna belőle; Mabel a kritikus vizsgálódás, a megszemlélés és a kihallgatás művésze volt; a könnyeket a papírra tartogatta. De most csak ült, és visszataszító horkanásokkal zokogott, mert Janet Pardoe itt hagyja egy hétre.

– Kivel készítesz riportot? – kérdezte Janet Pardoe. Egyáltalán nem érdekelte, de el akarta vonni Mabel Warren figyelmét az elválás gondolatától, túl feltűnőek voltak a könnyei. – Meg kéne fésülködöd – tette még hozzá. Miss Warren nem hordott kalapot, és férfiasan rövidre vágott fekete haja reménytelenül kócos volt.

– Savoryvel – mondta Warren.

– Az ki?

– Százezer példányt adtak el a könyvből. *A nagy kéjutazás.* Félmillió szó. Kétszáz szereplő. A nagy Proli Géniusz. Még süksüköl is, ha nem felejt el.

– Mit keres a vonaton?

– Keletre megy anyagot gyűjteni. Nem az én reszortom, de mivel úgyis kikísérlek, elvállaltam. Negyed kolumnát kértek, de Londonban megnyirbálják, és jó, ha pár sor marad belőle. Rossz időt választott. Uborkaszazonban fél kolumnát kapna a habléányok és a tengericsikók között. – A fellobbanó szakmai érdeklődés hirtelen kialudt, mihelyt újra ránézett Janet Pardoe-ra; többé nem látja reggelente, amint pizsamában kávé tölt, esténként nem térhet úgy haza, hogy Janet már otthon van, és pizsamában koktélt kever. Fátyolos hangon azt kérdezte: – Drágám, melyiket veszed föl éjszakára? – A nőies kérdés furcsán hangzott Miss Warren mély, férfias hangján.

– Hogy érted?

– Melyik pizsamát, drágám? Ma éjszaka pontosan úgy akarok gondolni rád, ahogyan vagy.

– Azt hiszem, le se fogok vetközni. Nézd, negyed kettő van. Mennünk kell. Soha nem készülsz el az interjúddal.

Ez már Miss Warren szakmai önérzetét érintette. Felhorkant. – Csak nem gondolod, hogy kérdéseket is föl akarok tenni? Megnézem magamnak, aztán a megfelelő szavakat a szájába adom. És nem fog panaszkodni. Ez végül is reklám.

– De meg kell találnom a hordárt a bőröndökkel. – Már mindenki elindult kifelé az étteremből. Ahogy az ajtó nyílt és csukódott, hordárok kiáltása és a gőz sivítása hatolt be egyre fakóbb hangon az asztalukig. Janet Pardoe újra Miss Warrenhez fordult: – Mennünk kell. Ha még egy gint akarsz, akkor itt hagylak. – De Miss Warren nem szólt semmit, Miss Warren rá se hederített, és Janet Pardoe rájött, hogy megint Mabel Warren újságírói pályafutásának egyik gyakran visszatérő rítusában kénytelen részt venni: a részegség szemmel látható levedlésében. Először az egyik kéz rendbe teszi a haját, aztán egy púderes zsebkendő – Mabel kompromisszuma a női nemmel – eltünteti az arc és a szemhéj vörösségét. És mind ez idő alatt szemét egyetlen pontra szögezi, függetlenül attól, hogy mi áll előtte: csésze, pincér, poharak, a távoli tükrök vagy a saját tükörképe, mintha egy

optikus betűsorát figyelné. Ez alkalommal az ábécé első betűje, a nagy fekete A egy idősebb, esőkabátos férfi volt, aki az egyik asztal mellett állt, és mielőtt elindult, hogy elérje a vonatot, lesöpörte a morzsát a terítőről.

– Istenem – szólalt meg Miss Warren, és kezével eltakarta a szemét –, részeg vagyok. Nem látom jól. Ki az ott?

– Az a bajuszos férfi?

– Igen.

– Még soha nem láttam.

– Én már igen – mondta Miss Warren –, én már igen. De hol? – Valaminek sikerült elterelnie a figyelmét az elválás gondolatától; az orra szimatot kapott, és egy félujjnyi gint hagyva a pohár alján, nagy léptekkel az ajtó felé induló férfi nyomába akaszkodott. Még mielőtt sikerült volna kiszabadítania magát a csapóajtó fogságából, a férfi már kint termett, és egy lépcsősort megcélozva gyorsan átszelte a feketén ragyogó előcsarnokot. Miss Warren előbb egy hordárral karambolozott, aztán térdre esett, és a földön próbálta kirázni a fejéből a jóindulatot, a mélabút és az ital okozta bizonytalanságot. A hordár visszafordult, hogy segítsen; Miss Warren megragadta a karját, és addig el sem engedte, míg forogni nem kezdett a nyelve. – Melyik vonat indul az ötös vágányról? – kérdezte. – A bécsi – felelte a férfi.

– Belgrádba?

– Igen.

Pusztá véletlen volt, hogy Belgrádot mondott és nem Konstantinápolyt, de mihelyt meghallotta a saját hangját, magához tért. Odakiáltott Janet Pardoe-nak: – Két helyjegyet vegyél. Bécsig veled megyek.

– És a jegyed?

– Itt van az újságíró-szabadjegyem. – Most már ő volt türelmetlen. – Siess. Ötös peron. Elmúlt huszonnyolc. Már csak öt perc van. – Férfias szorítással még mindig a hordárt fogta. – Ide figyeljen. Szeretném, ha elvinne egy üzenetet. Kaiser Wilhelmstrasse 33.

– Nem hagyhatom el az állomást – közölte a férfi, akinek csak most sikerült kihúznia a kezét Miss Warren szorításából.

– Mikor végez a szolgálattal?

– Hatkor.

– Az nem jó. Ki kell surrannia. Meg tudja tenni, nem igaz? Senki se veszi észre.

– Kitesznek az állásomból.

– Próbálja meg – mondta Miss Warren. – Húsz márka.

A férfi megrázta a fejét. – A felügyelő észreveszi.

– Adok még húszat, azt adja neki.

A felügyelő nem kapható ilyesmire, közölte a hordán túl sokat veszíthet vele; a főfelügyelő rájönne. Miss Warren kinyitotta a táskáját, és számolni kezdte a pénzt. A feje fölött az óra elütötte a felet. A vonat három perc múlva indul, de Miss Warren nem engedte, hogy akár egy pillanatig látsszon a kétségbeesése; bármilyen érzelem csak megijesztené a férfit. – Nyolcvan márka – közölte –, és annyit ad a felügyelőnek, amennyi tetszik. Csak tíz percig lesz távol.

– Nagyon nagy a kockázat – mondta a hordár, de hagyta, hogy Miss Warren a kezébe nyomja a bankjegyeket.

– Most nagyon figyeljen. Elmegy a Kaiser Wilhelmstrasse 33-ba. Ott találja a londoni *Clarion* irodáit. Valaki biztosan ott lesz. Mondja meg neki, hogy Miss Warren elment Bécsbe az Orient expresszrel. Ma éjszaka már nem tudja leadni az interjút; holnap reggel Bécsből megtelefonozza. Mondja meg neki, hogy Miss Warren egy címoldalassal sztori után lohol. Na, ismétlje. – Míg a férfi lassan átbukdácsolt az üzeneten, Miss Warren fél szemmel az órát figyelte. Egy óra harmincegy. Egy óra harmincegy és fél. – Jó. Nyomás, induljon. Ha egy ötvenig nem ér oda, följelentem, hogy kenőpénzt fogadott el. – Mabel kaján játékosággal elvigyorodott, rávicsorítva nagy lapátfogait, aztán rohanni kezdett a lépcső felé. Egy óra harminckettő. Mintha sípszót hallott volna, ezért az utolsó három lépést egy terpesszel oldotta meg. A szerelvény megmozdult, s a peron végén álló jegyszedő megpróbálta elállni az útját, de Mabel félrekaszált, s a válla fölött még visszaharsogott: – Szabadjegyes. – Az utolsó harmadosztályú kocsik egyre nagyobb sebességgel gördültek kifelé. Istenem, gondolta Mabel, abbahagyom az ivást. A keze már rákulcsolódott az utolsó kocsikorlátjára, amikor egy hordár ráüvöltött, és futva megindult felé. Hirtelen a karjába hasított a fájdalom, és hosszú tíz másodpercig azt hitte, visszaráncigálják a peronra, s akkor a kalauzkocsi kerekei alá esik. A magas lépcsőtől inába szállt a bátorsága. Képtelen vagyok fölugrani. Még egy pillanat, és a válla kifordul. Inkább egy agyrázkódást, ha lehuppan a peronra, mint hogy eltörje mindkét lábát. De ilyen sztorit nem lehet elkótyavetyélni, gondolta keserűen, azzal ugrott. Épp időben landolt a térde a lépcsőn, odalent a peron széle zúgott el mellettük. Az utolsó lámpa is eltűnt, az ajtó Mabel testsúlyától

kinyílt, és Mabel háttal bezuhant a folyosóra. Sajgó vállára ügyelve óvatosan nekitámaszkodott a falnak, és fancsali képpel, de győzelemittasan csak ennyit gondolt: Lökött Mabel a fedélzeten.

A hajnali fények betörtek az ablakredőny résein, és a szemközti ülésre hullottak. Amikor Coral Musker fölébredt, elsőként az ülést pillantotta meg, rajta egy bőr utazótáskát. Fásultnak, nyugtalannak érezte magát, a vonat járt az eszében, amit el kell érnie a Victoria pályaudvaron, eszébe jutott a konyha, ahol csak tojáspor meg tegnapelőtti kenyérszeletek várják. Bárcsak soha ne vállaltam volna ezt a munkát, gondolta, és most, hogy eljött az indulás pillanata, úgy érezte, sokkal jobban szeretné az ügynök ajtaja előtti hosszas várakozást, az erőltetett vidámságot, a sorokat a Shaftesbury Avenue lépcsőin. Fölhúzta a redőnyt, s egy másodpercre meghökkent az elzúgó sürgönypóznától, a fákkal borított domboldaltól és a mélyben rohanó zöld folyótól, amelybe a hajnali nap narancssárga sugarakat szótt. Aztán eszébe jutott, hol van.

Még nagyon korán lehetett, mert a nap alacsonyán járt, épp csak fölemelkedett a dombok fölé. A folyó túlszéljén apró fényekkel egy falu ragyogott, a szélcsendben egy-egy vékony füstcsík állt meg a parányi faházikók fölött, itt-ott korán begyűjthettek, készült a munkába menők reggelije. A falu oly messze esett a sínektől, hogy meg se moccant, míg Coral nézte, az innenső parton viszont a fák, a házikók, a kipányvázott csónakok sebesen iszkoltak hátrafelé. Coral fölhúzta a másik redőnyt, és látta, hogy Myatt, hátát a falnak vetve, alszik a folyosón. Első gondolata az volt, hogy fölébreszti; a második viszont az, hogy hagyja tovább aludni, maga pedig visszafekszik, és élvezi a mások önfeláldozásából származó fényűzést. Gyöngédséget érzett a férfi iránt; mintha Myatt új reményt öntött volna belé, hogy úgy is lehet élni, hogy az embernek nem kell folyton a saját érdekeit szem előtt tartania; talán, gondolta Coral, nem is olyan kemény a világ. Eszébe jutott, milyen szívélyesen beszélt vele a hajópénztáros, s az is, amit utánakiáltott: "Emlékezzen rám"; és ez most, azok után, hogy az a fiatal zsidó az ajtó túlfelén aludt, és kész volt egy idegen kedvéért több órás kényelmetlenséget vállalni, szóval nem is látszott olyan valószínűtlennek, hogy a hajópénztáros még mindig

emlékezzék rá. Coral először gondolt ilyesmire, és boldog volt: Talán megmaradok mások emlékezetében, akkor is, ha nem vagyok ott, hogy nézni vagy szólni lehetne hozzám. Újra kinézett az ablakon, de a falu s az a különös domboldal, amelyet oly sokáig bámult, már eltűnt, csak a folyó volt ugyanaz. Újra elaludt.

Miss Warren fel-alá imbolygott a vonaton. Jobb kézzel képtelen volt megfogni a korlátot, mert még egyre sajgott a válla, pedig már vagy két órát ücsörgött a harmadosztály folyosóján. Erőtlen és részeg volt, úgy érezte magát, mint akit kékre-zöldre vertek, csak nagy nehezen tudta összerendezni a gondolatait, de még mindig facsarta az orrát a hajtóvadászat összetéveszthetetlen illata. Soha még a tízéves riporterkedése alatt, tíz év nőjogi küzdelmei, rablási, gyilkossági ügyei alatt nem került ilyen közel egy exkluzív, címdoldal sztorihoz, amely ráadásul nem is filléres bulvárlapokba való bővli, hanem amiért a *The Times* tudósítója egy évet adna az életéből. Bizony nem mindenki képes rá, gondolta büszkén Mabel, hogy részegen is megragadja a kellő pillanatot. S ahogy végigtámolygott az első osztályú fülkék során, a homlokára kiült diadalmámor olyan bizarrul festett, mint egy fordítva feltett korona.

Mabel ezúttal a szerencse kegyeltje volt. Az egyik fülkéből kijött egy férfi, elindult a mosdó felé, s ahogy Mabel nekidőlt az ablaknak, hogy elengedje, a fülke sarkában meglátta a pillanatnyilag egyedül szunyókáló esőkabátos férfit. Éppen ekkor nézett föl, és végigmérte az ajtóban imbolygó Miss Warrent. – Bejöhetek? – kérdezte Mabel. – Kölnben szálltam fel, és nem találok ülőhelyet. – Mabel hangja mély volt, már szinte gyöngéd; imádott kutyuskáját noszogatná ilyen hangon a gázkamra felé.

– Foglalt.

– Csak egy percre – mondta Miss Warren. – Hadd pihentessem a lábam, úgy örülök, hogy ön angolul beszél. Mindig félek, ha utaznom kell, és a vonaton csupa idegent találok. Ha történetesen éjszaka szüksége van valamire az embernek, nem igaz? – Mabel pajkosan rávigyorodott. – Ha nem tévedek, ön orvos.

– Régebben orvos voltam – ismerte be a férfi.

– Belgrádig utazik?

A férfi szúrós szemmel, kissé szorongva nézett Mabelre, és önkéntelenül is megakadt a tekintete Miss Warren enyhén előredőlő, öltönyös, szögletes alakján, a megvillanó pecsétgyűrűn s a felhevült, mohó arcon. – Nem – mondta –, nem. Nem olyan messzire.

– Én csak Bécsbe megyek – mondta Miss Warren.

– Miből gondolta... – kérdezte lassan a férfi, s közben azon tépelődött, vajon helyesen teszi-e, ha megkérdezi; nem volt hozzá szokva, hogy a veszély egy gintől kissé elázott angol aggszűz képében jelentkezzék: a gin illatát az egész kocsiban lehetett érezni. Az a veszély, amellyel idáig szembenézett, nem igényelt mást, mint félrekapott fejet, gyors ujjakat, sima hazugságot. Miss Warren is habozott, s habozása olyan volt, mint a tűz lehelete egy bezárt embernek. Azt felelte:

– Azt hittem, hogy már láttam magát Belgrádban.

– Soha nem jártam arra.

Mabel, félresöpörve a ravasz kibúvókat, nyersen kirukkolt: – A lapom küldött annak idején Belgrádba – közölte –, a Kamnec-tárgyalásra. – De Miss Warren ezzel leadta a figyelmeztető lövést, a férfinak csak ennyi kellett, hogy máris tökéletes közönytelenség tudjon ránézni.

– A Kamnec-tárgyalásra?

– Amikor Kamnec tábornokot erőszakos nemi közönytárgyalással vádolták. Czinner volt a vád koronatanúja. Részrehajló esküdtszéket állítottak fel. A tábornokot persze fölmentették. A kormány nem engedte, hogy lefolytassák a bűnösség megállapítását. Czinner részéről merő ostobaság volt, hogy tanúvallomást tett.

– Ostobaság?

A férfi udvarias érdeklődése felbosszantotta Mabelt.

– Hát persze hogy hallott Czinnerről. Egy hete egy kávéházban próbálták lelőni. Ő volt a szociáldemokraták feje. Azzal, hogy Kamnec ellen tanúskodott, az ő malmukra hajtotta a vizet; tizenkét órával a tárgyalás berekesztése előtt hamis tanúzásért elfogatóparancsot adtak ki ellene. Aztán egyszerűen csak leültek, és várták Kamnec felmentő ítéletét.

– Mikor történt mindez?

– Öt éve.

A doktor elkeskenyedő szemmel vizsgálta Mabelt, és azt latolgatta, vajon melyik válasz bosszantaná a legjobban. – Ez bizony régi história. És Czinner szabadlábon van?

- Czinner elmenekült. Mit nem adnék érte, ha tudnám, hogyan. Csodálatos sztori kerekedne belőle. Egész egyszerűen eltűnt. Mindenki azt hitte, hogy meggyilkolták.

- És nem?

- Nem – jelentette ki Mabel Warren –, elmenekült.

- Okos ember.

- Nem hiszem – csattant föl dühösen Mabel. – Okos ember soha nem tett volna tanúvallomást. Mit számított neki akár Kamnec, akár a gyerek? Fellegekben járó rögeszmés bolond volt.

Hideg légáramlat zúdult be a nyitott ajtón, s a doktor reszketni kezdett. – Kegyetlenül hideg volt az éjszaka – mondta.

Mabel szögletes, elnyűtt kezével félresöpörte a megjegyzést. – Ha elgondolom – szólalt meg kissé megilletődve –, hogy nem halt meg. Míg az esküdszék visszavonult, Czinner a rendőrök szeme láttára kísétált a tárgyalóteremből. És míg az esküdszék vissza nem tért, a rendőrök nem tehettek semmit. Esküszöm, hogy láttam az elfogatóparancsot, majd kiesett Hartep szivarzsebéből. Czinner meg eltűnt, mintha a föld nyelte volna el; a dolgok pedig pontosan úgy mentek tovább, mint annak előtte. Még Kamnec se változott meg.

A doktor képtelen volt leplezni, hogy elkeseríti a hír. – Hogyan? Még Kamnec se?

Mabel kihasználta az előnyt, és váratlanul nagy képzelőerővel, fojtott hangon magyarázni kezdett: – Igen, és ha most Czinner visszatérne, mindent ugyanúgy találna; vissza lehetne forgatni az idő kerekét. Hartepet ugyanúgy megvesztegetik, Kamnec fiataikorúak után koslat; ugyanazok a nyomornegyedek, ugyanazok a kávéházak és ugyanazok a hatkor és tizenegykor kezdődő koncertek. Carl elment a Moscowa kávéházból, ennyi az egész; az új pincér francia. Van egy új mozi is a Park közelében. Ó, igen, még egy változás. Beépítették Kruger sörkertjét. Tisztviselőlakásokat alakítottak ki benne.

A férfi csöndben maradt, egyszerűen képtelen volt kivédeni ellenfele újabb támadását. A Kruger tehát nincs, nincs több lampion, ragyogó színekben pompázó napernyő, nincsenek cigányok, akik asztaltól asztalig járnak, és halkán játszanak az esti szürkületben. És elment Carl is. Czinner egy pillanatra elcserélte volna ezzel az asszonnyal a saját biztonságát, sőt a

barátai biztonságát is, hogy megtudjon valamit Carlról; vajon sikerült összegyűjtenie annyi borraivalót, amiből visszavonulhatott, vett egy új lakást a Park közelében, hogy mostantól a saját asztalánál hajtogassa a szalvétákat, s a saját üvegéből húzhassa ki a dugót? Tudta, hogy félbe kellene szakítania a szemközt ülő részeg és veszélyes nő locsogását, de képtelen volt egy szót is kinyögni, míg az asszony belgrádi hírekkel traktálta, csupa olyan hírrel, amiket a barátai a heti rejtjeles leveleikben soha nem írtak meg.

És persze voltak más dolgok is, amelyeket meg szeretett volna kérdezni tőle. Azt mondta, hogy nem változtak a nyomornegyedek, és a férfi szinte érezte a talpa alatt a szűk szurdokok meredek lépcsőit; le kellett hajolnia, hogy átbújhasson a sikátorok közt kifeszített színes rongyok alatt, aztán zsebkendőjét a szájára szorította, hogy valahogy kizárja a kutyák, a gyerekek, a romlott hús és az emberi ürülék szagát. Azt akarta tudni, hogy ott vajon emlékeznek-e még dr. Czinnerre. Olyan meghitt viszonyban volt a negyed minden lakójával, hogy az már veszélyes lett volna rájuk nézve, ha nem bíznak meg benne vakon, s ha születésénél fogva nem lett volna közülük való. Mivel azonban innen származott, kirabolták, a bizalmukba avatták, boldogan üdvözölték, támadták és szerették. De öt év hosszú idő; lehet, hogy már elfelejtették.

Mabel hirtelen élesen beleszipantott a levegőbe. – Térjünk a tárgyra. Exkluzív interjút akarok magával készíteni a lapom számára. “Hogyan menekültem meg?” vagy “Miért térek haza?”

– Interjút?

Mabelt idegesítette, hogy a férfi folyton ismétli a szavait; hasogatott a feje, és “veszett” kedvében volt. Olyankor használta ezt a kifejezést, ha rátört a férfigyűlölet, elkezdte utálni a sok ürügyet és mentséget, amelyekre miattuk kényszerült, és ha irtózott tőlük, mert tönkretesznek mindent, ami szép, és saját csúfságukkal mit se törődve, peckesen járnak szerte a világban. HENCEGNEK a nőügyeikkel, erre az előtte lévő hervadt, középkorú arcra is rá volt írva, hogy a maga idejében látott meztelen szépséget, a kezére pedig, amellyel most a saját térdét kulcsolja, hogy régebben mást is fogdosott, tapogatott, másokkal is élvezkedett. De “veszett” volt Mabel azért is, mert Bécsben elveszíti Janet Pardoe-t, s a lány olyan

világba távozik, ahol férfiak uralkodnak. A férfiak előbb csak hízelegni fognak, aztán olcsó, fényes csecsebecséket vesznek neki, mint egy bennszülöttnek, akit ócska tükrökkel és üveggyöngyökkel be lehet csapni. Bár igazából nem is a férfiak mulatságától félt a legjobban, hanem a Janetétől. Szeretniük se kell, vagy elég csak arra az órára, arra a napra, egy évre, és Janet betege lesz az élvezetnek, sikoltozni fog a gyönyörűségtől. Míg ő, Mabel Warren, aki egy eltemetett nevelőnői életből kimentette Janetet, ruházta, etette, aki haláláig ugyanazzal a szenvedéllyel tudná szeretni, örökké kielégítetlenül, s akinek nincs más eszköze, mint a szája, hogy kifejezze szeretetét, s így folyton neki kell szembenéznie a ténnyel, hogy nem tud élvezetet nyújtani, s magának nem nyert mást, mint az alkalmatlanság keserű érzését. Most tehát, fejfájósan, orrában a gin illatával, burjánzó csúnységének tudatában iszonyatosan gyűlölte a férfiakat, és ragyogó, hazug magakelletésüket.

- Maga doktor Czimmer - közölte vele Mabel Warren, és egyre fokozódó dühvel vette tudomásul, hogy a férfi nem is vesződik vele, hogy letagadja kilétét, csak hanyagul felkínálja azt a nevet, amelyen utazik:

- A nevem John.

- Doktor Czimmer - mordult rá a férfira, s hogy el ne veszítse önuralmát, nagy lapátfogaival beharapta az alsó ajkát.

- Richard John, szabadságon levő középiskolai tanár.

- Belgrádba megy.

- Nem. - Egy pillanatig habozott. - Megállok Bécsben. - Mabel nem hitt neki, de nem kis erőfeszítéssel sikerült visszazereznie szokásos nyájasságát. - Bécsben én is kiszállok. Ha nem veszi rossz néven, mutatnék egy-két látnivalót. - Egy férfi állt meg az ajtóban, mire Mabel fölkelt. - Bocsásson meg. Ez az ön helye. - Körbevigyorodott a fülkében, aztán ahogy a szerelvény átcsattogott egy váltón, Mabel oldalra billent; képtelen volt tovább bent tartani egy böfögést; néhány pillanatig gin bűze és olcsó púder lepörgő szemcséi borították el a fülkét. - Bécs előtt még egyszer benézek - mondta, és ahogy megindult a folyosón, vörös arcát nekinyomta a hideg, kormos üvegnek; rohamban tört rá a fájdalom saját részegsége és hitványsága miatt. Úgyis elkapom, gondolta, és közben úgy elpirult, mint egy csitri az

első vacsorameghívásra. Valahogy majd csak elkapom. Az istenit a fajtájának.

Kellemes szűrt fény árasztotta el a fürkét. Egy pillanatig azt lehetett hinni, hogy a nap csak üzenete, a kifejezése Valakinek, aki szeretett és szenvedett az emberekért.

Mint aranyló vízben a halak, az élőlények, megszabadulva a gravitáció kényszerétől, lebegtek, szárnyak nélkül, átlátszón repültek az üvegfalú akváriumban. A sok csúf arc, torz test átalakult, s ha szépek nem is lettek, legalább groteszk alakot öltöttek, amilyet csak a csúfolódó szeretet tud megformálni. Magukban dörmögve, álmokat álmodva fel- és alámerültek a testek az aranyló fényárban. Nem voltak bebörtönözve, hiszen e hajnali órán nem voltak tudatában bezártságuknak.

Coral Musker másodszor is felébredt. Rögtön fölkel, és az ajtóhoz ment; odakint a zsidó fiatalember fáradtan szunyókált, szeme a vonat ritmusára pattant fel. Coral agya még mindig rendkívül tiszta volt, és mintha ezek az aranyló fények áthatoltak volna mindenben, Coral most olyan motívumokat is megértett, amelyek rendszerint rejtve maradtak előtte, olyan mozdulatokon is átlátott, amelyeknek általában nem tulajdonított jelentőséget vagy fontosságot.

Most, hogy jobban szemügyre vette a férfit, látta, hogy mihelyt az is észreveszi őt, széttárja a kezét, de aztán félúton megáll; Coral tudta, hogy ez a fajtájának szokása, amit Myatt tudatosan próbál elnyomni magában. – Disznó vagyok – mondta Coral lágyan. – Maga egész éjszaka itt kint volt.

Myatt rosszalóan megrántotta a vállát; most olyan volt, mint egy zálogkölcsonzó, aki épp egy órát vagy vázát fitymál. – Miért ne? Nem akartam zavarni magát. Meg a kalauzzal is beszélnem kellett. Bejöhetek?

– Hát persze. A maga fürkéje.

Myatt elmosolyodott, és nem tudott ellenállni a kísértésnek, hogy derékban kissé előrehajolva szét ne tárja a kezét. – Bocsásson meg. Az öné. – Az ingujjából elővett egy zsebkendőt, felgyűrte a mandzsettáját, és bűvészmozdulatokkal hadonászni kezdett a levegőben. – Csiribi-csiribá, íme egy első osztályú jegy. – A zsebkendőjéből kiesett egy jegy, és kettőjük közé vitorlázott a padlóra.

– A magáé.

– Nem, az öné. – Myatt élvezettel nevetett a lány megdöbbenésén.

– Ezt hogy érti? Nem fogadhatom el. Azt se tudom, hány fontba kerülhetett.

– Tízbe – mondta Myatt henegeve. – Tíz fontba. – Eligazította a nyakkendőjét, és fesztelenül hozzátette: – Ez nekem semmi.

De a férfi magabiztossága, a kérkedő szeme megzavarta Coralt. – Mit akar ezzel mondani? – kérdezte gyanakodva. – Miket gondol maga rólam? – A menetjegy ott feküdt kettejük között; Coralt semmivel se lehetett volna rávenni, hogy fölvegye. Dobbantott a lábával, ahogy az arany elhalványult, és nem maradt belőle több, mint egy sárga folt az üvegen és a párnákon. – Megyek vissza a helyemre.

– Nem gondolok magáról semmit – felelte dacosan Myatt. – Épp elég más gondolkodnivalóm van. Ha nem kell a jegy, dobja el. – Coral látta, hogy a férfi nézi őt, megint henegeve, hányavetin megrántja a vállát, erre pityeregni kezdett, az ablakhoz fordult, a folyó felé, egy tovasiető híd felé, meg egy korai rügyekkel tűzdelt kopár bükk felé. Ez a hálám a hosszú, nyugodtan átaludt éjszakáért; így fogadok el egy ajándékot; és szégyenkezve, csalódottan gondolt arra, hogyan álmodozott régebben nagy kurtizánokról, akik hercegektől fogadtak el ajándékokat. Én meg ráförmédek, mint egy fáradt pincérnő.

Hallotta, hogy mögötte a férfi megmozdul, és tudta, hogy Myatt lehajol a jegyért. Coral szeretett volna megfordulni, hogy kifejezze háláját, mondjuk így: – Mennyei érzés lenne, ha egész úton ezeken a puha párnákon ülhetnék, hálófülkében alhatnék, elfelejthetném, hogy dolgozni megyek, gazdagnak képzelhetném magam. Hozzám még soha senki nem volt olyan jó, mint maga – de a saját korábbi szavai, a gyanakvás közönségessége osztálykorlátként húzódott közöttük. – Adja ide a táskáját – szólalt meg Myatt. Coral, anélkül, hogy megfordult volna, hátranyújtotta, és érezte, amint a férfi ujjai kinyitják a táska csatját. – Na – mondta Myatt –, betettem. Nem is kell használnia. Csak üljön le, amikor akar. És itt alhat, ha elfáradt. – Fáradt vagyok, gondolta Coral. Órákon át tudnék itt aludni. Megszólalt, hátha így sikerül elrejtteni a könnyeit: – De hát hogyan fogadhatnám el?

– Ó – mondta Myatt –, én majd találok másik fülkét. Most éjszaka csak azért aludtam kint, mert aggódtam magáért. Hogy esetleg szüksége lehet valamire. – Coral megint sírni kezdett, a feje búbját az ablakhoz hajtotta, és félig becsukta a szemét, hogy a szemhéjával függönyt vonjon önmaga és a mindentudó aszott vénasszonyok komoly intelmei közé: “A férfi csak

egyed akar.” “Ne fogadj el ajándékot idegentől.” Ez most pont akkora ajándék volt, amiről mindig azt mondták, hogy ebből lesz a baj. A csokoládé meg egy kis autókázás színház után, még ha közben be is sötétedett, nem jelentett többet, mint egy-két csókot az ajkán meg a nyakán, egy kis szakadást a ruháján. A lánytól elvárják, hogy visszafizessen; ez volt minden tanács lényege; semmiért soha nem kapsz valamit. Lehet, hogy a regényírók, mint Ruby M. Ayres azt mondják, hogy a szüzesség a drágakőnél is értékesebb, de az igazság az, hogy az ára valahol egy bunda vagy efféle körül mozog. Az ember nem fogadhat el egy bundát anélkül, hogy ne aludna a férfival. S ha mégse kerülne rá sor, az öregasszonyok azt mondanák, biztos nincs rendben valami azzal a férfival. S most ez a zsidó fiatalember tíz fontot fizetett.

Myatt a lány karjára tette a kezét: – Mi baj? Mondja meg. Rosszul érzi magát? – Coralnak eszébe jutott a férfi keze, a párnát rázó kéz, a sustorgó hang, ahogyan arrébb húzta a lábát. Újra azt mondta: – De hogyan fogadhatnám el? –, ám ezúttal könyörgésnek hangzott, hogy Myatt beszéljen, és cáfolja meg a nyomortól felhalmozódott tapasztalatot.

– Nézze – mondta Myatt –, üljön le, hadd mutassak egy-két dolgot. Az ott a Rajna.

– Gyanítottam – felelte Coral, és önkéntelenül elnevette magát.

– Láta azt a sodrásból kiugró sziklát, amit az imént hagytunk el? Az a Loreley-szikla. Heine.

– Hogy érti, hogy Heine?

– Zsidó – mondta kéjesen Myatt.

Coral kezdte elfelejteni a döntést, amelyet kénytelen volt meghozni, és egyre nagyobb érdeklődéssel figyelte a férfit, szeretett volna idegent találni a túlon túl ismerős vonások mögött, az apró szemek, a hatalmas orr, a fekete, olajos haj mögött. Túl gyakran látta ezt a férfit, egyszer mint vidéki színházak első sorában feszítő szmokingos pincért, máskor egy asztal mögött, az ügynökségek irodáiban, próbán a kulisszák mögött, éjfél tájban a színészbejárónál; ebben a lány, alázatos, mégis erélyes hangban ott vibrált a színház világa; fukar volt, közhelyesen megrögzött smucig, szeszélyesen nagylelkű, de megbízni soha nem lehetett benne. Próbán a gyöngéd dicséret nem jelentett semmit; utána az irodában egy pohár whisky fölött biztosan azt mondaná: “Az a kislány az első sorban nem kell nekünk.” Az ilyenek soha nem gurultak méregbe, nem voltak gorombák, rosszabbat soha senkiről nem mondtak,

mint hogy "kislány", s aztán a kirúgás a rekeszében hagyott gépelt levélke formájában érkezett. Coral azonban szelíden válaszolt Myattnek, részben mert e tulajdonságok ellenére, épp a csöndességük miatt, szerette a zsidó fiúkat, részben mert egy lánynak kötelessége nyájasnak lenni: - A zsidókban erős művészi hajlam van, igaz? Az *Atta Girl*-ben is majdnem az egész zenekar zsidó fiúkból áll.

- Igen - felelte Myatt valami Coralnak érthetetlen keserűséggel.

- Maga szereti a zenét?

- Hegedűn játszom - mondta a férfi -, de nem jól. - Egy pillanatilag úgy tűnt, mintha az ismerős szemek mögött egy idegen élet mozdult volna meg.

- Nekem mindig sírnom kellett, ha meghallottam a "Sonny Boy"-t - folytatta Coral. Tudta magáról, hogy komoly úrök tátonganak a külvilág megértése és kifejezése között; sok mindenre volt fogékony, de nagyon keveset tudott kimondani, s amit megfogalmazott, az túlságosan is gyakran rosszul sült el. Most is látta, hogy az a másfajta élet egyszerre kihuny a férfi szemében.

- Nézze - mondta Myatt éles hangon -, nincs tovább folyó. Elhagytuk a Rajnát. Nem sokkal reggeli előtt.

Egy kicsit bántotta Coralt, hogy érezhetően tisztességtelenül bántak vele, de nagyon nem szeretett veszekedni. - El kell mennem a bőröndömért - mondta -, van benne egypár szendvics.

Myatt megrökönyödve nézett rá. - Csak nem azt akarja mondani, hogy háromnapi ételmet hozott magával?

- Ó, nem. Csak vacsorát tegnap estére és reggelit ma reggelre. Körülbelül nyolc shillinget lehet megtakarítani.

- Maga skót? Hallgasson ide. Velem fog reggelizni.

- És még mit akar velem csinálni?

Myatt elvigyorodott. - Azt is megmondom. Együtt ebédelni, teázni és vacsorázni. És holnap... - Coral egy sóhajjal belefojtotta a szót.

- Az az érzésem, hogy maga egy kissé be van szíva. De ugye nem menekült sehonnán?

Myatt arca összeesett, és hirtelen alázatosan azt kérdezte: - Nem bírná ki velem? Unna?

- Nem - felelte Coral -, dehogy unnám. De hát miért csinálja mindezt értem? Én nem vagyok csinos. Azt hiszem, nem vagyok okos. - Vágyakozva várt, hátha megcáfolják. "Maga bájos, ragyogó és szellemes" - alig hihető szavak, de fölmentenék a kényszer

alól, hogy visszafizessen, vagy visszautasítsa a férfi ajándékait; a báj és a szellem többet ér, mint Myatt bármelyik felkínált ajándéka, míg ha szeretnek egy lányt, akkor még a nagy tapasztalatú vénasszonyok is elismernék a jogát, hogy elfogadjon, és soha ne adjon. De Myatt nem cáfolt semmit. A magyarázata szinte sértő volt a maga egyszerűségében. – Olyan könnyen tudok beszélni magával. Úgy érzem, mintha ismerném magát.

Coral tudta, hogy ez mit jelent. – Igen – mondta a csalódás száraz és közönséges fájdalmával –, azt hiszem, én is ismerem magát –, és ezen a hosszú lépcsősorokat értette, az ügynök ajtaját, és a barátságos zsidó fiatalembert, aki nyájasan, szelíden és egy csepp érdeklődés nélkül egyre csak azt magyarázza, hogy semmit nem tud felajánlani, az égvilágon semmit.

Igen, gondolta a lány, ismerik egymást, mindketten beismerték a tényt, s ettől torkukra forrott a szó. A világ forgott, változott és elhaladt mellettük. Fák és épületek emelkedtek, és tűntek el a sápadtkék, felhős égen, a bükkfából szilfa lett, a szilfából fenyő, a fenyőből kő, világ, amely mint az ólom a forró tűzben, bugyborogva váltott újabb és újabb alakot, most olyan, mint egy lángnyelv, most olyan, mint a lóhere levele. A gondolataik ugyanazok maradtak, s így nem volt miről beszélniük, mert nem maradt semmi felfedeznivaló.

– Maga nem is akar igazából velem reggelizni – szólalt meg Coral, mert próbált okosan viselkedni, hogy megtörje e csönd okozta zavarodottságukat. Myatt azonban nem tudott mit kezdeni ezzel a megoldással.

– De akarok – felelte, ám volt valami gyengeség a hangjában, ami azt sugallta Coralnak, hogy most csak ellentmondást nem tűrően kell viselkednie, elég, ha fölkel, otthagyja a férfit, és visszamegy a kocsijába, és Myatt nem fog ellenkezni. De a bőröndjében dohos szendvicsek voltak, meg egy hasas üvegben tegnapi tej, míg a folyosón forró kávé és friss, fehér cipó illata szállt.

Mabel Warren kitöltötte a kávéját; szurokfekete volt, erős, és Mabel Warren cukor nélkül itta. – Életem legjobb sztorija után loholok – jelentette ki. – Láttam, amint öt évvel ezelőtt kísértelt a tárgyalóteremből, Hartep meg csak nézett, pedig ott volt a zsebében az elfogatóparancs. Campbell, a *Newstól*, mindjárt a nyomába eredt, de már az utcán szem elől vesztette. Czimmer többé

nem ment haza, és attól a naptól kezdve egészen mostanáig semmit se lehetett hallani róla. Mindenki azt gondolta, hogy meggyilkolták, én azonban soha nem értettem, hogy ha meg akarták ölni, akkor miért adtak ki elfogatóparancsot ellene.

– Tegyük fel – jegyezte meg Janet Pardoe különösebb érdeklődés nélkül –, hogy nem fog beszélni.

Miss Warren széttört egy zsömlét. – Ilyesmi velem még nem fordult elő.

– Kitalálsz valamit?

– Nem, az jó Savoryhez, Czinnerhez viszont nem. – Gonoszul azt mondta: – Rá fogom venni, hogy beszéljen. Valahogy. Bécsig. Majdnem tizenkét óram van rá. Valamit majd csak kigondolok. – Gondterhelten még hozzátette: – Azt mondja, tanár. Lehet, hogy igaz. Jó kis történet lenne. És hova megy? Azt mondja, kiszáll Bécsben. Ha tényleg kiszáll, követem. Ha kell, követem Konstantinápolyig. De nem hiszem. Hazamegy.

– Börtönbe?

– Tárgyalásra, lehet, hogy bízik az emberekben. A nyomornegyedekben mindig népszerű volt. De bolond, ha azt hiszi, hogy emlékezni fognak rá. Ilyen hosszú ideig senkire se emlékeznek.

– Drágám, olyan morbid vagy.

Mabel Warren csak nehezen tudott visszazökkenni a közvetlen környezetébe, a csészében lötyögő kávéhoz, a lágyan ringó asztalhoz és Janet Pardoe-hoz. Janet idáig búsult és duzzogott és tiltakozott, most viszont éppen egy zsidó fiatalembernek kacsintott, aki egy lánnyal ült az egyik asztalnál, a lány Miss Warren szerint közönséges volt, de feltűnő vonzerővel rendelkezett. Ami a fiatalembert illeti, erénye mindössze a fiatalága és a pénze, mindkettőből lehet annyi, gondolta keserűen Mabel Warren, hogy fölkeltse Janet érdeklődését. – Tudod, hogy ez az igazság – mondta Mabel fölösleges felháborodással. Széles, agyonhasznált kezével újabb zsömlét tört szét, miközben egyre nyugtalanabb, groteszkül felajzott lett. – Egy hét alatt elfelejtesz.

– Jaj, dehogyan felejtlek, drágám. Hisz mindent neked köszönhetek.

A szavak nem nyugtatták meg Mabel Warrent. Ha szeretek valakit, gondolta, nem azon rágódom, hogy mennyit köszönhetek neki. Mabel szerint az emberiség két típusra oszlik: az egyik gondolkozik, a másik érez. Az egyik értékeli a ruhákat, amiket vesznek neki, a kifizetett számlákat, de pillanatnyilag a ruhák kimentek a divatból, a szél felkapta a nyugtát a pultról,

és elfújta, meg különben is, az adósságot kifizették egy csókkal vagy valami más kedvességgel, s akik gondolkoznak, hamar felejtenek; ám aki érez, az emlékezik; az nem tartozik, nem köszön meg semmit, de nem is ad kölcsön, az csak gyűlöl vagy szeret. Én ilyen vagyok, gondolta Mabel Warren, miközben a szeme megtelt könnyel, s a kenyér száraz gombóc lett a torkában, ilyen vagyok, aki szeret, és örökké emlékezik, aki hű marad a múlthoz, ha kell, fekete ruhában vagy fekete szalaggal, én nem felejték, és a szeme közben egy pillanatra megpihent a zsidó fiatalember barátnőjén, mint ahogy az elcsigázott autós szeme is vágyódva akad meg egy közönséges csapszéken, a skarlátvörös függönyökön és a vizezett sörön, mielőtt tovább robogna a legelőkelőbb szállodák felé, ahol zene és pálmafák várják. Majd beszélek vele, gondolta Mabel Warren. Csinos alakja van. Mert végső soron az ember nem élhet örökké olyan mély hangúakkal, mint a zene, és olyan nyúlánk természetűekkel, mint a pálmafa. A hűség nem ugyanaz, mint az emlékezet; van, aki felejt, de hűséges, és van, aki emlékezik, de hűtlen.

Szerette Janet Pardoe-t, mindig is szeretni fogja, tiltakozott Mabel magában; az első este óta, abban a Kaiser Wilhelmstrassén lévő moziban találkoztak, Janet mutatta meg, mi mindent jelenthet a szerelem, és mégis, és mégis... Kölcsönösen utálták a főszereplőt, ezen jöttek össze, legalábbis amikor Mabel Warren hangosan és angolul megszólalt, hogy a sötét mozi feszült csendjében könnyítsen az érzésein: "Nem bírom ezeket a beolajozott férfiakat", hirtelen valami mély, zenei hatású, egyetértő hang ütötte meg a fülét. De Janet Pardoe már akkor is azt kívánta, hogy várják ki a végét, az utolsó csókot, az utolsó fátyolos bujálkodást. Mabel nógatni kezdte, hogy jöjjön, és igyanak valamit, de Janet Pardoe még látni akarta a híradót, így hát maradtak mind a ketten. Most úgy tűnt, hogy az az első este fölfedte Janet Pardoe jelleméből mindazt, ami felfedhető, a feltétlen egyetértést, függetlenül attól, hogy éppen mit csinált. Éles szavak vagy ellenkezés soha nem zavarták Janet kifejezéstelen viselkedését, egész az elmúlt estéig, amikor úgy döntött, hogy ideje megszabadulni Mabel Warrentől. – Nem szeretem a zsidókat – mondta gonoszul Miss Warren, és még azzal se törődött, hogy lehalkítsa a hangját, de Janet

Pardoe hatalmas, ragyogó szemeit Mabel Warrenre vetve, megint csak egyetértett: – Én se, drágám.

Mabel Warren egyszer csak kétségbeesetten könyörögni kezdett: – Janet, ha elmegyek, ugye emlékezni fogsz a szerelmünkre? Ugye nem engeded, hogy egy férfi hozzád nyúljon? – Boldogan fogadta volna, ha Janet ellentmond, hogy végre alkalma legyen vitatkozni, megindokolni, hogy mit miért tett, valamiképpen lepecsételni ezt a szétfolyó agyat, de ezúttal se kapott mást, mint szórakozott beleegyezést. – Persze hogy nem, drágám. Már hogy engedném? – Ha Mabel tükörbe néz, a tükörképét olyan idegennek találja, hogy akár vitatkozhatott volna vele, de szépségnek nyomát se lelte volna rajta. Gondolni se szeretett magára, a durva, vastag szálú hajára, a vörös szemhéjakra, megátalkodottan férfias és kellemetlenül rikácsoló hangjára; voltaképp minden számba jöhető ember, még egy közönséges zsidó is komoly riválisa volt. Ha most elmegy, Janet Pardoe-ból kis ideig nem marad más, mint valami szép hiány, amely szinte alig létezik, csak lefekvéskor, étkezéskor, és ha szeretne csodálni valakit. De hamarosan újra hátradől a székében, és piritóst morzsolva azt fogja mondani: – Hát persze hogy egyetérték. Mindig is így éreztem. – A csésze megremegett Mabel kezében, a kávé kiloccsant az edény permén, és egy-két csepp Miss Warren szoknyájára csöppent, amely már amúgy is tele volt zsír- meg sörfoltokkal. Mit számít, gondolta vadul, hogy mit csinál Janet mindaddig, amíg nem tudok róla. Mit érdekel, hogy mindaddig, amíg visszajön, megengedi vagy nem, hogy egy férfi az ágyába vigye? Ám az utolsó megállapítástól hasogatni kezdett a feje, mert visszatér-e egyáltalán Janet egy korosodó, csúnya és habókos vénasszonyhoz? Mindent el fog mondani annak a férfinak, gondolta Mabel Warren, mesélni fog a velem leélt két évről, arról az időről, amikor boldogok voltunk, elmeséli, micsoda jeleneteket rendeztem, még a verseket is elszavalja, amiket hozzá írtam, és a férfi nevetni fog, és Janet is nevetni fog, és nevetve mennek az ágyba. Jobb, ha beletörődöm, hogy ez a vég, hogy ebből a nyaralásból soha nem fog visszatérni. Még azt se tudom, hogy tényleg a nagybátyját látogatja-e meg. De hát senki sem pótolhatatlan, gondolta Miss Warren (és ahogy elmorzsolta egy zsemlet, kétségbeesve állapította meg, milyen ápolatlan a keze), itt van például az a lány a zsidó fiatalemberrel. Éppolyan szegény, mint Janet volt aznap este a moziban; nem olyan bájos, mert Miss Warren boldog volt, ha órákon keresztül csak ülhetett és figyelhette Janet testének minden rebbenését, nézhette, amint a haját csinálja, ruhát vált,

felhúzza a harisnyáját, italt készít, de ennek a lánynak, még ha közönséges és ravasz is, valószínűleg kétszer annyi esze van, mint Janetnek.

– Drágám – kérdezte Janet látható élvezettel –, csak nem habarodtál bele abba a kicsikébe? – A vonat nagyot billent, aztán berohant egy alagútba, imígyen elmosva Mabel Warren válaszát; mint amikor valaki megfog egy levelet, eltépi, szétszórja a darabjait, és mindössze egyetlen kifejezés esik írással fölfelé a szemünk elé: “Örökké”, ugyanígy senki más, csakis Mabel Warren tudta volna megmondani, hogy mi volt a tiltakozásában: az-e, hogy egyszer már megesküdt, hogy örökké emlékezni fog, vagy pedig kijelentette, hogy senki sem lehet hűséges egyetlen emberhez egész életében. Amikor a szerelvény újra kiért a napfényre, a csillogó kávéskannák és a fehér vászonterítők között egy széles legelő bukkant ki, néhány tehén legelészett rajta, távolabb egy sűrű fenyőerdő látszott, de addigra Miss Warren már elfelejtette, mit akart mondani, mert az egyik férfiban, aki az étkezőkocsiba lépett, Czinner útitársát ismerte föl. Ugyanebben a pillanatban a lány fölemelkedett. Idáig olyan ritkán szólt a zsidó fiúhoz, hogy Miss Warren nem tudta eldönteni, egyáltalán ismerik-e egymást. Remélte, hogy nem, mert egy tervet forgatott a fejében, amely nemcsak arra ad alkalmat, hogy beszéljen vele, hanem abban is segít, hogy exkluzív keresztre feszítésként Czinnert egyszer s mindenkorra a lap címlapjára szögezze.

– Viszontlátásra – mondta a lány. Mabel Warren szakavatott megfigyelőként nézte őket, és észrevette, hogy a zsidó fiú felhúzza a vállát, mint egy megrögzött és épp az imént megszegényített tolvaj, aki inkább szokásból, mint a jogtalanságot valóban átérezve előrehajol a vádlottak padján, és halkán tiltakozik, hogy nem volt tisztességes a tárgyalás. Az alkalmi megfigyelő szerelmi civódás eredményét olvasta volna le az arcokról; Mabel Warren azonban okosabb volt. – Látom még magát? – kérdezte a zsidó fiatalember, amire a lány így válaszolt: – Ha szüksége van rám, tudja, hol talál.

Mabel Warren pedig azt mondta Janetnek: – Később még találkozunk. Egy-két dolgot el kell intéznem – azzal megindult az étkezőkocsiból kilépő lány után, támaszt keresve átbukdácsolt a két kocsi közt imbolygó hídon, s az ötlet melegétől és fényétől végre teljesen elmúlt a fejfájása. Mert amikor azt mondta, hogy van egy-két dolog, amit el kell intéznie, a “dolog” nem valami homályos tervet jelentett,

hanem egy trónuson ülő győztes koncepciót, amelyben az agya volt a trónterem és a helyeslőleg morajló tömeg. Minden passzolt, amit Mabel fontosnak érzett, és már azt kezdte találgatni, vajon mekkora helyet engednek a cikkének Londonban; címoldalon egyébként még soha nem szerepelt. Volt a Leszerelési Konferencia, a hűtlen kezelés miatt lecsukott felsőházi tag sztorija, meg a báró, aki elvett egy Ziegfeld-görlt. Ezek közül egyik sem exkluzív; Mabel a Távirati Iroda hírei között olvasta őket, mielőtt elindult az állomásra. Majd a hátoldalra teszik a Leszerelési Konferenciát meg a Ziegfeld-görlt. Mivel sem egy európai háború nem tört ki, sem a király nem halt meg, semmi kétség, az én sztorim kerül címoldalra, és Mabel, az előtte haladó lányt egy pillanatra sem veszítve szem elől, eltűnődött a fáradt, kopott, magas nyakú ingtől és az apró, szoros nyakkendőktől ódivatú doktor Czinneren, aki kezét a térdére kulcsolva behúzódott a fülke sarkába, s úgy hallgatja mindazt a sok hazugságot, amit Mabel Belgrádról előadott. "Doktor Czinner él", jutott eszébe a címsorokon gondolkozva, de főcímnek mégse lesz jó, mert eltelt öt év, és mára alig emlékeznek a nevére. "A titokzatos férfi visszatérése." "Hogyan menekült meg doktor Czinner a halálból? Különtudósítónktól."

– Kedves – nyögte ki elakadó lélegzettel Mabel, s ahogy megragadta a korlátot, látható volt, hogy megrémült a második összekötő hídtól, a rázkódó fémeektől és az egymásnak feszülő, összekapcsolt kocsik zajától. A hangja nem érte el a lányt, ezért meg kellett ismételni a megszólítást, de most ordítva, ami sehogy sem illett a kitervelt szerephez: ziháló, levegőért kapkodó, hajlott korú nő. A lány megfordult és visszajött; az arca fehér volt, és szájalmas vonásaiból semmi nem maradt rejtve az idegen előtt.

– Mi baj? – kérdezte. – Rosszul van?

Miss Warren nem mozdult, csak feszülten gondolkodott az egymáson fekvő acéllemezek túlsó oldalán. – Ó, kedves, de boldog vagyok, hogy maga angol. Olyan rosszul lettem. Nem tudok átmenni. Pedig tudom, hogy öreges bolondéria az egész – Mabel keserűen, de kénytelenségből szeretett rájátszani a korára –, de ha ideadná a karját. – S közben azt gondolta: ehhez a játzsmához hosszú haj kellene, az sokkal nőiesebb.

Bárcsak ne lennének sárgák az ujjaim. Hála istennek, már nem búzlóm a gintől. A lány visszajött.

– Hát persze. Ne féljen. Fogja a karomat. – Miss Warren teljes erejével megragadta, mintha egy hadakozó kutyát ragadna torkon.

Amikor elérték a következő folyosót, Mabel újra megszólalt. Itt már elcsendesedett a vonat zakatolása, úgyhogy fátyolos suttozássá halkította a hangját. – Jaj, kedves, bárcsak lenne egy orvos a vonaton. Olyan rosszul vagyok.

– De van is egy. Dr. Johnnak hívják. Az este elájultam, és ő segített rajtam. Keressük meg.

– Jaj, kedves, annyira félek a doktoroktól – mondta Miss Warren, egészen felvillanyozva a győzelemtől; micsoda rendkívüli szerencse, hogy a lány ismeri Czinnert. – Előbb beszéljessen velem egy csöppet, amíg megnyugszom. Magát hogy hívják, kedves?

– Coral Muskernek.

– Szólíts nyugodtan Mabelnek; Mabel Warrennek hívnak. Van egy unokahúgom, az pont ilyen, mint te. Kölnben, egy újságnál dolgozom. Egyszer majd el kell jönnöd hozzám. A lehető legtündéribb lakásom van. Szabadságon vagy?

– Táncolok. Konstantinápolyba megyek. Az angol showműsorban megbetegedett egy lány. – Egy pillanatig, míg a lány keze a kezében volt, Mabel Warren szinte megrészegült a vágytól, hogy egyszer a lehető legabszurdabb, de legnyilvánvalóbb módon nagylelkű is legyen. Miért ne adhatná fel a reményt, hogy meg tudja tartani Janet Pardoe-t, s akkor rávehetné a lányt, hogy bontsa fel a szerződését, és foglalja el Janet helyét mint fizetett társalkodónő?

– Te olyan szép vagy – mondta hangosan.

– Szép – tűnődött Coral Musker. Kétkedését nem enyhítette mosoly. – Ugrat.

– De, drágám, olyan kedves és jó vagy.

– Menjen már!

Coral egy kissé közönségesen beszélt, ami egy pillanatra tönkretette Mabel Warren elképzelését.

– Hagyjuk ki a jóságot – szólalt meg vágyódva Coral Musker. – Mondja még egyszer, hogy szép vagyok.

– Gyönyörű vagy – ismerte el Mabel Warren teljes meggyőződéssel. Egészen megejtő volt az a tetten ért mohóság, amellyel a lány rámeredt; Mabel Warren urbánus,

sötét agytekervényein a “szüzesség” szava húzott át. – Lehet, hogy ezt még soha senki nem mondta neked? – Sóváran, hüledezve, Mabel Warren szinte könyörgőre fogta: – Még az a fiatal barátod sem az étkezőkocsiban?

– Alig ismerem.

– Gondolom, elég megfontolt voltál, drágám. Zsidókban soha nem szabad bízni.

– Maga szerint lehet, hogy ő is így gondolta? – kérdezte Coral Musker. – Hogy azért nem kedvelem, mert zsidó?

– Ezek hozzá vannak szokva, drágám.

– Akkor megyek és megmondom neki, hogy tetszik, és hogy mindig is kedveltem a zsidó fiúkat.

Mabel Warren fojtott hangon káromkodni kezdett, keserű, trágár és mérgezett szavakat mormolt maga elé.

– Mit mond?

– Csak nem hagysz itt ilyen állapotban, míg nem találd meg az orvost? Nézd. A fülkém a folyosó végén van, ott vagyok az unokahúggal. Ott leszek, ha sikerült megtalálnod a doktort. – Figyelte Coral Muskert, míg az el nem tűnt, akkor becsusszant a mosdóba. A vonat hirtelen megállt, és elindult hátrafelé. Miss Warren az ablakon keresztül fölismerte Würzburg tornyait, a hidat a Majna fölött; úgy látszik, lekapcsolják a harmadosztályú kocsikat, mert a szerelvény előre-hátra járt a jelzőbódék és a tolatóvágányok között. Miss Warren résnyire nyitotta az ajtót, hogy lássa a folyosót. Mihelyt feltűnt Coral Musker és dr. Czinzer, becsukta az ajtót, és várta, hogy a lépteik hangja elússzon előtte. Jókora utat kell megtenniük, míg elérik a folyosó végét, vagyis ha siet, most lenne elég ideje. Hangtalanul kicsusszant. Mielőtt becsukhatta az ajtót, a vonat egy rántással megindult, s az ajtó becsapódott, de se Coral Musker, se dr. Czinzer nem nézett hátra.

Mabel Warren ügyetlenül rohant előre, a szerelvény mozgásától ide-oda dülöngélt a folyosón, lehorzsolta az egyik csuklóját és a térdét. A reggeliről visszatérő utasok az ablakhoz préselődtek, hogy elengedjék Miss Warrent, s mivel tudták, hogy angol, egyesek németül kezdtek panaszkodni rá, azt képzelték, hogy így nem érti. Mabel gonoszul rájuk vigyorodott, fölfedve hatalmas metszőfogait, aztán rohant tovább. Könnyű volt rátalálni a megfelelő fülkére, mert fölismerte a sarokban lógó esőkabátot és a pecsétes

puhakalapot. Az ülésen egy reggeli újság feküdt, amelyet Czinner egy-két perce vehetett a wüzburgi állomáson. A rövid hajsza alatt, míg Coral Muskert üldözte a folyosón, Mabel minden lépését előre kigondolta; az idegen, akivel Czinner megosztja a fülkét, reggelizik, Czinner pedig, aki éppen őt keresi a vonat túlfelén, legalább három percig távol lesz. Ennyi idő alatt kell mindazt megtudnia a doktorról, amivel szólásra bírhatja.

Elsőként itt volt az esőkabát. A zsebeiben nem volt más, csak egy doboz gyufa és egy csomag Gold Flake. Fölkapta a kalapot, hogy végigtapogassa a szalag mentén és a bélésen belül – néha egészen értékes információkat talált a kalapokba rejtve –, ám a doktoré üres volt. Most érkezett a motozás veszélyes pillanataihoz, mert egy kalap, sőt egy esőkabát átvizsgálását még el lehet titkolni, de azzal, hogy a bőröndöt lerángatta a poggyásztartóról, a zsebkésével kinyitotta a zárat, aztán megemelte a fedelét, Mabel egészen nyilvánvalóan kitette magát a fosztogatás vádjának. Ráadásul míg a zárral bajlódott, beletört a zsebkés egyik pengéje. Mabel szándéka teljesen egyértelműnek tűnt volna, ha valaki elhalad a fülke előtt; ki is verte a víz a homlokát, s a sietségtől egyre féktelenebb lett. Ha rám találnak, gondolta, az egyenlő a kirúgással; Angliában a legolcsóbb szennylap sem állna ki értem; s ha kirúgnak, elveszítem Janetet, elveszítem az esélyt Coralra. De ha sikerül, gondolta, miközben egyre dühödtebben kaparta, piszkálta, taszigálta a bőröndöt, egy ilyen sztoriért cserébe nincs az a kívánság, amit ne teljesítenének; az se lenne túl sok, ha újabb heti négy fontot kérnék. Bérelhetnék nagyobb lakást; ha ezt Janet megtudja, visszatér, és soha nem fog elhagyni. Boldogságot, biztonságot kaphatok cserébe, gondolta Mabel Warren; ebben a pillanatban engedett a zár, fölemelkedett a bőrönd teteje, és Mabel ujjai máris dr. Czinner titkaiban vájkáltak. Az első titok egy gyapjú haskötő volt.

Miután ezt nagy gonddal fölemelte, alatta megtalálta a férfi útlevelét. E szerint a neve Richard John, a foglalkozása pedig tanító. A kora ötvenhat év. Ami nem bizonyít semmit, gondolta Mabel, mert ezek a gyanús külföldi politikusok pontosan tudják, hol lehet útlevelet vásárolni. Odatette vissza, ahol találta, és becsúsztotta ujjait a férfi öltönyei közé; a bőrönd közepén haladt, félúton lefelé, pontosan azokon a helyeken, amelyeket a vámosok rendszerint kihagynak, amikor csak a bőrönd feneke és az

oldala mentén forgatják ki a tartalmát. Remélte, hogy talál egy röpiratot vagy egy levelet, de csak egy 1914-ben kiadott ósdi Baedeker volt benne: *Konstantinopel und Kleinasien, Balkanstaaten, Archipel, Cypren*, az is egy nadrágba volt becsúsztatva. Mabel Warren azonban alapos volt: úgy számolt, hogy biztonságosan körülbelül még egy perce maradt, és mivel úgyse volt más megvizsgálni való, kinyitotta a Baedekert, mert azért mégiscsak különös, hogy ilyen nagy körütekintéssel pakolták el. Megnézte a könyv előzéklapját, és csalódottan olvasta le róla Richard John nevét, apró szálkás betűkkel, kaparó tollal volt írva, de alatta egy címet talált: Great Birchington-on-Sea, Általános Iskola, s ezt már érdemes volt megjegyezni; majd a *Clarion* leküld egy embert, hogy faggassa ki az igazgatót, lehet, hogy ott is lappang egy jó kis sztori.

Az útikönyvet valószínűleg antikváriumban vették, a borítója nagyon kopott volt, és az előzéklapon egy Charing Cross Road-i könyvárus címkéje szerepelt. Mabel Belgrádnál nyitotta ki. Talált egy egyoldalas térképet, amely meglehetősen lazán fityegett, de nem volt rajta semmi bejelölve; tüzetesen átvizsgált minden Belgráddal foglalkozó lapot, aztán a Szerbiával foglalkozó részeket, végül azokról az államokról szóló oldalakat, amelyek a háború óta Jugoszlávia részét képezik. Mabel egy tintapacát se talált rajtuk. Már föl is adta volna a keresést, ha nem ebben a pozitúrában találja a könyvet. A saját szemével győződhetett meg az ellenkezőjéről, mégis makacsul hitte, hogy az útikönyvet eldugták ide, ezért kell lennie benne valaminek, amit el kellett rejtetni. A hüvelykujjával pörgette a lapokat, a sok összehajtogatott térkép miatt hol meglódult, hol meg lelassult az iram, ám még az elején, az egyik első oldalon a szöveg fölött tintával rajzolt vonalakat, köröket és háromszögeket talált. A szöveg azonban csak egy különös kis-ázsiai városkával foglalkozott, a rajzok pedig egy gyerek firkálmányai is lehettek körzővel és vonalzóval. Mindenesetre, ha a vonalak valami titkos kódhoz tartoznak, csak egy szakember tudná megfejteni őket. A doktor győzött, gondolta gyűlölettel Mabel Warren, miközben végigsimította a bőrdöntetejét, itt sincs semmi; de hiába, nem volt kedve visszatenni a Baedekert. Dr. Czimmer elrejtette, tehát kell lennie benne valaminek. Mabel már eddig is annyit kockáztatott, hogy ezek után nem volt nehéz még egy kicsivel többet kockáztatni. Becsukta a bőrdöntöt, visszarakta a csomagtartóba, a Baedekert

pedig becsúsztotta a blúzába, egyik kezét az oldalához szorítva, a hónaljában meg tudta tartani a könyvet.

De annak semmi értelme se volt, hogy a saját helyére visszamenjen, mert akkor belefut a visszatérő dr. Czinnerbe. Ekkor jutott eszébe Mr. Quin Savory, aki miatt kijött az állomásra, hogy interjút készítsen vele. Az arcát jól ismerte a *Tatler*-ben közölt fényképekről, a *New Yorker* karikatúrákat hozott róla, a *Mercury* pedig ceruzarajzokat. Óvatosan körülsandított a folyosón, a rövidlátók szokásához híven kicsit hunyorogva, aztán villámgyorsan eliszkolt. Mr. Quin Savoryt kár is keresni az első osztályú kocsikban. Mabel Warren egy másodosztályú hálókocsiban bukkant rá a nyomára. Mr. Savory, állát a felöltőjébe temetve, egyik kezével a pipa fejét markolva, apró, ragyogó szemmel a folyosón elhaladó embereket figyelte. A szemközti sarokban egy lelkész szunyókált.

Miss Warren kinyitotta az ajtót, és belépett. A modora nem tűrt ellentmondást; leült, meg se várva, hogy hellyel kínálják. Úgy érezte, hogy most felkínál valamit ennek a férfinak, amit az akar, a népszerűséget, s ő ezért viszonzásképpen nem kap semmit, ami ezzel arányos lenne, így hát nem kell kesztyűs kézzel bánni vele, lépre csalni, hogy fölfedje magát, amivel dr. Czinnernél próbálkozott; büntetlenül sértegetheti, mert a sajtó elég hatalmas ahhoz, hogy eladja a könyveit. – Mr. Quin Savory? – kérdezte, és a szeme sarkából látta, hogy a pap közömbös viselkedése hogy változik tiszteletteljes figyeléssé; szegény hülye, gondolta Mabel Warren, teljesen meg van hatódva egy százezer példányos írócskától; a *Clarion* kétmillióban jelenik meg, holnap reggelre hússzor ennyien fognak tudni dr. Czinnerről. – A *Clarion*-tól vagyok. Szeretnék interjút kérni öntől.

– Egy kissé meg vagyok döbbenve – szólalt meg állát fölszegve s a felöltőjét húzkodva Mr. Savory.

– Fölösleges idegeskednie – mondta gépiesen Miss Warren. Kihúzta a jegyzettömböt a táskájából, s egy fricskával kinyitotta. – Csak néhány szót az angol olvasóközönségnek. Inkognitóban utazik?

– Ó, nem, ahogy – tiltakozott Mr. Savory. – Nem vagyok én király.

Miss Warren írni kezdett. – Hová utazik?

– Nos, mindenekelőtt – szólalt meg ragyogó arccal Mr. Savory, mint akit szórakoztat Miss Warren érdeklődése (ámbár Miss Warren érdeklődése már rég visszatért a Baedekerhez és a ráfirkált geometriai ábrákhoz) – Konstantinápolyba. Azután lehet, hogy Ankarába s a Távol-Keletre. Bagdadba. Kínába.

– Útikönyvet ír?

– Ó, nem, nem, nem. Az olvasóim regényt várnak. A címe ez lesz: *Utazások külföldön*. Egy londoni kisémbert kalandjai. Ezek az országok, ezek a civilizációk – és kezével hatalmas kört írt le a levegőben –, Németország, Törökország, Arábia, nos, ezek alkotják a hátteret a főhősöm, egy londoni trafikos mögött. Érti?

– Nagyjából – felelte Miss Warren, miközben sebesen jegyzetelt. “Dr. Richard Czimmer, a háborút követő évek egyik legnagyobb forradalmára, útban van hazafelé Belgrádba. Öt évig a világ halottnak hitte, ő azonban ezalatt Angliában tanítószkodott, s várta az alkalmas pillanatot.” De vajon mire? – töprengett Miss Warren. – Mi a véleménye a modern irodalomról? – kérdezte. – Joyce, Lawrence, meg ezek?

– Ez is elmúlik egyszer – vágta rá Mr. Savory epigrammatikus tömörséggel.

– Ön inkább Shakespeare-ben, Chaucerben, Charles Reade-ben meg az ilyesfélékben hisz?

– Ők élnek, és élni fognak – jelentette ki Mr. Savory, hangjában egy árnyalatnyi ünnepélyességgel.

– S a bohémek? Nem hisz bennük? Fitzroy Tavern? (“Elfogatóparancsot adtak ki ellene – írta Miss Warren –, de azt nem foganatosíthatták, míg tartott a tárgyalás. Mire a tárgyalás véget ért, dr. Czimmer eltűnt. A rendőrség minden állomást figyeltetett, minden autót megállított. Nem csoda, ha gyorsan elterjedt a pletyka, hogy dr. Czimmer a kormány ügynökei meggyilkolták.”) – Ön ugyebár nem hiszi, hogy egy művésznek feltétlenül idétlenül kell öltöznie, nagy fekete kalapot, bársonyzakót meg mit tudom én, mit kell hordania?

– Azt hiszem, ez végzetes hiba – közölte Mr. Savory. Mostanra egészen megnyugodott, és míg beszélt, titokban a papot figyelte. – Nem vagyok költő. A költők individualisták. Úgy öltözködnek, ahogy nekik tetszik; ők csak saját maguktól függnék. A regényíró rá van utalva a többi emberre; ő az a fajta átlagember, akinek megadatott a kifejezés hatalma. A regényíró amolyan kémféle, tetszik érteni? – tette hozzá olyan hanghordozással, mint egy trafikos. – Szóval látnia kell mindent, anélkül hogy észrevennék. Ha az emberek felismerik, akkor nem beszélnek, akkor csak teszik magukat előtte, ő meg képtelen lenne kitalálni a dolgokat, tetszik érteni? – Miss Warren ceruzája

szárguldott a papíron. Most, hogy Mr. Savoryt sikerült beindítani, ő már gyorsan gondolkozhatott: nincs szükség további kérdésekkel zaklatni a mestert. A ceruzájával értelmetlen jeleket rajzolt, nagyjából gyorsírás jelekre emlékeztettek, hogy Mr. Savory is meg legyen győződve róla, megjegyzéseit teljes terjedelmükben rögzíti; ám a kacskaringós vonalak, körök és négyzetek csalóka függönye mögött Miss Warren gondolkozott. Számba vette a Baedeker minden lehetséges aspektusát. 1914-ben adták ki, de még kitűnő állapotban volt; eddig még nem sokat használták, a Belgráddal foglalkozó részt kivéve; a város térképét olyan sokszor böngészhatték, hogy egészen meglazult.

– Tudja követni ezeket a nézeteket? – kérdezte aggódva Mr. Savory. – Nagyon fontosak. Számomra, azt hiszem, az irodalmi integritás alapvető kritériumai. Mert attól, hogy van az emberben ilyesfajta tisztesség, még megjelenhet százezer példányban, tetszik érteni? – Miss Warrent felbosszantotta, hogy kizökkentették; alig tudta megállni, hogy vissza ne vágjon: “Mondja, maga azt hiszi, hogy el tudnánk adni kétmillió példányt, ha megmondanánk az igazságot?” De aztán csak annyit mondott: – Nagyon érdekes. Az olvasóközönséget nagyon fogja érdekelni. Most azt szeretném kérdezni, hogy véleménye szerint ön mivel járult hozzá az angol irodalomhoz? – Bátorítólag rávigyorodott a férfira, és a ceruzáját kezdte egyensúlyozni.

– Ezt kétségtelenül valaki másnak kell megállapítani – mondta Mr. Savory. – De az ember reméli, reméli, hogy valami olyasmivel, szóval hogy visszahozta a vidámságot és az egészséget a modern regénybe. Túlságosan elszaporodott ez az önelemzés, túl sok a homály meg a mélabú. Végül is, olyan jó kis kalandos hely ez a világ. – Pipát tartó csontos kezével ügyefogyottan ütögetni kezdte a térdét. – Chaucer szellemét kéne visszahozni – mondta. Egy nő haladt el a folyosón, és egy pillanatig Mr. Savory láthatólag minden figyelmét arra összpontosította, hogy akárcsak a kezével, a szemével is kövesse ezt a föl-le, föl-le, föl-le ringó mozgást. – Chaucer – mondta –, Chaucer – aztán hirtelen szembetalálkozott a tekintete Miss Warrenével, és Mr. Savory feladta a küzdelmet, a pipája leesett a padlóra, és ahogy lehajolt, hogy megkeresse, ingerülten felkiáltott: – Az istenit! Az istenit az egésznek. – Ez az ember agyondolgozta magát, meg van verve valami személyiséggel, ami nem is igazán az övé, tele van kíváncsisággal és bujassággal, ráadásul az idegösszeroppanás határán jár. Miss Warren kárörvendő tekintettel nézett rá. Nem

pont őt gyűlölte, de gyűlölt mindenfajta túláradó sikert, legyen bár az százezer példány eladása vagy az óránkénti háromszáz mérföldes sebesség elérése, mert erről neki riportot kellett készíteni, az interjúalany pedig leereszkedő és vállonveregető volt. Ugyanennél a túlhabzó fajtánál a kudarc egészen másképp festett, mert ott ő lehetett a bosszúálló világ, amely behatol a börtöncellába, szállodahallokba és közönséges kis hátsó fogadósobákba. Ott aztán, ha egy férfit megkaparinthatott a cserepes pálmák és a zongora között, már szinte megszerette az áldozatát, amint az nekifarolt az esküvői fényképnek és a márványórának; ilyenkor apró, intim kérdéseket tett föl, és alig figyelt a válaszokra. Nos, gondolta elégedetten, nincs is olyan nagy szakadék Mr. Quin Savory, *A nagy kéjútazás* szerzője és egy ilyen kudarc között.

Miss Warren lovagolt egy kicsit a férfi kifejezésén. – Egészséget mondott? – kérdezte. – Ez az ön küldetése? Semmi “csak felnőtteknek” szóló irodalom. Tudja, hogy év végi jutalomkönyvként adják az ön műveit?

Egy kicsit túl nyilvánvaló volt az iróniája. – Büszke vagyok rá – mondta a férfi. – Az ifjabb generáció végre egészségesebb tradíciókon nő föl. – Miss Warren észrevette, hogy a férfinak kiszáradt az ajka, és a folyosó felé sandít. Ezt az egészséges tradíciókról szóló dumát beteszem, gondolta Miss Warren, az olvasók szeretik, James Douglas imádja, és még annál is jobban fogják szeretni, ha kipellengérezik a pasast a Hyde Parkban, mert hogy néhány éven belül odajut, az biztos. És még élni fogok, hogy emlékeztessenem őket. Miss Warren büszke volt jóslóerejére, bár annyit még nem élt, hogy látta volna beteljesedni bármelyik jóslatát. Végy egy kifejezést a jelenből, egy sort a gyenge egészségi állapotról, egy jellegzetes hangszínt, egy gesztust, amely semmivel nem tanulságosabb az átlagos és figyelmetlen olvasónak, mint azok a sorok és körök a Baedekerben, illeszd ahhoz, amit tudni lehet az illető környezetéről, a barátairól, a bútorairól, a házról, amelyben lakik, és máris megláthatod a jövőjét, a rá váró cudar végzetet. – Úristen! – kiáltott fel Miss Warren. – Megvan.

Mr. Savory felugrott. – Mi van meg? – kérdezte.

– Fáj a foga?

– Nem, nem – felelte Miss Warren. Hálás volt a férfinak, mert hirtelen megvilágosodott előtte, fény gyúlt az agyában,

nem maradt egyetlen sötét sarok, ahol dr. Czinner megbújhatott volna előle. – Akarom mondani, milyen kitűnő interjú. Végre rájöttem, hogyan kell magát bemutatni.

– Kapok korrektúrát?

– Ó, mi nem hetilap vagyunk. Az olvasóink nem várhatnak. Ki vannak éhezve, tudja, az oroszlanpecsenyére. Korrektúrára nincs idő. A londoniak már a holnapi reggelijük mellett olvashatják a riportot. – Az olvasók érdeklődésének bizonygatásával hagyta ott Mr. Savoryt, aki már egy újabb félmillió népszerű szó problémájával tusakodott, holott Miss Warren sokkal szívesebben oltotta volna be ezt az agyonhajszolt embert azzal a problémával, hogy az emberek felejtenek, s hogy amit ma megvesznek, azt másnap kinevetik. De erre most nem volt idő; egy sokkal nagyobb játszma csábította, mert Miss Warren úgy hitte, hogy sikerült megfejtenie a Baedeker titkát. Saját jóslatairól folytatott eszmefuttatása adta kezébe a kulcsot. A térkép lazán fityegett, emlékezte szerint a Baedeker papírja vékony és meglehetősen áttetsző; vagyis ha az előző lap tollrajzához odailleszti a térképet, a vonalak láthatóak lesznek.

Úristen, gondolta, erre nem mindenki jön rá. Megérdemlek egy italt. Keresek egy üres fülkét, és szólok a pincérnek. Ezt a diadalt még Janet Pardoe-val sem akarta megosztani; inkább egyedül akart maradni egy pohár Courvoisier-val, hogy zavartalanul gondolkozhasson, és megtervezhesse a következő lépést. De amikor rátalált az üres fülkére, még mindig nagy körültekintéssel járt el; csak akkor húzta elő a Baedekert a blúza alól, amikor a pincér meghozta a konyakot. De akkor se mindjárt. Előbb az orrához tartotta a poharat, és hagyta, hogy az illat elérje azt a pontot, ahol az agya és a szaglószerve egyé válik. Az elmúlt éjszaka ivott szesz még nem szívódott fel egészen. Mocorgott benne, mint forró, párás napokon a föld felett remegő gőz. Kóválygok, gondolta, egy kissé kóválygok. A poháron és a konyakon át látta a kinti világot, amely olyan lapos és szabályos volt, mintha soha nem akarna megváltozni: takaros földek, fák és pici tanyák. A szeme, amely egyrészt rövidlátó volt, másrészt már a konyak pusztá párájától elborult, nem érzékelte a változó részleteket, de észrevette a szürke és felhőtlen eget és a sápadt napot. Nem lepődne meg, ha havazna, gondolta Miss Warren, és körülnézett, hogy lássa, vajon teljesen ki van-e nyitva a fűtés. Csak ekkor húzta ki a Baedekert a blúza alól.

A vonat nemsokára beér Nürnbergbe, és Miss Warren mindent el akart rendezni, mielőtt fölszállnak a friss utasok.

A sejtése jónak bizonyult, ez legalább biztos volt. Amikor a fény felé tartotta a térképet és a megjelölt lapot, a vonalak utcák sorát követték, a körök pedig középületeket zártak körül: a postát, az állomást, a bíróság épületét és a börtönt. De mit jelentett ez az egész? Miss Warren feltételezése szerint dr. Czinner azért tér vissza, hogy valamiféle egyszemélyes demonstráción vegyen részt, talán hogy törvény elé álljon hamis tanúzásért. De a térképnek ebben az összefüggésben nem volt értelme. Miss Warren újra áttanulmányozta. Az utcák nemcsak úgy vaktában voltak bejelölve, hanem valami rend szerint; az egyik sor négyzetet egy másik négyzet egyensúlyozta ki, és ez a kiegyensúlyozó négyzet a nyomornegyed volt. A következő négyzet a vasútállomás egyik oldalán húzódott, egy másikon a posta, egy harmadikon a bíróság. Ezen belül a négyzetek rohamosan kisebbedtek, egészen addig, míg már csak a börtönt zárták körül.

A vasút mindkét oldalán meredek partoldal emelkedett, s ez eltakarta a napfényt; a borús égen vörös szikrák repkedtek, és jégesőként verték az ablakot; aztán sötétség söpört végig a kocsikon, ahogy a hosszú szerelvény berohant egy alagútba. Forradalom, egy jöttányival se jelent kevesebbet, gondolta Miss Warren, és a térképet még mindig feltartva várt, hogy a szerelvény újra kifusson a fénybe.

Alábhagyott a dübörgés, s a fény hirtelen visszatért. Dr. Czinner állt az ajtóban, hóna alatt újsággal. Újra az esőkabát volt rajta, és Miss Warren megvetően mérte végig a férfi szemüvegét, szürke haját és a kopott bajuszát, a kicsi, szorosra húzott nyakkendőjét. Az ölébe fektette a térképet, és elvigyorodott: – Nos? – kérdezte Miss Warren.

Dr. Czinner bejött, és becsukta az ajtót. Leült Miss Warrennel szemben, anélkül hogy a rosszindulat legcsekélyebb jelét mutatta volna. Ez a pasas tudja, hogy nyakon csíptem, gondolta Miss Warren; lehet, hogy végre megjön az esze?

– Mondja, ezt vajon helyeselné az újságja? – kérdezte hirtelen dr. Czinner.

– Persze hogy nem – felelte Miss Warren. – Már holnap kirúgnának. De ha megkapják a sztorimat, az egész másképp fest. – Aztán kiszámított szemtelenséggel még hozzátette: – Úgy vélem, hogy maga heti négy font fizetésemelést érhet nekem.

– Eszem ágában sincs bármit mondani – szólalt meg harag nélkül, elgondolkodva dr. Czinner. Miss Warren legyintett.

– Maga már eddig is sokat mondott. És itt van ez. – Koppantott egyet a Baedekeren. – Maga külföldi tanító volt Great Birchington-on-Sea-ben. Majd kifaggatjuk erről az igazgatóját. – Dr. Czinnernek lekonyult a feje. – Meg aztán – folytatta Miss Warren – itt van ez a térkép. És ezek a firkálások. Levontam a legkézenfekvőbb következtetéseket. – Arra számított, hogy a férfi a félelemtől vagy a felháborodástól tiltakozni fog, de dr. Czinner még mindig Miss Warren első kijelentésén merengett. Ez a viselkedés zavarba ejtette Miss Warrent, és egy gyötrelmes pillanatig azt latolgatta magában: lehet, hogy elveszítem életem legjobb sztoriját? Lehet, hogy a legjobb sztori egyáltalán nem itt van, hanem egy iskolában a dél-angliai tengerparton, a vörös téglás épületek, a szurokfenyő padok és tintatartók és repedt harangok között, a fiúk egyenruhájából áradó verejtékszagban? A kétség egy kissé elbizonytalanította saját magában, és ezért most szelíden szólalt meg, szelídebben, mint akarta, mivel ezt a nyers hangját nehéz volt megfelelően árnyalni. – Meg fogunk egyezni – dörmögte győzedelmes hangon. – Nem azért vagyok itt, hogy megalázzam vagy cserbenhagyjam magát. Nem akarom megghiúsítani a terveit. Mert hiszen ha magának sikerül végrehajtani, annál értékesebb lesz az írásom. Megígérem, hogy addig semmit nem publikálok, amíg maga jelt nem ad. – Aztán gyászos képpel még hozzátette, mint egy művész, akit azzal vádolnak, hogy helyteleníti a festészetet. – Nem szeretném tönkretenni a maguk forradalmát. Óriási sztori lesz belőle.

Dr. Czinner szinte szemmel láthatóan öregedett. Olyan volt, mintha csak azért viselt volna el átmeneti sikerrel öt, szurokfenyőillattal és krétacsikorgással átítatott esztendő, hogy most itt ülhessen egy vasúti kocsiban, és engedje, hogy a bedöglött és megghiúsult évek együtt és ne egyenként törjenek rá. Pillanatnyilag bóbiskoló öregember volt, olyan szürke arccal, mint a havat ígérő égbolt Nürnberg fölött. – Nos tehát, először is – szólalt meg Miss Warren –, mik a tervei? Látom, főképpen a nyomornegyedekre akar támaszkodni.

Dr. Czinner megrázta a fejét. – Nem támaszkodom senkire.

– Korlátlan hatalma van az események fölött?

– Legkevésbé magam fölött.

Miss Warren nagyot csapott a térdére. – Egyenes válaszokat akarok. – Ám erre is csak ugyanazt a feleletet kapta: – Nem tudok semmit mondani

magának. – Dr. Czinner inkább hetvennek, mint ötvenhatnak látszik, gondolta Miss Warren; kezd süketülni, nem érti, mit mondtam. Miss Warren roppant béketűrő volt; bizonyosnak érezte, hogy most nem a siker néz vele szembe, sokkal inkább a kudarc, a kudarcot pedig nagyon szerette; a kudarcától mindjárt gyöngéd lett, szelíden gügyögött, rövid, nyihogásszerű szavakkal tette a szépet egészen addig, míg végül a kárvallott beszélni nem kezdett. A gyenge ember néha azzal a benyomással távozhatott, hogy Miss Warren a legjobb barátja. Miss Warren előrehajolt, megpaskolta dr. Czinner térdét, és összes lehetséges nyájasságát, kedvességét összeszedve, a férfitra vigyorodott. – Mi ebben együtt vagyunk, doktor úr. Hát nem érti? Még akár segíthetünk is magának. A *Clarion*-t más néven közvéleménynek is nevezhetjük. Tudom, attól fél, hogy indiszkrétek leszünk, holnap reggel leközljük az írást, és ezáltal figyelmeztetjük a kormányt. De mondhatom magának, hogy amíg el nem kezdi a mutatóját, mi egy sort nem közlünk, nemhogy elől, de még a sportrovatban sem. De akkor viszont azt akarom, hogy a középső oldalon ez a szalagcím fusson keresztbe: “Dr. Czinner saját története. Kizárólag a *Clarion* számára.” Azért ez mégiscsak meggondolandó.

– Semmit nem kívánok mondani.

Miss Warren visszahúzta a kezét. Ez a szegény bolond azt hiszi, tűnődött Miss Warren, hogy csak úgy odaállhat közém és a heti négy font emelés közé, vagy közém és Janet Pardoe közé? Ahogy ott ült a szemközi ülésen, öregen, ostobán és makacsul, egyszer csak képmás lett belőle: azoknak a férfiaknak a képmása, akik Miss Warren boldogságát fenyegették, akik pénzzel és kis játékokkal vették körül Janetet, és akik kinevették egy nő odaadását egy másik nő iránt. De a képmás most Miss Warren hatalmában volt; szét is zúzhatta. Nem is volt olyan haszontalan és gonosz rendelet Cromwelltől, hogy törjék össze a templomi szobrokat. Szűz Mária hatalmának egy része a Szűz szobrában is benne volt, de amikor levált a fej és a végtagok, aztán letört a hét kard, mindjárt kevesebb gyertyát gyújtottak, mindjárt kevesebb imát mondtak az oltáránál. Ha egy nőnek sikerül egy ilyen férfit, mint dr. Czinner, tönkretennie, mindjárt kevesebb Coral Musker-szerű ostoba kislány fogja elhinni, hogy minden erő és ravaszság a férfiban lakozik. De – tekintettel a férfi korára, meg hogy ennyire búzlik a kudarcától – Miss Warren adott még egy lehetőséget. – Semmit? – kérdezte.

– Semmit – felelte a férfi.

Miss Warren dühösen felnevetett. – Csupa színarany, amit elmondott eddig. – Dr. Czinnert láthatólag ez sem hatotta meg. – Ma este nyolc negyvenkor beérünk Bécsbe – mondta Miss Warren lassan, mintha szellemi fogyatékosnak magyarázná. – Kilenckor megtelefonálom a kölni irodának. Azok tízre átadják az írást Londonnak. Az első londoni kiadás tizenegy előtt nem megy a nyomdába. Még ha késik is az üzenet, az utolsó kiadás címoldalán hajnali háromig még lehet változtatni. A holnapi reggelihez már olvashatják a cikkemet. Kilencre minden londoni újság tudósítója ott fog nyüzsögni a jugoszláv követség körül. Holnap ebéd előtt már egész Belgrád tudni fogja a hírt, pedig a vonat csak este hatra érkezik meg. És még csak a képzeletükre se nagyon kell hagyatkozniuk. Gondoljon bele, mennyi mindent elmesélhetek. Dr. Richard Czinner, a híres szocialista agitátor, aki öt évvel ezelőtt a Kamnec-tárgyalás idején eltűnt Belgrádból, most útban van hazafelé! Ostendében szállt fel hétfőn az Orient expresszre, s a vonatnak ma este kell megérkeznie Belgrádba. Úgy hírlík, érkezése egybeesik egy szocialista felkeléssel, amely a szegénynegyedekből fog kiindulni, itt ugyanis soha nem felejtették el Czinner doktor nevét; állítólag megkísérlik elfoglalni az állomást, a főpostát és a börtönt. – Miss Warren egy kis szünetet tartott. – Ez a sztori, amelyet megsürgönyözök. De ha maga többet is mond, akkor közlöm velük, hogy addig tartsák vissza, amíg maga jelt nem ad. Becsületes és őszinte ajánlatot kínálok magának.

– Azt kell mondanom, hogy Bécsben leszálok.

– Nem hiszem.

Dr. Czinner beszipantotta a levegőt, s az ablakon kinézett a szürkén fénylő égre, egy csomó gyárkéményre meg egy nagy fekete fémdobra. A fülke gázzsaggal telt meg. A külvárosi veteményeskertekben, dacolva a rossz levegővel, káposztafejek nőttek, amelyek most hatalmas, dércsípte csokornak látszottak. Dr. Czinner olyan halkán szólalt meg, hogy Miss Warrennek előre kellett hajolnia, hogy kivegye a szavait: – Semmi okom, hogy féljek magától. – És a visszafogott hang, ez a magabiztosság és hűvösség Miss Warrent végképp kihozta a sodrából. Szorongva és dühödten ellenkezett, mint a bűnös a vádlottak padján, a zokogó férfi a

páfrányos váza mellett, aki hirtelen rejtélyes erőtartalékokra tesz szert. – Ha akarom, el tudom látni a bajját.

– Havazni fog – mondta lassan dr. Czinner. A vonat lassan bekúszott Nürnbergbe, s a kétoldalt sorakozó hatalmas mozdonyok visszatükrözték az ég vörös acélszínét. – Nem – folytatta a férfi–, maga nem tehet semmit, amivel kárt okozhatna nekem. – Miss Warren a Baedekerre koppantott, mire dr. Czinner egy villanásnyi humorral megjegyezte: – Tartsa meg a találkozásunk emlékére.

Miss Warren bizonyos volt benne, hogy a félelme beigazolódott: dr. Czinner menekül előle, s ettől dühös pillantással meredt a férfira. Ó, ha most kárt tehetnék benne, gondolta Miss Warren, mert a férfi mögötti tükörben sikert látott; ennek is, akárcsak Janet Pardoe-nak, sikerül bájosan, érdemtelenül és sivár arccal elmennie; hosszú utcákat látott és drága szállodák előterét; ó, ha most kárt tehetnék benne.

Még ennél is jobban dühítette, hogy míg neki magának a szava is elállt, dr. Czinner fegyelmezett maradt. A doktor átnyújtotta az újságot, és azt kérdezte: – Olvas németül? Nos, akkor olvassa ezt el. – Mostantól húsz hosszú percen át, míg a vonat Nürnbergben állt, Miss Warren nem tudta levenni a szemét a sorokról. A benne lévő üzenet felbőszítette. Fel volt rá készülve, hogy valami rendkívüli sikerről fog olvasni, egy király lemondásáról, egy kormány bukásáról, vagy hogy a nép követeli dr. Czinner visszatértét, amitől persze Czinner leereszkedő lesz. Ám amit olvasott, az még ennél is rendkívülibb volt, olyan kudarc, amitől végképp elvesztette az uralmát dr. Czinner felett. Miss Warrennel idáig csak a sikeres emberek tudtak ilyen kegyetlenül elbánni, most először győzte le a kudarc.

– Kommunista felkelés Belgrádban – olvasta Miss Warren. – Tegnap késő éjszaka egy csapat felfegyverzett kommunista agitátor megkísérelte elfoglalni a belgrádi állomást és a börtönt. A rendőrséget meglepte a rajtaütésszerű támadás, és a forradalmárok majdnem három órán keresztül zavartalanul birtokolhatták a főpostát és az áruraktárakat. Ma kora hajnalig megszakadt minden telegráf-összeköttetés Belgráddal. Mindazonáltal kettőkor bécsi tudósítónknak sikerült telefonon beszélnie a rendőrfőnökkel, Hartep ezredessel, aki közölte, hogy helyreállt a rend. A forradalmárok számszerűleg kevesen voltak, és nem volt megfelelő vezetőjük; a börtön elleni támadásukat a fegyőrök visszaverték, ezek után a posta

épületében vártak tétlenül több órán keresztül, nyilvánvalóan abban a reményben, hogy a főváros szegényebb negyedeinek lakossága a segítségükre siet. Ezalatt a kormánynak sikerült megerősített rendőr csapatokat szerveznie, és egy szakasz katonával és néhány táborigyű segítségével a rendőrség alig valamivel több, mint háromnegyed órással visszafoglalta a postát. – Ezt az összegzést öles betűkkel szedték; alatta apró betűvel részletes beszámoló következett a felkelésről. Miss Warren csak ült, és az újságra meredt; egy kicsit összeráncolta a homlokát, és rájött, hogy kiszáradt a szája. Az agya tiszta volt és üres.

– Három nappal korábban kezdtek – magyarázta dr. Czimmer.

– Miért gondolja, hogy maga többet tudott volna elérni? – csattant fel Miss Warren.

– Engem követtek volna az emberek.

– Magát már rég elfelejtették. Öt év pokoli hosszú idő. A mai fiatal emberek még gyerekek voltak, amikor maga elmenekült.

Öt év, gondolta Miss Warren, és látta, ahogy az öt év naponként zuhog rá, kikerülhetetlenül, mint enyhe téli napokon a vég nélkül szakadó eső, lelki szemeivel látta Janet Pardoe arcát, amint elkomorul az első ránc miatt, az első ősz szál miatt, aztán sima, feszes, felvarratott bőrt látott, és sötét, festett haját, amely háromhetenként kifehéredik a gyökereknél.

– Most mihez kezd? – kérdezte, és a válasz gyorsasága, egyértelműsége – “Már mondtam. Bécsben kiszálllok” – gyanakvással töltötte el Miss Warren. – Hát ez nagyszerű – folytatta az asszony. – Akkor együtt leszünk. Beszélgethetünk. Most aztán igazán nem lehet kifogása, ha interjút kérek magától. Ha netán pénzszűkében van, a bécsi irodánk örömmel ad kölcsön. – Miss Warren észrevette, hogy dr. Czimmer most olyan közelről figyel, ahogyan idáig még egyszer sem. – Igen – mondta lassan a férfi –, talán beszélgethetünk – és Miss Warren biztos volt benne, hogy dr. Czimmer ezúttal hazudik. Hamarosan kettős játékot fog űzni, gondolta Miss Warren, bár nehéz lett volna megmondani, hogy miért. Czinnernek nincs más választása, mint hogy kiszálljon Bécsben vagy Budapesten; nem lenne biztonságos továbbutazni. De aztán eszébe jutott a Kamnec-tárgyalás, amikor Czimmer is tisztán látta, hogy az esküdtszék soha nem fogja Kamnecre rábizonyítani a bűnösséget, Czinner mégis

vállalta azt a veszélyes és haszontalan tanúvallomást, mit sem törődve Harteppelel meg az elfogatóparancsával. Elég bolond ahhoz, hogy bármit megtegyen, gondolta Miss Warren, és egy pillanatig eltűnődött, hogy a hallgatásba burkolódzó dr. Czinner nem újabb tárgyaláson gondolkozik-e éppen, és képzeletben talán már ott ül a társaival a vádlottak padján, s fél szemmel a zsúfolt karzatot figyelve nekikezd védőbeszédének. Ha tehát továbbutazik, döntött Miss Warren, én is megyek tovább, ráragadok, és kiszedem belőle a sztorit – de míg ezt eltökélte magában, egyszerre különös fáradtságot is érzett, és elbizonytalanodott, mert tudta, hogy nincs több eszköze a fenyegetésre. Ez a férfi le volt győzve, ahogy öregen és reménytelenül hátradólt a fülke sarkában, hagyta, hogy az újság bepiszkolódjon a padlón kettőjük között, és győzedelmeskedett, amikor meglátta, hogy Miss Warren elindul kifelé, még a Baedekert is ott hagyja az ülésen, és akkor sem szólalt meg, amikor az asszony felkiáltott: – Bécsben még találkozunk!

Miután Miss Warren elment, dr. Czinner lehajolt az újságért. A kezelője beleakadt egy üres pohárba, s az leesett, darabokra tört a padlón. Dr. Czinner, kezét az újságon nyugtatva, az üvegcserepeket bámulta, képtelen volt összpontosítani a gondolatait, képtelen volt eldönteni, mit tegyen: fölvegye az újságot, vagy szedje össze a veszélyes és éles üvegdarabokat. Végül is gondosan összehajtogatta a térdén az újságot, és becsukta a szemét. A szemhéja mögötti sötétségben lidérces képek gyötörték: annak a tudósításnak a részletei, amelyet Miss Warren az imént olvasott; mert hiszen dr. Czinner ismerte a posta minden lépcsőfordulóját, pontosan látta maga előtt azt a helyet, ahol a barikádot építették. Zavaros fejű bolondok, állapította meg magában, és próbált gyűlölettel gondolni azokra, akik tönkretették a reményeit. Velük együtt elpusztult ő maga is. Úgy érezte magát, mint akit egy üres házban hagytak, s a házhoz képtelenség lakót találni, mert a szobákban időnként őszereg szellemek szólalnak meg, és ráadásul dr. Czinner még abban sem lehetett biztos, hogy ő lesz a legutolsó szellem.

Ha egy arc bekukucskált az ablakon, egy hang megszólalt az emeleten, egy szőnyeg suttogni kezdett, talán dr. Czinner volt az, aki ötévi élve eltemetés után szeretett volna visszatérni az érzékek világába, lehet, hogy ő motozott az

iskolai padok sarkain, fölfedve átlátszóságát a tábla és a szófogadatlan nebulók előtt, ő térdelt a kápolnában mise alatt, és hitte mindazt, amiben élő ember soha nem hitt, az egyetlenül ziháló tömeg közepén ő kérte Istent, hogy adja áldását, és bocsássa el.

És néha úgy tűnt, mintha egy szellem valóban visszatérhetne az életbe, mert dr. Czinner kénytelen volt rájönni, hogy hiába szellem, fájdalmakat is el kell szenvednie. A szellemnek emlékképei is vannak; emlékszik egy bizonyos Czinner doktorra, akit annyira szerettek, hogy érdemes volt fölfogadni egy bérgyilkost, aki pisztollyal próbálta szétlőni a fejét. Czinner mind közül erre az emlékre volt a legbüszkébb, s most újra látta magát a Park szegénysarkán, a sörözőben, hallotta, amint a mögötte lévő tükör a lövéstől ezer darabra törik, és tudta, hogy ez a végső bizonyíték, hogy a szegények még mindig nagyon szeretik. És míg a keleti szél végigsöpört a parti sétányon, s a szürke tenger taszított egyet a kavicsokon, Czinner szelleme egy szárnyékba húzódva megtanult sírni az emlékek fölött, s csak aztán tért vissza a vörös téglás épületbe a teához és a gyerekekhez, akik olyan kifinomult, horgas végű fájdalmakat tudtak belédöfni. De az utolsó istentisztelet, a szokásos himnuszok és kézfogások után a szellem-Czinner azt érezhette, hogy újra tapintja Czinner testét; ez az érintés volt az egyetlen, ami elégtételül jutott. És most nincs más hátra, mint hogy Bécsben le kell szállnia a vonatról, és vissza kell mennie. Tíz nap múlva újra ezt az éneket kell hallgatnia; "Uram, kíséj áldásoddal, kik elődbe gyűltünk."

Dr. Czinner lapozott az újságban, és egy kicsit beleolvasott. Ha gyűlölni nem is, irigyelni tudta ezeket a zavarosfejűeket; képtelen volt gyűlölni, mikor csupa olyan részlet jutott eszébe, amivel egy tudósító úgyse tudna mit kezdeni: eszébe jutott az a férfi, akit, miután kilőtte az utolsó golyóját, szuronnal ledöftek a levélválogató előtt, s aki nemcsak balkezes volt, de imádta Delius muzsikáját, pedig azt a szomorú és idealisztikus zenét az a férfi írta, aki semmi másban nem hitt, mint a halálban. És az a másik, aki végül kilépett a telefonközpont harmadik emeleti ablakán, a felesége megvakult, az arca szétroncsolódott egy üzemi baleset során; szerette ezt az asszonyt, és mégis, szomorúan és vonakodva ugyan, hűtlenül elhagyta.

Mit tehetek én még ezek után? Dr. Czimmer letette az újságot, és sétálni kezdett a fürkében, három lépés az ajtóig, három az ablakig, oda-vissza, oda-vissza. Néhány hópehely szállt a levegőben, de a szél ráfújta az ablakra a mozdony füstjét, és még ha elérték is a hópelyhek az üveget, olyan szürkék lettek, mint egy apró papírdarab. De kétszáz méterrel följebb, Neumarktnál, a sínek fölé magasodó dombokon már megmaradt a hó, és olyan volt, mint egy-egy fehér virágokkal teleültetett hosszú ágyás. Ó, ha vártak volna, ha vártak volna, gondolta dr. Czimmer, és gondolatai a halottaktól az élők felé fordultak, akik csak azért élnek, hogy bíróság elé állítsák őket, és ahogy ez végigfutott az agyán, egyszerre olyan erővel jelent meg előtte saját lehetetlennek látszó és mégis könnyű megmenekülése, hogy halkan felkiáltott: - El kell mennem hozzájuk! - De mi haszna? Megint leült, és most azt kezdte bizonygatni magának, hogy ennek a gesztusnak esetleg gyakorlati haszna is lenne. Ha föladom magam, és engedem, hogy velük együtt törvényt üljenek fölöttem, akkor a világ odafigyel a védőbeszédemre, míg ha Angliában vagyok, biztonságban, a kutya se hallgatna meg. Egyre erősödött benne az elhatározás, s ez visszaadta a bátorságát; egyre jobban reménykedett; a nép pedig felkelést fog szervezni a megmentésekre, ha már a többiekért nem mozdult meg. A szellem-Czimmer most újra közel volt ahhoz, hogy életre keljen, és áttetsző árnyalakját újra meglegyintette a meleg.

De volt még egy sor eldöntendő kérdés. Először is le kellett ráznia a riporterntőt. Bécsben faképnél fogja hagyni; talán nem is lesz olyan nehéz, hiszen a vonat nem sokkal kilenc előtt fut be Bécsbe, s addigra a nő biztosan holtrészeg lesz. Czimmer reszketett, egyrészt a hidegtől, másrészt a pusztá gondolatától, hogy akár csak még egyszer kapcsolatba kerüljön ezzel az érdes és veszedelmes nővel. Nos, gondolta, miközben fölvette a Baedekert, és hagyta, hogy az újság leessen a padlóra, Miss Warren fullánkját sikerült kihúzni. Úgy tűnt, hogy gyűlöl, fogalmam sincs, miért; talán valami különös szakmai büszkeség miatt. Voltaképp vissza is mehetnék a fürkémbé, gondolta Czimmer, de amikor kezét hátracsapva, hóna alatt a Baedekerrel, odaért, annyira elmerült a felismerésben, hogy vége a szelleméveknek, hogy túl is ment a fürkéjén. Újra élek, gondolta magában, mert számolok a

halállal, mint ami hamarosan bekövetkezhet, sőt bizonyosan be is következik, mert ez egyszer aligha hagyják, hogy elmeneküljek, még ha az angyalok nyelvén védem is meg magam és a többieket. Ahogy elhaladt a folyosón, ismerős arcok néztek föl, de egyik se tudott áttörni Czinner gondolatain. Félek, mondta magában diadalittasan, félek.

2

– Csak nem a *nagy* Quin Savory? – kérdezte Janet Pardoe.

– Hát – mondta Mr. Savory –, másikat nem ismerek.

– *A nagy kéjmámor?*

– *Utazás* – javította ki élesen Mr. Savory. – *A nagy kéjutazás.* – Megfogta a lányt a könyökénél, és elindította a folyosón. – Itt az ideje, hogy igyunk egy kis sherryt. Gondolom, rokona az az asszony, aki az imént riportot készített velem. A lánya lenne? Az unokahúga?

– Nos, nem egészen rokonom – válaszolta Janet Pardoe. – A társalkodónője vagyok.

– Csak nem? – Mr. Savory ujjai egyre szorosabban markolták Janet Pardoe karját. – Inkább keressen másik állást. Maga túl fiatal. És ez nem egészséges.

– Milyen igaza van – felelte Janet Pardoe, és rajongástól sugárzó szemmel megállt egy pillanatra a folyosón.

Miss Warren levelet írt, de látta, amint azok ketten elhaladnak mellette. Az írómappát a térdére tette, a tolla sercegve szántotta a papírt, s a nyomában tintapacák és mély lukak maradtak. *Kedves unokahúgom, Con, írta Miss Warren, azért írok, mert mást úgyse tudnék csinálni. Ez itt az Orient expressz, bár én nem megyek Konstantinápolyig, Bécsben kiszállok. De ez nem ide tartozik. Tudnál nekem szerezni öt méter tekercselt bársonyt? Rózsaszínűt. Ki akarom tapétáztatni a lakást, míg Janet nem lesz itt. Ő is ezen a vonaton utazik, de Bécsben elválunk. Mondhatom, szép kis munka: egy gyűlöletes öregurat kell üldözni fél Európán keresztül. Mivelhogy itt van közöttünk A nagy kéjutazás, persze te nem olvasol könyveket. Meg egy búbájós kis táncosnő, Coralnak hívják, és azt hiszem, felfogadom társalkodónőnek. Képtelen vagyok eldönteni, hogy újra tapétáztassak vagy ne. Janet azt mondja, csak egy hétig lesz távol. De semmilyen körülmények közt ne adj nyolc font tizenegy shillingnél többet*

méteréért. A kék, azt hiszem, mégiscsak jobban illene hozzám, persze nem tengerészkek. Ez a férfi, akiről meséltem, írta Miss Warren, miközben szemével Janet Pardoe-t követte, és a tolla mély árkokat vájt a papíron, azt hiszi, hogy sokkal okosabb nálam, pedig te éppolyan jól tudod, mint én, nem igaz, Con?, hogy aki ilyesmit gondol, annak én alaposan ellátom a baját. Janet egy boszorkány. Azt hiszem, kellene egy új társalkodónő. Van egy kis színésznő a vonaton, aki megfelelne. Látnod kellene, Con, a lehető legbájosabb teremtés. Éppúgy rajonganál érte, mint én. Nem túl csinos, de csodálatos lába van. Azt hiszem, tényleg ki kellene tapétáztatnom a lakást. Erről jut eszembe. Fölmehetsz tíz font tizenegy shillingig azzal a bársonnyal. Lehet, hogy továbbmegyek Belgrádig, úgyhogy várj, míg ismét jelentkezem. Janet, úgy nézem, egész belehabarodik ebbe a Savorybe. De ha akarom, neki is el tudom látni a baját. Isten veled. Vigyázz magadra. Elsie-t csókolom. Remélem, jobban vigyáz rád, mint rám Janet. Te idáig mindig szerencsésebb voltál, de várj csak, amíg megismered Coralt. Az isten szerelmére, el ne felejtsd azt a bársonyt. Sok szeretettel, Mabel. P. S.: Hallottad, hogy a napokban szinte a küszöbömön halt meg John bácsi?

Miss Warren tolla egy nagy tintapacával fejezte be a levelet. Vastag vonalat húzott köré, és odaírta: *Bocsánat*. Aztán megtörölte a tollat a szoknyája szélében, és csöngetett a pincérnek. Iszonyatosan kiszáradt a szája.

Coral Musker egy darabig a folyosón maradt, Myattet figyelte, és azon tűnődött, hogy vajon igaz-e, amit Mabel Warren mondott róla. Myatt egy rakás papír fölé hajolt, a ceruzája egy számsor fölött cikázott ide-oda, de mindig ugyanahhoz a számhoz tért vissza. Végül letette a ceruzát, és a kezébe temette az arcát. Egy pillanatig számalom költözött Coral szívébe, számalom és hála. Most, hogy eltűnt a férfi ravasz szeme, Myatt egy iskolás fiúnak is beillett volna, aki egyre kétségbeesettebben birkózik a házi feladattal, mert nem akar kijönni a végeredmény. Coral látta, hogy Myatt levette a kesztyűt, hogy jobban markolhassa a ceruzát, de a hidegtől elkékültek az ujjai; még valahogy a bundája is szívfacsarónak látszott, olyan reménytelenül nem illett most hozzá. Egy ilyen bunda képtelen összeadni a számszlopot, s még az ujjait se tudja melegen tartani.

Coral kinyitotta az ajtót, és belépett. Myatt fölemelte a fejét, és elmosolyodott, de látszott, hogy teljesen belefeledkezett a

munkájába. Coral szerette volna elvenni tőle a feladatot, megmutatni az eredményt, de mindjárt a lelkére is kötötte volna, hogy el ne árulja a tanárának, hogy valaki segített. Ki is az a valaki? tűnődött Coral. A mamája? A nővére? Mindenesetre közelebbi rokon, mint egy unokatestvér, gondolta Coral, és leült; a fülszéle könnyed, fesztelen csöndje meghittséget jelzett.

Coral végül is belefáradt, hogy az egyre növekvő havat bámulja, ezért megszólalt: – Azt mondta, akkor jöhetek be, amikor akarok.

– Hát persze.

– Egyszerűen vadállatnak érzem magam – folytatta Coral –, amiért olyan hirtelen elmentem, és meg sem köszöntem tisztességesen. Maga éjszaka olyan jó hozzám.

– Képtelen voltam megbékülni a gondolattal, hogy maga beteg, és kénytelen azzal a férfival egy fülkében tartózkodni – mondta türelmetlenül kopogva a ceruzájával. – Magának alapos alváásra volt szüksége.

– De miért érdekeltem én magát?

Coral gyorsan megkapta a végzetes és kikerülhetetlen választ:

– Mert úgy éreztem, hogy meglehetősen jól ismerem.

Myatt szeretett volna visszatérni a számításaihoz, de a lány hallgatásában szomorúság bujkált. Coral észrevette, hogy a férfi meglepődött, aggódik, és egy kicsit elkínzott lett az arca; Úristen, gondolta Coral, ez azt hiszi, hogy szeretném, ha lefeküdne velem; bár nem is tudom, lehet, hogy tényleg szeretném? Ha egy picit összekócolná a hajam, és széthúzná a ruhámat, hogy a szájába vegye a mellemet, attól végképp eldőlne, hogy pont olyan, mint a többi zsidó fiú, akikkel eddig volt dolgom. De ennyivel tartozom neki, gondolta Coral, és a többi asszony felhalmozott tapasztalata újra csak arról győzte meg, hogy ennél jóval többel tartozik Myattnek. De hogyan fizessek, kérdezte magában, ha nem ragaszkodik a fizetséghez? Előadjon egy ilyen jelenetet anélkül, hogy előtte jól berúgna (mert gyanította, hogy ilyesmit csak részeg nők csinálnak), vagy hogy ne is a szenvedély, csupán a hála ösztönözze; a pusztá gondolat jobban megborzongatta, mint az odakint szállingózó hó. Még abban se volt biztos, hogy meggy ez az egész: kötelező-e vele tölteni az egész éjszakát, és le kell-e teljesen vetkőznie a hideg vasúti kocsiban? De végül épp azzal kezdte vigasztalni magát, hogy ez is csak olyan, mint a többi zsidó fiú, akiket ismert, s akiket nagyon

könnyű volt kielégíteni; Myatt legfeljebb abban különbözik tőlük, hogy bőkezűbb.

- Éjszaka - szólalt meg Myatt, és míg beszélt, egészen közletről vette szemügyre Coralt, akit ez a megkülönböztetett figyelem, meg hogy a hallgatását is félreértették, csak arról győződött meg, hogy végül is mégse tudnak mindent egymásról -, éjszaka magáról álmodtam. - Myatt idegesen fölnevetett. - Azt álmodtam, hogy fölszedtem, elvittem kicsit autókázní, és végül maga... - Szünetet tartott, és megkerülte a kérdést. - Egészen izgatott lettem magától.

Coral megrettent, mintha egy uzsorás hajolt volna át pultja fölött, hogy nagyon finoman és kérlelhetetlenül rátérjen a visszafizetés kérdésére.

- Álmában - mondta Coral. De a férfi meg se hallotta.

- Aztán jött a kalauz, és felébresztett. Nagyon életszerű volt az álom. Annyira izgatott lettem, hogy megvettem magának a jegyet.

- Úgy érti, azt gondolta... hogy meg akart...

Az uzsorás vállat vont, visszazöttyent a pult mögé, és csöngetett, hogy az egyik szolgálta kísérje ki a kisasszonyt az utcára, újra idegenek közé, az ismeretlenség közé, az ismeretlenség szabadságába. - Ezt csak azért meséltem el, nehogy úgy érezze, bármivel is tartozik. Az egész egy álom hatására történt, s amikor megvettem a jegyet, azt gondoltam, hogy maga éppoly jól tudná használni - azzal elhallgatott, fölvette a ceruzát, és újra a papírjai fölé hajolt. De minden hátsó gondolat nélkül, kissé mereven még hozzátette: - Önteltség volt azt hinnem, hogy tíz fontért...

Ezek a szavak először nem is értek el Coral tudatáig. Túlságosan zavarban volt, egyrészt azért, hogy sikerült megszabadulnia, de ha lehet, még jobban zavarta, hogy csak álomban kívánták meg, és zavarta az is, hogy hálás volt Myattnek. De aztán jöttek az utolsó szavak, amelyekben egy árnyalatnyi alázat bujkált, s ez Coralnak teljesen ismeretlen volt. Rettegett egy ilyen alaktól, de végre szembenézett vele; hálásan nyújtotta ki a kezét, hogy megérintse Myatt arcát; a mozdulat csakis valami Coral számára ismeretlen szerelemből születhetett. - Ha akarja - szólalt meg Coral. - Azt hittem, hogy untatom. Bejőjnek éjszaka? - A férfi térdén levő papírokra tette az ujjait; Coralnak vaskos pici tenyere volt, az ujjzúletek üregeiben vastagon állt a púder, a körmök vége pirosra volt festve, és ez a kéz most eltakarta a számoszlopokat, Mr. Eckman számításait, fortélyait és ravasz elhallgatásait; az ujjak elbűvölő, ugyanakkor szívfacsaró bizonytalansággal kínálták föl magukat. Myatt lassan szólalt meg, gondolatban félig még mindig Mr. Eckmant követte a rejtett szobákon át: -

Azt hittem, nem kedvel – és a lány kezét fölemelve a papírjairól, szórakozottan még hozzátette: – Talán mert zsidó vagyok.

– Maga fáradt.

– Van itt valami, amivel nem boldogulok.

– Hagyja – mondta Coral –, tegye el holnapra.

– Nincs időm. Ezt meg kell csinálnom. Nem ülhetünk ölbe tett kézzel, mozdulatlanul. – Pedig valójában minden mozgást elragadott előlük a hó. Olyan sűrűn esett, hogy a telegráfpóznákat is eltakarta. Coral elhúzta a kezét, és megbántódva azt kérdezte: – Ezek szerint nem akarja, hogy bejöjsek? – Az ismerős hűvösség, amellyel Myatt fogadta Coral felajánlkozását, lehűtötte a lány háláját. De mihelyt megmozdult, Myatt hirtelen ráeszmélt, hogy itt egy meggondolatlanul előre kifizetett ajánlatot akarnak visszavenni, ezt pedig – Coral kénytelen volt újra tapasztalni – egyetlen zsidó fiú sem engedte meg magának. – De – mondta –, jöjjön. Jöjjön be éjszakára. – Megérintette a lány karját, először gyengéden, aztán erővel. – Csak azt ne gondolja, hogy mindig ilyen rideg vagyok. Azt hiszem, azért van, mert olyan jól ismerjük egymást. – Azzal könyörögni kezdett: – Legyen egy kicsit kiismerhetetlen.

De Coral, még mielőtt összeszedte volna magát egy kis színleléshez, már be is vallotta: – Igen, én is ezt érzem –, így hát nem volt mit mondani, csak csöndben ültek, mint két régi barát, és különösebb izgalom nélkül az előttük álló éjszakán gondolkodtak. Mostanra Coral felizzó szenvedélyes hálája is lecsillapodott, mivel éppoly szükségtelenek, mint fölöslegesnek látszott. Az ember úgyse tud hálás lenni egy ilyen régi ismerősének; megtesz és elfogad szívességeket, egy kicsit elbeszélget vele az időjárásról, nem méltatlankodik, ha megcirógatják, és nem keseredik el, ha közönyösek iránta, de ha a zsöllyében megpillantja, tánc közben egyszer-kétszer elmosolyodik, mert valamit tenni kell az arcával, amely egyébként nem szép, és a férfiak szeretik, ha felismerik őket a színpadról.

– Egyre jobban esik.

– Igen. Éjszaka hideg lesz. – És az ember megint elmosolyodik, hátha ez viccnek volt szánva, olyan csábosan, ahogy csak lehet, azt mondja ennek a nagyon régi barátjának: – Mi jó melegen leszünk – mivel képtelen elfelejteni, hogy közeleg az éjszaka, és persze eszébe jut mindaz, amit valamennyi barátja

mondott, tanácsolt, amelyre mindenki figyelmeztette, s ami számára is rejtélyes és visszataszító volt, hogy a férfiak egyugyanazon pillanatban képesek közönyösek lenni és kéjelegni. Egész délelőtt, aztán egész ebéd alatt esett a hó, Passaunál már alig látszott a vámosok barakkjának a teteje, a mozdonyból kiáramló füst szürke, jeges csikókká olvadt a horizonton, s a gumicsizmában lépkedő osztrák fináncok aprókat káromkodva, unott arccal vizsgálták át a csomagokat.

HARMADIK RÉSZ

Josef Grünlich a kémény védett oldalához húzódott, miközben a hó egész buckákat rakott köré a tetőn. Lent a sötétben úgy lobogtak a központi pályaudvar fényei, mint az örömtüzek. Füttyszó harsant, és egy lassan mozgó hosszú fényoszlop úszott be a képbe; amikor egy óra elütötte a kilencet, Josef Grünlich is megnézte az óráját. Ez az isztambuli vonat lesz, gondolta, húsz percet késik; lehet, hogy a havazás miatt. Beállította a lapos ezüstórát, visszatette a mellényzsebébe, és elsimította a ráncokat a pocak hajlatán. Igaz, ami igaz, gondolta, ilyen éjszakán szerencse, ha valaki kövér. Mielőtt begombolta felöltőjét, végigfuttatta ujjait az alsógatya és a nadrágja között, és megigazította a revolvert, amely a lába között lógott egy gombra csavart madzagon. Josef három dologhoz nagyon ért, hengegett magában: a nőkhöz, a kajához és a degeszre tömött mackókhöz. Kikecmergett a kémény takarásából.

Nagyon csúszós volt a tető, és egyáltalán nem volt veszélytelen a vállalkozás. A hó jéggé fagyott a cipője sarkán, és hó dobolt a szemén is. Egyszer meg is csúszott, és mint egy koromsötét vízben emelkedő hal, egy pillanatig csak azt látta, hogy vészesen közeledik felé az egyik kávéház kivilágított ponyvateteje. "Üdvöz légy Mária, malaszttal teljes", suttozta magában, és cipője sarkával, ujjáival a hóba kapaszkodva próbált megállni. Egy esőcsatorna pereme mentette meg; lassan talpra állt, és halkán fölnevetett; a természettel nem jó haragot tartani.

Az ezután következő szakasz volt szerinte az egész ügy legveszélyesebb része, mert bár a létra a lakások hátsó fertályán vezetett le, amely nem látszott az utca felől, viszont épp szemben volt az áruraktár, s ennek az udvara még beleesett a rendőrijárőr útvonalába. A rendőr hárompercenként jelent meg, s az egyik raktár sarkán pislákoló lámpa fénye megcsillant feketén ragyogó bokavédőjén, bőrszíján és pisztolytáskáján. A vastag hótakaró

lehalkította lépteinek zaját, így Josef abban se reménykedhetett, hogy a kopogás figyelmezteti a közeledő őrszemre, legfeljebb saját órájának ketyegése jelezte a veszélyt. A létra tetején megállt, leguggolt, amilyen kicsire csak tudott, mert jól tudta, mennyire elválnak alakja a fehér háttértől, aztán megvárta, míg a rendőr újra megjelenik és továbbmegy. Akkor aztán megindult lefelé. Mindössze egy lakatlan emeletet kellett lemásznia, de ahogy elérte a felső ablakot, hirtelen fény pásztázott végig rajta, és sípszó harsant. Nem lehet, hogy elkapjanak, gondolta hitetlenkedve, még soha nem kaptak el, ez velem nem történhet meg, aztán háttal a raktárnak várta a kiáltást vagy a golyót, de az agya már beindult, és úgy járt, mint egy óra beolajozott fogaskerekei, egyik gondolat tökéletesen illeszkedett a másikba, s az mozgásba hozta a harmadikat. Miután nem történt semmi, elfordította fejét a létráról és az üres falról; az udvar üres volt, a fény egy kézilámpából eredhetett, amelyet az egyik raktár emeleti helyiségében gyújtottak meg, a sípszó pedig a pályaudvar hangzavarából válhatott ki. De Josef értékes másodperceket veszített ezzel a tévedésével, s ezért mit sem törődve a jeges cipővel, egyszerre két fokot lépve folytatta az ereszkedést.

Amint elérte a következő ablakot, megkocogtatta az üvegét. Nem kapott választ, mire halk szitoközönben tört ki, de közben az udvar sarkát figyelte, ahol a rendőrnek hamarosan fel kell tűnnie. Újra kopogott, s ezúttal meghallotta a széttaposott papucs csoszogását. Az ablak zárja elfordult, s bentről női hang szólalt meg: – Anton, te vagy az?

– Igen – mondta Josef –, én vagyok, Anton. Gyorsan erressz be.

Valaki elhúzta a függönyt, s egy vékony kéz megpróbálta kinyitni a felső üvegtáblákat. – Az alsót – suttozta Josef –, ne a felsőt. Azt hiszed, légtornász vagyok? – Amikor végre kinyílt, Josef saját kövérségét meghazudtoló fürgeséggel átlépett a létráról a párkányra, de aztán ugyancsak nehezen tudta bepréselni magát a szobába. – Kicsit jobban nem tudnád kinyitni? – Egy mozdony hármát füttyentett, és Josef agya ösztönösen felismerte a fütty jelentését: az érkezési vágányon tehervonat közeledik nehéz rakománnyal. A következő pillanatban már bent volt, a nő becsukta az ablakot, s ezzel elhalkultak az állomás hangjai.

Josef leverte a havat a kabátjáról és a bajuszáról, aztán az órájára nézett: kilenc óra öt, még negyven perc van a passau-i vonat indulásáig, s a jegye már rendben van. Háttal az ablaknak és az asszonynak, futó pillantással

végignézett a szobán, de közben minden részlet szépen bevándorolt a memóriája megfelelő rekeszébe: a vizeskancsó és a lavór a májszínű mosdóállvánnyal, a lepattogzott aranyozású tükör, a vaságy, az éjjeliedény, a szentkép. – Jobb, ha nyitva hagyod az ablakot – szólalt meg. – Hátha visszatér a gazdád.

A nő vékony, megdöbbszent hangon szólalt meg: – Nem is tudom. Ó, nem is tudom.

Josef gúnyos kedvességgel fordult felé: – Az Erényes Anna – mondta, és éles, mindentudó szemmel végigmérte. Ahogy ott állt az ablaknál, látszott, hogy egykorúak, de Anna távolról sem volt olyan dörzsölt, mint ő; fekete szoknyája az ágyra volt terítve, de még rajta volt a fekete blúz, a szobalánygallér, és egy törülközőt kapott maga elé, hogy eltakarja a lábait.

– A Csinos Anna – mondta Josef, és kihívóan végigjártatta rajta a szemét. Anna szája kinyílt, és csöndben, megbűvölve bámult vissza a férfira. Josef undorral állapította meg, milyen egyenetlen és elszíneződött a fogsora: bármit kell tennem, gondolta magában, megcsókolni nem vagyok hajlandó, pedig nyilvánvalóan várja, hogy megöleljem; a bárgyúság lassan átalakult egy középkorú nő visszataszító kacérságává, amelyet nem lehetett nem észrevenni. Josef inkább gügyögni kezdett neki, mint egy kisbabának, leült az ágy szélére, hogy egy kicsivel nagyobb távolság maradjon közöttük. – Na, mit kapott ez a csinos Annuska? Egy nagy, hatalmas bácsit? Ó, hogy össze fog gyúrni téged. – Játékosan megfenyegette az ujjával. – Te meg én, Anna. Hamarosan nagyon jól fogunk mulatni. Igaz? – Az ajtó felé sandított, és megkönnyebbülve látta, hogy nincs bezárva; egy ilyen vén szukától kitelik, hogy rázárja az ajtót, és eldugja a kulcsot, de Josef nyugtalansága vagy undora nem hagyott nyomot a kövérkés, rózsaszínű arcon.

Anna elmosolyodott, és hosszan, fütyülve eresztette ki a levegőt: – Ó, Anton. – Josef talpra szökkent, mire Anna ledobta a törülközőt, és aprókat szökellve, mint egy madár, fekete pamutharisnyájában megindult felé. – Egy pillanat – szólalt meg Josef –, egy pillanat – és elborzadva attól az antik bujaságtól, amit a nőben keltett, védekezően fölemelte a kezét. Egyikünk se valami szépség, gondolta Josef, és a rózsaszín-fehér Madonnától valami tudatos szentséggyalázás lett az egész jelenet. Josef izgatott suttogása végre megállította Annát: – Biztos vagy benne, hogy nincs senki a lakásban? –

Anna elvörösödött, mintha Josef valami durva ajánlatot tett volna: – Nem, Anton, teljesen egyedül vagyunk.

Josef agya újra precízen működött; ezt a szerkezetet csak a bizalmas kapcsolatok tudták megzavarni; ha veszély támadt, vagy cselekedni kellett, az agya olyan megbízható lett, mint egy kipróbált, olajozott gépezet.

– Megvan a táska, amit odaadtam?

– Igen, Anton, itt van az ágy alatt. – Anna egy kis fekete orvosi táskát húzott elő, mire Josef megveregette a lány állát, és azt mondta, hogy szép a szeme. – Vetközz le – súgta a lány fülébe –, és bújj az ágyba. Egy perc múlva itt vagyok. – Mielőtt Anna vitatkozni kezdett vagy magyarázatot kért volna, Josef mosolyogva, lábujjhegyen kiszökött, és becsukta az ajtót. Odakint rögtön kerített egy széket, amit beékelte a kilincs alá, hogy belülről ne lehessen kinyitni.

A szobát, ahova most bejutott, már egyik előző látogatásából ismerte. Átjáróként szolgált az iroda és egy régi típusú szalon között. Volt benne egy íróasztal, egy vörös bársonnyal bevont kanapé, forgószék, számos hordozható asztalka, néhány hatalmas tizenkilencedik századi metszet, kutyával játszó gyerekekkel és a kertfalon áthajló hölgyekkel. A szoba egyik falát szinte teljesen befedte a központi pályaudvar széles, összetekerhető térképe, amelyen külön színekkel jelölték a peronokat, a raktárakat, a váltókat és a jelzőbódékat. A mennyezetről visszatükröződő utcai fényektől és az íróasztalon lévő olvasólámpától csak elmosódottan lehetett látni a bútorok alakját, s az árnyak is úgy estek a székekre, mintha bútorhuzat lenne rajtuk. Josef nekiütötte a lábát az egyik hordozható asztalkának, és majdnem felborított egy pálmát. Halkan elkáromkodta magát, mire Anna kikiáltott a hálószobából: – Anton, mi az? Mit csinálsz?

– Semmit – felelte Josef –, semmit. Egy perc, és ott vagyok. A gazdád égve hagyott egy lámpát. Biztos vagy benne, hogy nem jön vissza?

Anna köhögni kezdett, de a rohamok között ki tudta nyögni: – Éjfél van szolgálatban. Anton, ugye sietsz?

Josef gunyorosan elfintorította az arcát: – Csak leveszek egy-két holmit, Anna drágám, csak leveszek egy-két holmit. – A nyitott ablakon keresztül betörték az utca hangjai; odakint megállás nélkül túlkölte az autók. Josef kihajolt, és megvizsgálta az utcát. Taxik száguldoztak fel s alá csomagokkal és utasokkal, de Josefet ez most éppúgy nem érdekelte, mint az égbolt vibráló

fényjelei vagy a kávéház csörömpölése közvetlenül a dolgozószoba alatt; még végigvizslatta a járdát, de ott is csak néhány ember haladt el, mert ilyenkor mindenki vacsorázott, színházban vagy moziban volt. Rendőrt se látott.

– Anton!

– Hallgass már! – csattant föl Josef, és leeresztette a redőnyt, nehogy valaki meglássa a szemközti épületből. Pontosán tudta, hol van a falba épített széf; mindössze egy vacsorába, egy moziba és néhány italba került, hogy Annától ezt az információt megszerezze. De a zár kombinációját nem merte megkérdezni; Anna esetleg rájöhetett volna, hogy a bájai nem elegendőek arra, hogy koromsötétben, egy jeges tetőn keresztül becsalogassák Josefet a hálószobájába. Az íróasztal mögötti apró könyvespolcra kihúzta a *Vasúti munka és vasúti ügyvitel* hat vaskos kötetét, amelyek egy kis acélajtót takartak. Josef Grünlich agya most tiszta volt és összeszedett; sietség vagy habozás nélkül dolgozott. Mielőtt nekilátott, megnézte az órát: kilenc tízet mutatott, és úgy kalkulált, hogy fél óra múlva kell csak indulnia. Bőven van tehát idő, gondolta magában, és megnedvesített ujjával megnyomta az acélajtót: az acél nem lehet több másfél centinél. A fekete táskát az asztalra tette, és kicsomagolta a szerszámokat. A vésők és feszítővasak csodaszép állapotban voltak; nemcsak kifényezte őket, hanem meg is élezte a szélüket; büszke volt rá, hogy ilyen rendben vannak a szerszámjai, és hogy ilyen gyorsan dolgozik. Ezt a vékony acéllemezt egy feszítővassal is betörhetné, de Anna meghallaná az ütések, és Josef egyáltalán nem bízott benne, hogy Anna tud hallgatni. Így hát meggyújtotta a legkisebb hegesztőpisztolyát, de előbb füstös szemüveget tett föl, hogy védje a szemét a vakító fénytől. Az első vadul lobbanó fénytől megindultak a szoba részei a sötétségből, a hőség megpörkölte Josef arcát, és az acélajtó úgy sercegett, mint az olvadó vaj.

– Anton! – A nő megrázta az ajtó kilincsét. – Anton! Mit csinálsz? Miért zártál be?

– Hallgass már! – kiáltotta Josef a halkán morajló lángcsóva fölött. Hallotta, amint Anna kitapogatja a zárat, és elfordítja a kilincset. Aztán sürgetően újra megszólalt: – Anton, eressz ki. – A hegesztőpisztoly levegőbefúvással működött, és akárhányszor Josef levette a száját a fúvókáról, a láng lelohadt. Már csak Anna ijedős butaságában bízhatott, ezért

felbőszülve kiordított neki: – Fogd be a szád, vagy kitekerem a nyakad! – Egy pillanatig csend volt, a láng újra fellobbant, az acélajtó vörösből fehér izzásba váltott, de ekkor Anna egészen hangosan kiáltott fel: – Tudom, mit csinálsz, Anton!

Josef a fűvókára szorította az ajkát, rá se hederített, de Anna következő kiáltása meglepte: – Anton, a széfnél vagy. – Anna megint rázni kezdte a kilincset, erre Josef is kénytelen volt hagyni, hogy újra lelohadjon a láng, és megint ráordított a nőre: – Fogd be a szád! Megteszem, ahogy mondtam. Kitekerem azt a ronda nyakadat, te vén ringyó! – Erre Anna hangja is megereszkedett, de Josef azért egész tisztán ki tudott venni minden szót; nyilván a kulcslyukra szorította az ajkát.

– Ne, ne mondj ilyet, Anton. Figyelj rám. Eressz ki. Valamit el kell mondanom, figyelmeztetni akarlak.

Josef nem válaszolt, mert a fűvókával újra fehér izzásig akarta hevíteni az acélt.

– Hazudtam, Anton – folytatta Anna. – Eressz ki. Herr Kolber hamarosan visszajön.

Josef leeresztette a fűvókát, és megpördült a sarka körül: – Hát ez meg mi? Hogy érted?

– Azt gondoltam, hogy nem mászol be, ha tudod, hogy visszajön. Pedig lenne idő, hogy szeressük egymást. Ha meg korábban jönne vissza, csöndben maradhatnánk.

Josef agya sebesen dolgozott; most nem fecsérelte az időt azzal, hogy szitkokat zúdítson Annára, hanem elfújta a hegesztő lángját, és visszacsomagolta a táskába a vésőkkel, a feszítővasakkal, a tolvajkulccsal és a borstartóval együtt. Gondolkodás nélkül lemondott karrierje legkönnyebb fogásáról, büszkén vallotta, hogy nem vállal elkerülhető kockázatot. Eddig még soha nem kapták el. Néha segítőtársakkal is dolgozott, a segítőket elkapták, de ezért nem nehezteltek rá. Felismerték, hogy Josef rekordja rendkívüli, és büszkén mentek börtönbe, ha Josef megmenekült, utóbb pedig büszkén mutatták a barátaiknak: – Az ott Josef. Öt éve egyszer se bukott le. Öt éve csinálja, és még egyszer se került síttra.

Josef becsukta a táskáját, és egyet ugrott, mert valami különös hangot hallott odakintről; olyan volt, mint az íj pengése. – Mi volt az?

– A lift – suttogetta Anna az ajtón keresztül. – Valaki lehívta.

Josef fölemelte a *Vasúti ügyvitel egyik* kötetét, de aztán mégis visszatette az íróasztalra, mert a széf még mindig vörösen izzott. Lentről meghallotta a csukódó ajtó kattánását, majd a lift magas hangú zümmögését. Josef a függöny felé lépett, és egy picit följebb húzta a madzagot, amelyen a pisztoly lógott. Azon tűnődött, vajon el lehet-e menekülni az ablakon át, de emlékezett rá, hogy majdnem tíz métert zuhanna, míg eléri a kávéház ponyváját. Kinyílt, majd becsukódott a lift ajtaja. – Az alattunk lévő emeleten – suttogta Anna a kulcslyukon.

Akkor minden rendben van, gondolta Josef, nem kell kapkodnom. Nyomás vissza Anna szobájába, aztán föl a tetőre. Még húsz percem van a passau-i vonat indulásáig. A szék szorosan be volt ékelődve a kilincs alá. Josefnek le kellett tennie a táskát, hogy mindkét kezét használhassa. A szék megcsúszott a keményfa padlón, és felborult. Ugyanebben a pillanatban fény gyulladt.

– Maradjon ott, ahol van – kiáltotta Herr Kolber –, és tegye föl a kezét!

Josef Grünlich rögtön engedelmeskedett. Nagyon lassan megfordult, és másodpercek alatt kialakította a tervét. – Nincs fegyverem – mondta nyájasan, s közben jámbor szemrehányással fürkészte Herr Kolbert. Herr Kolber kék egyenruhát viselt és állomásfőnök-helyettesi kerek, ellenzős sapkát; alacsony, keszeg emberke volt, barna képét ráncok szabdalják, és pisztolyt tartó keze egy kicsit remegett az izgalomtól, a dühtől és az öregségtől. Egy pillanatra azért összeszűkülött Josef szelíd szeme, és megállt a pisztolyon; azt próbálta kiszámítani, vajon milyen szögből tüzel Herr Kolber, és hogy eltéved-e a golyó. Nem, gondolta, a lábamra fog célozni, és a hasamat találja el. Herr Kolber háttal állt a széfnek, és még nem látta meg a szétszórt könyveket. – Ön félreérti a helyzetet – szólalt meg Josef.

– Maga mit csinál annál az ajtónál?

Josef arca még mindig vörös volt az izzó acéltól.

– Anna meg én... – mondta Josef.

– Hangosabban, te gazember – kiáltott rá Herr Kolber.

– Anna meg én barátok vagyunk. Nagyon sajnálom, Herr Kolber, hogy így talált ránk. Anna behívott magához.

– Anna? – kérdezte hitetlenkedve Herr Kolber. – Miért?

Josef annyira zavarba jött, hogy a csípője rándult egyet. – Szóval ön is tudja, Herr Kolber, hogy van az. Anna és én barátok vagyunk.

- Anna, jöjjön ide. - Az ajtó lassan kinyílt, és Anna kijött. Időközben fölvette a szoknyáját, és elrendezte a haját.

- Ez igaz, Herr Kolber. - Elszörnyedve meredt a férfi mögött éktelenkedő széfre.

- Mi van magával? - kérdezte Herr Kolber. - Mit bámul? Mondhatom, szép kis ügy. Egy nő a maga korában!

- Igen, Herr Kolber, de... - Anna elbizonytalanodott, ám Josef közbevágott, mielőtt Anna védekezni vagy vádaskodni kezdett volna.

- Imádom Annát.

Anna száználmas hálával fogadta a férfi szavait.

- Ez igaz, nekem is mondta.

Herr Kolber dühösen dobbantott: - Maga tisztára megbolondult, Anna. Fordítsa ki a zsebeit ennek a csirkefogónak. Biztosan ellopta a pénzét. - Herr Kolbernek még most se jutott eszébe, hogy a saját széfjét is megvizsgálja, Josef pedig szívesen játszotta a kisstíliú tolvaj véletlenül neki osztott szerepét. Ismerte ezt a szerepet, tudta, hogyan hetvenkednek, aztán hogyan szűkülnek, siránkoznak. Dolgozott velük, alkalmazta is őket, és látta, amint megbánás nélkül szépen beszéltek a börtönbe. A fityingések, így nevezte őket, mert ezeknek nem volt se pénzük, se ambíciójuk. - De hát nem loptam el a pénzét - nyüszítette Josef. - Én nem tennék ilyesmit. Imádom Annát.

- Csak fordítsa ki a zsebeit, Anna. - Anna engedelmeskedett, de a keze inkább cirógatott, mint kotorászott Josef ruháiban. - Na, most a farzsebét.

- Nincs nálam fegyver - közölte Josef.

- A farzsebét! - ismételte Herr Kolber, és Anna kifordította a bélését. Amikor Herr Kolber látta, hogy az a zseb is üres, leeresztette a pisztolyt, de még mindig remegett az öreges felindultságtól. - Bordélyházat csinálnak a lakásomból - mondta. - És maga, Anna, mit tud felhozni a mentségére? Mondhatom, szép kis ügy.

Anna, szemét a padlóra sítve, vaskos karjaival hadonászott. - Nem is tudom, mi lett velem, Herr Kolber - dadogta, de míg ezt kimondta, azalatt mintha rájött volna valamire. Mert ahogy fölnezett, Josef Grünlich látta, amint a lány szemében a ragaszkodás undorrá s az undor haraggá változik. - Elcsábított - nyögte ki lassan Anna.

Josef eközben egy pillanatra se tudott megfélemlkezni arról, hogy a fekete táská ott van az íróasztalon, Herr Kolber háta mögött, ott van a nagy kupac könyv meg a kibontott széf, de a szorongástól azért még jól tudott gondolkozni. Herr Kolber előbb-utóbb úgyis fölfedezi,

hogy miért jött ebbe a lakásba, és Josef máris észrevette, hogy az állomásfőnök keze ügyében van egy csengőgomb, amely feltehetőleg a portás lakásában szól.

– Letehetem a kezem, állomásfőnök úr?

– Le, de meg ne mozdulj. – Herr Kolber dobbantott a lábával. – Akkor is megtudom az igazat, ha egész éjszaka itt kell tartalak. Nekem semmi szükségem rá, hogy csak úgy idejöjjenek a férfiak, és elcsábítsák a szobalányomat. – A “férfiak” kifejezés egy pillanatra meglepte Josefet; a középkorú Anna mint a boldogság tárgya: Josef szórakoztatónak találta az ötletet, és elmosolyodott. Anna meglátta a mosolyt, és az okát is gyanította. – Vigyázzon – mondta Herr Kolbernek. – Nem is engem akart megkapni. Ennek csak... – de Josef Grünlich a torkára forrasztotta a vádakat:

– Mindent bevallok. Nem Anna miatt jöttem. Oda nézzen, Herr Kolber – mondta, és bal kezével a széf felé intett. Herr Kolber a pisztolyt a padló felé tartva megfordult, Josef ekkor kétszer vesetájon lőtte az idős férfit.

Anna a szája elé kapta a kezét, és a zuhanó testre rá se nézve sikoltozni kezdett. Herr Kolber térdre esett, a homloka a padlót érte: a két lövés között rándult egyet, s aztán az egész test oldalra dőlt volna, ha estében föl nem támasztja a fal. – Fogd be a szád – mondta Josef, s amikor a nő tovább sikoltozott, torkon ragadta és rángatni kezdte. – Ha nem maradsz csöndben tíz percig, téged is a föld alá küldelek, érted? – Látta, hogy Anna elájult, erre egy székre hajította; aztán bezárta az ablakot és a hálószoba ajtaját, mert attól félt, hogy ha Anna visszatérne a hálószobába, a sikoltozását meghallaná a raktár mellett elhaladó rendőr. A háló kulcsát egy súrolókefe nyelével letuszkolta a vécén. Még egy utolsó pillantást vetett a dolgozószobára, de ekkorra már eldöntötte, hogy otthagyja a fekete táskát az íróasztalon; mindig kesztyűt hordott, s a táskán csak Anna ujjnyomai maradtak. Sajnálta, hogy meg kell válnia egy ilyen kitűnő szerszámkészlettől, de kész volt feláldozni bármit, ami veszélybe sodorná, ráadásul most nemcsak erről kellett lemondania, hanem ahogy az órájára nézett, látta, hogy a passai jegyről is. A vonat negyedóra múlva indul, de nem ögyelegyet ilyen sokáig Bécsben. Eszébe jutott az expressz, amit még a tetőről látott, az isztambuli expressz, és azt kérdezte magában: Fölszállhatok rá jegy nélkül? Nem szívesen hagyott hátra olyan nyomokat, amelyek biztosan rá vallanak; még az is átfutott az agyán, hogy az egyik feszítővassal

megvakítja Annát, hogy ne tudja többé felismerni. De ez csak futó gondolat volt; iszonyodott a fölösleges kegyetlenségtől, nem azért, mintha nem szerette volna a kegyetlenséget, hanem mert a módszereiben tökéletességre törekedett, vagyis semmit nem hagyott ki, ami szükséges volt, de nem tett semmit, ami fölöslegesnek látszott. Most tehát rendkívül óvatosan, nehogy véres legyen a keze, végigkutatta Herr Kolber zsebeit, és miután megtalálta a dolgozószoba kulcsát, egy pillanatra megállt a tükör előtt, hogy elrendezze a haját, és ledörzsölje a kalapját. Aztán kilépett a szobából, bezárta az ajtót, és a kulcsot beleejtette a lépcsőházi esernyő tartóba: aznap éjszaka nem akart több tetőt megmászni.

Mindössze akkor bizonytalanodott el, amikor meglátta a nyitott ajtóval várakozó liftet, de szinte azon nyomban döntött, hogy lépcsőn megy le, mert a lift hangja nyomra vezetné az alsó lakókat. Míg ment lefelé, folyton azt figyelte, nem hallja-e Anna sikoltását, de csak a csönd követte. Odakint még mindig esett a hó, s ez lehalkította a szekerek zörgését, a lábak dobogását; de a csönd a lépcsők tetején mintha a hónál is gyorsabban és vastagabban hullott volna, hogy elrejtse a hátrahagyott bűnjeleket, a könyvkupacot, a fekete táskát, a megperzselt széfet. Josef eddig még sohasem ölt embert, de amíg a csönd kitarat, el tudja felejtteni, hogy megtette a végső lépést, amely a szakma veszélyes csúcsára emelte.

Az első emeleten kinyílt egy ajtó, és míg elhaladt mellette, egy ingerült női hangot hallott: – Nahát, tudod, ilyen bugyogót! Én nem vagyok az elnök lánya, és megmondtam neki, hogy adjon valami tisztességesebbet. Vékonyabbat! Te még ilyet nem láttál...

Josef Grünlich megcsavarta vastag szürke bajuszát, és merészen kilépett az utcára; előbb jobbra pillantott, aztán balra, mintha egy barátját várná. Rendőr nem volt se közel, se távol, és mivel a járdáról már letakarították a havat, Josef nem hagyott lábnyomot. Fürgén balra fordult, az állomás felé, megint a fülét hegyezte, nem hall-e sikoltást, de nem hallott mást, csak a taxik túlkölését és a hó sustorgását. Az utca végén, az állomás boltíve úgy csalogatta, mint egy varieté kivilágított bejárata.

Aztán eszébe jutott, hogy veszélyes lenne a bejárat körül csellengeni, mint valami lottóárus: hirtelen olyan érzése támadt, mintha kiesett volna a bérházból, és zuhanna Herr Kolber lakásából le egészen a földszintig, zuhant, és közben büszkeség töltötte el, hogy a

saját találékonysága mentette meg, egyetlen pillanat alatt rámutatott a széfre, felrántotta a zsinórt, és lőtt. Megöltem egy embert. Nem bánta, hogy kinyílt a kabát szárnya, és befújt rajta az éjszakai szél; lesimította a mellényét, és végigtapogatta az ezüstláncot; megemelte a puha szürke kalapot egy képzeletbeli barátnője felé, a kalap ugyan a legjobb bécsi mesternél készült, de Josefnek egy kissé kicsi volt, mert egy mellékhelyiség fogasáról emelte le. Én, Josef Grünlich megöltem egy embert. Okos vagyok, gondolta, túl nagy falat lennék nekik. Minek siessek az állomásra, mint egy besurranó tolvaj, csusszanjak be minden feltűnést kerülve az ajtókon, rejtőzünk a raktárak árnyékában? Van idő egy csésze kávéra, és mindjárt választott is magának egy asztalt a járdán, a ponyva szélén, pont azt, amelyet közeledni látott, amikor megcsúszott a tetőn. Fölpillantott a hóesésbe, az első, a második, a harmadik emeletre, aztán meglátta Herr Kolber dolgozószobájának kivilágított ablakát; négy emelet, és az épület körvonalai eltűntek a szürke, hóval terhes térségben. Ronda zuhanás lett volna.

– Einen Kaffee mit Milch – szólalt meg Josef. Josef Grünlich, a végzet embere gondterhelten kavargatta a kávéját. Nem habozott; nem volt több tennivalója. Egy árnyalatnyi elégedetlenség futott át a vonásain, amikor az jutott eszébe: De hát ezt nem mondhatom el senkinek. Túl veszélyes lenne. Még a legjobb barátjának, Antonnak sem, akinek a keresztnévét használta, mert esetleg jutalmat tűznek ki az információért. Mindenesetre előbb-utóbb gyanítani fogják, nyugtatta magát, és majd úgy mutogatnak rám: “Ott megy Josef. Bécsben megölte Kolbert, de soha nem tudták elkapni. Soha nem kapták el.”

Letette a poharat, és hallgatózott. Egy taxi volt, vagy az állomás felől jött a zaj, netán egy nő sikoltozott? Körülnézett az asztalnál ülőkön; senki sem hallott valami furcsát, beszélgettek, iszogattak, nevetgéltek, és az egyik férfi éppen köpött egyet. De míg Josef Grünlich itt ücsörgött és fülelt, lassan elszállt a vágya, hogy tudjanak róla. Egy rendőr közeledett az utcán; közlekedési rendőr lehetett, most szabadult, és hazafelé tartott, de Josef fölemelte a poharát, hogy eltakarja vele az arcát, és csak a pereme fölött figyelte titokban a közeledőt. És ekkor egész jól kivehetően újabb sikoltást hallott. A rendőr megállt, Josef idegesen a pincért kereste a szemével, aztán fölemelkedett, és pár schillinget

hagyott az asztalon; a lába között lógó pisztoly egy kis helyen kidörzsölte a bőrét.

- Guten Abend. - A rendőr vett egy esti újságot, és továbbment. Josef a homlokára tette kesztyűs kezét, s amikor levette, vizes volt a kesztyű az izzadságtól. Ez nem lesz jó, gondolta, nem szabad idegeskednem; lehet, hogy azt a sikoltást is csak képzeltem, és éppen le akart ülni, hogy kiigya a kávéját, amikor újra meghallotta. Rendkívülinek találta, hogy a kávéházban senki sem vette észre. Vajon mennyi időbe telik, töprengett magában, amíg Anna kinyitja az ablakot? Mert akkor meg fogják hallani. Josef fölkel az asztaltól, és kint az utcán még tisztábban hallotta a sikításokat, de a taxik túlköelve rohantak fel s alá, s a síkos járdán csak egy-két szállodai hordár imbolygott, óriási bőröndöket cipelve; senki sem állt meg, senki se hallott semmit.

Valami fémes csengéssel koppant a járdán, és Josef lenézett. Egy réz húszas volt. Különös, gondolta, szerencsés jel, de ahogy lehajolt, hogy fölvegye, látta, hogy kisebb megszakításokkal a kávéháztól idáig egy csomó réz- meg ezüstpénz fekszik a járda közepén. Benyúlt a zsebébe, de ott nem talált mást, mint egy nagy lyukat. Úristen, gondolta, a lakástól idáig elpotyogtattam a pénzemet? És látta magát a tisztán követhető nyomvonal végén, s a vonal macskakőről macskakőre, lépcsőről lépcsőre egészen Herr Kolber dolgozószobájának ajtajáig vezetett. Gyorsan megindult visszafelé a járda mentén, fölszedett minden pénzdarabot, s a kabátzsebébe tuszkolta őket, de még a kávéházat sem érte el, amikor a feje fölött, a magasban kitört az ablak, és egy női sikoltást lehetett hallani: - Zu Hülfe! Zu Hülfe! - Az egyik pincér kirohant a kávéházból, és fölnézett; egy taxisofőr a fékre taposott, s a kocsí csikorogva megállt a járdaszegélynél; két férfi, aki idáig sakkozott, most a figurákat az asztalon hagyva kiszaladt az úttestre. Josef Grünlich az előbb, a hóésésben azt hitte, hogy nagyon nagy csönd van, de az igazi csönddel csak most került szembe, miután megállt a taxi, mindenki elhallgatott a kávéházban, s csak a nő sikoltozását lehetett hallani: - Zu Hülfe! Zu Hülfe! - Valaki megszólalt: - Die Polizei -, és valóban, az utca végén, csörömpölő pisztolytáskával, futólépésben megjelent két rendőr. Aztán megint minden visszatért a rendes kerékvágásba, kivéve a tétlenkedőknek azt a kis csoportját, amely a lakások bejáratánál összegyűlt. A sakkozók

visszatértek a táblájukhoz, a taxisoőr benyomta az önindítót, de mivel a hideg már lehűtötte a motort, kiszállt, hogy megtekerje a kurbli. Josef Grünlich megindult – nem túl gyorsan – az állomás felé, és egy újságárus kezdte fölszedegetni a járdán maradt pénzt. Most már biztos, gondolta Josef, hogy nem várhatom meg a passau-i vonatot. De tudta, hogy azt se kockáztathatja, hogy elfogják bliccelésért. Csakhogy nincs pénzem másik jegyre; még az apróm is odaveszett. Josef, Josef, korholta magát, ne csinálj zúrt. Tessék szerezni. Most nem lehet feladni: Josef Grünlich, öt éve a szakmában, és soha nem került sikkre. Megöltél egy embert; egészen biztos, hogy te, a szakma feje, ez egyszer azt is meg tudod tenni, amit bármelyik fityingés könnyedén végrehajtsz: lopj el egy női táskát.

Éberrel figyelve megindult az állomás lépcsőjén. Nem szabad kockáztatnia. Ha elkapják, életfogytiglant kap, nem egyheti börtönt. Óvatosan kell kiválasztania az áldozatot. A zsúfolt előcsarnokban számos táskát szinte az ölébe hullott, annyira nem vigyáztak rá, de a gazdáik túl szegénynek látszottak vagy csavargóknak. Az elsőben jó, ha néhány schillinget talált volna egy becsomózott pénztárcában, a többiben valószínűleg még aprót se, csak egy púderpamacsot, rúzsot, tükröt és talán egy-két *capote anglaise*-t.¹

Végre meglátta, amit akart, s ami csakugyan jobb volt, mint remélte. Egy külföldi nő volt, a nő valószínűleg angol, rövid hajjal, fedetlen fővel és vörös szemekkel éppen egy telefonfülke ajtajával hadakozott. Közben mindkét kezét a fogantyúra tette, táskája a lábához esett. Egy kicsit részeg, gondolta Josef, és mivel külföldi, nyilván egy csomó pénz van a táskájában. Mostantól Josef Grünlich számára gyerekjáték volt az egész.

Az ajtó kinyílt, és Mabel Warren megint szembe találta magát a ragyogó fekete készülékkel, amely tíz éve rabolta el legdrágább perceit és a legjobb mondatait. Lehajolt a táskájáért, de az nem volt sehol. Furcsa, gondolta magában, esküdni mertem volna – lehet, hogy a vonaton hagytam? Az étkezőkocsiban ettek egy búcsúvacsorát Janet Pardoe-val. Volt egy pohár sherry, egy üveg rajnai fehérbornak a nagyobbik része és két finom konyak. Ettől kis időre

¹ Gumióvszer, (francia)

elkábult. Janet fizette a vacsorát, ő pedig adott neki egy csekket, és eltette a visszajáró pénzt; a tweedzakó zsebében több mint kétfontnyi osztrák aprót talált, de a táskájában majdnem nyolcvan márka volt.

Kis nehézségbe ütközött, míg a távolsági beszélgetés lebonyolítója megértette a kölni számot, mert Mabel hangja egy cseppet fátyolos volt. Míg várt, részeg testét az apró acélülőkén egyensúlyozva a peron végét figyelte. Egyre kevesebb utas jött a vágányok felől: dr. Czinnernek nyoma sem volt. Pedig amikor Bécs előtt tíz perccel bekukkantott a férfi fülkéjébe, dr. Czinner már fölvette a kalapját és az esőkabátját, és azt felelte: – Igen, kiszállok. – Miss Warren nem bízott benne, ezért amikor a vonat beért az állomásra, megvárta, míg a férfi kilép a fülkéjéből, figyelte, amint a peronon végigkutatja a zsebeit, a jegy miatt, s egy percre se tévesztette volna szem elől, ha nem kellett volna felhívnia az irodát. Mert eltökélte magában, hogy ha Czinner hazudott, akkor követi Belgrádig, viszont aznap este már nem maradt további hely, ahonnan telefonálhatott volna. A vonatban hagytam a táskámat? tűnődött Miss Warren, de ekkor megszólalt a telefon.

A karórájára nézett: Tíz percem van. Ha Czinner öt percen belül nem jelenik meg, akkor visszamegyek a vonathoz. Nem ajánlanám, hogy megpróbáljon átvenni. – Halló. A *Clarion* kölni irodája? Edwards? Akkor jó. Írjad. Nem, fiacskám, ez nem a Savory-riport. Egy percen belül azt is mondom. Ez a címoldalra jön, de még félóráig tartsátok vissza. Ha nem telefonálok újra, le van lőve az egész. A belgrádi kommunista felkelést, amelyet, mint azt tegnap késő esti kiadásunkban jelentettük, szerda éjszaka némi veszteségek árán levertek, a hírhedt agitátor, dr. Richard Czinner tervezte meg, aki évekkal ezelőtt tűnt el, a Kamnec-tárgyalás (nem, Kamnec, K mint Kaiser, A mint Aranyér, M mint Marha, N mint Nő; nem az. Nem érdekes, csak azért betűzöm, hogy pontos legyen. E mint Erotikus, C mint Cica. Megvan?), a Kamnec-tárgyalás idején. Feljegyzés a segédszerkesztőnek. Nézze meg az 1927. augusztusi újságkivágásokat. Annak idején elterjedt, hogy dr. Czinnert meggyilkolták a kormány ügynökei, és bár elfogatóparancsot is kiadtak ellene, Czinner elmenekült, most azonban különtudósítónknak egy kizárólag a lapunk számára készült beszélgetésben elmondta, hogy évekig tanítóskodott Great Birchington-on-Sea-ben. Feljegyzés a hírszerkesztőnek: nem

tudtam rávenni, hogy erről beszéljen; egy-két bizalmas értesülést szedjétek ki az igazgatóból. A neve John. A belgrádi felkelés idő előtt robbant ki; szombat éjszakára tervezték, amikor dr. Czinner, aki szerda este hagyta el Angliát, megérkezett volna a fővárosba, és átvette volna az irányítást. Dr. Czinner már csak a vonaton értesült a felkelés kitöréséről és bukásáról; az expressz, amelyen utazott, épp akkor érte el Würzburgot, és dr. Czinner azon nyomban elhatározta, hogy Bécsben kiszáll. Mélyen lesújtotta a hír, különtudósítónknak is egyre csak azt suttogetta: “Ó, ha vártak volna.” Bizonyos volt benne, ha ott van Belgrádban, a város egész munkássága támogatta volna a felkelést. Elcsukló hangon földézte tudósítónknak az 1927-es belgrádi megmenekülés elképesztő történetét, és elmondta az idő előtt romba dőlt tervet is. Megvan? Most nagyon figyelj. Ha fél órán belül nem kapjátok meg a folytatást, akkor az “érte el Würzburgot”-tól minden törölve, és a mondat így folytatódik: és hosszú és fájdalmas töprengés után dr. Czinner úgy döntött, hogy folytatja utazását Belgrádig. Mélyen lesújtotta a bukás, és csak annyit tudott elsuttogni: “Ó, azok a derék, bátor legények. Hogy hagyhatnám cserben őket?!” Amikor kissé magához tért, elmagyarázta különtudósítónknak, hogy úgy határozott: a túlélőkkel együtt ő is vád alá helyezteti magát, öregbítve ezzel Don Quijoté-s hírnevét, amelyre a Kamnec-tárgyalás idején tett szert. Nyílt titok, mennyire népszerű a munkásság körében, és tette esetleg komoly zavarokat okoz majd a kormánynak.

Miss Warren nagy lélegzetet vett, és az órájára nézett. Már csak öt perce van a vonat indulásáig. – Halló. Ne szaladj el. Itt az idegcsillapító Savoryról. Próbálj meg egy kicsit gyorsabban írni. Fél kolumnát kértek, de most nincs időm. Adok egy-két patront. Mr. Quin Savory, *A nagy kékutazás* szerzője úton van Távol-Keletre, hogy anyagot gyűjtsön újabb művéhez, az *Utazások külföldön* című regényhez. Ámbár a könyv keleti környezetben fog játszódni, a nagy író most sem hagyja el egészen az oly igen szeretett Londont, mert a távoli országokat egy kis londoni trafikos szemén keresztül akarja láttatni. A karcsú és napbarnította Mr. Savory a kölni pályaudvar peronján fogadta tudósítónkat. Kissé kurta (ne hülyéskedj. Azt mondtam, kurta, K-U-R-T-A!) stílusa nem rejt meleg és megértő szívet. Kérdésünkre, hogy hol helyezné el magát az irodalomban, így felelt: “Síkraszállok a józanság, az épelméjűség védelmében, ha olyan írók morbid

önvizsgálatával kerülök szembe, mint a Lawrence-é vagy a Joyce-é. Az ép testben ép és vállalkozó szellemet őrzők számára az élet igenis jó dolog.” Mr. Savory, aki visszafogottan és minden túlkapást kerülve öltözik, nem hisz bizonyos irodalmi körök bohémságában. “Feláldozzák a szexnek mindazt – jelentette ki, szellemesen átalakítva Burke híres mondását –, ami pedig az emberiségnek volt szánva.” Tudósítónk utalt rá, milyen őszinte rajongást érzett megszámlálhatatlanul sok olvasója Emmy Tod, a kis bejárónő iránt *A nagy kéjutasítás*-ban (amely melleleg épp most jutott túl a százezres példányszámon). “Ön csodálatosan ismeri a női szíveket, Mr. Savory”, állapította meg tudósítónk. Mr. Savory, aki egyébiránt nőtlen, arcán jovialis mosollyal lépett föl a vasúti kocsiba. “A regényíró – mondta nevetve – valami olyasmi, mint a kém”, és karját vidáman meglóbalta, amint a szerelvény megindult vele. Nyílt titok egyébként, hogy *A nagy kéjutasítás* angol filmváltozatában Carol Delaine mélt. asszony, Lord Garthaway lánya fogja játszani Emmy Tod, a bejárónő szerepét. Megvan? Ez tényleg olyan megnyugtató, mint a bróm. De mi mást tehet az ember egy ilyen disznóval?

Miss Warren lecsapta a kagylót. Dr. Czimmer nem került elő. Miss Warren dühös volt, de elégedett is. Czimmer nyilván úgy képzelte, hogy egy ilyen vénasszonyt jobb ott hagyni a bécsi pályaudvaron, és Miss Warren kéjelegve elképzelte a férfi megrökönyödését, amint az újságjából felnézve újra megpillantja őt, amikor megáll a fülke ajtajában. Mint a bogáncs, suttogta magában, úgy belecsimpaszkodik.

A peron végén álló jegyszedő megállította: – Fahrkarte, bitte. – Nem is nézett Miss Warrenre, mert éppen azoknak a jegyét gyűjtötte össze, akik az imént érkeztek valami kis helyi vonattal, asszonyok jöttek, karjukon csecsemővel, meg egy élő tyúkot szorongató férfi. Miss Warren megpróbált áttörni közöttük: – Újságíró-szabadjegyem van.

A jegyszedő gyanakodva fordult hozzá: – Hol van?

– Fönt felejtettem a táskámat – ismerte be Miss Warren.

A férfiú beszédte az utolsó jegyet, addig forgatta őket, míg egyenletes halomba nem rendeződtek, aztán megfontoltan egy gumit tekert köréjük. A hölgy, magyarázta közben tántoríthatatlan udvariassággal, azt mondta, amikor kijött a peronról, hogy újságíró-szabadjegye van; meglobogtatott egy darab kartont, és elrohant mellette, még mielőtt ő,

jegyellenőri minőségében megvizsgálhatta volna az igazolványt. Most tehát szeretné látni azt a kartondarabot.

– Az ördög vigye el – mondta Miss Warren. – Hát akkor ellopták a táskámat.

De a hölgy épp az imént azt közölte, hogy a táskája a vonaton van.

Miss Warren megint káromkodásban tört ki. Tudta, hogy a megjelenése nem túl bizalomgerjesztő; nem hordott kalapot, a haja összekócolódott, és a lehelete búzlott az alkoholtól. – Nem tehetek róla – jelentette ki. – Vissza kell jutnom arra a vonatra. Küldjön velem egy embert, és odaadom neki a pénzt.

A jegyszedő a fejét rázta. Nem hagyhatja el a helyét, magyarázta Miss Warrennek, az pedig rendellenes, hogy egy külső hordárt beküldjön a peronra, hogy szedje be a jegyért járó pénzt. Miért nem vesz a hölgy egy peronjegyet, amit majd visszatérített a társasággal?

– Azért – mondta dühösen Miss Warren –, mert a hölgnél nincs elég pénz.

– Ebben az esetben – mondta nyájasan a jegyszedő, miközben az órára pillantott – a hölgynek egy későbbi vonattal kell utaznia. Az Orient expressz úgyis indul. Ami pedig a táskát illeti, aggodalomra semmi ok. Telefonon üzeni lehet a következő állomásra.

A jegypénztáraknál valaki füttyülni kezdett egy dalt. Miss Warren egyszer már hallotta, amikor Janettel moziban voltak, emlékezett a könnyed és érzéki dal helyszínére is; Janettel kéz a kézben ültek a sötétben, és nézték, amint a kamera végigpásztázza a műterem-utcát, hogy elkapjon egy strófát az ablakból kihajló férfitől, a másodikat egy hordó mögött zöldséget áruló asszonytól, a harmadikat pedig attól az ifjútól, aki egy fal árnyékában ölelgetett egy lányt. Miss Warren fél kézzel végigsimított a haján. És ekkor gondolataiba és félelmeibe, Janet és Q. C. Savory, Coral és Richard Czinner társaságába egy pillanatra fiatal, rózsás arc csöppent, a szarukeretes szemüveg mögött segítőkész, lágy szempár ragyogott felé. – Ha jól sejtem, asszonyom, önnek valami nézeteltérése támadt ezzel az emberrel. Nagyon lekötelezne, ha megengedné, hogy tolmácsoljak.

Miss Warren dühösen sarkon fordult. – Inkább kapjon be még egy rágógumit – mondta neki, azzal nagy léptekkel elügetett a telefonfülkéhez. Az amerikai fölborította a mérleget érzelem és düh között, sajnálat és megtorlás között. Czinner azt hiszi, most biztonságban van, gondolta Miss Warren, hogy lerázott, hogy pusztán azért, mert kudarcot vallott, semmit sem tehetek vele.

Janet nyugodtan flörtölhet Savoryvel, Coral a zsidójával; Mabel Warren pillanatnyilag nem számít. Ha lehetett választani, hogy egy nőt szeressen vagy egy férfit gyűlöljön, Miss Warren agya minden alkalommal csakis egy érzelemre volt kapható, mert a szeretet könnyen válik nevetség tárgyává, de azért még soha senki nem gúnyolta, ha gyűlölt.

2

Coral Musker rémülten meredt az étlapra. – Válasszon nekem – szólalt meg, és örült, hogy Myatt bort rendelt, mert az segíteni fog éjszaka. – Tetszik a gyűrűje. – Bécs fényei elrohantak mellettük a sötétségbe, s a pincér áthajolt az asztal fölött, hogy lehúzza a rolót. – Ötven fontba került – közölte Myatt. Újra ismerős területen mozgott, otthon volt, nem kellett tovább tépelődni az emberek viselkedésének következetlenségein. Az előtte fekvő itallap, a tányérján összehajtogatott szalvéta, a széke mögött elhaladó pincérek csoszogása, mind-mind önbizalmat adott. Elmosolyodott, s úgy mozgatta a karját, hogy a drágakő különböző lapjai egyszerre csillantak meg a mennyezeten és a borospoharakon. – Legalább kétszer annyit ér.

– Meséljen róla – mondta Mr. Q. C. Savory –, olyan különös asszony. Iszik?

– Annyira bolondul értem.

– De hát ki tudná megállni? – Savory előrehajolt, hogy törjön egy darab kenyeret, aztán óvatosan azt kérdezte: – Soha nem tudtam megérteni. Mit tud egy ilyen asszony csinálni?...

– Nem, nem iszom több külföldi sört. Nem bírja a gyomrom. Kérdezd meg, nincs-e Guinnessük. Most jólesne egy kis Guinness.

– Hát persze, önöknél, Németországban új erőre kapott a sportélet – mondta Mr. Opie. – Igazán nagyszerű fiatalokat lát az ember. De azért ez még mindig nem ugyanaz, mint a krikett. Vegyük Hobbsot és Sutcliffe-et...

– Csókol. Mindig csak csókol.

– De én nem beszélek osztrákul, Amy.

– Maga mindig kimondja, hogy mi mennyit ér? Tudja, hogy én mennyit érek? – Coral zavara és félelme ingerültségbe csapott át. – Persze hogy tudja. Tíz font egy jegy.

– De már mindent elmagyaráztam – mondta Myatt.

– Ha az a lány lennék ott. – Myatt megfordult, és meglátta a szőrmés, karcsú nőt, aki melegen sugárzó szemmel elkapta a pillantását, végigmérte, aztán elfordult.

– Maga szebb – mondta Myatt nyilvánvalóan nem őszintén, s közben próbálta még egyszer elkapni a lány tekintetét, hogy megtudja a döntést. Nem hazugság, bizonygatta magának, mert Coral a legjobb formájában valóban szép, míg egy idegennel szemben az ember úgyse tudja használni a szépség semmitmondó mércéjét. De egy ilyen nő előtt biztosan megnémulnék, gondolta Myatt. Nem tudnék olyan könnyedén fecsegni vele, mint Corallal; feszélyeznének a gesztusaim, a vallásom; és hálásan legyintve visszafordult Coralhoz: – Maga jó hozzám.

Áthajolt a leves, a kiflik, az ecet- és olajtartó üvegek fölött: – Jó lesz hozzám.

– Igen – felelte Coral –, ma éjszaka.

– Miért csak ma éjszaka? Ha megérkezünk Konstantinápolyba, maga meg én akár... – Myatt habozott. Volt valami Coralban, ami töprengésre késztette; egy földéretlen kis zug ismeretségük kertjében.

– Együtt éljek magával?

– Miért ne?

Nem észérvek szóltak Myatt ajánlata ellen, nem azoktól zsongott Coral feje, és nem azok színezték át annyira a gondolatait, hogy kénytelen volt minden erejét összeszedve a valóságra koncentrálni, a ringó vonatra, a lehúzott redőnyök között evő-ivó férfiakra és asszonyokra, a többiek elkapott szófoszlányaira:

– Igen, csak ennyi az egész. Csókol. Csakis csókol.

– Hobbs és Zudgliffe?

Az észérvek az ajánlat mellett szóltak: nem kell hűvös hajnalokon valami mocskos szállásra megérkeznie, ahol az idegen szállasadónő nem érti, ha egy palack forró vizet vagy egy csésze teát kér, és fejfájás ellen is csak valami ismeretlen

pirulát tud adni aszpirin helyett; ha igent mond Myattnek, egy csinos kis lakásba térhet haza, ahol ragyognak a csapok, mindig van meleg víz, puha ágycső virágos selyemtakaróval; ez bizony megér minden fájdalmat, bármilyen éjszakai kellemetlenséget. Olyan jó, hogy nem is lehet igaz, gondolta Coral, és ha Myatt éjszaka úgy találja, hogy túl hűvös vagyok hozzá, félek tőle, és nem vagyok hozzászokva az ilyesmihez, akkor majd többé látni se akar.

– Várjon – mondta hirtelen. – Lehet, hogy nem kellek majd magának.

– De igen.

– Várjon reggelig. Kérdezzen meg a reggelinél. Vagy ne is kérdezzen.

– Nem, nem krikettezek. Nem krikettezek – mondta Josef Grünlich, és megtörölte a bajuszát. – Németországban futni tanulunk – tette hozzá, de Mr. Opie olyan különösnek találta ezt a kifejezést, hogy elmosolyodott.

– Ön is futó?

– Annak idején – szólalt meg Josef Grünlich – magam is futó voltam. Senki sem futott olyan jól, mint én. Senki nem tudott utolérni.

– Heller.

– Jim, ne káromkodj.

– Nem káromkodtam. A sör neve. Kóstold meg. Nem olyan szénsavas. Amit az előbb ittál, azt Dunkelnek hívják.

– Nagyon örülök, hogy tetszett magának.

– Az a kis bejárónő a regényben. Nem emlékszem a nevére, de búbájos volt.

– Jöjjön vissza, hogy egy kicsit beszélgethessünk vacsora után.

– De ugye most nem lesz csacsi, Mr. Savory?

– Meg fogom kérdezni.

– Ne ígérje meg. Ne ígérjen semmit. Beszéljünk valami másról. Meséljen arról, mit fog csinálni Konstantinápolyban.

– Az csak üzlet. Csupa ravaszság. Ha legközelebb mazsolás pudingot eszik, gondoljon rám. A mazsola. Én vagyok a mazsola – tette hozzá humoros büszkeséggel.

– Akkor mazsolás pudingnak fogom hívni magát. Carletonnak csak nem hívhatom, igaz? Micsoda név.

– Nézze, vegyen egy kis mazsolát. Mindig van nálam egypár szem. Ebből a rekeszből vegyen. Jó, igaz?

– Zamos.

– Ez a miénk, Myatt, Myatt és Page-é. És most kóstoljon meg ebből egyet. Mi a véleménye róla?

– Nézz oda, Amy, az első osztályra. Látod azt a nőt? Túl finom volt az hozzánk képest.

– Aki azzal a zsidó férfival van? Nahát, megáll az ember esze.

– Természetesen a lehető legnagyobb tiszteletet érzem a római katolikus egyház iránt – szögezte le Mr. Opie. – Nem vagyok bigott. Mint a szervezés mintapéldája...

– Úgy?

– Most leszek csacsi.

– Zamatos.

– Nem, nem, az nem zamatos.

– Rosszat mondtam?

– Az a Steiné volt. Olcsó, és rosszabb minőségű. Ugyanis a dombok hűvösebb részein van a szőlője. Azért száraz a mazsola. Vegyen még egyet. Nem érzi a különbséget?

– Igen, ez száraz. Egészen más. De a másik zamatos volt. Lehet, hogy nem hisz nekem, de tényleg az volt. Lehet, hogy összekeverte őket.

– Nem, a mintaszemeket magam választom. Különös. Nagyon különös.

Mintha összebeszéltek volna, az egész étkezőkocsira hirtelen borult a csend; állítólag azt jelenti, hogy angyal szállt el fölöttük. De az utasok csöndjén áttört az asztalon csilingelő öblös üveg poharak zenéje, a kerekék tompán zötytyentek az acélsíneken, remegtek az ablakok, és szikrák röpködtek a sötétben, mint a gyufaszálak fellobbanó feje. Dr. Czimmer az utolsó turnust is lekésve a csönd kellős közepén jelent meg az étkezőkocsiban, kissé behajlított a térdét, mint egy tengerész, aki viharban próbálja biztosan megvetni a lábát. Egy pincér ment előtte, de Czimmer észre sem vette, hogy vezetik. Szavak izzottak a fejében, és mondat lett belőlük. Önök azt mondják, hogy elárultam a hazámat, de én nem ismerem el hazámnak ezt az országot. A sötét, lefelé vivő lépcsőket, a szennyet, ürüléket az ablaktalan falak mentén, az éhező arcokat. Ezek nem szlávok, gondolta Czimmer, akik

ennek vagy annak a szalonkabátos alaknak engedelmességgel tartoznak: ezek az egész világ szegényei. Hadbírósgot látott maga előtt, amely a sasok és a keresztbe tett kardok alatt ült. Önök mentek ki a divatból a gépfegyvereikkel, a gázaikkal meg a hazáról tartott szónoklataikkal. Ahogy végigment az asztalok közti szűk folyosón, öntudatlanul megérintette és kiegyenesítette a szorosra kötött nyakkendőt, és megbökte a viktoriánus nyakkendőtűt: A jelen én vagyok. De egy pillanatra hosszú sor kaján kamaszarc emléke tört be ebbe a dagályos álomba, a rejtett gúny, a gúnynevek, a karikatúrák a nyelvtankönyvekben, a pad alatt továbbított levelek, a mindenütt hallható pusmogás emléke, amelyet lehetetlen volt helyhez kötni és megbüntetni. Czinner leült, és anélkül, hogy felfogná, mit néz, rámeredt a számlára.

Igen, bizony nem bánnám, ha annak a zsidónak a helyében lennék, gondolta Mr. Peters a hosszú angyali üdvözet alatt, klassz kis tyúkot kapott, de mindegy, mindegy. Nem szép. Nem mondanám, hogy szép, de jó alakja van, és ez, dűnnyögte magában Mr. Peters, miközben hosszú és szögletes feleségére nézett, és eszébe jutott az asszony korgó gyomra, ez bizony a legfontosabb dolog.

Furcsa. Különös gonddal választotta ki a mintadarabokat. Az persze természetes, hogy a Stein mazsolái se lehettek egytől egyig gyöngébb minőségűek, de ha ilyen gyanú fölmerült, nem lehetett elejét venni a további gyanakodásnak. Tegyük fel példának okáért, gondolta Myatt, hogy Mr. Eckman kicsit a saját zsebére is gazdálkodott, átengedte Steinnek a mazsolaküldemény egy részét, mégpedig azért, hogy átmenetileg megjavuljon a minőség, hátha a javított minőséggel sikerül rábírnai Moultekat, hogy ráígérjenek az üzletre. Akkor viszont Mr. Eckmannak mostanában lehet egy-két kínos pillanata, mert ha fellapozza a menetrendet, ránéz az órájára, nemigen gondolhat mást, mint hogy Myatt túl van az utazás felén. Holnap reggel feladatok egy táviratot, gondolta Myatt, és Joyce gondjaira bízom az üzletet, Mr. Eckman pedig kap egy hónap szabadságot. Joyce majd rajta tartja a szemét a főkönyveken; Myatt szinte látta az izgatott rohangálást; akár egy hangyaboly, ha az ember megpiszkálja a lábával: telefon Eckmantól Steinnek vagy Steintől Eckmannak, itt egy megrendelt, amott egy elzavart taxi, ebéd, amely mellől

egyszerre eltűnik a bor, aztán megképlett előtte a meredek irodalépcső, tetején a főkönyveket szemmel tartó húséges és kissé ostoba Joyce-szal. Mindeközben Mrs. Eckman csak ül a modern lakásban a csövázás kanapén, babaruhákat köt az anglikán missziónak, és Mr. Eckman első számú csalásán, a hatalmas ütött-kopott Biblia soha ki nem nyitott lapjain egyre gyűlik a por.

Q. C. Savory megnyomta a rugós redőny gombját; a holdfény megérintette az arcát és a halkést, és ezüsttel vont be a szemközti csöndes acél sínpárt. A havazás elállt, s a folyópart meg a hálókocsi között emelkedő kupacok megvilágították a sötétséget. Pár száz méterre a Duna villódzott, mint a higany. Magas fák és sürgönypóznák repültek el az ablak előtt, s a póznák fémkarjain megkapaszkodott a holdfény. Míg a szerelvényt a csönd kerítette hatalmába, Savory félretette Janet Pardoe-val kapcsolatos gondolatait; azon tűnődött, milyen kifejezéseket használjon az éjszaka leírására. Választás és elrendezés kérdése az egész; nem szabad mindazt megmutatnom, amit látok, hanem csak a látvány néhány kiválasztott és éles pontját. Nem szabad említenem a havon átszűrődő árnyékokat, mert a színük és a formájuk meghatározhatatlan, de kiszúrhatom a fehér földből kiragyogó bíborvörös jelzőlámpát, a vidéki állomás várótermében lobogó tűz fénycsóváját, a folyóparthoz verődő bárka fényfüzérét.

Josef Grünlich azt a pontot simogatta a lábán, amelyet kidörzsölt a pisztoly, és közben tanakodott: Hány óra a határig? Vajon a határőrök megkapták a gyilkosságról szóló jelentést? De biztonságban vagyok. Az útlevelem rendben van. Senki nem látta a kezemben a táskát. Nincs semmi, ami alapján kapcsolatba lehetne hozni a Kolber lakásával. Lehet, hogy el kellett volna hajítanom a pisztolyt? gondolta, de meggyőzte magát: a nyomok esetleg elárulták volna. Ezek manapság a pisztolycsövön talált karcolásból is csodálatos dolgokat tudnak megállapítani. A bűn évről évre kockázatosabb; Grünlich is hallott valami szenzációs, ujjnyomvizsgáló módszerről, amellyel akkor is ki tudják

deríteni az igazságot, ha az illető kesztyűt viselt. De hiába a tudomány, gondolta Grünlich, engem még nem kaptak el.

Egy dologra a filmek tanították meg a szemet, gondolta Savory, mégpedig a mozgásban lévő táj szépségére, mert ahogyan egy templomtorony mozog a fák mögött és fölött, ahogyan az egyenetlen emberi léptekkel együtt lebukik és felszárnyal, vagy ahogy egy kémény a felhők felé emelkedik, s aztán lesüllyed távolabbi kürtők mögött, az valóban csodás. Ezt a mozgásérzetet a prózában is ki kell fejezni, és máris fejbe kólintotta a vágy, hogy nekilásson, s hogy amíg tart ez a hangulat, papír és ceruza kerüljön a kezébe; most már bánta, hogy meghívta Janet Pardoe-t, jöjjön vissza egy kis fecsegésre vacsora után. Dolgozni akart; egy-két órára szabadulni mindenféle asszonyi tolakodástól. Nem akarom látni Janetet, gondolta Savory, de ahogy megint lecsapta a redőnyt, újra belényilallt a vágy. Ez a lány jól öltözött, “úgy beszél, mint egy hölgy”, és rajongva olvasta a könyveit; ez a három tény lehengerelte Savoryt, mert képtelen volt elfelejteni, hogy ő bizony Balhamben született, és még mindig érződött a beszédén az illékony cockney dialektus. Hatévi halmozódó siker után – amely sikert mi sem bizonyít jobban, mint az emelkedő példányszámok: 2000, 4000, 10 000, 25 000, 100 000 – Savory még mindig meglepődött, ha jól öltözött hölgyek társaságában találta magát, akiktől nem választja el az étterem vaskos üvegtáblája vagy a széles bolti pult. Az ember nap mint nap kemény munkával, gyakori kudarcokkal és egy kevés jóérzéssel leír százezer szót; egy hivatalnok az irodai nyilvántartásban is leír legalább ugyanennyit, és mégis azokkal a szavakkal, amelyeket ő, Q. C. Savory, az egykori boltossegéd ír, olyan eredményeket lehet elérni, amilyeneket a legkeményebben dolgozó irodai aktakucac sem tud túlszárnyalni; és Savory most, amikor belebökött az előtte lévő halba, és lopva végigmérte Janet Pardoe-t, nem a folyószámlájára, a honoráriumaira és a részvényeire gondolt, nem is az olvasóira, akik megkönnyezik a regények pátoaszát, és kacagnak az író cockney humorán, hanem a londoni szalonokhoz vezető hosszú lépcsőkre, a kitáruuló dupla ajtókra, a neve bejelentésére, és az asszonyok arcára, akik érdeklődve és tisztelettel fordultak felé.

Nemsokára, egy-két órán belül Myatt a szeretóm lesz, szögezte le magában Coral Musker, de a különös kapcsolat gondolatától meglegyintette a félelem, s a sötét, ravasz arc egyszerre elveszítette ismerősségét. Amikor elájult a folyosón, Myatt kedves volt hozzá, kedves a keze, amellyel meleg kabátot húzott köré, a hangja, amely nyugalmat és fényűzést ajánlott; Coral szemét hála felhőzte be, s ha nem telepszik csönd az egész kocsira, ki is mondta volna: “Szeretlek.” De így megtartotta magának a szót, hogy majd a saját csöndjüket törje meg vele, ha elmúlt ez a közös csend.

Ott lesz a sajtó, gondolta Czinner, és felvillant előtte az újságírók padja, pont ahogy a Kamnec-tárgyalás idején, tele firkáló újságíróval, meg egy férfival, aki a tábornok arcmását rajzolta le. Most az én arcképemet fogja rajzolni. Most beigazolódnak a hosszú és hideg órák a sétányon, amikor föl s alá járva azon tépelődtem, vajon jól tettem-e, hogy elmenekültem. Minden szavamnak tökéletesnek kell lennie, világosan emlékezniem kell a harcom céljára, emlékezniem, hogy nem csupán Belgrád szegényeiről van szó, hanem valamennyi ország szegényeiről. Czinner már sokszor tiltakozott a Szociáldemokrata Párt harcias szárnyának nacionalista szemléletmódja miatt. Még az indulójuk is nacionalista: “Rajta, szlávok, rajta!” A kívánsága ellenére tették indulójukká. Örült, hogy a zsebében lapuló útlevel angol, s hogy a bőröndjében lévő terv német. Az útlevelet a British Museum mellett egy kis papírboltban vette, egy lengyel származású tulajdonostól. A papírjait a hátsó fogadószobában, a teázóasztal fölött kapta meg, s a vékony, pattanásos férfiú, akinek a nevét már elfelejtette, hosszasan mentegetőzött az ára miatt. “Az a sok kiadás”, panaszkodott, és mialatt felségítette ügyfelére a kabátot, gépiesen és egykedvűen megkérdezte: “Hogy megy a bolt?” Egészen nyilvánvaló volt, hogy betörőnek gondolta Czinnert. Aztán ki kellett mennie az üzletbe, hogy egy alattomos képű kisdiaáknak eladjon egy *Almanach Gaulois-t*. “Rajta, szlávok, rajta!” A férfit, aki az induló zenéjét szerezte, a levélválogató előtt dőfték le szuronnal.

– Párolt csibe! Borjúsült... – A pincérek végigharsogták a kocsit, s ezzel megtörték a pillanatnyi csöndet. Egyszerre mindenki beszélni kezdett.

– Úgy találom, hogy a magyarok egész természetes módon rákaptak a krikettre. Az elmúlt idényben hat meccsünk volt.

– Ez a sör csöppet se jobb. Továbbra is csak egy pohár Guinnesszt szeretnék.

– Elhiszem, hogy ezek a mazsolák... – Szeretlek. – Az ügynökünk... mit mondtál? – Azt mondtam, hogy szeretlek. – Az angyal továbbroppent, s a kerekein tompán puffanó zajos és vidám expressz tányércsörömpöléssel, szófoszlányokkal és a csilingelő tükreivel együtt épp egy hosszú fenyősor meg a villódzó Duna mellett haladt el. A mozdonyban a nyomásszintjelző emelkedni kezdett, a mozdonyvezető kinyitotta a szabályzót, és óránként öt mérfölddel növelte a szerelvény sebességét.

3

Coral Musker megállt az étkezőt a másodosztályú kocsikkal összekötő fémlapokon. Rázta és zötykölte a föl-le himbálódzó vonat; pillanatnyilag képtelen volt továbbmenni a bőröndjéért, nem akart belépni a fülkébe, amelyben Mr. Peters és a felesége, Amy ült. A zakatoló fémeektől, a buffogó dugattyúktól messze távolodva gondolatban bundát kanyarított magára, és fellépett a lakásához vezető lépcsőn. A nappali asztalkán egy kosár üvegházi rózsa meg egy levél: “Szeretettel Carltól”: elhatározta, hogy így fogja hívni Myattet. Azt mégse mondhatja: “Szeretlek, Carleton”, azt viszont könnyebben, hogy “Imádlak, Carl!”. Coral hangosan fölnevetett, és összezsapta a tenyerét a hirtelen fölismeréstől, hogy ilyen egyszerű a szerelem, nem is kell hozzá más, mint hála, ajándékok és intim tréfák, egy lakás, egy otthagyt munká meg egy bejárónő.

Futni kezdett, nem törődve azzal, hogy ide-oda ütődik a folyosón. Három nappal később fogok bemenni a színházba, mondta magában, és azt kérdezem majd: “Hol találom Mr. Sidney Dunnt?” A kapus természetesen török lesz, s csak a bajuszába dörmög valamit, ezért egyedül kell eljutnom az átjárón keresztül az öltözőkig, átgázolok egy rakás összekuszált tűzoltócsövön, itt is, ott is elhadarok egy “Jó napot”-ot vagy “Bon jour”-t, aztán bedugom a fejem a közös

öltözőbe, és azt mondom: “Hol van Sid?” Sid nyilván elől próbál, ezért majd kiperdülök a kulisszák mögül, mire Sid azt mondja: “Hát te meg ki az ördög vagy?”, de közben egyre dobolja a taktust, amire a Dunn Cicababái táncolnak, táncolnak, táncolnak. “Coral Musker.” “Három napot késtél. Ezt meg hogy az ördögbe képzeled?” Mire én: “Csak benéztem, hogy felmondjak.” Coral még egyszer hangosan is elmondta a mondatot, hogy hallja, miképpen hangzana: “Csak benéztem, hogy felmondjak”, de a vonat dübörgésétől a színlelt harciasság inkább reszkető jajveszékülésnek hatott.

– Bocsánat – mondta Mr. Petersnek, aki a vacsorától kissé zsírosan a sarokban szunyókált. A férfi kinyújtott lába elzárta a bejáratot. – Bocsánat – ismételte meg Coral, mire Mr. Peters felébredt, és mentegetőzni kezdett. – Visszajön hozzánk? Helyes.

– Nem – mondta Coral –, csak a bőröndömért jöttem.

Amy Peters egy szem mentacukrot szopogatva belesüppedt az egyik ülésbe, és váratlanul mérgesen azt sziszegte: – Ne szólj hozzá, Herbert. Hadd vigye a bőröndjét. Azt hiszi, hogy túl jó hozzánk képest.

– Csak a bőröndömet akarom. Miért kell ettől begurulni? Soha egyetlen szót nem mondtam...

– Ne okvetetlenkedj, Amy – mondta Mr. Peters. – Semmi közöd hozzá, hogy mit csinál a hölgy. Vegyél még egy szem cukrot. Tudja, a gyomra – magyarázta Coralnak. – Emésztési zavarai vannak.

– Még hogy hölgy. Ringyó.

Coral már kihúzta a bőröndöt az ülés alól, de most újra letette, ezúttal határozottan Mr. Peters lábujjait célozva meg. A karját csípőre téve szembefordult az asszonnyal, és közben nagyon öregnek érezte magát, magabiztosnak és határozottnak: a veszekedés jellege az anyját idézte emlékezetébe, aki ugyancsak csípőre tett kézzel az egyik szomszéddal váltott egy-két szót, mert az azt terjesztette róla, hogy “összeszúrta a levet” az albérlőjével. E pillanatban Coral az anyja helyébe lépett, olyan könnyedén vedlette le saját tapasztalatait, mintha ruhát váltana, megfélekedett a hamis színházi finomkodásról, a választékos beszédről. – Mit képzelsz, ki maga? – Tudta a választ: lumpolni készülő kereskedők, a Cook szervezésében Budapestre mennek, mert az kicsit messzebb van, mint Ostende, hogy otthon eldicsekedhessenek, milyen nagy utazók, s hogy megmutathassák a bőröndjükön egy olcsó szálloda rikító

címkéjét. Volt idő, amikor az ilyesmi Coralra is nagy hatást gyakorolt, de időközben meg kellett tanulnia, hogy a dolgokat félvállról kell kezelni, a tudatlanságot soha nem szabad beismerni, megtanult okosnak lenni. – Mit képzelsz, kivel beszél? Én nem a maguk boltossegédje vagyok. Bár szerintem maguknak még segédjük sincs abban a kis eldugott kócerájban.

– Ej, no, no – dünnyögte Mr. Peters, akinek elevenére tapintott Coral –, semmi értelme dühbe gurulni.

– Ó, még hogy ne legyen mérges. Hallotta, minek nevezett a felesége? Nyilván látta, hogy maga megpróbált kikezdeni velem.

– Tudjuk, hogy a férjem nem volt elég jó magának. Maga csak a könnyen szerzett pénzt szereti. Ne gondolja, hogy szükségünk van magára ebben a kocsiiban. Tudom én, hogy hova valósi maga.

– Vegye ki a szájából azt az izét, ha velem beszél.

– Az Arbuckle Avenue-ra. Az ilyeneket egyszerűen leszedik a vonatról Paddingtonban.

Coral nevetett. Ez is anyja ripacskodó nevetése volt, amellyel a szomszédokat hívta, hogy jöjjenek és nézzék meg a küzdelmet. Az ujjai izgatottan remegtek a csípőjén; olyan sokáig volt jó, soha nem viselkedett közönségesen, soha nem beszélt a fiúbarátairól, nem mondta, hogy “örülök, hogy találkoztunk”. Éveken keresztül tanácstalanul ingadozott az osztályok között, nem tartozott sehová, csakis a színházhoz, de közben elveszítette a veleszületett közönségességét, és képtelen volt szert tenni valami természetes finomságra. Most viszont boldogan tért vissza régi önmagához. – Ha fizetnének, se tudnék olyan madárijesztő lenni, mint maga. Ilyen képpel nem is csoda, hogy hascsikarása van. Azon se csodálkozok, hogy a férje egy kis változásra vágyott.

– Na-na, hölgyeim – szólalt meg Mr. Peters.

– A férjem be se piszkítaná a kezét magával. Egy kis koszos zsidó, az való magának.

Coral hirtelen sírva fakadt, bár a karja még mindig harcra vágyott, s még arra is maradt hangja, hogy visszavágjon: – Azt a férfit hagyja csak békén! –, de Mrs. Peters szavai úgy maradtak szétmaszatolódva, mint egy gyönyörű tájban a szétfröccsenő petárdás hirdetés.

– Ó, tudjuk, hogy a fiúja.

– Kedvesem – szólalt meg egy hang Coral háta mögött –, ne hagyja, hogy bántsák.

– Itt van egy másik cimborája.

– Hogyan? – Dr. Czinner megfogta Coralt a könyökénél, és erőszakkal kivonszolta a fülkéből.

– Zsidók meg idegenek. Szégyellhetne magát.

Dr. Czinner felkapta a bőrdöngőt, és kitette a folyosóra. Amikor visszafordult, már nem az idegen tanító elgyötört és szomorú képével nézett Mrs. Petersre, mert arcán megjelent az a vakmerőség és maró gúny, amelyet az újságírók is felfedeztek rajta, amikor a Kamnec-tárgyaláson elfoglalta a tanúk padját. – Hogy mondta? – kérdezte újra. Mrs. Peters kivette a mentacukrot a szájából; dr. Czinner, kezét az esőkabát zsebébe süllyesztve, lábujjhegyen hintázott előre-hátra. Úgy tűnt, uralja a helyzetet, de nem tudta eldönteni, mit mondjon, mert az agya még mindig tele volt dagályos szólamokkal, szocialista frázisokkal. Az elnyomás legkisebb jelére is megkeményedett, de e pillanatban nem jutottak eszébe azok a szavak, amelyekkel szembeszállhatna. Pedig tudta, hogy ott lapulnak agya rejtett zugaiban, a ragyogó kifejezések, mondatok, amelyek csípnek, mint a füst. – Hogy mondta?

Mrs. Peters is kezdte összeszedni a bátorságát. – Mit üti bele az orrát? Ez már mégiscsak sok. Először egy nagy orrú kotnyeles, aztán egy másik. Herbert, csinálj már valamit.

Dr. Czinner beszélni kezdett. Vaskos kiejtésétől bizonyos masszív erőre tettek szert a szavak, amelyek, ha meg nem is győzték, de elhallgattatták Mrs. Peterst. – Én orvos vagyok. – Aztán azt mondta, hogy szégyellhetnék magukat, de hát azt ilyen emberektől fölösleges elvárni. Ez a lány tegnap este elájult; az egészsége érdekében orvosi kötelességének tartotta, hogy egy hálókocsit rendeljen a számára. A gyanú visszaszáll a gyanúsítgató fejére. Ezek után Czinner kilépett Coral Musker után a folyosóra. Már kikerültek a fülke látóteréből, de még tisztán hallották Mrs. Peters hangját: – Na igen, de ki fizeti? Ezt szeretném én tudni. – Dr. Czinner, tarkóját az üvegnek szorítva, gyűlölettől fojtott hangon azt suttogetta: – A burzsujok.

– Köszönöm – szólalt meg Coral, s amikor megpillantotta dr. Czinner csalódott arckifejezését, még hozzátette: – Segíthetek? Rosszul érzi magát?

– Nem, nem – mondta a férfi. – Csak fölösleges volt annyit beszélnem. Nincs tehetségem a szónokláshoz. – Nekidőlt az ablaknak, és Coralra mosolygott. – Maga jobban csinálta. Nagyon jól beszélt.

– De mért voltak olyan vadállatok? – kérdezte Coral.

– Ezek a burzsujok mindig ugyanolyanok – mondta Czinner. – A proletároknak vannak erényeik, és gyakran az úriember is jó, igazságos és bátor. Valami hasznos tevékenységért fizetik, kormányoz, vagy tanít, vagy gyógyít, vagy a pénze az apjától származik. Talán nem érdemli meg, de nem is árt senkinek a megszerzésével. Ám a burzsuj olcsón vásárol, és drágán ad el. A munkástól vásárol, és a munkásnak is ad el. A burzsuj nem hajt senkinek hasznót.

Coral nem is várt választ a kérdésre. Egy kukkot sem értett abból, amit a férfi mondott, ám ettől a szóözöntől és a meggyőződés erejétől elhűlve bámult dr. Czinnerre. – De én nem is ártottam nekik.

– Hohó, nagyon is ártott. Én is. Mert ugyanabból az osztályból jövünk. De mi becsületesen keressük a pénzt, és nem ártunk, hanem valamelyest a hasznára vagyunk a többieknek. Az életünk épp az ő felfogásukat cáfolja, és ez nem tetszik nekik.

Az egész magyarázatból Coral egy kifejezést értett meg, s azt mindjárt ki is pécézte: – Maga nem úriember?

– Nem, és burzsuj se vagyok.

Coral képtelen volt megérteni a férfi válaszában hallható árnyalatnyi kérkedést, mert azóta, hogy otthagyta a szülői házat, az volt a vágya, hogy egyszer úrinőnek nézzék. Olyan körülményekkel tanult célja eléréséhez, mint egy ambiciózus hadapród a tiszti iskolán; a tanfolyam anyaga volt a havonta megjelenő *Woman and Beauty* című folyóirat új száma és minden héten a *Home Notes* című hetilap; Coral alaposan végigböngészte az ifjabb csillagok és a tizedrangú főrendiek lányainak fényképét, hogy megtanulja, milyen kiegészítőket hordanak, és melyik púdert részesítik előnyben.

Dr. Czinner végül gyöngéden egy-két tanácsot adott Coralnak: – Ha nem tud nyaralni, legalább a nyugalma próbálja megőrizni, amennyire lehet. Ok nélkül ne jöjjön méregbe...

– Azt mondták, hogy ringyó vagyok. – Coral látta, hogy a szó dr. Czinnernek nem mond semmit. Egy pillanatra sem zavartatta magát. Háborítatlanul beszélt tovább Coral egészségéről, anélkül hogy akár csak egyszer ránézett volna. Úgy látszik, közben valami másra gondol, állapította meg Coral, és lehajolt a bőröndjéért, hogy távozzék. Dr. Czinner azonban megelőzte, mert megint egy tömörked utasítást zúdított rá a nyugtatókkal, gyümölcslevelekkel és a meleg ruhákkal kapcsolatban. Coral értetlenkedve vette észre, hogy megváltozott a férfi viselkedése. Tegnap még magányra vágyott, most viszont

megragad minden alkalmat, hogy akár egy perccel tovább a társaságában maradhasson. – Hogy értette, amikor azt mondta: “a valódi munkám”?

– Ezt mikor mondtam? – kérdezte Czinner élesen.

– Tegnap, amikor elájultam.

– Csak álmodoztam. Nekem csak egy munkám van. – Czinner többet nem mondott, Coral pedig egy pillanattal később fölvette a bőröndöt, és elment.

Coral nem tudta, nem is tudhatta, hogy a távozásával dr. Czinner olyan magányos lett, amilyen magányt ő még soha nem tapasztalt. “Nekem csak egy munkám van” – ismételte magában dr. Czinner. Ez a vallomás kissé meg is rémítette, mivel nem mindig volt igaz. Nem úgy élt, soha nem is tudott volna hozzászokni a gondolathoz, hogy mindössze egyetlen munkája legyen. Annak idején épp a tennivalók sokasága tette színessé az életét. Ha úgy születik, hogy a lelke sivár, mint egy hatalmas, kopár terem, amely tele van a jobb napokat látott ház jeleivel, félig levakart és málló tapétával, meg porral, a tennivalói, akár egy zálognak is túl nehéz, itt hagyott gyertyatartó gyertyái, épp elég fényt vittek volna az életébe. Itt volt a szüleivel szemben érzett kötelessége, akik éheztek, hogy őt kitaníttathassák. Czinner emlékezett a napra, amikor megkapta a diplomáját, és a szülei meglátogatták az egyszobás legénylakásban, csöndben leültek az egyik sarokban, és tisztelettel, mi több, áhítattal nézték a fiukat, de a tekintetükből hiányzott a szeretet, mert hiszen hogyan is szerethetnék mostantól, hogy tanult ember lett belőle; egyszer még azt is hallotta, hogy az apja “doktor úr”-nak címezi. Ám azok a gyertyák hamar kialudtak, s a sok kialvó láng közt alig vette észre kettő elvesztését, mert hiszen várták a betegek, Belgrád szegényei, és lassan izmosodott benne a gondolat, hogy őt várja minden ország elnyomottja. A szülei éheztek, hogy belőle orvos lehessen, ő maga is éhezett, és kockáztatta az egészségét, hogy doktor legyen, és jó néhány évi praktizálás után rá kellett jönnie, hogy teljesen haszontalan a munkája. Semmit nem tudott tenni az emberekért: nem javasolhatott pihenést a kimerülteknek, nem írhatott fel inzulint a cukorbetegségeknél, mivel egyikre se volt pénzük.

Maga elé motyogva sétálni kezdett a folyosón. Apró pihékben újra esni kezdett a hó: a pihék nekilökődtek az ablaknak, mint a gőz.

És volt még egy kötelessége: Istennel szemben. Kijavította magát: egy istennel szemben. Egy istennel, aki fényes, molyrágtá baldachin alatt suhant végig a zsúfolt templomhajókon, és akkora volt, mint egy aranykeretbe foglalt egykoronás. Ez az isten kétarcú volt, mert amint megjelent az oszlopok között, a szegények fölemelték hozzá arcukat, s ő megvigasztalta őket nyomorúságukban, de amikor a kórus, a papok hangja és az ének végighullámozott, s a szegények lehajtották a fejüket, ugyancsak ez az isten volt az, aki egy bizonytalan jövő kedvéért rábeszélte őket, hogy viseljék el a fájdalmat. Ezt a gyertyát Czinner a saját leheletével fújta el, mondván, hogy Istent a gazdagok találták ki, hogy valamivel kielégíthessék a szegényeket; egy legyintéssel fújta el a lángot, különös, ódivatú vakmerőséggel, és néha oktan haragot érzett azok iránt, akik manapság vallásos érzés nélkül születtek, és képesek voltak kinevetni a tizenkilencedik századi istentagadók komolyságát.

Mostanra már csak egyetlen gyertya tompa fénye világítja meg a hatalmas helyiséget. Nem vagyok gyerek, sem orvos, sem hívő; szocialista vagyok, gondolta Czinner, de a szó, amely megszámlálhatatlanul sok emelvényen hangzott már el politikusok szájából, végtelen sok újságban jelent már meg, rossz papíron, rossz szedésben, most hamisan csengett. Még ott is kudarcot vallottam. Egyedül volt, ez az utolsó gyertya is csöpögni kezdett; Czinner most bárki társaságát örömmel üdvözölte volna.

Amikor elérte a fülkéjét, s ott egy idegent talált, nagyon megörült. A férfi hátat fordított neki, de mihelyt Czinner belépett, apró, tömzsi lábain egy szempillantás alatt megpördült. Czinner először azt vette észre, hogy a férfi óraláncán egy ezüstkereszt fityeg, s csak ezután tűnt föl, hogy a saját bőrröndje nem ott van, ahol hagyta. - Maga is riporter? - kérdezte elszontyolodva.

- Ich spreche kein Englisch - válaszolta a férfi.

- Rendörspicli? - kérdezte németül dr. Czinner, miközben elállta a folyosóra vezető utat. - Elkésett. - A szeme még mindig az ezüstkeresztben csüggött, amely a férfi mozgását követve ide-oda himbálózott, és nyilván még jobban billegni kezd, ha viselője nagy léptekkel elindul, de Czinner gondolatban már egy meredek utcán járt, és éppen a falhoz lapult, hogy elengedje a vérteseket, a dárdákat, a lovakat, és a fáradt, megkínzott férfiút. Ő sem azért halt meg (a

keresztén), hogy elégtételt szerezzen a szegényeknek, sem azért, hogy szorosabbá húzzák láncukat; még a szavait is kiforgatták.

– Nem vagyok rendőrspicli.

Dr. Czinner alig figyelt az idegenre, mihelyt szembekerült azzal a lehetőséggel, hogy hiába forgatták ki a szavait, egyik-másik szó még igaz is lehetett. Azon tusakodott magában, hogy a kétség csak a halál közeledtével jelent meg, mivel abban a pillanatban, amikor szinte elviselhetetlen a kudarc súlya, az ember szükségszerűen a legalaptalanabb ígérethez fordul. “Én megnyugosztlak titeket.” Márpedig a halál nem hozhat nyugalmat, mert nyugalom csak akkor létezik, ha az ember tudatában van a nyugalomnak.

– Ön félreért, Herr...

– Czinner. – Habozás nélkül lemondott arról, hogy álnéven mutatkozzon be az idegennek; elmúlt a színlelés ideje, és ebben az új, igazmondó korszakában nem is csak a személyiség maszkjait kellett levetnie. Voltak szavak, amelyeket nem vizsgált meg közelebbről, közhasznú jelszavak, amelyeket csak elfogadott, mert segítették az általa képviselt ügyet: “A vallás a gazdagok barátja.” – Ha ön nem rendőrségi besúgó – mondta az idegennek –, akkor kicsoda? Mit csinált itt?

– Az én – és a kövér férfi derékban kissé meghajolt, miközben egyik ujjával megcsavarta mellényén az alsó gombot – nevem... – A következő két szót belelökte a ragyogó, hótól fehérlő sötétségbe, de az belefűlt a zakatolásba, az acélcölöpök csattogásába, egy visszhangzó hídba; a Duna, mint egy ezüst angolna, siklott a sínpálya egyik oldaláról a másikra. A férfinak meg kellett ismételnie a nevet: – Josef Grünlich. – Habozott, aztán folytatta: – Pénzt kerestem, Herr Czinner.

– Ön lopott...

– Túl hamar tért vissza. – Lassan magyarázni kezdett. – A rendőrségről menekültem. De semmi becstelenség, Herr Czinner, efelől biztosíthatom. – Így, ahogy zavartan forgattacsavarta a mellénygombot, nem volt túl meggyőző dr. Czinner frissen megvilágosodott agyának, amely csak kétségbevonhatatlan igazságokkal volt tele, egy éhező arccal, egy világos rongydarabbal, egy szenvedő gyermekkel és a Golgotához vezető úton botladozó férfiúval. – Politikai bűntett volt, Herr Czinner. Sajtóvétség. Nagy törvénytelenység történt velem, ezért kellett elmenekülnöm. Az ügy érdekében nyitottam ki az ön bőröndjét. – Heves és forró lehelettel ejtette

ki “az ügy” szót, mint egy olcsó, felszínes érzelmeket megpendítő pártjelszót. – Szól a kalauznak? – Megfeszítette a térdét, s az ujja megszorult a gombon.

– Hogy érti azt, hogy ügy?

– Szocialista vagyok. – Dr. Czinnerbe élesen hasított a felismerés, hogy egy mozgalmat nem lehet a tisztségviselői alapján megítélni; a szocializmust sem lehet kárhóztatni, amiért egy Grünlich neve is hozzátapadt, mindenesetre Czinner szerette volna minél hamarább elfelejteni ezt a nevet. – Majd én adok magának pénzt. – Kivette a pénztárcáját, és átnyújtott a férfinak öt angol fontot. – Jó éjszakát.

Könnyen megszabadult Grünlichtől, ráadásul nem is került sokba, hiszen Belgrádban nem lesz szüksége pénzre. Védőügyvédet se akart fogadni: maga fogja ellátni a védelmet. Annál nehezebb volt szabadulni a gondolattól, amelyet Grünlich hagyott hátra, hogy egy mozgalmat nem lehet elítélni a tisztségviselők becstelensége miatt. Maga Czinner sem volt teljesen makulátlan, de attól a hite igazsága még nem szenvedett csorbát, hogy bűnösnek érezte magát a hiúsága, számos hitványsága miatt; egyszer egy lányt is teherbe ejtett. Vegyes indítékok diktálták azt is, hogy első osztályon utazott; könnyebb volt kijátszani a határőröket, de kényelmesebb is, és jobban megfelelt a vezéri hiúságának is. Arra eszmélt, hogy imádkozik: “Istenem, bocsáss meg nekem.” De úgy érezte, hogy ki van zárva a megbocsátás bizonyosságából, ha egyáltalán létezik bármely hatalom, amely megbocsáthat.

Bejött a kalauz, és megnézte a jegyét. – Megint havazik – mondta. – Lejjebb még rosszabb. Szerencse, ha késés nélkül átjutunk. – Látszott rajta, hogy szívesen maradna egy kicsit beszélgetni. Három éve kegyetlen telük volt, mesélte. Negyvennyolc órán át vesztegeltek a hó fogságában az út egyik legnehezebb szakaszán, egy kopár balkáni részen, ahol ennivalót se tudtak szerezni, és a tüzelővel is takarékoskodni kellett.

– Időben érünk Belgrádba?

– Nem lehet megmondani. A tapasztalatom szerint, ha Budapest előtt havazik, akkor Belgrádig kétszer annyi lesz a hó. A Dunáig egészen más a helyzet. Lehet, hogy Münchenben havazik, és Budapesten nyáriás az idő. Jó éjszakát, Herr Doktor. Ilyen hidegben biztos lesz egy-két betege. – A kalauz, kezét össze-összeütögetve, továbbment a folyosón.

Dr. Czinner nem maradt sokáig a fülkéjében; a férfi, akivel Ostendétől együtt utazott, leszállt Bécsben. Nemsokára a tovasuhanó fényeket sem lehet látni az ablakon; a hó összeállt minden kis repedésben, és jég képződött az üvegen. Amikor feltűnt egy jelzőlámpa vagy egy állomás, az áttetsző jégpázmák apró cikkelyekre szabdalták a fényt, s a vonatablak egy pillanatra kaleidoszkóp lett, amelyben a rázkódástól színes üvegdarabkák vibráltak. Dr. Czinner az esőkabát bő ráncaiba dugta a kezét, hogy fölmelegedjen, és megint sétára indult a folyosón. Miután átjutott a kalauzkocsin, kiért a harmadosztályra, amelyet Bécsben kapcsoltak a szerelvényhez. A tetőn pislákoló sápadt villanykörtét kivéve a legtöbb fülkében sötét volt. A fapadokon az utasok összehajtogatott kabátokat tettek a fejük alá, és már elhelyezkedtek éjszakára; egy-két fülke annyira tele volt, hogy a nők és a férfiak két sorban, ülve aludtak, arcuk zöld volt és szenttelen a sápadt fényben. Az ülések alatti üres üvegekből olcsó vörösbor szaga szállt, penészes kenyérdarabkák hányódtak a padlón. Amikor a WC közelébe ért, visszafordult, mert a szaga már neki is sok volt. A gyorsvonat rázkódásától mögötte kinyílt, majd becsukódott az ajtó.

Ide tartozom, gondolta minden meggyőződés nélkül; harmadosztályon kéne utaznom. Nem akarok úgy tenni, mint az az alkotmányos munkáspárti képviselő, aki a zsúfolt parlamentben véletlenül az első osztályú jegyét dobta az urnába. De azzal vigasztalta magát, hogy nagyon elhúzódna az utazás a gyakori átszállások miatt, és feltartóztatná a határon. Mégsem tudott megfelelni róla, hogy ezek túl vegyes indítékok, bár ez csak azóta bántotta, hogy megtudta: kudarcot vallott; mert a győzelem mámorja és nagylelkűsége háttérbe szorította volna a hiúságot, a hitványságot s az apró bűnöket. De most, hogy minden a védőbeszédétől függött, szeretne volna, ha tökéletesen tiszta lelkiismerettel állhat bírái elé. Lehet, hogy olyan apró múltbeli dolgok merülnek föl gondolataiban, amelyeket az ellenségei soha nem tudnának meg, de amelyek megbénítják a nyelvét. Az imént teljes kudarcot vallottam azzal a két szatóccsal; lehet, hogy Belgrádban akár csak egy kicsivel is jobban sikerül?

Mivel a jövőjének megvolt a szinte biztos határvonala, szokásához híven most is a múltat kezdte fürkészní. Volt idő, amikor egy pillanatnyi szégyenkezésért tiszta lelkiismeretet lehetett vásárolni: "Utolsó gyónásom óta ezt vagy azt tettem."

Ha a szándékom tisztaságát ilyen könnyen visszaszerezhetném, gondolta vágyódva és egy kis keserőséggel, bolond lennék, ha kihagynám ezt az esélyt. Manapság éppúgy bánom, amit tettem, mint egykor, csak arról nem vagyok meggyőződve, hogy van bűnbocsánat, nem hiszem, hogy van valaki, aki megbocsát. Közel járt ahhoz, hogy csúfondárosan kinevesse utolsó hitét is: most menjek és valljam meg a bűneimet a Szociáldemokrata Párt pénztárosának vagy a harmadosztályú utasoknak? A gyóntatópap elfordult arca, a fölemelt ujjak, az elsuttogott szavak egy holt nyelven: mindezt hirtelen oly szépnek találta, oly határtalanul kívánatosnak és reménytelenül elveszettnek, mint az ifjúságot s az első szerelmet a viadukt egy eldugott zugában.

Dr. Czinner ebben a pillanatban vette észre Mr. Opie-t, aki egyedül ült egy másodosztályú fülkében, és a jegyzetfüzetébe írt valamit.

Czinner afféle szégyenkező sóvárgással figyelte Mr. Opie-t, mert éppen át akarta adni magát valami hitnek, amelyet korábban olyan büszkén legyűrt. De hátha egyszer békét hoz a számomra, tiltakozott magában, s még egyre a szó keltette sötét és homályos asszociációkon tűnődve elhúzta az ajtót, és belépett a fülkébe. Zavarba jött a fakó fényű szempártól, a hosszú, sápadt arctól, amely szinte sugárzott a beléivódott kultúrától; ha megkérdezik, feltétlenül elismeri a pap felsőbbrendűségét; és Czinner egy pillanatra megint mocskos kezű kisfiúnak érezte magát, aki a sötétben pironkodva gyónja meg hétköznapi kis bűneit. Merev, árulkodó angolsággal szólalt meg: – Megengedi? Vagy zavarom? Aludni akar?

– Egyáltalán nem. Budapesten kiszállok. Azt hiszem, addig már le se hunyom a szemem – mondta szégyenlős mosoly kíséretében –, amíg biztonságosan Pestre nem érek.

– A nevem Czinner.

– Az enyém pedig Opie. – Mr. Opie-nak láthatóan nem mondott semmit Czinner neve; talán csak az újságírók tartották észben. Dr. Czinner behúzta az ajtót, és leült a szemközti ülésre. – Ön pap? – Próbálta hozzátenni, hogy atyám, de a szó a nyelvére ragadt; túl sokat jelentett; jelentett egy szürke, éhező arcot, tiszteletté merevedő ragaszkodást, egy ellenségként felnövekvő fiú gyanakodássá keményedő önfeláldozását. – Nem római hitvallású – felelte Mr. Opie. Dr. Czinner hosszú percekig hallgatott; nem tudta eldönteni,

hogyan fogalmazza meg a kérését. Kiszáradt az ajka; a szó szoros értelmében szomjúhozta az igazságot, s ez most olyan volt számára, mint egy pohár jéghideg víz az asztalon egy másik férfi szobájában. Mr. Opie, úgy látszik, felfigyelt Czinner zavarára, mert vidáman megjegyezte: – Egy kis antológiát készítek. – Dr. Czinner gépiesen megismételte: – Antológiát?

– Igen – mondta Mr. Opie –, laikusoknak való lelkigyakorlatok gyűjteményét, hogy helyettesítsük valamivel az anglikán egyházban a római katolikusok elmélkedésre szánt könyveit. – Vékony fehér kezével megcirógatta a jegyzetfüzet szarvasbőr borítóját. – De én szeretnék mélyebbre hatolni. A római katolikus könyvek, hogy is mondjam, túlságosan vallásosak. Én viszont azt akarom, hogy az enyém megfeleljen a mindennapi élet körülményeinek. Ön krikettezik?

A kérdés meglepte dr. Czinnert; ettől újra felrémlt előtte a sötétben térdeplő, bűnbánatot tartó kisfiú. – Nem – felelte –, nem...

– Nem baj. Meg fogja érteni, hogy gondolom. Tegyük föl, hogy már csak maga van játékban; fölvette a plasztron és az ütőt; nyolc kaput veszített, és a győzelemhez ötven pontra van szükség: persze hogy ilyenkor megfordul az ember fejében, vajon nem őt terheli-e a felelősség. Márpedig ilyen krízisre nem fog választ kapni egyetlen közhasználatú elmélkedésre szánt könyvből sem; s ettől mindjárt egy kicsit gyanakodni fog a vallással szemben. Mármost én azt szeretném, ha az ilyesféle szükségét szenvedő férfinak is a segítségére lehetnék.

Mr. Opie olyan gyorsan és lelkesen beszélt, hogy dr. Czinnert kezdte cserbenhagyni az angoltudása. Nem értette a “plasztron” szót, az “ütőt” és a “kaput”; tudta, hogy a krikett játékkal kapcsolatosak, az utóbbi öt évben ismerte meg őket, és agyában sós szél járta gyepszőnyeggel kapcsolódtak össze, szófogadatlan gyerekek felügyeletével, akik egy számára felfoghatatlan játékot űztek; ám a szavak vallásos jelentősége mindedig elkerülte. Gyanította, hogy a pap jelképesen használta őket; a “felelősség”, “krízis” meg a “szükséglet szenvedő férfiú” kifejezéseket viszont megértette, s ez mindjárt alkalmat adott arra, hogy előadja a kérését.

– Szeretnék önnel – mondta Czinner – a gyónásról beszélni. – Ahogy kimondta a szót, egy pillanatra újra megfiatalodott.

– Nehéz téma – szólalt meg Mr. Opie. Egy darabig a kezét vizsgálta, aztán megint gyorsan beszélni kezdett: – Én ebben a kérdésben nem vagyok dogmatikus. Azt hiszem, sok minden szól a római katolikus egyház vélekedése mellett. A modern pszichológia párhuzamos síkon tevékenykedik. Van bizonyos hasonlóság a gyóntató és a bűnbánó, meg a pszichoanalitikus és a páciens kapcsolata között. Van persze az a különbség is, hogy az ember bűnbocsánatért esedezik. Ám ez a különbség – folytatta hadarva Mr. Opie, mihelyt dr. Czinner megpróbált közbeszólni – végső soron nem is olyan nagy. Az egyik esetben a bűnök állítólag megbocsáttatnak, s a bűnbánó tisztult lélekkel és egy új élet kezdésének szándékával hagyja el a gyóntatószéket; a másikban a páciens bűneinek pusztá kimondása s az elkövetésükkor fellépő tudattalan motívumok felszínre hozása is állítólag elég, hogy megszüntesse a vágy erejét. A páciens azzal a tudattal hagyja el a pszichoanalitikust, hogy újrakezdheti, sőt újra is fogja kezdeni az életet. – Kinyílt a folyosóra vezető ajtó, s egy férfi jött be rajta. – Ebből a szempontból – folytatta Mr. Opie – a pszichoanalitikusnak tett vallomás hatékonyabbnak látszik, mint a papnak tett gyónás.

– A gyónásról beszélgetnek? – kérdezte az újonnan jött. – Szabad egy közbevető megjegyzést tennem a vitához? Van a kérdésnek egy irodalmi aspektusa is, amit szintén figyelembe kell venni.

– Engedjék meg, hogy bemutassam önöket egymásnak – mondta Mr. Opie. – Dr. Czinner, Mr. Q. C. Savory. Most aztán minden együtt van a lehető legérdekesebb vita kibontakoztatásához: az orvos, a pap és az író.

– Nem hagyta ki a bűnbánót? – kérdezte lassan dr. Czinner.

– Éppen be akartam mutatni – mondta Mr. Savory. – Ha úgy vesszük, kétségtelenül én magam vagyok a bűnbánó. Mindaddig, amíg a regény a szerző tapasztalatain alapszik, a regényíró gyón az olvasóközönségnek. Ettől viszont az olvasó kerül a pap vagy az analitikus helyzetébe.

Mr. Opie mosolyogva szállt szembe vele: – Viszont az ön regénye csak annyiban vallomás, ameddig egy álom is az. A freudi cenzor közbelép. A freudi cenzor – kénytelen volt hangosabban megismételni, mert a vonat épp egy hídon haladt át. – Mit mond erre az orvos? – Kettejük udvariasan fénylő és figyelő tekintete megzavarta dr.

Czinnert. Csak ült kissé előreejtett fejjel, és képtelen volt agyától a szájáig juttatni a keserű kifejezéseket; aznap este már másodszor vallott kudarcot a beszéddel. Hogy bízson benne, ha megérkezik Belgrádba?

– És aztán – mondta Mr. Savory – ott van Shakespeare.

– Hol nincs ott? – kérdezte Mr. Opie. – Ő úgy vonul át szűkös világunkon, mint egy kolosszus. Azt akarja mondani...

– Miként vélekedett a gyónásról? Shakespeare természetesen római katolikusként született.

– A *Hamlet*-ben – fejtegette Mr. Opie, de dr. Czinner nem várt tovább. Fölemelkedett, és kétszer kissé meghajolt. – Jó éjszakát – mondta. Szerette volna kifejezni a dühét és csalódottságát, de mindössze annyi jutott eszébe: – Nagyon érdekes. – A tompa kék körtékkel megvilágított folyosó szürkén és reszkető fénnel lejtett a sötét fülkék felé. Valaki álmában megfordult, és németül azt mondta: – Lehetetlen, lehetetlen.

Amikor Coral otthagyta a doktort, futni kezdett, már amennyire az ide-oda rángató vonaton egy bőrönddel lehetett, így aztán egészen kifulladt, és szinte megszépült, mire elért Myatt fülkéjéig, és meghúzta a kilincset. Myatt már tíz perce eltette a Mr. Eckmannal folytatott levelezést és a piaci árak listáját, mert még mielőtt a szavak vagy számok elértek volna az agyáig, meghallotta a lány hangját: – Szeretlek.

Milyen vicces, gondolta, milyen vicces.

Az órájára nézett. Mostantól hét órán keresztül nincs megállás, és le is fizette a kalauzt. Azon tűnődött, hogy az ilyen nemzetközi gyorsvonatokon nyilván már hozzászoktak az ilyesfajta ügyekhez. Fiatalabb éveiben Myatt is olvasott magányosan utazó gyönyörű szép grófnőkről, akik elcsábítják a király futárait; a regények olvasásakor rendszerint eltűnődött, vajon elképzelhető-e, hogy egyszer neki is ilyen szerencséje lesz. Megnézte magát az üvegben, és hátrasimította olajos, fekete haját. Nem vagyok csúnya, hát még ha a bőröm nem lenne ilyen fakó; de amikor levette a bundáját, akaratlanul is eszébe jutott, hogy hízik, és mazsolaügyekben utazik, nem pedig lepecsételt papírokkal teli irattartóval. Igaz, hogy Coral se gyönyörű szép orosz grófnő, de kedvel engem, és jó alakja van.

Myatt leült, és az órájára nézett, aztán újra fölkel. Nyugtalan volt. Te bolond, gondolta, Coralban nincs semmi új: csinos, kedves és közönséges, bármelyik éjszaka ott találod a Spaniards Roadon, de hiába a kijózanító szavak, Myatt érezte, hogy ebben a kalandban van egy csepp újdonság, egy csepp ismeretlen. Talán csak a szituáció volt új, az, hogy óránként hatvan kilométeres sebességgel utazik egy székében alig több, mint hatvan centiméteres fekhelyen. Talán Coral felkiáltása a vacsoránál volt ismeretlen; azok a lányok, akiket eddig ismert, nem szívesen mondtak ilyet; ha megkéri őket, persze a fülébe súgják, hogy "Szeretlek!", de inkább valószínű, hogy önként legfeljebb azzal róják le hódolatukat, hogy "Rendes fiú vagy!". Myatt kezdett úgy gondolni rá, ahogy számára elérhető nőre még sohasem: Coral kedves, aranyos, és szeretnék gondoskodni róla. Jó ideig nem vette észre, hogy Coral már rászolgált a hálára.

– Gyere be – mondta Myatt –, gyere be. – Elvette a bőröndöt, és belökte az ülés alá, aztán megfogta a lány kezét.

– Na, mit szólna hozzá? – kérdezte Coral mosolyogva. – Itt vagyok. – A mosoly ellenére Myatt látta, hogy a lány meg van rémülve, de nem értette, hogy mitől. Eleresztette Coral kezét, hogy lehúzza a folyosóra néző ablak redőnyét; hirtelen úgy tűnt, hogy egyedül vannak egy kis remegő dobozban. Myatt megcsókolta a lányt; Coral ajka hűvös volt, puha és bizonytalanul érzékeny. Coral leült az ülésre, amely időközben hálóléte alakult át, és azt kérdezte: – Meglep, hogy visszajöttem?

– Megígérted – emlékeztette Myatt.

– Meggondolhattam volna magam.

– De miért? – Myatt kezdte elveszíteni a türelmét. Nem volt kedve csak ülni és beszélgetni, izgalomba jött Coral lábától, amely a padlót nem is érintve, szabadon himbálódzott. – Jól fogjuk érezni magunkat. – Levette a lány cipőjét, és végigfuttatta kezét a harisnyán.

– Te nagyon ügyes vagy, igaz? – szólalt meg Coral.

Myatt elpirult. – Baj? – kérdezte.

– Dehogy, örülök neki – lehelte Coral –, olyan boldog vagyok. Nem tudnám elviselni, ha nem lennél ügyes. – Coral hatalmas és ijedt szeme, a homályos kék fénytől sápadt arca eleinte szórakoztatta Myattot, aztán elbűvölte. Szerette volna kirázni belőle a tartózkodást, és szenvedélyt csöpögtetni a helyébe. Újra megcsókolta, és próbálta kibújtatni a ruhájából.

Coral teste reszketett, és úgy ficánkolt a ruha alatt, mint egy zsákba kötött macska, de hirtelen fölszegte a fejét, és állon csókolta a férfit. – Szeretlek – mondta –, nagyon szeretlek.

Az ismeretlenség érzése egyre mélyült Myatt körül. Olyan volt, mintha ismerős úton indult volna el hazulról, elhaladt volna a gázművek mellett, a Wimble fölött átívelő téglahídon, majd két parcellán, de nem az új út és a nyaralók felé kapaszkodó dűlőúton találta volna magát, hanem egy idegen erdő bejáratánál, szemközt egy árnyas ösvénnyel, amelyen még soha nem járt, s amely az isten tudja, hová vezet. Levette Coral válláról a kezét, és anélkül, hogy megérintette volna, azt mondta: – Milyen aranyos vagy – aztán kissé meglepődve: – Milyen kedves. – Myatt még soha nem érezte, hogy így áradt volna szét benne a vágy; fölébredt, aztán megtorpant, de a megtorpanástól egyre hatalmasabb lett; idáig az új kaland lehetőségétől mindig könnyen izgalomba jött.

– Mit tegyek? Levetkőzzek? – Myatt bólintott, mert nem tudott megszólalni, aztán csak nézte, amint Coral fölkel az ágyról, behúzódik a sarokba, és lassan, nagyon módszeresen vetkőzni kezd, sorban összehajtogat minden egyes ruhadarabot, a blúzt, a szoknyát, a fűzőt, a kombinét, és az egész tetakaros halomba rakja a szemközti ülésen. Ahogy figyelte a lány higgadt, elmerült mozdulatait, rájött, mennyire nem idevaló a saját teste. Azt mondta: – Gyönyörű vagy –, és valami ismeretlen izgalomtól bukdácsolni kezdtek a szavak. Amikor a lány megindult a fülke túlsó végéből, Myatt látta, hogy becsapták; Coral nyugalma csak olyan volt, mint egy feszesre húzott bőr; az arca kipirult az izgatottságtól, és a szemében rémület bujkált, látszott, hogy nem tudja eldönteni, sírjon vagy nevensen. De azért egészen egyszerűen találkoztak az ülések közti keskeny folyosón. – Bárcsak teljesen kialudna a fény – mondta Coral. Szorosan a férfi mellett állt, aki a vonat mozgását követve, könnyed mozdulatokkal megérintette a testét. – Nem – mondta Myatt –, azt szeretném, ha inkább teljes erővel égne.

– Az még ildomosabb lenne – felelte Coral, és halkán kuncogni kezdett maga elé. A kuncogást, mint egy szinte felfoghatatlan hangfoszlányt, elnyomta a gyorsvonat dübörgése és zakatolása, de amikor megszólaltak, suttogás helyett az intim szavakat is tisztán és hangosan kellett kiejteniük.

Az idegenség érzete rátapadt a megszokott mozdulatokra is; Coral az ágyban valami rejtélyes ártatlansággal viselkedett, és ügyetlennek bizonyult, ami meglepte Myattet. Hirtelen abbamaradt a kacagás; nem fokozatosan ért véget, úgy tűnt el, hogy Myatt azon tűnődött, csak képzelte a hangot vagy a félresikló kerekek koccanása tréfálta meg. Coral hirtelen és sürgetően azt mondta: – Légy türelmesebb. Nem vagyok olyan ügyes – és felkiáltott a fájdalomtól. Myatt akkor se lepődött volna jobban meg, ha gőzt eregető antik ruhában egy szellem vonul át a fülkén. Otthagyja Coralt, ha az nem kapaszkodik belé két kézzel, és könnyörögni nem kezd, bár abból, amit mondott, csak foszlányok tudtak áttörni a mozdony dübörgésén: – Ne menj. Sajnálom. Nem így értettem... – Aztán a vonat hirtelen fékezése szétszakította őket.

– Mi lehet az? – kérdezte Coral.

– Állomás.

Coral fájdalmasan tiltakozott: – Miért pont most kellett megállnia?

Myatt kicsit lehúzta az ablakot, és kihajolt. A halvány fények füzére csak egy-két méternyire világította meg a földet a sínek mellett. Ujjnyi vastag hó takart már mindent: valahol messzebb egy vörös szikra lobbant fel szabályos időközönként, olyan volt, mint egy forgó lámpa a fehér hóviharban. – Nem állomás – szólalt meg Myatt. – Csak egy jelzőlámpa. – Elnyugodtak a kerekek, csak a füttyülő gőz hangja törte meg az éjszaka csendjét; itt is, ott is fölébredtek a férfiak, kidugták a fejüket az ablakon, és megszólították egymást. A szerelvény vége felől, az egyik harmadosztályú kocsiból hegedű hangja szállt fel. A dallam kopár volt, kiszámítottan szellemes, de ahogy áthatolt a sötétségen és a hó fölött, jóval határozatlanabb lett. Myatt gondolataiból már egy csöpp zavarodottságot és sajnálkozást is kicsikart: – Nem tudtam. Nem is gyanítottam. – Olyan forróság lett köztük a fülkében, hogy Myatt nyitva hagyta az ablakot, letérdelt az ágy mellé, s kíváncsi ujjjaival fürkészni kezdte Coral arcvonásait. Megint elborította az újdonsült felismerés. Milyen aranyos, milyen kedves. Coral csöndben feküdt, egy kicsit reszketett, ahogy a fájdalom vagy az izgalom gyors hullámokban a testébe mart.

Az egyik harmadosztályú kocsiban valaki németül kezdte szidni a hegedűst, mert nem tudott aludni tőle. Úgy látszik az meg se fordult a fejében, hogy a vonat zakatolását átaludta, s csak a pontos, lassú hangokat körülvevő csend ébresztette föl. A hegedűs visszafeleselt, és játszott tovább; hirtelen jó

néhány utas egyszerre beszélgetni kezdett, és valaki fölnevetett.

– Csalódtál bennem?- kérdezte Coral. – Nagyon rosszul csináltam?

– Aranyos voltál – felelt Myatt. – De hát nem tudtam. Miért jöttél vissza?

Coral hangja éppoly könnyed volt, mint a hegedűé, de a férfi megrökönyödését is éppoly könnyedén elnyelte: – Egy lánynak előbb vagy utóbb meg kell tanulnia. – Myatt újra megérintette Coral arcát. – De én fájdalmat okoztam.

– Hát nem volt valami kéjmámor – felelte Coral.

– Majd legközelebb – kezdte ígéretetni Myatt, de Coral félbeszakította, és mindkét kérdés olyan súlyos volt, hogy Myatt felnevetett: – Lesz legközelebb? Ezek szerint jól vizsgáztam?

– Akarsz máskor is?

– Igen – felelte Coral, de nem Myatt ölelésére gondolt, hanem a konstantinápolyi lakására, a saját hálószobájára, arra, ahogy tízkor lefekszik. – Meddig maradsz?

– Talán egy hónapig. Talán tovább. – Coral olyan sajnálkozva suttogetta, hogy “Ilyen rövid ideig?”, hogy Myatt egy sor dolgot megígért, pedig nagyon is jól tudta, hogy nappal mindegyiket sajnálni fogja. – Visszajöhetsz velem. Kiveszek neked egy lakást a városban. – Coral hallgatása mintha még jobban hangsúlyozta volna az ígéreték képtelenségét. – Nem hiszed?

– Ó – mondta Coral, és hangjából teljes bizalom áradt –, olyan szép, hogy nem is lehet igaz.

Myattet meglepte, hogy Coralból a kacérság szikrája is hiányzik, hirtelen teljes erővel újra eszébe jutott, hogy ő volt a lány első szeretője. – Ide figyelj – szólalt meg –, holnap megint eljössz? – Coral valódi félelemmel tiltakozott, hogy Myatt elunja, még mielőtt Konstantinápolyba érnek. Myatt nem vette tudomásul Coral ellenvetését. – Rendeznénk egy partyt, hogy megünnepeljük a találkozásunkat.

– Hol? Konstantinápolyban?

– Nem – mondta Myatt –, ott nincs senki, akit meghívhatnék – és egy pillanatig Mr. Eckman emléke árnyat vetett a boldogságára.

– Hát akkor a vonaton? – Coral ismét fölnevetett, de ezúttal elégedett, felszabadult hangon.

– Miért ne? – kérdezte Myatt kissé hencegve. – Mindenkit meghívnék. Olyan lenne, mint egy esküvői ebéd.

– Esküvő nélkül – incselkedett Myatt-tel, de annak egyre jobban tetszett a saját ötlete.

- Meghívnék mindenkit: a doktort, azt az illetőt a másodosztályon, azt a faggatózó alakot (emlékszel rá?). – Myatt habozott egy percig. – Azt a lányt.

– Milyen lányt?

– A barátnőd unokahúgát. – De Myatt fellengzősségét egy kicsit kipukkasztotta a felismerés, hogy *az* a lány soha nem fogadná el a meghívását, az nemcsak egy lány a tánckarból, gondolta Myatt szégyenkezve a saját háládatlansága miatt, az a lány nem olyan bájos, könnyű és közönséges, hanem gyönyörű, az a fajta nő, amelyet szeretnék feleségül venni, és egy pillanatig enyhe keserűséggel elmélkedett azon, hogy az a lány számára elérhetetlen. Aztán újra felderült az arca. – Idehozatom a hegedűst – hengegett tovább –, hogy játsszon nekünk, míg ebédelünk.

– Úgyse mered meghívni őket – mondta Coral csillogó szemmel.

– Dehogynem. Azt az ebédet, amit én fizetek, nem fogják visszautasítani. A legjobb borból fogunk kérni – mondta Myatt, miközben gyors számadást végzett a várható kiadásokról, és úgy döntött, hogy elfeledkezik arról, hogy vonaton mindenfajta borból csak valami közönséges löre lesz. – Fejenként két fontba fog kerülni.

Coral beleegyezése jeléül összeütötte a tenyerét. – Úgyse mered megmondani nekik az igazi okot.

Myatt ránevetett. – Azt fogom mondani, hogy iganak a barátnőm egészségére. – Coral sokáig szótlanul feküdt, s a szón meg a hozzákapcsolódó kényelmen, állandóságon és a majdnem tiszteleten merengett. Aztán megrázta a fejét: – Olyan szép, hogy nem is lehet igaz – de kételkedését elnyomta a kiáramló gőz sivítása és a mozgásba lendülő kerekek zaja.

Miközben a kocsik kapcsolója megfeszült, és a zöldre váltott jelzőlámpa lassan elbillegett a szerelvény mellett, Josef Grünlich azt mondta: – Én vagyok a köztársasági elnök. – Akkor riadt fel, amikor egy frakkos úriember épp egy aranykulcsot akart átnyújtani, hogy nyissa ki a város új széfjét; Grünlich egy szempillantás alatt felmérte, hogy hol van, és rögtön eszébe jutott az egész álma is. Kövér térdére hajtva a kezét, hahotázni kezdett. Köztársasági elnök, ez jó, de miért is ne? Fantasztikus történeteket tudok kitalálni. Egy napon sikerült becsapni Kolbert meg azt a doktort. Adott öt angol fontot, mert ravaszul kiszúrtam, hogy miféle, amikor azt

mondta: “Rendőrspicli.” Gyorsaság, ez Josef Grünlich legfőbb erénye. “Oda nézzen, Herr Kolber.” Egy rántás a madzagon, cél, tűz, mindez egy szempillantás alatt. És onnan is elmenekültem. Úgyse tudják Josefet elkapni. Mit is mondott a pap? Josef éktelenül röhögni kezdett. “Maguk kriketteznek Németországban?” Mire azt feleltem: “Nem, bennünket futni tanítanak. Annak idején magam is nagy futó voltam.” Ez gyors válasz volt, el kell ismerni, és a pasas nem jött rá, hogy tréfálok, mert valami olyasmit mondott, hogy: “Sobs és Hudglic.”

De azért meleg helyzet volt, amikor a doktor kiszúrta, hogy a bőrröndjét valaki elmozdította, gondolta Josef, és kibámult a hóésésbe. A madzagon volt az ujjam. Ha megpróbálja hívni a kalauzt, gyomorszájon lövöm, mielőtt egy szó elhagyja az ajkát. Josef megint vidáman felnevetett, mert érezte, hogy a pisztoly gyengéden nekidörzsölődik a térde belső részén sajtó pontnak: – Kiontottam volna a belit neki.

NEGYEDIK RÉSZ

A szabadkai állomásfőnök irodájában szikrázni kezdett a távíró vevőkészüléke: pontok és vonalak fröccsentek szét az üres helyiségben. A nyitott ajtón át hallatszott, hogy Lukics, a csomagfelvevő iroda sarkában ücsörgő forgalmista elátkozza a tolakodó hangokat. De egyelőre nem fárasztotta magát vele, hogy fölkeljen. – Ilyen korán úgyse jön fontos üzenet – magyarázta a csomagfelvevőnek és Ninicsnek, az egyik szürke egyenruhás, fiatal határőrnek. Míg a kártyát keverte, az óra elütötte a hetet. Kint a bizonytalan körvonalú nap próbált áttörni a szürke, félig megolvadt havon, s a nedves sínpár megvillant a fényben. Ninics beleszürcsölt a poharában levő rakiba; a nehéz szilvapálinka könnyeket csalt a szemébe; túl fiatal volt még hozzá.

Lukics kevert tovább. – Mit gondolsz, mi lehet az? – kérdezte a csomagfelvevő. Lukics megrázta pizkos, zilált fejét. – Persze a fene se tudja. De azért nem lennék meglepődve. Úgy kell neki. – A csomagfelvevő vihogott. Ninics fölemelte a fejét, a sötét szempárban nem volt más, csak szent együgyűség, és azt kérdezte: – Kinek? – Képzletben szinte hallotta, amint a telegráf ellentmondást nem tűrő női hangon szólal meg.

– Ó, ti katonák – szólalt meg a csomagfelvevő. – Felét se értitek annak, ami itt megy.

– Az igaz – válaszolta Ninics. – Nekünk egyvégtében órákon át kell feltűzött szuronnal járkálnunk. De ugye nem lesz megint háború? Föl a barakkokig és le az állomásig. Nekünk nincs időnk, hogy lássuk a dolgokat. – Pont, pont, pont, vonal: a távíró egyre köpte a jeleket. Lukics három egyenlő kupacba osztotta a paklit; a lapok időnként összeragadtak, ilyenkor megnyalta az ujját, hogy szétválassza őket. A három kupacot szorosán egymás mellett letette maga elé. – Valószínűleg az állomásfőnök felesége – magyarázta. – Ha egy hétre elutazik, naponta küld egy telegramot a férjének a lehető leghajlételebb időpontokban. Vagy késő este, vagy

hajnalban. Tele gyöngéd kifejezésekkel. Néha még rímel is: “A te kis tubicád küldi a pusziját”, vagy “Gondolok rád hűséggel, mindörökké szerelemmel”.

– De mért csinálja? – kérdezte Ninics.

– Attól fél, hogy a főnök úr esetleg berántja az ágyba az egyik cselédet. Azt gondolja, ha pont egy ilyen pillanatban kapja meg a táviratot, akkor talán megbánja, amit tett.

A csomagfelvevő vihogott. – És persze a legviccesebb, hogy a főnök rá se hederít a cselédekre. Szegény főnökasszony nem is sejti, hogy az ura pont a másik oldal iránt érez vonzalmat.

– Uraim, kérem a téteket – szólalt meg Lukics, és elkeskenyedő szemmel figyelte a többieket, amíg azok letették rézpénzeiket a két paklira. Aztán osztott. A káró bubi a harmadik pakliban volt, amelyikre senki se tett. Lukics abbahagyta az osztást, és zsebre vágta a pénzt. – Győz a bank – jelentette ki, és Ninics elé tolta a kártyát. Nagyon egyszerű játék volt.

Míg Ninics kevert, a csomagfelvevő elnyomta a cigarettáját, és rágyújtott egy másikra. – Volt valami újság a vonaton?

– Belgrádban minden csendes – mondta Lukics.

– A telefon működik?

– Annyi baj legyen. – A táviró abbahagyta a zümmögést, mire Lukics megkönnyebbülten fölsóhajtott. – Különben is vége.

A katona hirtelen megállt a keveréssel, és zavart hangon azt mondta: – Örülök, hogy nem voltam Belgrádban.

– Harcolhattál volna, fiacskám – mondta harsányan a csomagfelvevő.

– Igen – felelte bátortalanul Ninics –, de hát ezek a saját fiaink voltak, nem igaz? Azért ez mégsem ugyanaz, mintha bolgárok lettek volna.

– Vagy te ölsz, vagy téged ölnek meg – szögezte le a csomagfelvevő. – Gyerünk, Ninics, osszál, fiacskám.

Ninics osztani kezdett, de többször is elvétette a számolást; nyilvánvaló volt, hogy valami motoszka a fejében. – Na és mit akartak? Mit akartak elérni az egésszel?

– Vörösök voltak – állapította meg Lukics.

– Szegények? Uraim, kérem a téteket – tette hozzá gépiesen. Lukics minden pénzét, amit az imént nyert, ugyanarra a paklira tette, mint a csomagfelvevő; elkapta a férfi pillantását, hunyorított, mire az megemelte a tétet. Ninicset túlságosan lefoglalták lassan

hömpölygő, nehézkes gondolatai, hogy rájöjjön: osztás közben megmutatta a buborék helyét. A csomagfelvevő képtelen volt elnyomni a vihogását. – Végső soron – szólalt meg Ninics – én is szegény vagyok.

– Kész vagyunk – mondta türelmetlenül Lukics, mire Ninics kiosztotta a lapokat. Kicsit elkerekedett a szeme, amikor meglátta, hogy mindkét tét sikeres; egy pillanatig a gyanú árnyéka suhant át rajta, de aztán kiszámolta a pénzt, és felállt. – Abbahagyod? – kérdezte Lukics.

– Vissza kell mennem az őrszobára.

A csomagfelvevő elvigyorodott. – Elvesztette minden pénzét. Lukics, adj neki még egy kis rakit, mielőtt elindul. – Lukics töltött egy pohárral, aztán a becsatolt üveggel megállt előtte. Megszólalt a telefon csengője. – Az ördögbe! – kiáltott. – Ez az asszony. – Letette az üveget, és átment a másik szobába. Sápadt napfény szűrődött be az ablakon, és megérintette a pult mögött fölhalmozott fonott kosarakat és bőröndöket. Ninics fölemelte a poharat, a csomagfelvevő pedig, egyik ujját a kártyán nyugtatva, hallgatózni kezdett. – Halló, halló! – üvöltötte nyers hangon Lukics a kagylóba. – Kit keres? A távíró? Nem hallottam semmit. Nem ülhetek folyton mellette. Egy csomó elintéznivalóm van az állomáson. Mondja meg annak az asszonynak, hogy valami normálisabb időpontban küldözgesse a telegramjait. Mi az? – hirtelen megváltozott a hangja. – Nagyon sajnálom, uram. Álmomban se gondoltam... – A csomagfelvevő elvigyorodott. – Természetesen. Azonnal, uram, azonnal. Rögtön küldöm, uram. Ha megtenné, hogy két percig tartja a vonalat...

Ninics felsóhajtott, aztán kilépett a kis, peron nélküli állomás metszően hideg levegőjébe. Elfelejtette föl húzni a kesztyűjét, s még mielőtt föl rángathatta volna, az ujjait megcsípte a hideg. Lassan vonszolta a lábát az először félig megolvadt, aztán félig megfagyott sáron és havon. Nem, örülök, hogy nem voltam Belgrádban, gondolta magában. Olyan rejtélyes volt az egész; azok is szegények voltak, ő is szegény; nekik is volt feleségük és gyerekük, neki is volt felesége meg egy kislánya; azok a vörösök biztosan azt remélték, hogy sikerül elérniük vele valamit. A vámhivatal teteje fölött kibukkant a nap, és valami kósza meleg sugár megérintette Ninics arcát; a túlsó vágányon egy mozdony állt, olyan volt, mint egy gőzt ziháló kóbor kutya. Amíg az Orient

expressz be nem fut, Belgrád felé semmilyen szerelvény nem halad át az állomáson; fél órán át lárma és mozgás lesz, megérkeznek a vámtisztek, az őrszoba előtt valami jól látható helyre kiállítják az öröket, aztán kipöfög a szerelvény, és aznap már csak egyetlen vonat lesz, egy kis személy, Vinkovcába. Ninics az üres zsebébe süllyesztette a kezét; akkor aztán jöhet a további rakiivás meg egy kártyacsata; de nincs pénze. Csökönys fejét újra meglegyintette a gyanú, hogy becsapták.

– Ninics. Ninics. – Körülnézett, és meglátta a forgalmistát, amint kabát és kesztyű nélkül utánavevi magát a latyokban. Ninics azt gondolta: ez az ember kirabolt, ám a szívét megérintette a Jóisten, most kártérítést akar adni. Megállt, és rámosolygott Lukicsra, mintha azt mondaná: ne félj, nem haragszom rád. – Te bolond, azt hittem, már sose hallod meg – förmedt rá Lukics, s amikor beérte az őrt, zihálva megállt mellette; kicsi volt, szutykos és modortalan. – Azonnal menj Petkovics őrnagy úrért. Telefonon keresik. Nem veszik föl az őrszobában.

– Tegnap este elromlott a telefon – magyarázta Ninics –, amikor esett a hó.

– Képtelenség – dühöngött Lukics.

– Állítólag ma jön valaki a városból, aki megcsinálja. – Egy kicsit habozott. – Az őrnagy úr nem fog kijönni a hóba. Akkora tüzet rakatott a szobájában.

– Te barom. Idióta! – kiáltott Lukics. – A rendőrfőnök keresi Belgrádból. Táviratot akartak küldeni, de te annyit beszéltél, hogy senki se hallotta. Tűnés! – Ninics sétatempóban megindult az őrszoba felé, de Lukics utána ordított: – Rohanj, te marha, rohanj! – Ninics ügetésbe váltott, de a csizmája nagyon akadályozta a mozgásban. Furcsa, gondolta útközben, úgy bánnak az emberrel, mint a kutyával, de egy pillanattal később már ezt gondolta: végül is kedves tőlük, hogy leülnek velem kártyázni; nyilván egy nap alatt keresnek annyit, mint én egy hét alatt; és őket ráadásul ki is fizetik, mondta magában, amikor rájött, hogy az ő fizetéséből mennyit levonnak étkezésre, szállásra, fűtésre. – Bent van az őrnagy úr? – kérdezte az őrszobában, aztán bátortalanul kopogott az ajtón. Átadhatta volna az üzenetet az őrmesternek is, de az őrmester nem volt a teremben, és különben is, az ember soha nem tudhatja, mikor nyílik lehetőség valami külön szívességre, ami esetleg előléptetést jelent, több fizetést, több ennivalót, új ruhát az asszonynak.

– Lépjen be.

Petkovics az ajtóval szemben, az asztal mögött ült. Az őrnagy kicsi volt, sovány, az arcán kiütköztek az éles vonások, és cvikkert hordott. Bizonyára valami idegen vér is keveredett a családjába, mert a haja szőke volt. A stratégiáról olvasott valami divatjamúlt könyvet, s közben kolbászdarabkákkal etette a kutyáját. Ninics irigyen meredt a ropogó tűzre. – Na, mi az? – kérdezte ingerülten az őrnagy, mint egy tanító, akit épp a nebulók leckéjének ellenőrzése közben zavarnak meg.

– Uram, a rendőrfőnök telefonált, és szeretne önnel beszélni az állomásfőnök irodájában.

– Nem működik a telefonunk? – kérdezte az őrnagy, és a könyvet letéve megpróbálta (nem túl sikeresen) leplezni kíváncsiságát és izgatottságát; azt a benyomást akarta kelteni, hogy bizalmas viszonyban van a rendőrfőnökkel.

– Nem, uram, az ember még nem jött meg a városból.

– Ó, de kellemetlen. Hol az őrmester?

– Egy pillanatra kiment, uram.

Petkovics felrántotta és lesimította a kesztyűjét. – Jobb lesz, ha velem jön. Szükségem lehet egy küldöncre. Tud írni?

– Nagyon kicsit, uram. – Ninics félt, hogy másik küldönccöt talál választani az őrnagy, de az mindössze csak annyit mondott: – Tut. – Ninics meg a kutya, szorosán a sarkában maradvá, követték Petkovicsot az őrszobán át, majd a sínek mentén. Az állomásfőnök irodájában Lukics úgy tett az egyik sarokban, mint aki nagyon dolgozik, a csomagfelvevő viszont az ajtó körül téblábolt, és egy hatalmas papiroson a bevételt adta össze. – Egész tiszta a vonal, uram – szólalt meg Lukics, és az őrnagy háta mögött haragos tekintetet vetett Ninicsre; irigyelte tőle, hogy olyan közel van a készülékhez.

– Halló, halló, halló! – kiáltott éles hangon Petkovics a kagylóba. A közlegény egy kicsit előrehajtotta a fejét a telefon irányába. A határ és Belgrád közötti hosszú mérföldeken valami iskolázott, pökhendi hang zúgott végig, amely olyan dallamos volt, hogy még Ninics is el tudta kapni a kimért szótagokat, pedig több mint fél méterre állt a készüléktől. Mély csöndbe hullottak a szavak, mint egy csomó gombostű; Lukics és a csomagfelvevő hiába tartották vissza a lélegzetüket; a szemközti sínen álló mozdony is abbahagyta a fűjtatást.

– Itt Hartep ezredes.

A rendőrfőnök, gondolta Ninics, hallottam beszélni: milyen büszke lesz ma este a feleségem; a fejemet rá, hogy a történet bejárja a laktanyát. Nem sok oka van, hogy büszke legyen rám, beletörődött abba, amiye van, állapította meg magában Ninics egyszerűen, de túlzott szerénység nélkül.

– Igen, igen, itt Petkovics őrnagy.

A pökhendi hang kicsit lejjebb ereszkedett; Ninics csak foszlányokban kapta el a szavakat. – Semmilyen körülmények között... Belgrád... kutassák át a vonatot.

– Vigyem be az illetőt a laktanyába?

A hang egy kicsit határozottabb lett. – Nem. Olyan kevesen lássák, amennyire csak lehetséges... A helyszínen.

– De hiszen – tiltakozott Petkovics – itt elszállásolni se tudjuk. Mit csináljunk vele?

–... csak néhány órára.

– Hadbírószág elé? Ugyancsak szokatlan.

A hang halkán nevetni kezdett:

– Én magam... önnel, ebédre...

– De ha esetleg felmentik?

–... én magam – mondta homályosan a hang –, ön, őrnagy úr, Alexics kapitány. – Most még lejjebb szállt a hangja: – Diszkréten... barátok között – aztán valamivel tisztábban: – Ne legyen egyedül... gyanúsítottak... bármilyen kifogás... a vám. Csak semmi céció.

Petkovics, hangjában a lehető legnagyobb rosszállással, azt kérdezte: – Van még valami, ezredes úr? – Hartep hangja kissé megélelénkült: – Igen, igen. Az ebéddel kapcsolatban. Gondolom, maguk odafent nemigen válogathatnak... Az állomáson... egy jó forró kályha... valami meleg... a hideg ennivalót a kocsiba, meg bort. – Szünet. – Ne feledje, maga felel érte.

– Ilyen szabálytalan ügymenetért – szólalt meg Petkovics. – Nem, nem, nem – vágta rá a hang –, én természetesen az ebédre értettem.

– Belgrádban minden csendes? – kérdezte mereven Petkovics őrnagy. – A város mélyen alszik – felelte a hang.

– Szabad föltennem még egy kérdést?

Petkovics bosszús hangon kiáltott a kagylóba: – Halló! Halló! Halló! –, aztán lecsapta. Hol van az az ember? Jöjjön velem – mondta, aztán megint csak Ninics és a kutya előtt kicsörtetett a hidegre, átszelte a síneket meg az őrszobát, és bevágta maga mögött a szobája ajtaját. Ezek után nagyon röviden írt egy csomó levelet, és átadta Ninicsnek, hogy kézbesítse őket; annyira sietett, és olyan bosszús volt, hogy

kettőt elfelejtett lepecsételni. Ezt a kettőt Ninics természetesen elolvasta; ma este büszke lehet rá a felesége. Az egyik a vámosok főtisztjének szolt, de az le volt pecsételve; a másikat a laktanya kapitányának írta, és az állt benne, hogy azonnal kettőzze meg az állomás őrségét, és osztasson ki fejenként húsz töltényt. Ez kellemetlenül érintette Ninicset; azt jelentené, hogy kitört a háború, jönnek a bolgárok? Vagy a vörösök? Eszébe jutott, mi történt Belgrádban, és nagyon nyugtalan lett. Végső soron ezek mégiscsak a mieink, gondolta, szegények, van feleségük és gyerekük. És végül volt egy levél a laktanya szakácsának, részletes instrukciókkal egy háromszemélyes ebédre vonatkozólag, amelyet kéretik melegen egy óra harminckor tálalni az őrnagy szobájában, majd így végződött: “Ne feledje, maga felel érte!”

Amikor Ninics kilépett a szobából, Petkovics őrnagy már ismét a stratégiáról szóló divatjamúlt könyvet olvasta, s közben kolbászarabkákkal etette a kutyáját.

2

Coral Musker jóval előbb elaludt, mint hogy a vonat beért volna Budapestre. Amikor Myatt kihúzta elmacskásodott karját a lány feje alól, Coral kinyitotta a szemét: szürke reggelre ébredt, mintha ólmos tengerár söpört volna végig a tájon. Fürgén négykézláb kimászott az ágyból, és öltözni kezdett; a mozdulatai nagy lendülettel távolodtak az éjszaka szabatoságától: izgatott volt, sietett, és szanaszét hagyta a holmiját. Könnyű szívvel, halkán énekelni kezdett: *Oly boldog vagyok, oly gondtalan.* A szerelvény rándulása nekicsapta az ablaknak, de Coral csak futó pillantást vetett a szürke hajnalra. Itt-ott fények gyúltak, egyik a másik után, de ahhoz még nem volt elég világos, hogy ki tudja venni az elfutó házakat; egy Dunán átívelő, lámpákkal kivilágított híd olyan volt, mint a harisnyatartó csokra. *Járom az utamat, és dalolok napra nap.* Valahol lejjebb, a folyó mentén egy fehér ház ragyogott; ha nincs az a két kivilágított földszinti szoba, fatörzsnek nézte volna egy gyümölcsöskertben; s amikor jobban odanézett, épp eloltották a lámpát. Sokáig fent maradtak, talán ünnepeltek valamit; Coral még eltűnődött, vajon mit csinálhattak, aztán egy picit elmosolyodott, mert a lelke mélyén egyetértett

minden vakmerő, botrányos és fiatalos dologgal. *Ami téged aggaszt, engem soha. A tavaszt nyár követi. Én meg csak mosolygok és...* Mostanra teljesen felöltözött, már csak a cipő volt hátra, amikor Myatt és az ágy felé fordult.

Myatt nyugtalanul és borostás képpel aludt; összegyűródött ruhában feküdt az ágyon, és Coralnak csak nehezen sikerült összekapcsolni vele az éjszakai izgalmat és fájdalmat. Ez a férfi idegen volt: biztosan nem vállalná a felelősséget az éjszakai tolakodó szavakért. Oly sok mindent ígért Coralnak. De Coral azt mondta magának, hogy az effajta jó szerencsét úgyse neki találták ki. Újra eszébe jutottak a tapasztalt vénasszonyok szavai: "Előtte mindent megígérnek", de tudta az osztályára jellemző különös erkölcsi törvényt is: "Nem szabad őket figyelmeztetni rá." Coral azonban odament hozzá, és a kezével gyöngéden próbálta elrendezni a férfi haját, hogy legalább egy kicsit hasonlítson a szeretőjére. Ahogy megérintette a homlokát, Myatt fölébredt, és Coral bátran rávetette a szemét, pedig félt, hogy pillanatnyilag legfeljebb annyit árul el Myatt arca, hogy fogalma sincs, ki ez a nő, és mit műveltek együtt. Coral egy újabb velős mondással erősítette meg magát: "Senki se pótolhatatlan", de boldog meglepetéssel azt tapasztalta, hogy Myattnek különösebb erőlködés nélkül minden eszébe jutott, és rögtön azt mondta: - Igenis meg kell szereznünk a hegedűst.

Coral megkönnyebbülve csapta össze a kezét: - És ne felejtsd a doktort. - Leült az ágy szélére, és belecsúsztam: a cipőjébe. *Oly boldog vagyok.* Nem felejtett, akkor az ígéreteit is megtartja. Újra énekelni kezdett: *Napfényben élünk, holdsugárban csókolózunk, oly csodás a nyár.* A kalauz közeledett a folyosón, és koppantott minden ajtón: - Budapest. - A fények nyalábba gyűltek; szemközt, a folyó túlpartja fölött, látható félúton a felhőkkel terhes ég s a föld között három csillag ragyogott. - Mi az? Ott. Mozog. Gyorsan.

- A vár - felelte a férfi.

- Budapest. - Josef Grünlich, aki a sarokban bóbiskolt, a kalauz hangjára ébredni kezdett, és az ablakhoz ment. A magas, szürke házak között egy villanásnyi vizet látott, égő lámpákat a felső szobákban, de mindezt hirtelen elvágta a pályaudvar íve, aztán a szerelvény begördült, és megállt egy hatalmas, visszhangos csarnokban. Fürgén, derűsen és

csomagokkal megpakolva azon nyomban megjelent Mr. Opie, gyorsan leöntött két bőrdöngőt a földre, aztán egy golftáskát meg egy teniszütőt tokostul. Josef elvigyorodott, és nagyot szusszant; Mr. Opie látványa a büntetetre emlékeztette. Egy Cook-egyenruhás férfi közeledett, egy hórihorgas, gyűrött nő meg a férjét vezette valahová; a házaspár rémülten és boldogtalanul bukdácsolt a sarkában, próbáltak áttörni a sivító gőzfüggönyön meg az idegen nyelven ordibálók gyűrűjén. Hirtelen az jutott eszébe, hogy le is szállhatna. Erre – mivel ez saját biztonságát érintette – rögtön törölte a humoros és fellengzős gondolatokat; agyában forogni kezdtek az apró precíz kerekek, s mint egy bankban a könyvelőgép, csalhatatlan pontossággal jegyezték a tartozik-követel oldalakat. A vonat valójában börtön; a rendőrség az út bármely pontján megszervezheti az elfogását, ezért minél előbb szabad, annál jobb. Osztrák állampolgárként észrevétlenül közlekedhet Budapesten. Ha folytatja útját Konstantinápolyba, három újabb vámvizsgálattal járó kockázatot kell vállalnia. Az önműködő gép még egyszer átfutott a számoszlopon, összeadott, ellenőrzött, aztán átugrott a követel oldalra. Budapesten jól működik a rendőrség. A balkáni országok korrumpáltak, és különben se kell félni a vámvizsgálattól. Messzebb kerül a tetthelytől. Isztambulban vannak barátai. Josef Grünlich úgy határozott, hogy továbbmegy. Miután a döntés megszületett, újra átadta magát a diadalmámornak; képek villantak föl az agyában gyorsan felhúzott revolverekről, hangokat hallott, amelyek azt mondták róla: “Ott van Josef. Öt éve már, és még egyszer se kapták el. Ő ölte meg Kolbert Bécsben.”

– Budapest. – Dr. Czinner több mint egy percre abbahagyta az írást. Ez a kis szünet tisztelgés volt, amivel apja szülővárosának adózott. Apja fiatalon hagyta el Magyarországot, és Dalmáciában telepedett le; Magyarországon paraszt volt, más földjén küszködött; Splitben és végül Belgrádban cipészkedett, és a maga ura volt; és mégis dr. Czinner számára az előző, jóval szolgálabb lét, a magyar paraszti vér öröksége jelentette a nagyobb kultúrát, ez áradt felé a sötét és bűzös balkáni síkátorok fölött. Olyan volt ez, mint amikor a barbár földön felszabadított athéni rabszolga sajnálkozott egy olyan kultúra

szobrászata, költészete és filozófiája miatt, amelyben pedig semmi része nem lehetett. Az állomás imbolyogva távolodott; nevek siklottak el mellette azon a nyelven, amelyre az apja soha nem tanította meg: “Resti”, “Posta”, “Információ”. Egy plakát lebbent meg az ablak közelében: “Király Színház”, és Czinner mechanikusan figyelte az ismeretlen neveket, a szórakozóhelyeket, amelyek épp akkor nyitnak majd, amikor a vonat beér Belgrádba: az Opera, a Royal Orfeum, a Tabarin és a Jardin de Paris. Eszébe jutott, hogy az apja gyakran megjegyezte a műhely mögötti sötét, alagsori szobában: “Budán lehet csak igazán mulatni.” Egykor az apja is bejárt szórakozni a városba, ilyenkor arcát nekinyomta az étterem üvegének, úgy nézte, csöppet sem irigykedve, mit szolgálnak fel az asztaloknál, bámulta az egyik társaságtól a másikig vonuló zenészeket: ilyen egyszerű, potyaleső módon szerezve magának örömet. Dr. Czinner eleget mérgeződött miatta, hogy apja ennyivel is beérte.

Még további tíz percig írt, aztán összehajtogatta a papirost, és becsúsztatta az esőkabát zsebébe. Fel akart készülni bármi eshetőségre; tudta, hogy az ellenfeleinek nincsenek skrupulusai; sokkal szívesebben végeznének vele egy mellékutcában, mint hogy élve kelljen viszontlátniuk a vádoltak padján. Egyedül attól volt erős a pozíciója, hogy nem tudtak a jöveteléről; még azelőtt kell közhírré tennie, hogy megjelent Belgrádban, mielőtt megtudják, hogy ott van, mert a bejelentés után nem lehet szó többé egy azonosíthatatlan külföldi sietős legyilkolásáról; nem lesz más választásuk, mint hogy bíróság elé állítsák. Kinyitotta a bőröndjét, és kivette a Baedekert. Aztán meggyújtott egy szál gyufát, s a tékép sarkához tartotta; a fényes papír lassan kapott lángra. A vasút fellobbant egy parányi lángnyelvtől, és dr. Czinner figyelte, ahogy a főposta előtti tér merev, fekete hamuvá válik. Azután a park zöldje, a Kalimegdán bámult meg. Utoljára a nyomornegyed utcái gyulladtak meg, és Czinner fújni kezdte, hogy gyorsabban leégjen.

Amikor a tékép egészen átégett, behajította a hamut az ülés alá, egy keserű tablettát tett a nyelvére, és próbált elaludni. Nehéz feladatnak látszott. Dr. Czinnernek nem volt egy csepp humorérzéke sem, máskülönben bizonyára elmosolyodik a megkönnyebbüléstől, amikor Pesttől nyolcvan kilométerre fölismeri azt a hirtelen törést az alföldön, a fenyőktől bozontos, gyűszűre emlékeztető dombot. Az országút

hatalmas kört írt le, hogy elkerülje, aztán egyenesen nekiment a városnak. Az utat most éppúgy hó borította, mint a dombot, s a hópamacsok úgy lógtak a fák ágain, mint a vetési varjak fészkei. Czinner emlékezett az útra, a dombra és az erődre, mert öt évvel azelőtt, a határon átmenekülve ez volt az első hely, ahol végre teljes biztonságban érezte magát. Társa, aki az autót vezette, Belgrád óta itt törte meg először a csendet, és odakiáltott neki: "Egy és egy negyed órán belül Pesten leszünk." Dr. Czinner addig nem is fogta fel, hogy megmenekült. Most épp az ellenkező ok miatt könnyebbült meg. Nem arra gondolt, hogy már csak nyolcvan kilométerre van Budapeستől, hanem hogy csak száztíz kilométer a határ. Szinte otthon volt. A pillanat szeretete erősebb volt benne, mint a meggyőződése. Hiába mondta magának, hogy nincs otthon, és hogy az út végpontja a börtön; egy percig felszabadultan örült, és Kruger sörkertje felé, az esti zöld fényben úszó park felé, a meredek utcák és az élénk színű rongyok felé robogott. Végére is mindezt most újra láthatom, magyarázta magának; úgyis autón visznek a börtönből a tárgyalásra. Csak ekkor jutott eszébe s fogta el valami oktalan szomorúság, hogy a sörkert helyén lakóház épült.

Coral és Myatt idegenként, de mérhetetlen megkönnyebbüléssel ültek le egymással szemben a reggelizőasztalhoz. Vacsora alatt öreg barátok voltak, akiknek nincs semmi mondanivalója. Most, egész reggeli alatt, gyorsan, megállás nélkül beszélgettek, mintha a vonat nem is a kilométereket, hanem az időt falná, és nekik néhány óra alatt kéne elmondani mindazt, ami egy életre is elegendő volna.

– És ha megérkezem Konstantinápolyba, mit csináljak? Le van foglalva a szobám.

– Ne törődj vele. Én az egyik szállodában vettem ki szobát. Velem jössz, és kicseréljük kétágyasra.

Coral lázas gyönyörűséggel fogadta ezt a megoldást, de most nem volt idő csöndre, meg hogy nyugodtan hátradőljenek. Óránként hatvan kilométeres sebességgel hagyták maguk mögött a sziklákat, a házakat, a kopár legelőket, és még annyi mondanivalójuk volt. – Reggeli tájban érkezünk meg, igaz? Mit fogunk csinálni egész nap?

– Együtt ebédelünk. Délután be kell mennem az irodába, hogy utánanézzek a dolgaimnak. Addig elmehetsz vásárolni. Estére visszajövök, akkor vacsorázunk, és elmegyünk színházba.

– Jó, de milyen színházba? – Coral rendkívülinek találta azt az átalakulást, amit az éjszaka hozott. Myatt arca többé nem emlékeztette a zsidó fiúk arcára, akikkel félig-meddig bizalmas viszonyba került; még a mozdulatai, amelyekkel adott, egyre csak adott, két kezének ösztönös széttárása is más volt, a hangsúly, amellyel bőkezűségét ecsetelte, meg hogy milyen jó dolga lesz mellette, az is egyedülálló volt, mert Coral hitt neki.

– A te színházadban, a legjobb helyre veszünk jegyet.

– Dunn Cicababáihoz?

– Igen, és ha akarod, utána mindenkit meghívunk vacsorára.

– Nem. – Coral a fejét rázta; most nem kockáztathatja, hogy elveszítse Myattet, és Dunn Cicababái közül jó néhányan csinosabbak, mint ő. – Színház után bújjunk vissza az ágyba. – A kávé fölött nevetni kezdtek, barna csöppeket ejtve a terítőre. Coral nevetésében nem volt aggodalom; boldog volt, hogy maga mögött tudta a fájdalmat. – Tudod, mennyi ideig reggeliztünk? – kérdezte. – Egy teljes órán keresztül. Botrány. Ilyet még soha nem csináltam. A reggelim egy csésze tea, amit tízkor az ágyban szoktam meginni. És két darab piritós meg egy kis narancslé, ha rendes a házinéni.

– És ha nincs munkád?

Coral fölnevetett. – Elhagyom a narancslevet. Közel vagyunk a határhoz?

– Nagyon közel. – Myatt cigarettára gyújtott. – Rágyújtasz?

– Reggel soha. Itt is hagylak veled. – Fölkelt, de ugyanebben a pillanatban a vonat nagyot csikordult egy váltó fölött, és Coral a férfira zuhant. Megragadta Myatt karját, hogy feltápáskodjon, és Myatt válla fölött megpillantott egy vasúti jelző- és váltóállító tornyot, amely kótyagosan himbálódzott az ablak négyszögében, meg egy fekete raktárat, amelyet már szinte betemetett a hó. Coral még egy pillanatig nem engedte el Myatt karját, míg a szédülés el nem múlt.

– Drágám, siess vissza. Várni foglak.

Coral hirtelen azt akarta mondani: – Most gyere. – Félt egyedül maradni, míg a vonat egy állomáson tartózkodott. Esetleg idegenek jönnek, elfoglalják Myatt helyét, s ő képtelen lenne szót érteni velük. Azt se tudná, mit mondanak a vámosok. De meggyőzte magát, hogy Myatt hamar belefáradna, ha ő folyton követeléseket támasztana vele szemben; nem biztonságos egy férfit nyaggatni; Coral boldogsága se volt olyan bizonyos,

hogy akár csak a legkevésbé is kockáztatni merne volna. Coral visszanezett; Myatt kissé előrehajló fejjel ült, és egy arany cigarettadobozt cirógatott az ujjával. Coral később örült, hogy nem mulasztotta el ezt az utolsó pillantást, mert ez mostantól arra szolgált, hogy a hűség jelképe legyen, egy kép, amelyet magával vihet, hogy megmagyarázhassa magának: "Nem hagytalak el."

Ahogy elérte a helyét, a vonat megállt, és Coral az ablakon kinézve egy parányi, sáros állomást látott. Egypár lámpára Subotica volt rányomva fekete betűkkel; az állomás épületei alig álltak másból, mint egy sor raktárból, és volt ezenkívül egy peron. Fél tucat katonával egy csapat zöld egyenruhás vámtiszt közeledett a vágányok között; látszott, hogy nem sietnek elkezdni a vizsgálatot. Nevetgéltek, beszélgettek, és továbbmentek a kalauzkocsiig. Egy sor paraszt is megállt bámulni a vonatot, egy asszony épp a kicsinyét szoptatta. Jó sok katona ácsorgott szanaszét, akiknek nem volt semmi dolga; egyikük lehessegette a parasztokat a sínekről, de azok húsz méterrel odébb újra felkapaszkodtak a töltésoldalra. Az utasok egyre türelmetlenebbek lettek; a vonat már így is félórás késésben volt, és még hozzá se kezdtek a bőröndök átvizsgálásához vagy az útlevelek ellenőrzéséhez. Sokan lemásztak a töltésre, és átugráltak a síneken, remélve, hogy találnak valami büfét; egy magas, vékony, golyófejű német föl s alá, föl s alá sétált. Coral Musker látta, hogy a doktor is leszáll a vonatról, rajta van a puhakalap, az esőkabát meg egy pár szürke gyapjúkesztyű. Ő meg a német elhaladtak, aztán újra meg újra elhaladtak egymás mellett, de amennyit egymásból észrevettek, attól akár két külön világban is sétálhattak volna. Egyszer egymás mellett álltak, míg egy tisztviselő megnézte az útleveleket, de még ekkor is külön világhoz tartoztak, a német türelmetlenül füstölgött, a doktor pedig mosolygott magában.

Amikor Coral közelebb ért hozzá, láthatta, mennyire üres és szentimentális a doktor mosolya. Legalább annyira nem illett ide, mint egy baba valami régi faragott mellvéden. - Ne haragudjon, hogy megszólítom - mondta Coral alázatosan, és kicsit félve a doktor merev és tiszteletteljes viselkedésétől. A doktor meghajolt, és hátravetette kesztyűs kezét; Coral egy pillanatig látta, hogy a kesztyű hüvelykujján van egy lyuk. - Azt latolgattam... latolgattuk... hogy vajon hajlandó lenne-e ma

este velünk vacsorázni. – Eltűnt a mosoly, és látszott, hogy a doktor a visszautasításhoz gyűjti a szavakat. – Olyan kedves volt hozzám – magyarázta Coral. Kint a szabadban nagyon hideg volt, ezért sétálni kezdtek; a fagyos sár megrepedezett Coral cipője körül, és bepiszkolta a harisnyáját.

– Nagy örömömre szolgált volna – szólalt meg a doktor, iszonyú pontossággal kormányozva szavait –, és fájdalom, hogy nem fogadhatom el. Ma este kiszállok Belgrádban. Élvezhettem volna... – Összeráncolt homlokkal megtorpant, és úgy tűnt, mint aki elfelejtette, mit mondott; elnyűtt kesztyűs kezét bedugta az esőkabát zsebébe. – Élvezhettem volna... – A töltésen két egyenruhás férfi közeledett felénk.

A doktor a lány karjára tette a kezét, gyöngéden megpördítette, és a vonat mellett megindultak visszafelé. Még mindig összeráncolta a homlokát, és nem fejezte be a mondatot. Ehelyett inkább egy másikat kezdett: – Ugye nem veszi rossz néven, ha megkérdem – ugyanis befagyott a szemüvegem –, hogy mit lát előttünk?

– A kalauzkocsi felől néhány vámtiszt közeledik felénk.

– Csak ennyi? Zöld uniformisban?

– Nem, szürkében.

A doktor megállt. – Hogyan? – A kezébe vette a lány kezét, és Coral érezte, hogy egy borítékot hajtogatott a tenyerébe. – Gyorsan menjen vissza a helyére. Ezt rejtse el. Ha Isztambulba ér, adja postára. Most gyorsan menjen. De ne árulja el, hogy siet. – Coral engedelmeskedett, anélkül hogy megértette volna a doktort; hűsz lépéssel odaért a szürke ruhás férfiakhoz, és most már látta, hogy katonák; nem volt puskájuk, de a szuronytokról Coral is kitalálta. Elállták az útját, és Coral egy pillanatig azt hitte, hogy megállítják; gyorsan beszéltek maguk között, de amikor már csak alig egy méterre volt tőlük, egyikük félrelépett, hogy elengedje. Coral fellélegzett, de még mindig félt egy kicsit, mert érezte a tenyerében összehajtogatott levelet. Lehet, hogy át kell csempésznie valamit? Kábítószer? Ekkor az egyik katona megindult utána; hallotta, amint a csizmája töri a sarat; Coral meggyőzte magát, hogy képzeli, mert ha az a katona akar valamit, akkor utána kiáltana, de csöndben maradt, s ez felbátorította a lányt. De azért egy kicsit gyorsabban szedte a lábát. Már csak egy kocsi volt a fülkéjéig, és akkor a szerelme meg tudná magyarázni ennek a férfinak, hogy kicsoda ő. De Myatt nem volt a fülkében; még mindig az étkezőkocsiban cigarettázott. Coral egy másodpercig habozott. Odamegyek az

étkezőkocsihoz, és kopogok az ablakon; de ez a másodpercnyi habozás túl hosszú volt. Egy kéz érintette meg a könyökét, s egy hang szelíden mondott valamit ezen az idegen nyelven.

Coral megpördült, hogy tiltakozzék, könyörögjön, készen arra is, hogy ha kell, kiszakítsa magát, és rohanjon az étkezőkocsihoz, de félelmét egy kissé lecsendesítette a katona hatalmas, jóindulatú szeme. Mosolygott rá, bólintott, és az állomásépületre mutatott.

– Mit akar? Nem tud angolul? – kérdezte Coral. A katona megrázta a fejét, újra mosolygott, mutogatott, és Coral közben meglátta, hogy a doktor is találkozik a katonával, és megy az épületek felé. Nem lehet semmi baj, gondolta Coral, hiszen dr. Czinner ott megy előttük, és nem alkalmaztak erőszakot. A katona bólintott, mosolygott, aztán nagy nehézségek árán kinyögött három angol szót. – Minden nagyon rendben – mondta, és megint az épületre bökött.

– Nem szólhatok a barátomnak? – kérdezte Coral. A katona bólintott, mosolygott, és a karját megfogva, szelíden elvezette Coralt a vonattól.

A doktoron kívül nem volt más a váróteremben. A padló közepén egy kályha égett, s az ablakokon lévő jégvirágok megtörték a kilátást. Coral mindvégig tudatában volt a kezében lévő levélnek. A katona gyengéden és udvariasan betessékelte a helyiségbe, aztán becsukta az ajtót, de nem zárta be.

– Mit akarnak? – kérdezte Coral. – Nem szabad lekésnem a vonatot.

– Ne ijedjen meg – mondta a doktor. – Majd megmagyarázom nekik; öt percen belül el fogják engedni. Hagyja, hogy megmotozzák, ha azt akarnák. Elvették a levelet?

– Nem.

– Jobb, ha ideadja. Nem akarom bajba keverni. – Coral kinyújtotta a kezét, és ugyanebben a pillanatban kinyílt az ajtó. A katona belépett, biztatóan mosolygott, és elvette a levelet. Dr. Czinner mondott neki valamit, s a férfi sebesen válaszolt; együgyű és boldogtalan szeme volt. Amikor kiment, dr. Czinner azt mondta: – Nem tetszik neki. Azt a parancsot kapta, hogy figyeljen minket a kulcslyukon keresztül, és nézze, nem adunk-e át egymásnak valamit.

Coral Musker leült az egyik fapadra, és kinyújtotta a lábát a kályha felé.

– Maga nagyon nyugodt – jegyezte meg elképedve dr. Czinner.

– Semmi értelme idegeskedni – felelte Coral. – Úgyse értik. A barátom hamarosan keresni fog.

– Ez igaz – mondta a doktor föllélegezve. Egy pillanatig habozott. – Bizonyára csodálkozik, hogy miért nem mentegetőzöm e miatt

a... kényelmetlenség miatt. Tudja, van valami, amit sokkal fontosabbnak tartok bármi kényelmetlenségénél. Gondolom, ezt maga nem érti.

– Na ne mondja – felelte Coral, és kifacsarodott humorral az éjszakára gondolt. Hosszú vonatfütty reszketett a hideg levegőn át, aztán baljósán felszökött. – De ugye ez nem a mi vonatunk? Nem késhetem le.

Dr. Czinner az ablaknál termett. A tenyerével megszabadította a belső felületet a párától, s a jégbordák között kikukucskált. – Nem – közölte –, egy mozdony állt a másik vágányon. Gondolom, mozdonyt cserélnek. Ez pedig hosszú időbe telik. Ne ijedjen meg.

– Ó, én nem félek – mondta Coral, és újra letelepedett a kemény padra. – A barátom hamarosan itt lesz. Akkor majd *ők* fognak beijedni. Tudja, a barátom gazdag.

– Igazán? – kérdezte dr. Czinner.

– Igen, és amellet fontos ember is. Egy cég feje. A mazsolával csinálnak valamit. – Coral elnevette magát. – Azt mondta, gondoljak rá, valahányszor mazsolás pudingot eszem.

– Igazán?

– Igen. Kedvelem azt a fiút. Olyan aranyos. Egészen más, mint a többi zsidó fiú. Azok általában kedvesek, de ő, szóval ő olyan nyugodt.

– Azt hiszem, nagyon szerencsés fiatalember lehet – állapította meg dr. Czinner. Kinyílt az ajtó, és két katona egy férfit lökött be. Dr. Czinner gyorsan előrelendült, és az ajtó nyílásába tette a lábát. Halkan beszélt velük valamit. Egyikük válaszolt, a másik hátralökte a doktort, aztán becsukta és be is zárta az ajtót. – Megkérdeztem tőlük, miért tartják magát itt. Mondtam, hogy magának el kell érnie a vonatot. Az egyikük azt válaszolta, hogy minden rendben van. Egy tiszt akar feltenni néhány kérdést. A vonat meg egy félóraig úgysem indul.

– Köszönöm – mondta Coral.

– És én? – kérdezte felbőszült hangon az újonnan jött férfi. – És én?

– Magáról semmit sem tudok, Herr Grünlich.

– Jöttek vámosok, és motoznak engem. Elvették a pisztolyomat. Azt mondják: “Miért nem vallotta be, hogy egy pisztoly van a birtokában?” Mondom nekik: “Pisztoly nélkül senki se utazna a maguk országában.” – Coral Musker nevetni kezdett; Josef Grünlich gonoszul

rávillantotta a szemét, aztán lesimította meggyűródött mellényét, az órájára pillantott, és leült. Kezét elhízott térdére téve mereven maga elé bámult, és gondolkozott.

Mostanra már biztosan elszívta a cigarettát, gondolta Coral. Nyilván visszament a fülkébe, és rájött, hogy nem vagyok ott. Lehet, hogy vár tíz percet, mielőtt megkérdez valakit az állomáson, hogy nem láttak-e. Tizenkét percen belül meg fog találni. Nagyot dobbant Coral szíve, amikor a kulcs megfordult a zárban, bár kissé csodálkozott, hogy Myatt ilyen gyorsan rábukkant volna, de aki belépett, az nem Myatt volt, hanem egy szőke, agyonhajszolt tiszt. A válla fölött elharsogott valami parancsot, mire két katona jelent meg mögötte, és odaálltak az ajtóhoz.

– De tulajdonképpen miről van szó? – kérdezte Coral dr. Czinnertől. – Ezek azt hiszik, hogy becsempésztünk valamit? – Nem értette, hogy az idegenek mit mondtak egymásnak, és egyszerre elveszettnek érezte magát, félt, mert tudta, hogy ezek az emberek hiába is akarnának segíteni, nem értik, mit mond vagy mit akar. Könyörögni kezdett dr. Czinnernek: – Mondja meg nekik, hogy ezt a vonatot el kell érnem. Kérje meg őket, hogy szóljanak a barátomnak. – Dr. Czinner ügyet se vetett rá, zsebre dugott kézzel mereven állt a kályhánál, és a kérdéseikre válaszolt. Coral erre a sarokban gubbasztó némethez fordult, aki a cipője orrát bámulta. – Kérem, mondja meg nekik, hogy én nem csináltam semmit. – Grünlich egy pillanatra fölemelte a fejét, és gyűlölettel végigmérte Coralt.

– Próbáltam megmagyarázni – mondta végül dr. Czinner –, hogy nem tud semmit a levélről, amit átadtam magának. De azt mondja, még egy kicsit itt kell tartania magát, míg a rendőrfőnök ki nem kérdezte.

– Na és a vonat – könyörgött Coral –, a vonat?

– Szerintem rendben lesz. Úgyis itt áll még egy félórát. Kértem, hogy értesítsék a barátját, azt mondja, majd utánanéz, mit lehet csinálni.

Coral odament a tiszthez, és megfogta a karját. – Nekem el kell mennem ezzel a vonattal – mondta –, muszáj. Kérem, értsen meg. – A tiszt egy rántással szabadabbá tette a karját, és a cvikkerét lóbálva éles, szabatos hangon rendreutasította a lányt, de hogy voltaképp milyen kifejezésekkel utasította rendre, arról Coralnak fogalma se volt. Aztán kilépett a váróteremből.

Coral az ablaknak nyomta az arcát. Az üvegen csak a német látszott, aki két jégpáfránylevél közt sétált fel és alá;

Coral legalább az étkezőkocsiig szeretett volna ellátni. – Látja? – kérdezte dr. Czinner.

– Megint havazni fog – mondta Coral, és elment az ablaktól. Egyszer csak képtelen volt tovább elviselni ezt a kuszaságot. – Mit akarnak tőlem? Minek tartanak itt?

– Tévedés történt – bizonygatta a doktor. – Meg vannak ijedve. Belgrádban felkelés tört ki. Engem akarnak lefogni, ennyi az egész.

– De miért? Maga angol, vagy nem?

– Nem, közülük való vagyok – felelte a doktor némi keserűséggel.

– Mit követett el?

– Megpróbáltam másképp csinálni a dolgokat. – Úgy magyarázkodott, hogy érződött rajta, irtózik a *dolgok* néven nevezésétől. – Kommunista vagyok.

Coral egyszerre felkiáltott: – Miért? Miért? – és rémülten meredt a doktorra, mert képtelen volt leplezni, hogy megingott a hite az egyetlen férfiban, aki Myatt kivételével képes és hajlandó volt segíteni rajta. Most még az a kedvesség is gyanúsnak tűnt, amit a vonaton mutatott. Coral a padhoz ment, és a lehető legtávolabb a némettől, leült.

– Sokáig tartana, míg elmondanám, miért – szólalt meg a doktor. Coral ügyet se vetett rá, egyszerűen becsukta a fülét a doktor szavai előtt. Most úgy gondolt rá, mint a Trafalgar téren szombat délutánonként felvonuló ápolatlan külsejű emberekre, akik olyan förtelmes zászlókat cipeltek: “Világ proletárjai, egyesüljete!”, “Walthamstowi Veteránok”, “Ifjómunkások Egyletének balhemi csoportja”. Ők az ünneprontók, akik felakasztanak a gazdagokat, bezárnak a színházakat, őt magát rosszízű szabad szerelembe hajszolnak valamelyik nyári táborban, s aztán mehetne ő is a felvonulásra az Oxford Streeten, karján gyerekekkel, az Angol Nődolgozók zászlaja alatt.

– Több időbe, mint ami a rendelkezésemre áll – folytatta a doktor.

Coral ügyet se vetett rá. Gondolatban pillanatnyilag mérhetetlenül fölötte állt. Egy gazdag férfi szeretője volt, a doktor meg munkás. Amikor végre figyelemre méltatta, akkor is csak egy elmés sértésre futotta: – Gondolom, börtönbe zárják.

– Gondolom, agyon fognak löni – felelte a férfi.

Coral, megfélemedve a köztük lévő osztálykülönbségről, elképedve nézett rá: – Miért?

A doktor, egy csöpp önteltséggel, elmosolyodott: – Félnék.

– Angliában – mondta Coral – hagyják, hogy a vörösök annyit beszéljenek, amennyit akarnak. A rendőrség csak ott álldogál.

– Á, azért van egy kis különbség. Mi nemcsak szónokolunk, hanem egy kicsivel többet is csinálunk.

– De tárgyalás lesz?

– Olyan félig-meddig tárgyalás. Fölvisznek Belgrádba.

Valahol felharsant egy mozdony füttye, s a hideg levegőt sípszó hasította ketté.

– Biztosan átrendezik a szerelvényt – mondta dr. Czinner, hogy megnyugtassa a lányt. Füsthártya lepte el az ablakokat, egyszerre besötétedett a váróterem, odakint a sínek mellett kiáltások hallatszottak, és futó léptek zaját lehetett kivenni. A kocsik összekötő kapcsai nyöszörögtek, aztán pattogva megfeszültek, s a vékony falak beleremegtek a dugattyúk buffogásába, a súlyos kerekek döccenésébe. Mire felszállt a füst, Coral Musker teljesen nyugodtan, mozdulatlanul ült a fapadon. Nem volt mit mondania, és jéghideg lett a lába. De egy kis idő múlva vádat olvasott ki dr. Czinner hallgatásából, ezért hirtelen fellobbanással azt mondta:

– Vissza fog jönni értem. Majd meglátja.

Ninics hagyta, hogy a puska a válláról a kar hajlatára csússzon, míg néhányszor összeütögeti kesztyűs kezét. – Zajos az új mozdony – mondta, és nézte, amint a szerelvény a kanyarban kinyúlik, mint egy gumiszalag, aztán eltűnik. A váltók nyögve helyrezöttyentek, s a tulsó vágányon álló személyvonat szemaforja fölemelkedett. A torony lépcsőjén lejött egy férfi, átvágott a síneken, és elment egy kunyhó irányába.

– Hazament ebédelni – jegyezte meg irigykedve Ninics társa.

– Mióta itt vagyok – mondta Ninics –, én még nem hallottam ilyen zajos mozdonyt. – Ekkor ért el az agyáig a társa megjegyzése. – Az őrnagy úr meleg ételt hozat a laktanyából – közölte. Azt viszont nem mesélte el a barátjának, hogy a rendőrfőnök jön Belgrádból; ezt az újságot a feleségének tartogatta.

– Szerencsés fickó vagy te – ismerte el a társa. – Te is jó kosztot fogsz kapni. Amikor reggelenként látom jönni a feleségedet, gyakran gondolom, hogy jó lehet az a házasság.

– Nem túl rossz – mondta tartózkodóan Ninics.

– Mondd, mit hoz az asszony?

– Egy cipót meg egy darab kolbászt. Néha egy kis vajot. Derék kislány. – Ám a gondolatai nem voltak ilyen higgadtak. Nem vagyok elég jó neki, dohogott magában: szeretnék gazdag lenni, vennék neki ruhát meg nyakláncot, fölvinném Belgrádba, színházba. Először irigyen gondolt a váróterembe zárt lányra, a ruháira, amelyeket nagyon drágának talált, meg a zöld üveggyöngy nyakláncára, de ahogy összehasonlította a feleségével, hamar elfelejtette az irigységet, és az idegent is kezdte szeretni. A nőк szépsége és törekenysége megindította, s ezzel a hévvel kezdte összecsapni két hatalmas tenyerét.

– Ébredj fel – suttogetta a barátja, s a két férfi fölegyenesedett, merev “pihenj” tartásban megállt, mert egy autó száguldott az állomás felé, a kerekei feltörték a jeges útfelszínt, és vizet fröcsköltek szét. – Ki az ördög lehet? – suttogetta a barátja, alig mozgatva az ajkait, de Ninics büszke volt, mert mindent tudott; tudta, hogy a magas, felszalagozott tiszt a rendőrfőnök, és még a másik tisztnek is tudta a nevét, aki úgy pattant ki az autóból, mint egy gumilabda, hogy tartsa az ajtót Hartep ezredesnek, míg az kiszáll.

– Micsoda hely – szólalt meg derús undorral Hartep ezredes, és előbb a sárra, majd a kifényesített csizmájára vetett egy pillantást.

Alexics kapitány felfújta nagy, kerek és vörös pofazacskóit. – Letehettek volna egypár deszkát.

– Nem, nem, mi a rendőrségtől vagyunk. Nem szeretnek bennünket, isten tudja, milyen ebédet kapunk. Halló, jóember – intett Ninicsnek –, segítsen a sofőrnek kirakni ezeket a bőröndöket. Vigyázzon a borra, hogy ne mozduljon el, és egyenesen álljon.

– Uram, Petkovics őrnagy úr...

– Ne törődjön Petkovics őrnaggyal.

– Már megbocsásson – szólalt meg egy éles, ingerült hang Ninics mögött.

– Csak tessék, őrnagy úr – Hartep ezredes mosolyogva hajolt meg –, de biztos vagyok benne, hogy nem kell mentegetőznie.

– Ez az ember a foglyokat őrzí.

– Vagyis hogy nem is egyet tartóztatott le?

– Két férfit meg egy lányt.

– Ez esetben gondolom, épp elég egy jó zár, egy őr, egy szurony, egy puska meg húsz darab lőszer.

Petkovics őrnagy megnedvesítette az ajkát. – Azt persze valóban a rendőrség tudja a legjobban, hogyan kell őrizni egy börtönt. Meghajlok a különb tudás előtt. Vegye ki a holmikát az autóból – mondta Ninicsnek –, és hozza a szobámba. – Azzal megindult a tisztek előtt, befordultak a váróteremnél, aztán eltűntek az örök szeme elől. Ninics még bámult utánuk, míg a sofőr rá nem kiáltott: – Nem rostokolhatok egész nap az autóban. Kicsit élénkebben, cimbora. Ti, katonák, nem vagytok hozzászokva a legkisebb munkához sem. – Kezdte kirakni a dobozokat az autóból, s közben részletesen beszámolt a tartalmukról: – Fél láda pezsgő. Egy hidegkacsa. Gyümölcs. Két üveg sherry. Virsli. Borkorcsolya. Saláta. Olajbogyó.

– Na – kiáltott Ninics barátja –, jó az ennivaló?

Ninics egy percig szótlánul állt és bámult. Aztán mély hangon azt mondta: – Ez egy lakoma.

Miután bevitte az őrnagy szobájába a sherryt, a pezsgőt és a kacsát, az út végén meglátta a feleségét, aki fehér abroszba csomagolva hozta az ebédet. Az asszony szorosán a válla köré tekerte a sálát, s ettől még kisebb, még komorabb lett; hatalmas csizmája volt, és kaján, mulatságos vigyor ült az arcán. Ninics letette a gyümölcsös ládát, és odament, hogy üdvözölje. – Mindjárt végzek – mondta halkán, hogy a sofőr meg ne hallja. – Várj meg. Valamit el akarok mondani – azzal nagyon komolyan visszatért a feladatához. Az asszony leült az út szélére, úgy figyelte a férjét, de mire Ninics visszatért az őrnagy szobájából, ahol már meg volt terítve és a tisztek szépen haladtak a bor benyakalásával, addigra a felesége nem volt sehol. Az ebédet viszont ott hagyta az út szélén. – Hol van? – kérdezte Ninics a másik őrt.

– Beszélgetett a sofőrrel, aztán visszament a laktanyába. Valamiért nagyon izgatottnak látszott.

Ninics sajnó csalódást érzett. Alig várta, hogy beszámoljon Hartep ezredes érkezéséről, és most a sofőr megelőzte. Mindig ugyanaz a nóta. Kutya élet a katona élete. A civil kapja a nagy fizetést, kártyában az utolsó vasát is elszedi a katonának, sértegeti, ráadásul beleüti az orrát a katona és a felesége közti ügyekbe is. De a sértődöttsége nem tartott sokáig. Maradt még titok, amit csak ő fedhet föl az asszonynak, ha nyitva tartja a szemét és a fülét. Várt egy kicsit, mielőtt az utolsó bőröndöt is bevitte az őrnagy

szobájába. Már csak az üveg alján bugyborékol a pezsgő; a három férfi egyszerre beszélt, és Petkovics őrnagy pohara leesett az ölébe. – Ilyen pomponok – harsogta Alexics kapitány –, ilyen combok. Azt mondtam őfőméltóságának, ha én az ön helyében lennék... – Petkovics őrnagy borba mártotta az ujját, és vonalakat húzott vele az asztalterítőn. – Első alapszabály: soha ne támadj a szárnyaknál. Morzsold fel a középerőt. – Hartep ezredes egész józan volt. Hátradőlt a székén, és dohányzott.

– Vegyél egy csepp mustárt, két szál petrezselymet – de egyik tisztársa se figyelt rá. Nyájasan elmosolyodott, és teletöltötte a poharukat.

Újra esni kezdett a hó, s a szél hajtotta pászmák közt dr. Czinner megpillantotta a szabadkai parasztokat, akik sorban feltünedeztek a töltés túloldalán, és lökdösődve, a tolakodó kíváncsiságtól meggörnyedve elindultak a váróterem felé. Egyikük elég közel jutott az ablakhoz, hogy bebámulhasson, és közeli megvizsgálja a doktor arcát. Csak egy méter, az üvegtábla, a jégvirágok meg a lehetőségek párja választotta el őket egymástól. Dr. Czinner meg tudta számolni, hány ránc van rajta, látta, milyen színű a szeme, és hirtelen támadt szakmai érdeklődéssel azt is fölfedezte, hogy egy kelés van az arcán. De a két katona újra meg újra visszazavarta a parasztokat, és nagyokat sújtott feléjük a puska boldogabbik végével. A parasztok félreálltak, arrébb mentek a töltésen, de végül makacsul, ostobán és reménytelenül megint csak visszazavartak.

Nagyon hosszú ideig csönd volt a váróteremben. Dr. Czinner visszament a kályhához. A lány, két hüvelykujját összefűzve, kissé lehajtott fejjel ült. Czinner tudta, mit csinál: imádkozik, hogy a szeretője mielőbb visszajöjjön érte, de Coral titkolódzásából megsejtette, hogy nem nagyon lehet hozzászólni az imádkozáshoz. Nagyon meg lehetett rémülve, és a doktor hűvös együttérzéssel ennek az ijedtségnek a mértékét is meg tudta ítélni. A tapasztalat két dologról győzte meg: egyrészt, hogy az imádságra nem érkezik felelet, másrészt, hogy az efféle alkalmi szerető nemigen bajlódik azzal, hogy visszajöjjön.

Sajnálta, hogy belekeverte a lányt, de csak annyira bánkódott, amennyire egy szükséges hazugság miatt sajnálkozott volna. Mindig magától értetődőnek tartotta, ha a

saját integritását föl kellett áldoznia; kételye csak egy hatalmon lévő pártnak lehet; ha benne támad kétely, azzal csak azt ismerné be hogy kételkedik az ügy mindenek fölött való jelentőségében. De ez most valamiért mégis elkeserítette; irigyelte azokat az erényeket, amelyek ápolásához nem volt elég gazdag vagy erős. Örömmel fogadná szívébe a nagylelkűséget, a könyörületességet, a lehető legaprólékosabb becsületkódexet, ha egyszer újra sikerülne úgy átformálni a világot, amilyennek szeretné, ami után régóta vágyódik. Mérgesen szólította meg a lányt: – Szerencsés, ha azt hiszi, hogy ezzel bármit is elér – de elképedve tapasztalta, hogy teóriákon alapuló, gyarló indítékkal és fáradságos munkával kidolgozott elkeseredettségét a lány ösztönös bölcsességgel túllicitálta. – Nem hiszem, hogy elérek – felelte Coral –, de valamivel el kell ütni az időt.

Dr. Czinnert megdöbbenette a lány könnyed hitetlensége, amely pedig nem racionalista írók és tizenkilencedik századi tudósok fáradságos olvasásából eredt; Coral éppolyan hitetlennek született, mint amilyen hívőnek dr. Czinner. Czinner föláldozta ezt a sziklaszilárd hitet, hogy ugyanoda jusson, mint Coral, és most egy pillanatig égett a vágytól, hogy elültesse benne a kételkedés száraz magvait, valami félhívői állapotot plántáljon bele, amitől a saját ítéleteiben sem mer bízni többé. De hagyta, hogy elmúljon a kísértés; inkább bátorságot öntött a lányba: – Belgrádból vissza fog jönni magáért.

– Lehet, hogy nem lesz rá ideje.

– Sürgönyözni fog az angol konzulnak.

– Hát persze – mondta Coral minden meggyőződés nélkül.

Az éjszaka eseményei, Myatt gyöngédsége úgy távolodott tőle, ahogy a kivilágított móló úszik vissza a sötétségbe. Coral megerőltette a memóriáját, hogy felidézze Myatt látványát, de Myatt hamarosan beleveszett a búcsúztatásukra a mólón összesereglett, felismerhetetlen tömegbe. Coral nem sokkal előbb kezdte firtatni, hogy mi az, amiben Myatt különbözik az összes korábban megismert zsidó fiútól. Még a teste, amely végre megnyugodott és meggyógyult, ám amelyből a fájdalommal együtt a mélységes béke is tovaszállt, még az se tudott lényeges különbséget fölfedezni. – Hát persze – ismételte, mert szégyellte magát a hitetlensége miatt, meg úgyse lett volna értelme perlekedni a sorsával, és mert végső soron nem is áll rosszul a szénája, legfeljebb annyi történt, hogy egy napot késik a műsorból. Senki se pótolhatatlan,

mondta magában, de mindazonáltal valami furcsa kötődést érzett egy emlékhez, amelyből teljesen hiányzott a meggyőződés.

A német egyenes derékkal ült a sarokban, és aludt; a szemhéja megmegrándult, készen arra, hogy a legkisebb ismeretlen zajra is felpattanjon. Hozzá volt szokva, hogy különös helyeken dőljön le, s hogy kihasználjon minden alkalmat a pihenésre. Amikor az ajtó kinyílt, a szeme azon nyomban föl pattant.

Az egyik ór lépett be, feléjük intett, és közben ordított. Dr. Czinner angolul elismételte, amit az ór mondott: – Ki kell mennünk. – A nyitott ajtón befújt a hó, szürke nyomvonalat hagyva a küszöbön. Láthatták a töltésen összezsúfolódott parasztokat. Josef Grünlich fölállt, lesimította a mellényét, és könyökkel oldalba bökte dr. Czinnert. – Ha mindannyian átrohannánk a havon?

– Ránk lőnének – mondta dr. Czinner. Az ór újra kiáltott valamit, és intett.

– De úgyis lőnek, nem? Mit akarnak ott kint?

Dr. Czinner odafordult Coral Muskerhez: – Szerintem nem kell félnie. Jön?

– Hát persze. – Aztán Coral könyörögni kezdett: – Várjon egy percet. Elvesztettem a zsebkendőmet. – A doktor magas, vékony alakja megtört, mint egy szürke körző, aztán térdre ereszkedett, és kihalászta a zsebkendőt az ülés alól. Czinner ügyetlensége megmosolyogtatta Coralt; még a gyanakvásról is megfeledkezett, és valami aránytalanul nagy hálával köszönte meg a doktor lovagiasságát. Mihelyt kiértek, a doktor, hogy elkerülje a havat, lehajtotta a fejét, és magában mosolyogva előreindult. Az egyik ór vezette őket, a másik lekasztott puskával és feltűzött szuronnal mögöttük bandukolt. Valami olyan nyelven kiáltoztak egymásnak a foglyok feje fölött, amelyet Coral nem értett, aminthogy azt se tudta, hogy hová viszik. Egyszerre éktelen tülekedés és tocsogás hallatszott a sínek felől, mert a parasztok közelebb jöttek a sárban: alig várták, hogy láthassák a foglyokat; Coral megrémült ezektől az olajos pofáktól, meg attól, hogy fogalma sincs, mi ez az egész. – Miért mosolyog? – kérdezte dr. Czinnertől, és remélte, hogy azt fogja hallani, a doktor rájött, hogyan lehet mindannyiukat kiszabadítani, elérni az expresszt, és visszaállítani az óra mutatóját. De a doktor azt mondta: – Nem is tudom. Mosolyogtam? Talán csak azért, hogy újra itthon vagyok. – Egy pillanatig elkomolyodott, aztán újra széles

mosolyra húzódott a szája, s ahogy a befagyott szemüveg mögül ide-oda tekingetett, a csillogó és üres szempárban nem látszott más, mint egyfajta ostoba boldogság.

Myatt, fél szemmel a szivar hosszabbodó hamuját ügyelve, gondolkozott. Nagy becsben tartotta ezeket a pillanatokat; ilyenkor, amikor csak magával törődhetett, nem kellett félnie a visszautasítástól, a teste ki volt elégítve, és az érzelmei is lecsillapodtak. Előző éjszaka megpróbált dolgozni, de hiába: a lány arca folyton közé és a számok közé állt; most végre sikerült a megfelelő helyre utasítania ezt az arcot. Hamarosan leszáll az este, lehet, hogy megint szüksége lesz Coralra, és Coral ott lesz. Myatt a gondolatától is gyöngéd, sőt hálás lett, nem utolsósorban azért, mert a lány a fizikai eltűnésével nem hagyott hátra maga helyett valami tolakodó és bosszantó szellemárnyat. Anélkül, hogy a papírjaira nézett volna, most végre eszébe jutottak azok a számok, amelyeket tegnap képtelen volt elrendezni. Szorzott, osztott, kivont, és figyelte, amint a hosszú számoszlopok kirajzolódnak az ablakon, és észre se vette az üveg mögött nyüzsgő vámosok, hordárok áttetsző testet. Hirtelen valaki az útlevelét kérte, mire a hamu leesett a szivarjáról, aztán Myatt visszament a fülkébe, hogy kinyissa a bőröndöt. Coral nem volt ott, de Myatt azt hitte, hogy a mosdóban van. A vámtiszt megérintette a lány bőröndjét: – És ez?

– Nincs lezárva – felelte Myatt. – A hölgy nincs itt. Nem fog benne semmit találni. – Amikor ismét egyedül maradt, behúzódott az ágy sarkába, és behunyta a szemét, hogy jobban átgondolja Mr. Eckman ügyét, ám mire a szerelvény kigördült Szabadkáról, Myatt már aludt. Azt álmodta, hogy egy lépcsősoron mászik fölfelé Mr. Eckman irodájába. A keskeny és kivilágítatlan lépcsőn nem volt szőnyeg; az ember inkább képzelte volna, hogy egy rossz hírű lakásba vezet valahol a Leicester Square mögött, és nem Európa legnagyobb mazsolaimportőrjének központi irodáiba. Nem emlékezett, hogy belépett volna az ajtón; a következő pillanatban ott ült szemtől szemben Mr. Eckmannal. Nagy halom papír feküdt közöttük, Mr. Eckman

sötét bajuszát simogatta, a töltőtollával pedig az íróasztalon kopogott, miközben egy pók a kiszáradt tintatartó fölött húzta ki hálója szálait. A lámpa homályosan világított, az ablak koromfekete volt, Mrs. Eckman a sarokban ült egy acélkereveten, és babaruhát kötött.

– Mindent beismerek – szólalt meg Mr. Eckman. Hirtelen felemelkedett a széken, és Mr. Eckman, magasan Myatt feje fölött, kopogni kezdett egy árverési kalapáccsal: – Feleljen a kérdéseimre – mondta Mr. Eckman. – Esküt tett. Ne köntörfalazzon. Igen vagy nem? Elcsábította a lányt?

– Ahogy vesszük.

Mr. Eckman egy lapot húzott ki a papírhalom közepéről, aztán még egyet és még egyet, míg a halom inogni kezdett, majd a padlóra zuhant olyan zajjal, mintha téglák estek volna le. – Itt van a Jervis ügye. Ezt nevezem én hitvány munkának. Szerződést kötött a megbízottakkal, és egyre csak halogatta a papírok aláírását.

– Szabályos volt.

– És ez a tízezer font Stavrognak, amikor már volt egy tizenötezer ajánlata?

– Ez üzlet.

– És a lány a Spaniards Roadról?

– És az ezer font Moultek alkalmazottjának az információkért?

– Mi olyat tettem, amit maguk még nem követtek el? Gyorsan feleljenek. Ne köntörfalazzanak. Igen vagy nem? Elnök úr, tisztelt esküdtszék, a vádlott...

– Beszélni akarok. Mondanom kell valamit. Nem vagyok bűnös.

– Na de milyen paragrafus alapján? Melyik törvénykönyv szerint? A Jogegyenlőség törvénye alapján? A dézsmajog szerint? A Tengernagyi Hivatal Hadbíróháza vagy a Királyi Ítélszék szerint? Gyorsan feleljen. Ne köntörfalazzon. Igen vagy nem? Három kalapácsütés. Gyerünk, gyerünk. Ez a jó kis virágzó üzlet, uraim!

– Egy pillanat. Elmondom. György király Büntető Törvénykönyve, III. fej. 4. bekezdés. 2504. sor. Betyárbecsület.

Mr. Eckman kinyújtotta a kezét, hirtelen nagyon kicsi lett nyomorúságos irodájában, és sírni kezdett. A mosónők térdig a folyóban tocsogva fölemelték a fejüket, és ők is zokogtak, közben egy száraz szélroham fölkapta a homokot a tengerpartról, és zörögve az erdő leveleinek csapta, és egy hang, amely akár a Mr. Eckmané is lehetett, könyörögve újra és újra azt kiáltotta: "Gyere vissza!" Aztán a sivatag

megremegett a lába alatt, és Myatt kinyitotta a szemét. A vonat megállt, s a hó vastagon lerakódott az ablaküvegre. Coral nem jött vissza.

A szerelvény végén valaki hirtelen gúnyosan felnevetett, és füttyülve, hurrogva a többiek is bekapcsolódtak. Myatt az órájára nézett. Több mint két órát aludt, és talán mert eszébe jutott az álombéli hang, nyugtalan lett Coral távolléte miatt. A mozdonyból füst ömlött ki, egy fekete képű overallos férfi állt mellette, és reménytelenül bámult rá. A harmadosztályról néhányan lekiáltottak neki, ő feléjük fordult, és a fejét csóválva megrökönyödött a vállát vonogatta. A *chef de train* gyors léptekkel közeledett a mozdony felől. Myatt megállította. – Mi történt?

– Semmi. Igazán semmi. Egy kis dugulás.

– Sokáig rostokolunk itt?

– Ó, dehogy. Egy órát, legfeljebb másfelet. Telefonálunk új mozdonyért.

Myatt becsukta az ablakot, és kiment a folyosóra; Coralnak nyoma se volt. Végigment a szerelvényen, bekukkantott a fülkébe, lenyomta minden WC-ajtó kilincsét, míg csak a harmadosztályra nem ért. Ott eszébe jutott a hegedűs, mire keresni kezdte a kemény fapados, bűdös fülkék mélyén, míg rá nem bukkant egy kis táskás szemű, elgyötört alakra.

– Ma este vacsorát adok – mondta németül Myatt –, és szeretném, ha játszana nekünk. Adok ötven parát.

– Hetvenöt, nagyságos uram.

Myatt sietett, meg akarta találni Coralt. – Legyen hetvenöt.

– Valami andalítót, melankolikusát, ami könnyet csal az ember szemébe, nagyságos uram?

– Dehogy. Valami könnyűt és vidámat akarok.

– Aha, vagy úgy. Az drágább.

– Hogy érti ezt? Miért drágább?

A nagyságos úr, persze, külföldi. Nem értette, Ebben az országban az a szokás, hogy a könnyed dalokért többet kérnek, mint a melankóliáért. Ó, réges-régi szokás. Másfél dinár? – Hirtelen, feledve türelmetlenségét és izgatottságát, az alkudozás öröme elragadta Myattet. Nem a pénz számított – jó, ha kétshillingnyi összegről volt szó –, de ez üzlet volt, amiben nem ismert megalkuvást. – Hetvenöt para. Egy parával se több.

A férfi látható élvezettel vigyorodott rá: ez az idegen az ő embere. – Egy dinár harminc para. Ez az utolsó szavam, nagyságos úr. A hivatásomat szégyeníteném meg, ha

kevesebbért vállalom el. – Most már a savanyú bor és a dohos kenyér bűze sem zavarta Myattet; az ősi piac szaga volt. Ez pedig az üzlet tiszta költészete: nyereség vagy veszteség aligha jöhetett szóba ebben a néhány paráért vívott tranzakcióban, ahol egy pára kevesebb, mint egy negyedpenny. Myatt kicsit beljebb lépett a kocsiba, de nem ült le. – Nyolcvan para.

– Élni is kell valamiből, nagyságos úr. Egy dinár huszonöt. Szégyent hozna rám, ha lejjebb mennék.

Myatt cigarettával kínálta a férfit. – Egy pohár rakit, nagyságos úr? – Myatt biccentett, és nem is utálkozva, elvette a vaskos, kicsorbult, öblös üveg poharat. – Nyolcvanöt para. Ha kell, fogja, ha nem, hagyjon békén. – Hogy ilyen szoros egyetértésben pőfékeltek, iszogattak, egyre szenvedélyesebben csaptak össze. – Nagyságos úr sértegetni akar. Én, kérem, zenész vagyok.

– Nyolcvanhét para: ez az utolsó szavam.

A három tiszt az asztal körül foglalt helyet, amelyről már eltüntették a poharakat. Az ajtó előtt feltűzött szuronnal két katona állt. Dr. Czinner kíváncsian méregette Hartep ezredest; utoljára a Kamnec-tárgyaláson látta, ahol az ezredes elegánsan fittyet hányva a törvénynek, sorra felvonultatta hamis tanúit. Ennek öt éve, de az évek nem sokat változtattak a külsején. A halántéka mögött finoman ezüstszürke volt a haja, és a szeme sarkában néhány előnyös ránc húzódott. – Petkovics őrnagy – szólalt meg –, olvassa fel a foglyok ellen emelt vádat.

Dr. Czinner kihúzta kezét az esőkabát zsebéből, és megtörölte a szemüvegét. A hangjából sikerült kiszűrni az érzelmeket, a keze azonban elárulta felindultságát, mert egy kicsit remegett. – Vádat? – kérdezte. – Hogy érti? Ez bíróság?

Petkovics őrnagy a papírt szorongatva ráreccsent:

– Maradjon csöndben.

– Indokolt a kérdés, őrnagy úr – jegyezte meg Hartep ezredes. – A doktor úr külföldön tartózkodott. Nos tehát – folytatta nyájasan és igen jóindulatúan –, intézkedéseket kellett foganatosítani az ön biztonsága érdekében. Belgrádban veszélybe kerülne az élete. Az emberek haragszanak a felkelésre.

– Én még mindig nem értem – szólalt meg dr. Czinner –, milyen jogon csinálnak többet, mint egy előzetes kihallgatást?

Hartep ezredes megmagyarázta: – Ez haditörvényszék. A statáriumot tegnap kora hajnalban hirdették ki. Nos, halljuk, Petkovics őrnagy.

Petkovics őrnagy egy hosszú, kézzel irt vádiratot kezdett felolvasni, amelyet gyakran olvashatatlanak talált. – Richard Czinner vádlott... államellenes összeesküvés... le nem töltött büntetés hamis tanúzásért... hamis útlevel. Josef Grünlich vádlott, bűnös fegyvertartás vétségéért. Coral Musker vádlott, államellenes konspiráció Richard Czinnerrel. – Letette a papírt, és azt mondta Hartep ezredesnek: – Nem vagyok biztos benne, hogy ez a bíróság a jelenlegi felállásban törvényes-e. Lehet, hogy a vádlottak ügyvéddel akarnák képviseltetni magukat.

– Kedvesem, kedvesem, ez nyilván csak félreértés. Talán ön, őrnagy...

– Nem. A bíróságnak legkevesebb három tisztból kell állnia.

Dr. Czinner közbevágott: – Ne zavartassák magukat. Megleszek ügyvéd nélkül is. Ezek meg egy szót sem értenek abból, amit maguk mondanak. Úgyse ellenkezének.

– Akkor is szabálytalan – erősködött Petkovics őrnagy. A rendőrfőnök az órájára nézett. – Jegyeztem a tiltakozását, őrnagy. Most akkor kezdhetjük.

– A kövér tiszt csuklott, kezét a szája elé tette és kacsintott.

– Kilencven para.

– Egy dinár.

– Egy dinár.

Myatt elnyomta a cigarettáját. Elég volt a játékból – Legyen egy dinár. Ma este kilenckor. – Gyorsan visszament a fülkéjébe, de Coral nem volt ott. Az utasok időközben lekecmeregtek a vonatról, fecsegték, nevetgéltek, és a karjukat nyújtóztatták. A mozdonyvezető egy kis csoport közepén állt, és szellemes taglejtésekkel a lerobbanást magyarázta. Házat ugyan nem lehetett látni, ám két-három környékbeli már előkerült, és palackozott ásványvizet meg nyalókat kínáltak eladásra. Az út a sínekkel párhuzamosan futott, csak egy hótaréj választotta el; az úton egy autó állt, a sofőr nagyokat tülkölve egyre azt kiáltozta: – Gyorskocsi Belgrádba. Százhusz dinár. Gyorskocsi Belgrádba. – Felháborítóan magas viteldíj volt, és mindössze egy keménykötésű kereskedő figyelt föl. Hosszú veszekedés kezdődött az út mellett. – Ásványvizet. Ásványvizet. – Egy megnyírt fejű német sétált fel és alá, s közben dühösen

motyogott magában. Valaki angolul szólalt meg Myatt háta mögött: – Megint havazni fog. – Myatt hátrafordult, azt remélte, hátha Coral, de az a nő volt, akit az étkezőkocsiban látott.

– Nem lesz túl mókás, ha ittragadunk – közölte Myatt. – Órákba is beletelhet, míg meghozzák az új mozdonyt. Mit szólna, ha fogadnánk egy kocsit Belgrádig?

– Ez meghívás?

– Ki-ki alapon fizetnénk – tette gyorsan hozzá Myatt.

– De egy garasom sincs. – Megfordult, és integetni kezdett. – Mr. Savory, jöjjön, és fogadjunk egy kocsit. Ugye fizeti a részemet?

Mr. Savory kiverekedte magát a mozdonyvezetőt körülvevő csoportból. – Nem értem, mit beszél ez a pasas. A kazánról mondott valamit – közölte. – Fogadjunk autót? – Egyre lassabban beszélt. – De az nagyon drága, nem? – Alaposan végigmérte a lányt, és várt, mintha azt szeretne volna, ha Janet válaszol a kérdésére; persze hogy azon tűnődik, gondolta Myatt, hogy milyen előnye származik belőle. Mr. Savory habozása, a lány várakozásteli csöndje felélesztette Myatt versengő ösztöneit. Szerette volna széttárni a lány előtt a gazdagság glóriáját, mint egy pávafarkot, szeretne volna elkápráztatni a vagyona szépségével. – Hatvan dinár – mondta – kettőjükért.

– Én inkább megyek – közölte Mr. Savory –, és megkeresem a *chef de train-t*. Ő talán tudja, mennyi ideig... – Lehullottak az első hópelyhek.

– Ha akar a vendégem lenni – szólalt meg Myatt –, Miss...

– A nevem Janet Pardoe – mondta a lány, és a fülére húzta a bundáját. Az ajka ragyogott, ahova egy hópihe hullott; Myatt a bundán át is követni tudta az elrejtett test hajlatait, és összehasonlíthatta Coral sovány meztelenségével. Coralt is vinnem kell, gondolta. – Nem látott egy lányt esőkabátban? – szólalt meg –, vékonyabb, alacsonyabb, mint maga.

– Ó, igen – felelte Janet Pardoe. – Szabadkán leszállt a vonatról. Tudom, kire gondol. Tegnap este együtt vacsoráztak. – Rámosolygott a férfira. – A barátnője, igaz?

– Úgy érti, hogy bőröndöstül leszállt?

– Ó, nem. Nem volt nála semmi. Láttam, hogy egy vámossal átment a sínen, be az állomásra. Bájos kis teremtés, igaz? Táncosnő? – kérdezte udvarias érdeklődéssel, de a hangsúlyból Myatt kritikát

olvasott ki, amely nem is annyira a lányra vonatkozott, hanem inkább őrá, hogy minek szórja a pénzét ilyen apró előnyökért. Ez bosszantotta Myattet, legalább annyira, mintha Janet a mazsolák minőségét kritizálta volna; a megjegyzés az ítélőképességére és a megfontoltságára célzott. Végül is nem költöttem rá többet, mint amennyit rád költenék, gondolta Myatt, ha elvinnélek Belgrádba, de te vajon hajlandó lennél ilyen készségesen kedvességgel fizetni? Valószínűtlennek látszott, de épp ez vágyat és keserúséget ébresztett a szívében, mert ez a lány ezüstösen csillogó áru volt, míg Coral a legjobb esetben is csak egy darab szépen festett üveg, amely legfeljebb érzelmi okokból értékelődött fel; a másiknak valódi értéke volt. Janet az a fajta, gondolta Myatt, akinek többre van szüksége, mint csak pénzre: kell egy csinos férfitest, amely megfelel saját paráznaságának, aztán kell szellemesség és műveltség. Én csak egy zsidó vagyok, aki nem tanult mást, mint hogy hogyan kell pénzt csinálni. Ennek ellenére bosszantotta a lány kritikája, és ez megkönnyítette az elérhetetlenről való lemondást.

- Lehet, hogy lekéste a vonatot. Vissza kell menjek érte. - Nem mentegetőzött a megszegett ígélet miatt, hanem gyorsan elindult, amíg könnyen ment.

A kereskedő még mindig alkudozott a sofőrrel. Lenyomta az árat száz dinárra, de az ajánlata csak kilencvenig emelkedett. Myatt szégyellte magát, hogy közbeavatkozik, el tudta képzelni, mennyire gyűlöli mindkét férfiú e csöppet sem üzletszerű viselkedésért. - Adok százhusz dinárt, ha elvisz Szabadkáig, és vissza. - Amikor látta, hogy a sofőr kész újabb vitát kezdeni, megemelte az ajánlatát: - Százötven dinárt, ha elvisz és visszahoz, még mielőtt elindul a vonat.

Az autó öreg volt, ütött-kopott, de nagyon erős. Óránként száz kilométeres sebességgel rontottak neki a viharok valami olyan országúton, amelyet még az életben nem javítottak. A rugók el voltak törve, és ahogy az autó belepottyant a lyukakba, kilódult, félredőlt, Myatt is úgy dülöngélt egyik oldalról a másikra. A motor nyögött és zihált, mint egy élőlény, amelyet tűrőképessége határáig hajszol könyörtelen gazdája. A hó egyre szaporábban hullott; a vágány melletti távirópóznák villanásnyi sötét öröknek látszottak a fehér fal hasadékaiban. Myatt odahajolt a sofőrhöz, és az ősi masina

dübörgését túlharsogva, németül felkiáltott: - Nem lát? - A kocsi megpördült, aztán átvágott az úttesten, de a sofőr visszakiabált, hogy nem kell félni, ilyenkor úgyse találkoznak senkivel; bár azt nem mondta, hogy lát.

Ebben a pillanatban föltámadt a szél. Az út, amely idáig egy nyílegyenes hófallal el volt rejtve előlük, most fölemelkedett és visszazuhant rájuk, mint egy hullám, amelynek hó volt a fehér, csípős habja. Myatt rákiáltott a sofőrre, hogy hajtson lassabban: ha most egy kerék kidurran, gondolta magában, mi halottak vagyunk. Láta, hogy a sofőr az órájára néz, aztán tövig nyomja a gázpedált: az ósdi masina ettől új erőre kapott, mint azok a nyakas, keménykötésű öregurak, akikről a többiek azt mondják: "Ők az utolsók. Ez a fajta manapság nem terem." Myatt megint ráordított: - Lassabban! -, de a sofőr az órára mutatott, és addig hajszolta az autót, míg az elérte erejének recsegő, végképp bizonytalan és gigantikus felső határát. Az effajta embernek harminc dinár - a különbség, hogy eléri vagy lekésik a vonatot - több havi jólétet jelentett, de ő jóval kevesebbért is kockáztatta volna a saját és az utasa életét. Hirtelen, ahogy a szél fölkapta és oldalra fújta a havat, az orruk előtti hasadékban, talán tíz méterre, egy szekér tűnt föl. Myattnek épp csak arra maradt ideje, hogy belenézzen az ökrök zavaros tekintetébe, kiszámítsa, hol fogják a szarvukkal szétzúzni a szélvédő üvegét; egy idősebb férfi felordított, elhajtotta az ösziökét, és ugrott. A sofőr félrerántotta a kormányt, az autó felkapott a partoldalra, esetlenül két kerékre billent, míg a másik kettő zümmögve forgott a szél és a föld között, egyre messzebb és messzebb dőlt, amíg Myatt meg nem pillantotta a földet (úgy közeledett, mint a kifutó tej), aztán a kocsi elhagyta a partoldalt, két kerék földet ért, négy kerék, és az autó már az úton száguldott tovább százötz kilométeres sebességgel, a hó bezárult mögöttük, elrejtve az ökröket, a szekeret és a meglepődött, halálra rémült öreget.

- Hajtson lassabban - zihálta Myatt, de a sofőr odafordult, rávigyorgott és legyintett: még egy kicsit se remegett a keze.

Lassan eltűntek az asztalnál sorban ülő tisztak, az ajtónál álló örök, az egyik kérdést a másik után megválaszoló doktor. Coral Musker elaludt. Elfárasztotta az éjszaka; egy szót se értett abból, ami elhangzott, nem tudta, miért van ott, meg

volt rémülve, és kezdett kétségbeesni. Először azt álmodta, hogy gyerek, minden nagyon egyszerű, nagyon biztos, és mindenre van magyarázat, mindennek van tanulsága. Aztán azt álmodta, hogy nagyon öreg, és visszatekintve az életére, mindent tud, azt is, hogy mi volt jó, mi rossz, miért történt ez vagy az, és megint minden nagyon egyszerű és tanulságos volt. De ez a második álom már nem úgy zajlott, mint az első, már szinte fölébredt, és úgy irányította a képeket, ahogy a legjobban megfelelt, a háttérben pedig szünet nélkül folyt a kihallgatás. Ebben az álomban az öregkor biztonságából jutottak eszébe az éjszaka és a nappal eseményei, hogy hogyan fordult minden jóra, hogy jött vissza érte Belgrádból Myatt.

Dr. Czinner is kapott egy széket. A kövér tiszt arckifejezéséből meg tudta állapítani, hogy nagyjából vége a hazudozásnak, mert az már egyáltalán nem figyelt a kérdésekre, csak bólogatott, csuklott, aztán megint bólított. Hartep ezredes zseniális kedélyességgel tartotta fenn az igazság látszatát. Nem voltak skrupulusai, de semmiképp sem akart fölösleges fájdalmat okozni. Ha lehetséges, egész a végéig hagyott volna dr. Czinnernek egy kis reménysugarat. Petkovics őrnagy folyton kifogásokat hozott fel; tudta, éppúgy, mint akármelyikük, hogy mi lesz a tárgyalás eredménye, de eltökélte magában, hogy legalább a felszínen törvényszerű lesz, mindent a megfelelő rend szerint fognak csinálni, úgy, ahogy azt az 1929-es kézikönyv rendeletei előírják.

Dr. Czinner, kezét csöndben összefonva maga előtt, kopott puhakalapját a lábához, a földre hajítva reménytelenül harcolt ellenük. Egyetlen elégtétel kivívásában bízhatott: ha beismerik, hogy az egész tárgyalás üres formalitás, mert azt úgyis tudta, hogy itt a határállomáson fogják elkaparni szép csöndben sötétedés után, a nyilvánosság kizárásával. – Hamis tanúzás miatt – szólalt meg – nem folyt ellenem bűnvádi eljárás. Ez amúgy is kívül esik a hadbíróság illetékességén.

– A távollétében folytatták le – közölte Hartep ezredes –, és ötévi börtönbüntetésre ítélték.

– Azt hiszem, önök is rá fognak jönni, hogy az ítéletért még így is be kell idézniük egy polgári bíróság elé.

– Nagyon igaza van – szögezte le Petkovics őrnagy. – Nem a mi hatáskörünk. Ha megnézik a 15. paragrafust...

- Hiszek magának, őrnagy. Akkor hát elállunk a hamis tanúzásért kirótt büntetéstől. De még marad a hamis útlevél.

- Bizonyítsák be – mondta gyorsan dr. Czinner –, hogy nem kaptam angol állampolgárságot. Hol vannak a tanúik? Tessék táviratozni az angol nagykövetnek.

Hartep ezredes elmosolyodott. - Az soká tartana. Eltekintünk a hamis útlevéltől. Egyetért, őrnagy?

- Nem - felelte Petkovics őrnagy -, szerintem szabályosabb lenne, ha elhalasztanánk a kisebb vétkekért folyó tárgyalást, míg ki nem mondjuk a büntetést, vagyis az ítéletet, a nagyobbakért.

- Nekem teljesen mindegy – mondta Hartep ezredes. – És önnek, kapitány úr? – A kapitány bólintott, elvagyorodott, és becsukta a szemét.

- És most – szólalt meg Hartep ezredes – lássuk az összeesküvés vádját.

Petkovics őrnagy közbevágott:

- Meggondoltam magam. Szerintem a “hazaárulás” szót kellene használni a vádiratban.

- Legyen hazaárulás.

- Nem, nem, ezredes úr. Most már lehetetlen megváltoztatni a vádiratot. Maradni kell az “összeesküvésnek”.

- A maximális büntetés?

- Ugyanaz.

- Nos tehát, dr. Czinner, be akarja ismerni a bűnösségét vagy nem?

Dr. Czinner egy pillanatig habozott. Aztán azt mondta:

- Majdnem mindegy, hogy igen vagy nem?

Hartep ezredes az órájára nézett, aztán megérintett egy levelet, amely az asztalon feküdt. - A bíróság véleménye szerint elegendő indokunk van a bűnösség megállapításához. - Az ezredes azt a benyomást keltette, mint aki udvariasan, de határozottan véget akar vetni egy interjúnak.

- Úgy vélem, jogom van követelni, hogy olvassák fel, és hallgassák ki a katonát, aki elvette.

- Kétségtelenül - mondta sóváran Petkovics őrnagy.

Dr. Czinner elmosolyodott. - Nem fogok nehézségeket okozni önöknek. Beismerem a bűnösségemet. - De ha ez valódi tárgyalás lett volna Belgrádban, mondta magában, a sajtó képviselőinek jelenlétében, harcoltam volna minden lépésért. Most, hogy nem volt kinek címezze, agyát elárasztotta az ékesszólás, szavakkal lett tele a feje, amelyek szúrtak, és szavakkal, amelyek könnyet csaltak volna a

hallgatóság szemébe. Nem volt többé az a dühös és megnémult alak, akinek nem sikerült kellő hatást tenni Mrs. Petersre.

– A bíróság visszavonul – szólalt meg Hartep ezredes. A rövid csöndben hallani lehetett, amint a szél, mint egy dühös házőrző kutya, körüljárja az állomás épületét. Nagyon rövid szünet volt, épp csak addig tartott, míg Hartep ezredes néhány mondatot írt egy papírlapra, és arrébb taszította az asztalon, hogy a társai is írják alá. A két ór kicsit lazított a tartásán.

– A bíróság valamennyi letartóztatottat bűnösnek találja – olvasta Hartep ezredes. – Josef Grünlich foglyot egyhavi börtönbüntetésre ítéli, szabadulása után pedig hazatelepítteti. Coral Musker foglyot huszonnégy órás elzárásra ítéli, majd hazatelepítteti. Doktor...

Dr. Czimmer közbevágott: – Beszélhetek, mielőtt a bíróság kihirdeti az ítéletet?

Hartep ezredes gyorsan az ablakra pillantott: csukva volt; aztán az őrkre: fegyelmezett és üres arcukról lerítt, hogy nem értenek semmit. – Igen – mondta.

Petkovics őrnagy elvörösödött. – Lehetetlen! – kiáltotta. – Teljességgel lehetetlen. A rendtartás 27/a pontja. A fogoly azelőtt beszélhetett volna, mielőtt a bíróság visszavonult. – A rendőrfőnök elfordította a tekintetét az őrnagy éles profiljáról, és oda nézett, ahol összehúzódzkodva, sűrű kesztyűs kezét egymásba fonva dr. Czimmer ült. Kint egy mozdony füttyentett, aztán lassan kigördült az állomásról. A hó az ablakon neszegett. Az ezredes egy pillantást vetett a kabátján levő hosszú rendjelszalagokra, aztán a lyukra dr. Czimmer kesztyűjén. – A lehető legszabálytalanabb lenne – méltatlankodott Petkovics őrnagy, s közben szórakozottan kitapogatta az asztal alatt a kutyáját, és meghúzta a fülét.

– Feljegyzem az ön tiltakozását – közölte Hartep ezredes, aztán dr. Czimmerhez fordult: – Ön éppolyan jól tudja, mint én – magyarázta kedvesen –, hogy semmit nem tud mondani, ami megváltoztathatná az ítéletet. De ha önnek tetszik, és csak egy kicsivel is boldogabbá teszi, ha beszélhet, akkor tessék.

Dr. Czimmer arra számított, hogy ellenkezni fognak, vagy semmibe veszik a kérését, s a szavai elrepülnek, anélkül, hogy odafigyelnének rá. Ez a készségesség és figyelmesség egy pillanatra elnémította. Újra meggyűlölte azokat a

tulajdonságokat, amelyeket csak az önbizalom és a hatalom adhat birtokosuknak. Hartep ezredes szívélyes és várakozó csöndjével szemben megbénult a nyelve. Alexics kapitány kinyitotta a szemét, majd újra becsukta. – Ön – kezdte lassan a doktor – azokat a kitüntetések a háború alatt kapta a haza szolgálataért. Nekem nincsenek kitüntetésem, mert én sokkal jobban szeretem a hazámat. Nem vagyok hajlandó megölni valakit, mert ő is szereti a hazáját. Az én harcom nem új területekért folyik, hanem egy új világért. – Dr. Czinnernek elakadt a szava; nem volt hallgatósága, hogy lelket öntsön belé; rájött, milyen mesterkélték a szavai, s hogy mennyire nem képesek azt a nagy szeretetet és gyűlöletet bizonyítani, amely belülről hajtja. Szép és szomorú arcok, a silány tápláléktól elkeskenyedett vonások, idő előtt megtört szemek és kétségbeesésbe hullt tekintetek vonultak el előtte; azoknak az arca, akiket fölkeresett, s akiken nem tudott segíteni. Hatalmas káosz uralkodik a világban, ha ennyi nemesség kihasználatlan marad; miközben a nagy bankárok és a katonák dúskálnak a jólétben. – Magukat azért alkalmazzák – folytatta a doktor –, hogy egy elaggott világot támogassanak, amely tele van igazságtalansággal és zűrzavarral. Amelyben Vuskovicsek élnek, akik ellopják a szegények megtakarított fillérjeit, tíz évig élnek a gazdagok rohanó, élvhajász és ostoba életét, aztán főbe lövik magukat. Ez az egyetlen rendszer, amely oltalmat nyújt ilyen alakoknak, magukat pedig azért fizetik, hogy megvédjék ezt a rendszert. A kis szélhámosokat börtönbe vetik, a nagy tolvajok viszont palotában élnek.

– Annak, amit a fogoly mond – szólalt meg Petkovics őrnagy –, az ügyszemmi köze. Ez politikai beszéd.

– Hagyja beszélni. – Hartep ezredes a kezével eltakarta az arcát, és becsukta a szemét. Dr. Czinner azt gondolta, hogy az ezredes alvást színlel, hogy leplezze közönyét, de amikor dühösen rákiáltott, Hartep újra felnézett.

– Milyen ódivatúak maguk a határaikkal meg a hazaszeretetükkel! A repülőgép nem ismer határokat, se a bankárok. – Dr. Czinner észrevette, hogy valami elszomorította az ezredest, és a gondolat, hogy Hartep talán nem kívánja a halálát, megint a torkára forrasztotta a szót. Nyugtalanul rebtent a szeme egyik pontról a másikra, a falitérképről az óra alatti kis szekrényig, amely tele volt elrongyolódott borítójú stratégiai és hadtörténeti könyvekkel. Végül a két őrnagy állt meg a tekintete; az egyik elnézett a feje fölött, rá se

hederített, csak arra ügyelt, hogy a szemét egy pontra rögzítse, és helyes szögben tartsa a puskát. A másik tágra nyílt, bárgyú és boldogtalan szemmel őt figyelte. Ez az arc is csatlakozott a lelkében elvonuló szomorú menethez, és egy pillanatig úgy érezte, hogy jobb hallgatósága van, mint a sajtó emberei, s hogy itt egy szegény ördög, akit át kéne téríteni a rossz szolgálatától a jóra, és újra szavak tolultak az ajkára, azok a homályos és szentimentális szavak, amelyek egykor őt is elbűvölték, s amelyek másokat is elbűvölnek. De most osztálya minden családságát latba vetve ravaszkodott, elnézett a padlón álló ember feje fölött, s csak egyszer rebtent vissza rá a tekintete, mint a gyík farka. Többes számban, "Testvérek"-ként szólította meg. Azt fejtegette, hogy nem szégyen a szegénység, hogy a gazdagságra kelljen törekedni, és nem bűn, hogy el kelljen nyomni azt, aki szegény. Ha mindenki szegény volna, akkor senki se lenne szegény. A világ gazdagsága mindenkié. Ha ezt elosztanák, nem lenne gazdag, de mindenkinek jutna elég ennyivaló, és senkinek se kellene szégyenkeznie a szomszédja mellett.

Hartep ezredes megunt. Dr. Czinner elveszítette azt az egyéni jelleget, amely a szürke gyapjúkesztyűből meg a lyukas hüvelykujjból fakadt; hordószónok lett, semmi több. Hartep az órájára nézett, és azt mondta: – Azt hiszem, elég időt engedélyeztem. – Petkovics őrnagy mormogott valamit az orra alatt, aztán hirtelen ingerült lett, a kutya horpaszába rúgott, és azt kiáltotta: – Takarodj! Folyton azt akarod, hogy rád figyeljenek. – Alexics kapitány fölébredt, és hangjában nagy megkönnyebbüléssel felsóhajtott: – Na, akkor ennek is vége.

Dr. Czinner szemét az őrtől balra ötméternyire a padlóra szögezve lassan azt mondta: – Ez nem volt tárgyalás. Még mielőtt elkezdtek volna, engem halálra ítélték. Emlékezzetek: azért halok meg, hogy megmutassam nektek az utat. Nem bánom, hogy meg kell halnom. Nem volt olyan jó az élet, hogy sajnálnom kellene. Azt hiszem, hogy a halállal többet használok. – De míg beszélt, az agya tisztább részei azt sugallták, hogy nem sok esélye van rá, hogy a halála bármire is hatással legyen.

– Richard Czinner foglyot a bíróság halálra ítéli – olvasta Hartep ezredes –, az ítéletet a szabadkai laktanya parancsnoka hajtja végre három óra múlva. – Addigra sötét lesz, gondolta a doktor. Senki se fog tudni róla.

Egy pillanatig mindenki csöndben ült, mintha koncerten lennének, és az egyik tétel végén senki se tudná eldönteni, hogy tapsoljon vagy ne. Coral Musker fölébredt. A tiszték a papírokat tologatva egymással beszélgettek. Aztán egyikük parancsot adott, az örök kinyitották az ajtót, és megindultak a szél, a hó és a fehér leplek épületek felé.

A foglyok kivonultak. A testüket verő hóviharban szorosan egymás mellett haladtak. Még nem jutottak messzire, amikor Josef Grünlich megragadta dr. Czinner kabátujját. – Maga nem mesél semmit. Mi lesz velem? Csak megy előre, és nem mond semmit. – Morgott és zihált.

– Egyhavi börtön – közölte dr. Czinner –, aztán hazaküldik.

– Legalábbis úgy gondolják, igaz? Azt hiszik, hogy átkozottul okosak. – Elhallgatott, és feszült figyelemmel az épületek helyzetét kezdte tanulmányozni. Megbotlott a vágány élében, és dühösen morgott valamit magában.

– És én? – kérdezte Coral. – Velem mi lesz?

– Magát holnap hazaküldik.

– De én nem mehetek. A munkám miatt. Elveszítem az állásomat. Meg a barátomat. – Félt ettől az utazástól, hogy nem érti, mit mondanak a hordárok, félt az ismeretlen ennivalótól meg az út végén lévő bizonytalanságtól; volt egy pillanat, amikor a hajópénztáros utánakiáltott a nedves ostendei peronon; amikor boldogan visszafordult volna. De azóta történtek bizonyos “dolgok”; és most térjen vissza ugyanazokba a bútorozott szobákba, a reggeli pirítóshoz, a narancsléhez, álljon újra be az ügynök lépcsőjén a hosszú sorokba Ivyval, Flóval, Phillel és Dickkel – mindegyik gyöngéd, szeretetteljes ember, akiket végig kell puszilni, és a keresztnevükön kell szólítani, pedig fogalma sincs róla, kicsodák. Amint bensőséges viszonyba kerül egyvalakivel, óhatatlanul kiüresedik a barátságok világa, megundorodik a nők puszkodásától, sziporkázó fecsegésétől, kicsit valószínűtlenné és nagyon érdektelenné válik a szokványos élet. Még a peckesen lépkedő doktor se keltette föl az érdeklődését, de ahogy elérték a váróterem ajtaját, eszébe jutott, hogy megkérdezze: – És maga? Magával mi lesz?

– Engem itt tartanak – felelte a doktor bizonytalanul, s közben még azt is elfelejtette, hogy félreálljon és előreengedje Coralt.

– Engem hova visznek? – kérdezte Josef Grünlich, ahogy az ajtó becsukódott.

– És engem?

– Éjszakára, gondolom, a laktanyába. Belgrádba nincs vonat. A kályhát meg hagyták kialudni. – Az ablakon keresztül próbálta megpillantani a parasztokat, de azok láthatóan belefáradtak a várakozásba, és hazamentek. – Nincs mit tenni – mondta megkönnyebbülten, aztán talányos humorral még hozzátette: – Mégiscsak valami, ha az ember hazaér. – Egy pillanatig látta magát szemközt a szurokfenyő padok sivárságával, a sorról sorra rámeredő gunyoros arcokkal, és eszébe jutott az az idő, amikor megérezte a szíve körül az engedetlenség apró, hideg szúrásait, a kenyérkeresetét fenyegető leplezett nevetés titkos jelzéseit és rohamait, mert azt a tanárt, aki nem tud rendet tartani, végül is el kell küldeni. Az ellenségei azt ajánlották neki, amit idáig még soha nem ismert meg: a biztonságot. Nem volt rá szükség, hogy bármiben is döntsön. Végre megnyugodott.

Dr. Czinner dúdolni kezdett egy dallamot. – Ez egy régi dal – mondta Coral Muskernek. – Azt mondja a lány szeretője: “Nappal nem jöhetek, mert szegény vagyok, és apád rám uszítja a kutyákat. De éjszaka odajövök az ablakod alá, és kérlek, eressz be.” Mire a lány azt feleli: “Ha ugatnak a kutyák, maradj nagyon csöndben, lapulj a fal árnyékában, én majd lejövök, és kimegyünk a kert végébe, a gyümölcsösbe.” – Kicsit érdes hangon énekelte az első versszakot, mert rég használta a hangját; a sarokban ücsörgő Josef Grünlich mogorva pillantást vetett az énekesre, Coral a kihűlt kályhánál állt, és meglepődve, örömmel hallgatta a dalt, mert a doktor mintha megfiatalodott és megtelt volna reménnyel. – “Éjszaka odajövök az ablakod alá, és kérlek, eressz be.” – Dr. Czinner most nem a szerelmeséhez fordult; a szavaknak nem volt erejük, hogy előhozzák egy lány arcát a száraz, céltudatos politikai harc éveiből, ehelyett a szülei jutottak eszébe, akik végre nem a tanult embernek, a doktornak, a szinte úrnak kijáró megilletődöttséggel fogadják, hanem csak odakoccintják az övéhez nevetségesen ráncos arcukat. Aztán valamivel mélyebb hangon elénekelte a lány szerepét. Most már nem volt olyan rekedt; egyszer talán szép hangja lehetett; az egyik őr odajött az ablakhoz, benézett, és Josef Grünlich valami ostoba germán érzelgősséggel könnyezni kezdett, mert behavazott árvákra és jégszívű hercegnőkre gondolt (és egy pillanatig se Herr Kolberre, akinek a testét épp most vitték el a sűrke városi hóban, a halottaskocsit egy autó követte, benne

két tisztviselő, meg egy taxi, benne egy gyászoló, vénecske agglegény, nagy dámajátékos). – “Maradj nagyon csöndben, lapulj a fal árnyékában, én majd lejövök.” – A világ kaotikus; a szegényeket éheztetik, s a gazdagok csöppet sem boldogok miatta, amikor a tolvajt esetleg megbüntetik, de az is lehet, hogy ranggal, címmel jutalmazták; amikor Kanadában elégetik a búzát, Brazíliában a kávé, és Czinner saját hazájában a szegényeknek kenyérre sincs pénze, halálra fagynak a fűtetlen szobákban; kizökkent a világ, pedig ő megtett minden tőle telhetőt, hogy helyretolja, de ennek vége. Most tehetetlen volt, és boldog. – “Kimegyünk a kert végébe, a gyümölcsösbe.” – Megint csak nem egy lány emléke vigasztalta, hanem a szegények gyönyörű és szomorú arca, amely nyugalmat ígért. Megtett mindent, amit tudott; semmi többet nem várnak tőle; ráruházták saját reménytelenségüket, szépségük és boldogságuk titkát éppúgy, mint a bánatuk rejtélyét, és elvezették a leveles, sustorgó sötétség felé. Az ő az ablakhoz nyomta az arcát, és dr. Czinner abbahagyta az éneklést. – Maga következik – mondta Coralnak.

– Ó, én nem tudok olyan dalt, amelyet maga szeretne – felelte komolyan a lány, de közben keresni kezdett az emlékeiben valami kicsit ódivatút és melankolikusát, valamit, ami jól illik a doktor dalának szomorú, idilli hangütéséhez.

– El kell ütnünk az időt – mondta dr. Czinner, de Coral hirtelen énekelni kezdett; erőtlen és tiszta volt a hangja, mint egy csilingelő zenélődoboznak.

Autóztam egy nagyot

Miskával,

Számoltam csillagot

Pistával,

Ittam egy konyakot

Jóskával,

Szódával.

De a kártya nem ment, azzal nincs szerencsém;

Idén vagy jövőre

(Az nem lehet, kedves, kezd csak újra szépen)

Tavasza vagy őszre

Megjavulok egyszer örökkön-örökre.

– Ez már Szabadka? – kiáltotta Myatt, ahogy a viharból egy-két sárkunyhó zuhant eléjük; a sofőr bólintott, és előreintett. Egy kisgyerek rohant ki az út közepére; a kocsit megfarolt, hogy kikerülje; egy csirke rikoltott, és több marokra való szürke toll repült fel a hóba. Az egyik kunyhóból öregasszony rontott ki, és utánuk kiabált. – Mit mond? – kérdezte Myatt.

– Koszos zsidó – vigyorgott a sofőr a válla fölött. A sebességmérő mutatója megremegett, aztán elindult visszafelé: nyolcvan, hatvan, negyven, harminc. – Katonák – mondta a férfi.

– Sebességkorlátozás van?

– Nem, nem. Ha ezek az átkozott katonák meglátnak egy jó kocsit, elrekriválják. A lovakkal ugyanezt művelik. – A feltornyozódott hókupacok fölött a földekre mutatott. – A parasztok éheznek. Valaha itt dolgoztam, de gondoltam, nekem a város való. Vidéken különben is minden halott. – Fejével a sínek felé bökött, amelyek belevesztek a hóviharba. – Napjában egy vagy két vonat, ennyi az egész. Nem lehet hibáztatni a vörösöket, amiért zavarognak.

– Valami zűr volt?

– Zűr? Látnia kellett volna. Lángban álltak a raktárak; a posta ripityára zúzva. A rendőrség meg begyulladt. Belgrádban statárium van.

– Onnan akartam táviratozni. Fölveszik? – Az autó fölzihált egy kis dombra, és egy hirdetésekkel teleaggatott, piszkos téglaház utcában állt meg.

– Ha táviratozni akar – mondta a sofőr –, én innen küldeném. Belgrádban sorban állnak az újságírók, a posta le van rombolva, még az öreg Nikola éttermét is el kellett rekriválniuk. Tudja, hogy ez mit jelent? Dehogy tudja, maga külföldi. Nem a poloska, a fene se bánja a poloskát, egészséges, de azok a szagok...

– Van annyi időm, hogy innen táviratozzam, és elérjük a vonatot?

– A vonat – felelte a sofőr – még hosszú órákig nem fog elindulni. Elküldték új mozdonyért, de a városban most a kutya se törődik velük. Látná az állomást, azt a zűrzavart... Jobban tenné, ha inkább velem jönne föl Belgrádba. Megmutatom a város nevezetességeit is. Ismerem a legjobb házakat.

– Először a postára megyek – vágott közbe Myatt. – Aztán végigjárjuk a szállodákat, hogy megtaláljuk a hölgyet.

- Csak egy van.
- Aztán az állomást.

A távirat feladása kis időbe telt; először is úgy kellett megfogalmazni Joyce-nak az üzenetet, hogy Mr. Eckman se indíthasson rágalmazási pert. Végül ezt határozta el: “Eckman egyhavi szabadságot kap, azonnal kezdje meg. Kérem, maga máris vegye át az irányítást. Holnap érkezem.” Ebben bizonyára benne volt, amit akart, de át kellett írnia irodai titkosírással, és miután beadta a kódolt táviratot, a postás nem volt hajlandó elfogadni. Minden táviratot cenzúráznak, épp ezért nem lehet továbbítani a kódolt sürgönyt. Myatt végre elszabadult, de csak azért, hogy kiderüljön: Coralról senki se tud a szállodában, amely egyébként szárított zöldség és rovarirtó szagától bűzlött. Akkor még mindig az állomáson van, gondolta Myatt. A sofőr túl bőbeszédűnek és kotnyelesnek bizonyult, ezért Myatt száz méterre hagyta a kocsit, és egyedül vágott neki a szélnek és hónak.

Az egyik épület előtt két órbe botlott; megkérdezte őket, hogy merre találja a várótermet. Az egyik azt mondta, hogy nincs váróterem.

– Hol kérhetek felvilágosítást? – A magasabb ór az állomásfőnököt javasolta. – És hol az irodája? – A férfi egy másik épületre mutatott, de szelíden hozzátette, hogy az állomásfőnök elment, Belgrádban van. Myatt uralkodott a türelmetlenségén, olyan nyilvánvalóan jól nevelt volt ez a férfiú. A társa egyet köpött, hogy kimutassa megvetését, és a bajsza alatt megjegyzéseket tett a zsidókra. – Akkor hova menjek, ahol felvilágosítást kaphatok?

– Ott az őrnagy – mondta habozva a férfi –, vagy az állomásfőnök helyettese.

– Az őrnagyhoz most nem mehet be. Kiment a laktanyába – jegyezte meg a másik ór. Myatt szórakozottan kicsit közelebb húzódott az ajtóhoz; bentről lefojtott hangokat hallott. A mogorva ór hirtelen mérges és brutális lett: a puskatussal Myatt lábára ütött. – Menjen innen! Nekünk nem kell kém. Menj innen, koszos zsidó! – Myatt a fajtája higgadtságával félrehúzódott; de csak a felszínen maradt higgadt, mert ezt olyan öntudatlanul viselte, mint egy örökölt tulajdonságot; mögötte a saját fontossága tudatában lévő fiatalember haragja érlelődött. Odahajolt a katonához, hogy a felhevült állati arcba beledöfjön egy-két fullánkos szót, de még időben

megállt, mert megrökönyödéssel és iszonyodva ismerte föl, hogy veszély leselkedik rá; az apró, éhes szempárban gyűlölet és ölni vágyás fénylett; mintha minden elnyomást, pogromot, béklyót, s ami ezt okozta: minden irigységet és babonát a föld egy sötét üstjében összekotyvasztották volna, és Myatt most az edény pereméről bámult volna befelé. Szemét a katonára függesztve visszavonult, a katona pedig a ravaszra illesztette az ujját. – Meg fogom keresni az állomásfőnök helyettesét – mondta, de az ösztöne azt súgta, hogy siessen vissza az autóhoz, és érje el a vonatot.

– Nem arra! – kiáltott utána a barátságos őr. – Arra. A sínen túl. – Myatt hálás volt a hóviharnak, amely a vágányok mentén zúgott végig, és fehér függönyt vont közéjük. Ahol állt, nem volt olyan erős a vihar, mert a szél csapdába esett az épületek közti sikátorokban, és a sarkokon épp az ellenkező irányba fordult. Saját állhatatosságán tűnődött, nem értette, minek maradt itt ezen az üres, veszélyes állomáson; azt mondta magában, hogy semmivel se tartozik ennek a lánynak, és tudta, hogy Coral egyetértene vele. “Kvittek vagyunk – mondaná Coral. – Te adtad a jegyet, én meg szereztem neked egy jó estét.” De Myattet épp a lány egyetértése kötötte, az, hogy Coral semmiféle igényt nem támasztott. Ilyen tökéletes megalázkodással szemben nem is lehetett más, mint nemes lelkű. Óvatosan megindult a síneken át, és betaszított egy ajtót. Az egyik asztalnál zilált hajú férfi bort ivott. Háttal ült Myattnek, aki remélte, hogy fenyegető és ellentmondást nem tűrő hangon sikerül megszólalni: – Felvilágosítást szeretnék kérni. – Semmi oka nem volt rá, hogy berezeljen egy civiltől, de mikor a férfi megfordult, és Myatt látványától alattomos és pimasz lett a tekintete, Myatt kétségbeesett. Az asztal fölött lógó tükörben egy pillanatra egészen tisztán látta a tükörképét: vaskos volt, tömzsi és nagy orrú, szinte lehúzta a nagy bunda, és ettől rájött, hogy ezek az emberek nemcsak azért gyűlölik, mert zsidó, hanem mert magán viseli a pénz nyomait, és behurcolja lemondással teli világukba.

– Tessék? – kérdezte a vasutas.

– Felvilágosítást szeretnék kérni – ismételte Myatt – egy lányról, akit ma reggel itt hagyott az Orient expressz.

– Ezt meg hogy érti? – kérdezte szemtelenül a vasutas. – Ha valaki leszáll, az magára vessen, ha lemarad. Nem a vasút hagyja ott. Ma reggel különben is több mint fél órát állt itt a vonat.

– Nos, akkor leszállt egy lány?

– Nem.

– Megtenné, hogy átnézi a jegyeket, hátha abból kiderül.

– Nem. Nem érti, hogy azt mondtam, nem szállt le senki? Mire vár? Dolgom van.

Myatt hirtelen rájött, hogy nem is bánná, ha el kéne fogadnia a vasutas szavait, és be kellene fejeznie a kutatást; megtett minden tőle telhetőt, és végre szabadnak érezhetné magát. Egy pillanatig úgy gondolt Coralra, mint egy kis sikátorra, amely becsalogatja a férfiakat, pedig a végét egy ablaktalan fal zárja le; vannak mások – most egy pillanatra Janet Pardoe-ra gondolt –, akik mint a ragyogó és melegséget árasztó kirakatokkal zsúfolt utcák, utak, vezetnek valamerre. Myatt közeledett ahhoz a korhoz, amikor szeretett volna megházasodni, családot alapítani, fölverní a sátrat, és szaporítani a törzset. De túl pontosak voltak a gondolatai; fölkellették a lelkipurdalását valaki iránt, akit a legcsekélyebb mértékben se érdekelt a házasság, s aki egyedül azon fáradozott, hogy tisztességgel visszafizethessen, s hogy kimutathassa ragaszkodását. Mint egy különös és váratlan sikoltás, úgy bukkant föl újra Coral kitörése: “Szeretlek.” Myatt visszafordult a vasutas íróasztala felé, mert eltökélte magában, hogy megtesz minden tőle telhetőt, s hogy nem sajnál semmi fáradságot; lehet hogy Coral valami kellemetlen helyen van, nincs egy fityingje, sőt, talán fél is. – Látták, hogy leszállt a vonatról.

– Mit akar tőlem – mordult rá a vasutas –, mit csináljak? Jöjjen ki a hóba, és keressen meg? Mondom, hogy nem tudok róla semmit. Nem láttam semmiféle lányt. – Mihelyt észrevette, hogy Myatt kiveszi a pénztárcáját, lekonyult a hangja. Myatt előhúzott egy öt dinárost, és lesimította az ujjai közt.

– Ha meg tudja mondani, hol van a lány, kaphat két ilyet.

A vasutas hebegett egy kicsit, könnyek gyűltek a szemébe, és szívszaggató fájdalommal azt mondta: – Ha tudnám, bárcsak tudnám. Biztos, hogy örömmel segítenék. – Hirtelen felragyogott az arca, és azt javasolta: – Meg kellene próbálnia a szállodában. – Myatt visszatette a zsebébe a pénztárcát; megtett minden tőle telhetőt; elindult, hogy megkeresse a kocsit.

Az utóbbi órákban elhomályosult a nap, de a sugárzása ott érződött a csillogó pelyheken, a pászmák fehérségén; most viszont kezdett lebukni, s a hó felszívta az égbolt szürkességét; Myatt rájött, hogy sötétedés előtt nem éri el a vonatot. De aztán még ez a halvány reménysugár is szertefoszlott, mert amikor odaért a kocsihoz, kiderült, hogy hiába terítették le rongyokkal a hűtőt, a motor befagyott.

4

– Maguk könnyen énekelnek – szólalt meg Josef Grünlich. Bár azért sopánkodott, hogy kiéheztetik őket, a szeme vörös volt a sírástól, és csak nagy nehezen tudott megválni a kis gyufaárus lánykáktól meg a jégszívű hercegnőktől. – Olyan könnyen azért nem kapnak el. – Elindult körben a váróterem falai mentén, és megnedvesített ujját itt is, ott is a faburkolatra nyomta. – Engem még soha nem zártak börtönbe. Lehet, hogy ez magukat meglepi, pedig igaz. Az én koromban az ember már képtelen új életet kezdeni. És különben is, visszaküldenek Ausztriába.

– Körözik?

Josef Grünlich lehúzta a mellényét, és ettől rázkódni kezdett a kis ezüstkereszt. – Nem bánom, elmondom. Mindhárman összetartunk, igaz? – A váratlan erkölcsi rohamtól kicsit elfordította a nyakát. – Bécsben megöltem egy embert.

– Úgy érti, hogy gyilkolt? – kérdezte elszörnyedve Coral.

Szeretném elmesélni neked, gondolta Josef Grünlich. Túl jó, hogy titok maradjon. Gyorsaság? Miért ne? “Oda nézzen, Herr Kolber” – egy rántás a zsinóron, cél, tűz kétszer, megvonaglik, és máris halott; mindez két másodperc alatt – de jobb, ha nem mesélem el. A szakma óvatos mottójával biztatta magát, a bőrébe égetett paranccsal, hogy a büszkeségnek jobb határt szabni, mert “sose lehet tudni”. Az ujját végigfuttatta a gallér belső oldalán, és könnyedén azt mondta: – Kénytelen voltam. Becsületbeli ügy volt. – Mostantól nem habozott: – Ugyanis, hogy mondjam? fölcsinálta a lányomat. – Nehezen tudta elfojtani a kitörő röhögést, mihelyt eszébe jutott az apró, fonnyadt Herr Kolber, meg az az ingerült kiáltás: “Mondhatom, szép kis ügy!”

– Úgy érte, hogy megölte azt az embert – kérdezte álmétkodva Coral –, pusztán azért, mert a lánya körül legyeskedett?

Josef Grünlich fölemelte a kezét, a szeme az ablak felé kalandozott, s miközben fölmérte a párkány magasságát, szórakozottan azt kérdezte: – Mit tehettem? A lányom becsülete, tisztessége...

– A mindenit – kiáltott Coral –, örülök, hogy nincs apám!

– Talán egy hajtűvel – mondta váratlanul Josef Grünlich.

– Hajtűvel?

– Vagy zsebkéssel?

– Nincs hajtűm. Mire kellene nekem?

– Nekem van egy papírvágó késem – szólalt meg dr. Czinner. Ahogy átadta, azt mondta: – Megállt az óráam. Megmondaná, mióta vagyunk ide bezárva?

– Egy órája – felelte Josef.

– Akkor még két óráam van – jegyezte meg gondterhelten dr. Czinner. Egyikük se hallotta. Josef lábujjhegyen az ajtóhoz ment, kezében a papírvágó kés, Coral pedig követte a tekintetével.

– Fräulein, jöjjön ide – mondta Josef, s amikor Coral odaért, azt súgta a fülébe: – Nincs egy kis kenőcse? – Coral egy tégely arckrémot húzott elő a táskájából, amit Josef Grünlich vastagon rákent a kulcslyukra, csak egy kis helyet hagyva szabadon. Szinte kétrét hajolva, szemét a kulcslyukra illesztette, és halkan göcögni kezdett: – Még ilyen zárat – suttogta felderülve –, még egy ilyen zárat!

– Mit akar csinálni az arckrémmel?

– Csöndet – szögezte le Josef Grünlich. – Letompítja a hangját, amit csinálni akarok.

Visszajött a hideg kályhához, és odaintette a többieket is. – Az a zár – jelentette ki fojtott hangon – semmiség. Ha el tudnánk küldeni az egyik őrt, kifuthatnánk.

– Lelővik – mondta dr. Czinner.

– Hármat egyszerre nem tudnak lelőni – állapította meg Grünlich. Két érvet pottyantott a beállott csöndbe: – A sötétség. A hó... – Aztán a döntésükre várva hátralépett. Közben olajozottan járt az agya. Elsőként ront ki az ajtón; elsőnek is tud elszelelni; gyorsabban fut, mint egy öregember meg egy lány; az őt a legközelebbi menekülőre fog löni.

– Magának azt tanácsolnám, hogy maradjon – mondta dr. Czinner Coralnak. – Maga itt egyáltalán nincs veszélyben.

Grünlich kinyitotta a száját, hogy tiltakozzon, de nem mondott semmit. Mindhárman az ablakot figyelték, amint az egyik őr, vállán puskával, elhaladt előtte.

– Mennyi időre van szüksége, hogy kinyissa a zárat? – kérdezte dr. Czinner.

– Öt percre.

– Akkor lásson munkához. – Dr. Czinner megkocogtatta az ablakot, mire odajött a másik őr. Nagy, barátságos szeme egészen közel került az üveghez, s úgy bámult befelé a váróterembe. A helyiségben sötétebb volt, mint kint a szabadban, nem is látott mást, mint elmosódott alakokat, amelyek megállás nélkül mozogtak ide-oda, hogy egy kicsit fölmelegedjenek. Dr. Czinner közel hajolt az üveghez, és az anyanyelvén megszólította az ört. – Hogy hívják? – A papírkés halkan sercegett, de amikor megcsúszott, a sikkanást letompította a krémréteg.

– Ninics – mondta egy alig hallható hang az üveg túlfeléről.

– Ninics – ismételte lassan dr. Czinner. – Ninics. Belgrádban, azt hiszem, ismertem az apját. – Ninics, úgy látszik, nem kételkedett a könnyű kis hazugságban, mert nekinyomta az orrát az üvegnek, pedig a doktor alakjától semmit se látott a váróteremből.

– Hat éve halt meg – közölte.

Dr. Czinner ismerte Belgrád szegényeit, azt is, amit táplálék gyanánt ettek, így hát az látszott a legkevésbé kockázatosnak, ha azt mondja: – Igen. Már beteg volt, amikor megismertem. Gyomorrákja volt.

– Rákja?

– Fájdalmai voltak.

– Igen, igen, a hasában. Akkor tényleg ő lehetett. Éjszakánként jött rá, és nagyon forró lett az arca. Anyám mindig egy törlőruhával feküdt mellé, hogy leszárítsa a bőrét. Örülök, hogy ismerte a nagyságos úr. Kinyitom az ablakot, hogy jobban tudjunk beszélgetni. – Grünlich kése sercegve kaparászott a zárban; egy csavar kipottyant, és mint egy gombostű, csilingelve a padlóra esett.

– Ne tegye – felelte dr. Czinner. – A társának nem tetszene.

– Fölment a városi laktanyába, beszélni akar az őrnaggyal. Van itt egy idegen, és kérdezősködik. Szerinte valami nincs rendjén.

- Idegen? - kérdezte dr. Czinner. A szája kiszáradt a reménykedéstől. - Elment?

- Épp most ment vissza a kocsijához, ki az útra. - A váróterem tele lett árnyakkal. Dr. Czinner egy pillanatra elfordult az ablaktól, és halkán azt mondta:

- Hogy megy? Nem tudna sietni?

- Még két perc - válaszolta Grünlich.

- Kint az úton van egy idegen valami autóval. Kérdézősködött.

Coral összetette a kezét, és halkán azt mondta: - Visszajött értem. Látja? Pedig maga azt mondta, hogy nem jön vissza. - Kuncogni kezdett, s amikor dr. Czinner suttogva csitítani próbálta, azt felelte: - Nem vagyok hisztérikus. Csak örülök - mert az jutott eszébe, hogy ez az ijesztő kaland végül is a lehető legjobban alakult; megmutatta, hogy Myatt imádja, máskülönben nem vesződött volna azzal, hogy visszajöjjön. Nyilván lekéste a vonatot, gondolta Coral, s így egy éjszakát Belgrádban kell majd töltenünk, talán kettőt, és máris finom kis hotelekről álmodozott, vacsorákról, meg arról, hogyan fog Myatt belékarolni.

Dr. Czinner visszafordult az ablakhoz: - Nagyon szomjasak vagyunk - szólalt meg. - Nincs egy kis bora?

Ninics a fejét rázta. - Nincs. - Habozva még hozzátette: - Lukicsnak van egy üveg pálinkája az út túloldalán. - Az alkony már meghosszabbította az utat; nem sötött a hold, hogy megvilágítsa a sínek acélperemét, és úgy tűnt, hogy az állomásfőnök irodájában égő lámpa sem harminc, hanem száz méter távolságban világított.

- Legyen olyan jó, és hozzon valamit inni.

Az ór a fejét csóválta. - Nem szabad elhagynom az ajtót.

Dr. Czinner nem ajánlott neki pénzt; ehelyett azt kiáltotta ki az üvegen keresztül, hogy ő látogatta Ninics apját.

- Adtam neki pasztillákat, amikor már elviselhetetlen fájdalmai voltak.

- Kis kerek pirulákat? - kérdezte Ninics.

- Igen. Morfiumtablettát.

Ninics, arcát az üvegnek nyomva, tanakodott. Lehetett látni, amint a gondolatai, akár a halak, úszkálnak áttetsző szemében. Azt mondta: - El tudom képzelni, hogy maga adta azokat a tablettákat. Mindjárt bevett egyet, ha rátört a fájdalom, és egyet éjszaka is. Elaludt tőle.

- Igen.

- Mennyi mindent kell elmesélnem a feleségemnek.
- Az innivaló – buzdította dr. Czinner.
- Ha megpróbálnak elmenekülni, míg odavagyok – mondta lassan Ninics –, bajba kerülök.
- Hogy menekülhetnénk el? – kérdezte dr. Czinner. – Az ajtó zárva van, az ablak meg túl kicsi.
- Na, akkor jó.

Dr. Czinner megvárta, míg az őr elmegy, aztán boldogtalan sóhajjal odafordult a többiekhez: – Most – szólalt meg. A sóhaj annak szólt, hogy ezzel elveszítette a biztonságát. Újra kiújult a harc. Megint a saját, undorító kötelessége lett, hogy meneküljön, ha tud.

- Egy pillanat – mondta Grünlich, és kaparászni kezdett az ajtón.
- Senki sincs odakint. Az őr a töltés másik oldalán van. Amint kilépnek az ajtón, forduljanak balra, aztán az épületek közt megint balra. Az autó lent van az úton.
- Ezt én is tudom – mondta Grünlich, miközben egy újabb csavar csörrent a padlón. – Kész.

- Én inkább maradnék – mondta dr. Czinner Coralnak.
- Én viszont nem maradhatok. A barátom itt van lent az úton.
- Kész – ismételte meg Grünlich, hangjában mogorva sürgetéssel. Az ajtónál gyülekeztek.

– Ha lőnek – magyarázta dr. Czinner –, cikcakkban fussanak.

Grünlich kinyitotta az ajtót; befűjt rajta a hó. Kint nem volt olyan sötét, mint a váróteremben; a vágányokon túl az állomásfőnök lámpája megvilágította az őr alakját az ablakban. Elsőnek Grünlich vetette magát a hóviharba; fejét szinte a térdéig hajtva, úgy pattant ki, mint a gumilabda. A többiek követték. Nem volt könnyű futniuk. A szél és a hó mintha szövetkeztek volna, hogy visszaűzzék a menekülőket; a szél megtörte az iramot, a hó pedig elvakította őket. Coral felszisszent a fájdalomtól, amikor belerohant egy hosszú vasoszlopba; az oszlop valójában a mozdonyok vízfeltöltője volt, egy elefántnak való ormánnyal. Grünlich már jóval előbb járt; dr. Czinner kicsit lemaradt, Coral hallotta a doktor fájdalmas zihálását. A léptük nem hallatszott a hóban, de nem is mertek kiáltani az autó sofőrjének.

Még mielőtt Grünlich elérte volna az épületek közti rést, egy ajtó csapódott, valaki felkiáltott, és egy puska elsült. Grünlich kimerült az első próbálkozástól. Egyre csökkent a Coral és közte lévő távolság. Az őr másodszor is tüzelt, és Coral

hallotta, ahogy a lövedék jóval a fejük fölött elzúg. Tűnődni kezdett, hogy vajon szándékosan céloz-e föléjük az őr. Még tíz másodperc, és eléri a sarkot, ahol már kikerülnek a katona látóteréből, és meglátják őket az autóból. Hallotta, hogy megint kinyílt egy ajtó, egy golyó felkorbácsolta mellette a havat, mire Coral még gyorsabban kezdett futni. Amikor elérték a sarkot, már szinte fej fej mellett futottak Grünlichhel. Hátrább dr. Czinzer felkiáltott. Coral azt hitte, hogy őt noszogatja, de mielőtt befordult volna a sarkon, visszanézett, és meglátta, hogy a doktor mindkét kezével a falat szorítja magához. Coral megállt és felkiáltott: – Herr Grünlich! –, de a férfi rá se hederített, sőt, teljes sebességgel befordult az épületeknél, és eltűnt a szeme elől.

– Menjen tovább! – kiáltotta dr. Czinzer.

A vastagabb felhők mögött, a szemhatáron derengő fény elhomályosult. – Fogja a kezem – mondta Coral. A doktor engedelmeskedett, de a súlya túl nagy volt a lánynak, pedig fél kézzel a falnak támaszkodva próbált segíteni. Elérték a sarkot. Az autó hátsó lámpája a félhomályban és a havon át mintegy százméternyire villant fel, és a lány megállt. – Nem bírom – mondta. A férfi nem felelt, s amikor Coral elhúzta a kezét, dr. Czinzer lecsúszott a hóba.

Coral pár másodpercig habozott, hogy itt hagyja-e. Teljes meggyőződéssel azt mondta magának, hogy a doktor soha nem várta volna meg. De végül is Coral most nem volt olyan nagy veszélyben, a doktor viszont igen. Tétován állt, lehajolt, hogy megnézze a férfi sápadt, öreg arcát; észrevette, hogy a doktor bajsza véres. A sarok felől hangok hallatszottak, és Coral rájött, hogy nincs ideje döntenie. Dr. Czinzer hátát egy faajtónak vetve ült, az ajtó nem volt bezárva; Coral ide húzta be a férfit, aztán visszacsukta az ajtót, de a reteszt nem merte ráhúzni. Valaki elrohant az ajtó előtt, egy motor köpködni kezdett. Aztán az autó mozgásba lendült, a távolság elfogta a hangot, s csak mormogássá tompította. A fészernak nem volt ablaka; egészen besötétedett; most már úgylis késő volt, hogy otthagyja a doktort.

Megtapogatta dr. Czinzer zsebeit, és talált egy doboz gyufát. Amikor meggyújtott egy szálát, a tető mint a futóbab szára világlott fel a feje fölött. A fészernak egyik végét lezárta valami, ami majdnem a mennyezetig érő halomba volt rakva. Újabb gyufánál kiderült, hogy vaskos zsákok, és kétembernyi

magasságig vannak feldobálva. Dr. Czinner jobb zsebében volt egy összehajtogatott újság. Coral leszakított belőle egy oldalt, és fidibuszt csinált belőle, hogy legyen elég fénye, míg áthúzza a doktort a fészter másik oldalára, mert attól félt, hogy az őr bármelyik pillanatban kinyithatja az ajtót. De a férfi túl nehéz volt. A doktor szeméhez tartotta a fidibuszt, hogy lássa, eszméletén van-e, s az orrfacsaró füstszag fölébresztette dr. Czinnert. Kinyitotta a szemét, és zavartan a lányra nézett.

– El akarom bújtatni a zsákok között – suttogta Coral. Úgy tűnt, a doktor nem érti, ezért Coral nagyon lassan és tagoltan elismételte a mondatot.

– Ich spreche kein Englisch – felelte dr. Czinner.

Ó, gondolta Coral, bárcsak otthagytam volna; mostanra az autóban lehetnék. Dr. Czinner nyilván haldoklik, egy szót sem ért abból, amit mondok, és Coral megrettent a gondolattól, hogy egyedül maradjon a fészterben egy halott férfival. Aztán kialudt a láng, belefulladt saját hamujába. Coral négykézlábra ereszkedett, hogy megint megkeresse az újságot, letépett egy oldalt, összehajtogatta, és egy újabb fidibuszt készített. Aztán rájött, hogy rosszul rakta le a gyufát, és megint csak négykézláb körbetapogatta a padlót maga körül. Dr. Czinner köhögni kezdett, és nem messze Coral kezétől valami megmozdult a padlón. Coral majdnem felsikoltott, mert félt, hogy patkány, de amikor végre megtalálta a gyufát és meggyújtotta az újságot, látta, hogy a doktor mocorgott. Ferdén kúszott a fészter vége felé. Coral próbálta irányítani, de a doktor mintha észre se vette volna. Míg lassan átért, Coral azon töprengett, vajon miért nem néz be senki a fészterbe.

Mire dr. Czinner elérte a kupacot, teljesen kimerült, és fejét a zsákok közé temetve lefeküdt; a szájából csöpögött a vér. Megint Coralra hárult minden felelősség. Nem tudta eldönteni, hogy igazán haldoklik-e a doktor, ezért egészen közel hajolt a füléhez, és azt kérdezte: – Ne szerezzek segítséget? – Attól félt, hogy a doktor németül fog válaszolni, de ezúttal egészen tisztán azt mondta: – Nem, nem kell!

Végül is orvos, gondolta Coral; biztos tudja, mit csinál. – Mit tehetek magáért? – kérdezte tőle. Dr. Czinner megrázta a fejét, és becsukta a szemét; már nem vérzett, és Coral remélte, hogy jobban van. Lehúzott egy-két zsákot a halomból, és egy barlangszerűséget készített, ami elég nagy volt, hogy mindkettőjüknek menedéket nyújtson, aztán a bejárathoz is zsákot tett, hogy senki se láthassa meg őket az

ajtóból. A zsákok nehezek voltak a gabonától, és Coral még be sem fejezte, amikor hangokat hallott. Mélyen lekuporodott az üregben, és izgult, hogy szerencsájük legyen, de az ajtó kinyílt, és egy lámpa villant meg a feje fölötti zsákokon. Aztán becsukódott az ajtó, és újra csend ereszkedett rájuk. Hosszú időbe telt, míg Coral összeszedte a bátorságát, hogy befejezze a munkát.

– Lekéssük a vonatot – szólalt meg Myatt, ahogy a kurbilit tekerő sofőrt figyelte; az önindító elromlott.

– Visszafelé gyorsabbak leszünk – mondta a férfi. Végre ébredezni kezdett a motor, egy kicsit hörgött, aztán abbahagyta, majd megint újramezde. – Mehetünk – közölte a sofőr. Beült az ülésre, és felkapcsolta az elülső lámpát, de míg próbálta rávenni a motort a kitartó duruzsolásra, hátulról, a homályból egy robbanást hallottak.

– Mi az? – kérdezte Myatt, mert azt hitte, hogy a kipufogóban robbant a benzin. Aztán a durranás megismétlődött, és valamivel később még egy hangot hallottak; olyan volt, mint egy dugó pukkanása.

– Az állomáson lövöldöznek – közölte a sofőr, és megnyomta az önindítót. Myatt azonban félrelökte a kezét. – Várjunk – mondta.

– Várjunk? – ismételte a sofőr. – De ezek katonák – magyarázta sietve. – Jobb lenne, ha indulnánk. – Nem tudta eldönteni, hogy Myatt megfogadta-e a tanácsát. Myatt nagyon megijedt; a katonák viselkedésében azt a szellemet látta, amely a pogromokat is lehetővé teszi; ennek ellenére makacskodott; nem lett elégedettebb, hogy megtett minden tőle telhetőt a lány felkutatására Szabadkán.

– Jönnek – mondta a sofőr. Valaki futva közeledett a hóban az állomás felől. Először elkerülte őket a zuhogó hóesésben. Aztán egy ide-oda ugráló férfi alakja vált ki a sötétből. Elképesztő sebességgel közeledett feléjük, szinte gurult ez a tömzsi, kövér ember, s mihelyt odaért, megragadta az ajtót, hogy bemásson.

– Mi az? – kérdezte Myatt.

A férfi egy kicsit köpködött, ahogy megszólalt:

– Gyorsan indítson. – Az ajtó beragadt, s a férfi fölötte gyömöszölte be magát, aztán kifulladásra a hátsó ülésre zuhant.

– Van még valaki? – kérdezte Myatt. – Vagy egyedül van?

– Igen, igen, egyedül – bizonygatta a férfi. – Gyorsan hajtson innen el.

Myatt hátrahajolt, és próbált az arcába nézni. – Lány nincs?

– Nem. Nincs lány.

Valahol az állomásépületek mellett fény villant, és egy golyó a sárhányót súrolta. A sofőr, anélkül, hogy tovább várt volna a parancsra, beletaposott a gázba, s a kocsni gödörről gödörré ugrálva megindult az úton. Myatt újra megvizsgálta az idegen arcát. – Maga nem az isztambuli expresszen utazott? – A férfi bólintott. – És nem látott egy lányt az állomáson?

A férfi hirtelen bőbeszédű lett. – Mindjárt mindent elmondok. – Alig lehetett érteni; a szavait elragadta a megbokrosodott autó, de nagyjából azt mondta, hogy azért fogták el, mert nem vallott be egy kis darab csipkét, egy egészen apró csipkedarabot, hogy nagyon csúnyán bántak vele a katonák, és utána lőttek, amikor elmenekült.

– És nem látott semmiféle lányt?

– Nem. Nem láttam. – Tökéletes ártatlansággal nézett Myatt szemébe. Hosszú és alapos vizsgálatra lett volna szükség, hogy a férfi üres tekintete mélyen tetten érhesse a káröröm szikráját, a felvillanó ravaszságot.

Bár a fából épült falak remegtek a szélben, a zsákok közt, a sötétben, az ablaktalan fészkerben meleg volt. Dr. Czinner hiába forgolódott, hogy meneküljön a fájdalomtól: az folyton a nyomában volt, csak a fordulás pillanatában nyert egy kis lépéselőnyt; amikor elnyugodott, újra rátört a fájdalom. Így aztán egész éjszaka csak forgott és forgott. Voltak percek, amikor felfigyelt a kinti szélre, de a hó suhogásáról azt hitte, hogy tengerparti kavics zizegése. Ezekben a percekben a száműzetés éveinek emléke jelent meg a gabonacsűrben, annyira, hogy német főnévragozást és francia rendhagyó igéket kezdett kántálni. De meggyengült az ellenállása, és ahelyett, hogy makacs és gunyoros képet vágott volna kínzóival szemben, könnyezni kezdett.

Coral Musker valami könnyebb tartásba tette a doktor fejét, de a férfi elmozdította, aztán újra meg újra arrébb tette, közben ritmikusan motyogott, és egyre folyt a könny az arcára, onnan meg a bajuszára. Coral feladta, hogy segítsen, és a saját félelme elől a múltba próbált menekülni, s ha most a gondolataik láthatóak lettek volna, furcsa zagyvaság töltötte volna meg a csűrt. Színes fények ezt írták ki: "Itt jön egy Cicababa!", a fényreklám alatt egy pap a karjára dobta a talárját, és krétával a táblára csapott; egy csapat gyerek

kötekedve rohangált ki-be a színészbejárókon, föl s alá az ügynökök lépcsőjén. A sötét tengerpart üvegpavilonjában egy asszony kiöntötte a lelkét a szomszédjának, s közben fölcsendült a teához vagy misére hívó harang.

– Wasser – suttogta dr. Czimmer.

– Mit kér? – Coral lehajolt hozzá, és próbálta kilesni az arcát.

– Wasser.

– Hozzak ide valakit? – A férfi nem is hallotta. – Inni akar? – A doktor ügyet se vetett rá, egyre csak azt ismételte: – Wasser. – Coral tudta, hogy dr. Czimmer nincs eszméleténél, de közben a saját idegei is kikészültek, és bosszantotta, hogy a férfi nem válaszol a kérdéseire. – Na jó, akkor csak feküdjön. Biztos, hogy amit tudtam, megtettem. – Négykézláb olyan messzire elmászott a doktortól, amennyire csak tudott, és próbált aludni, de a falak remegésétől nem jött álom a szemére, így inkább visszakúszott dr. Czimmer mellé, hogy ne legyen egyedül, s hogy hátha így megvigasztalódik.

– Wasser – suttogta újra a férfi. Coral keze megérintette az arcát, és megdöbbsent, mert dr. Czimmer bőre forró és száraz volt. Talán vizet akar, gondolta, s egy pillanatig tanácstalan volt, hogy hol talál, míg rá nem jött, hogy körös-körül esik az innivaló, és lerakódik a fészker fala mentén. Valami halvány gyanú ébredt benne: lehet adni lázas betegnek vizet? De eszébe jutott a férfi kiszáradt bőre, és Coral megszánta.

Bár körülötte mindenütt víz volt, nem kis feladatnak látszott könnyen vagy gyorsan megszerezni. Két újságlapot is meggyújtott, s még mielőtt leégtek, ki kellett másznia a zsákok közti üregből. Vakmerően kinyitotta a fészker ajtaját, mert már örült volna, ha fölfedezik, de a koromsötét éjszakában senkit se lehetett látni. Összeszedett egy marék havat, visszament a fészkerbe, és becsukta az ajtót; a csukódó ajtó szele elfújta a lángot.

Odakiáltott dr. Czimmernek, de az nem felelt, és Coral megrémült a gondolattól, hogy talán meghalt. Egyik kezét az arca elé emelve megindult előre, de nekiütközött a falnak. Várt egy percet, mielőtt újra próbálkozott volna, és megörült, amikor valami mozgást hallott. Arrafelé is elindult, de megint csak megállította a fal. Egyre növekvő félelemmel azt gondolta: lehet, hogy patkányok mocorogtak. A tenyerében olvadni kezdett a hó. Megint megszólalt, és ezúttal suttogó hangot hallott. Felugrott, olyan közel volt hozzá a hang, s

ahogy rézsút tapogatni kezdett, a keze azon nyomban megérintette a zsákok barikádját. Fölnevetett, de mindjárt meg is róttta magát: Most ne hisztizz. Minden tőled függ; és azzal igyekezett vigasztalni magát, hogy ez az első főszerepe. De sötétben, taps nélkül nehéz volt magabiztosan játszani.

Mire megtalálta a zsákok közti üreget, a hó nagyrészt elolvadt és lecsöpögött, de ami megmaradt, azt a doktor szájához nyomta. Úgy látszik, ettől kicsit jobban lett. Nyugton feküdt, míg a hó elolvadt az ajkán, és becsurgott a fogai közt. Dr. Czinzer olyan csöndben volt, hogy Coral meggyújtott egy újságpapírt, hogy lássa az arcát, de meg is lepődött a férfi kemény, öntudatos nézésétől. Coral mondott valamit, de a doktort túlságosan lefoglalták a gondolatai, hogy válaszolni tudjon.

Dr. Czinzer tisztázni akarta a helyzetét és a második kudarc nagyságát. Tudta, hogy haldoklik; attól nyerte vissza az eszméletét, hogy a nyelve valami hideget érintett, és egy pillanatnyi zavar után mindenre emlékezett. A fájdalomtól meg tudta állapítani, hol lőtték meg; érezte, hogy lázas, és hogy belül titokban, megállíthatatlanul folyik a vére. Egy másodpercig úgy érezte, hogy kötelessége lesöpörni az ajkáról a havat, de aztán rájött, hogy nincs több kötelessége, csak magával szemben.

Amikor a lány meggyújtotta az újságpapírt, dr. Czinzer azt gondolta: Grünlich megmenekült. Elszórakoztatta a gondolat, hogyan tudná egy keresztény összeegyeztetni ezt a megmenekülést a saját halálával. Egy kicsit kajánul elmosolyodott. De aztán keresztény neveltetése ironikus fintorral bosszulta meg magát, mert ő maga is megpróbálta összebékíteni az elmúlt napok eseményeit, és azon kezdett tépelődni, hol hibázott, és hogy lehetséges, hogy másoknak sikerült. Látta az expresszt, amely mint egy rakéta, áttör a sötét égbolton. Erejük minden fűfángját latba vetve kapaszkodtak belé, hajladoztak hol erre, hol arra, mert egyszer ebbe az irányba húzta az egyensúlyuk, másszor a másik irányba. Nagyon szemfülesnek kellett lenni, nagyon hajlékonynak és nagyon opportunistának. Az ajkára tett hó teljesen elolvadt, és a hatása is múlóban volt. Még mielőtt az újság utolsót lobbant, dr. Czinzer látása elhomályosult, s a hatalmas, zsákokkal megrakott fészker visszaúszott a sötétségbe. Valamiért nem érzékelte, hogy őt is körülöleli a sötét; azt hitte, hogy kívül maradt rajta, és azért látja, hogy eltűnik. Az agya zavart lett, és hamarosan a végtelen téren zuhant át, nem kapott levegőt, a fejében és a mellében szeles úrt érzett, mert

képtelen volt megtartani a lábát azon a valamin, ami néha egy hajó volt, máskor üstökös, maga a világ, vagy csak egy gyorsvonat Ostendétől Isztambulig. Anyja és az apja odasimították hozzá barázdált, aszott arcukat, és követték az éteren át, elhúztak a szétspriccelő csillagok között, és egyre azt kiáltották felé, hogy boldogok és hálásak, amiért a fiuk megtett minden tőle telhetőt, és hűséges maradt. Dr. Czimmer nem kapott levegőt, nem tudott válaszolni, és nagy fájdalmak közt húzta lefelé a gravitáció. Meg akarta mondani, hogy átkozottá lett a hűségéért, mert az embernek hol erre, hol arra kell hajolnia, de egész úton kénytelen volt a szülei hazug vigasztalását hallgatni, és iszonyatos fájdalmak közepette csak zuhant, zuhant lefelé.

A csúrból lehetetlen volt megállapítani, hogy odakint mennyire van sötét; amikor Coral gyufát gyújtott, hogy megnézze az órát, csalódva állapította meg, milyen lassan múlik az idő. Nemsokára leapadt a gyufakészlet, és nem mert meggyújtani még egy szálát. Azon töprengett, ne menjen-e ki a fészerből, hogy megadja magát, mert már abban is kételkedett, hogy látja-e még egyszer Myattet. Azzal, hogy visszajött, Myatt jóval többet tett, mint várható volt; valószínűtlennek látszott, hogy másodszor is visszajöjjön. De Coral rettegett a kinti világtól; nem is a katonáktól, hanem az ügynököktől, a hosszú lépcsőktől, a házinéniktől, a régi élettől. Mindaddig, míg dr. Czimmer mellett feküdt, valamit megtartott Myattból, egy emléket, amely mindkettőjüké volt.

Persze írhatok neki, gondolta Coral, de lehet, hogy hónapokba telik, míg ismét Londonban lesz, és nem várhatom tőle, hogy akár a ragaszkodása, akár a vágyai kitartsanak, míg én nem vagyok mellette. Coral azt is tudta, hogy rá tudná venni Myattet, hogy amikor visszatér, találkozzanak. Myatt nyilván úgy érezné, hogy kötelessége legalább néhányszor megebédeltetni, "de engem nem érdekel a pénze", mondta hangosan a sötét csúrben, a haldokló férfi mellett. Coral vigasztalhatatlan volt, mert isten tudja, miért, szerette Myattet, annyira, hogy ettől egy pillanatra fellázadt. Miért ne? Miért ne írhatnék neki? Lehet, hogy neki is tetszene, lehet, hogy még mindig ragaszkodna hozzám, s ha nem, akkor is, miért adjam meg magam olyan könnyen? Elegem van belőle, hogy folyton becsületes legyek, s hogy mindig jót cselekedjek. A gondolatai

nagyon közel jártak dr. Czinner dilemmáihoz, amikor Coral fölkiáltott, hogy ez az egész sehogy se fizetődik ki.

Ám Coral jól tudta, hogy ilyen a természete, így született, és hogy be kell érnie ennyivel. Másféle játszmában csak ügyetlenkedne, kérlelhetetlen lenne, amikor könnyednek kéne lennie, és megbocsátó, amikor keménynek kell maradnia. Most se tudott sokáig elidőzni azon, mennyire irigyli és csodálja Grünlichet, amiért Myatt oldalán elautókézik a sötétségbe; gondolatai valami ostoba ragaszkodással folyton visszatértek Myatthez, meg ahhoz, ahogy utoljára látta; épp arany cigarettatárcáját cirógatta az étkezőkocsiban. De közben azzal is számolnia kellett, hogy Myattból hiányzik az a képesség, amivel értékelni tudná ezt a ragaszkodást; Coral tehát épp csak olyan volt, amilyen mindig, Myatt pedig kedves volt vele. Egy pillanatig azon is elgondolkodott, hogy vajon nem ugyanilyen-e dr. Czinner esete: túl hűséges volt az emberekhez, pedig jobbat tett volna velük, ha ravaszkodik. A sötétségen keresztül meghallotta a doktor nehéz lélegzését, és keserűség vagy kritika nélkül megint egyszer azt gondolta, hogy ez az egész nem kifizetődő.

Útelágazás ugrott a fényszórók elé. A sofőr egy hajszálnyival többet habozott a kelleténél, aztán megtekerte a kormányt, amitől az autó két keréken kezdett pörögni. Josef Grünlich a félelemtől lihegve átesett az ülés egyik végéről a másikra. Nem is merte kinyitni a szemét, míg újra mind a négy kerék a földön nem volt. Letértek a főúrról, s az autó föl-le ugrált a mezei út bakhátain, elviselhetetlen fényt fröcskölve a rügyező fákra, amelyek a fénytől kifehéredtek, mintha kartonból lettek volna. Myatt hátrafordult a sofőr melletti ülésről, és úgy magyarázta: - Elkerüli Szabadkát, és egy csordaátjárón kell kereszteznie a síneket. Jobb, ha erősen kapaszkodik. - Eltűntek a fák. s az autó egyszer csak hóborította földek között rohant tovább. A dűlőutat sárrá dagasztották a tehének, s a sár megfagyott. Lejjebb két vörös fény villogott felénk, és egy rövid síndarab csillant meg a smaragd csöppekkel. A fények előre-hátra himbálóztak, s a motor zaja mellett is kiáltozást lehetett hallani.

- Közéjük menjek? - kérdezte hűvösen a sofőr, készen arra, hogy a gázra taposson. - Ne, ne! - kiáltotta Myatt. Nem látta

értelmét, hogy egy idegen kedvéért bajba kerüljön. Láta a lámpások tartó embereket. Szürke egyenruhát viseltek, és revolver volt náluk. Az autó megállt közöttük, de átugrott az első sín fölött, aztán oldalra biccent, mint egy zátonyra futott csónak. Az egyik katona mondott valamit, amit a sofőr rögvést lefordított németre: – A papírjainkat akarja látni.

Josef Grünlich keresztbe vetett lábbal csöndben hátradőlt az üléspárnákon. Egyik kezével szórakozottan az ezüstláncot babrálta. Amikor az egyik katona elkapta a pillantását, szelíden elmosolyodott és biccentett; bárki a titkárával utazó gazdag és szeretetre méltó üzletembernek nézte volna. Inkább Myatt volt izgatott, szinte eltűnt bundájában, mert eszébe jutott, ahogy az asszony utánuk kiáltott: “Koszorú zsidó!”, eszébe jutott az őrszeme, a vasutas pimaszsága. Pontosan ilyen sivár szegletében a világnak, megfagyott földek és sovány állatok között számíthatott arra az ember, hogy másutt már rég kihalt s csak itt élő, réges-régi gyűlöleteket talál. Egy katona az arcába világított, és türelmetlenül, megvetően elismételte a parancsot. Myatt elővette az útlevelet, a katona fordítva fogta meg, és alaposan megvizsgálta az oroszánt és az egyszarvút, aztán kinyögte az egyetlen szót, amit németül tudott:

– Engländer?

Myatt biccentett, mire a katona visszahajította az útlevelet az ülésre, és belemerült a sofőr papírjainak tanulmányozásába; az igazolvány úgy nyílt ki, mint egy hosszú szerpentin vagy mint egy leporelló. Josef Grünlich óvatosan előrehajolt, és az első ülésről fölvette Myatt útlevelet. Amikor a lámpa vörös fénye az arcába villant, elvigyorodott és meglobogtatta az útlevelet. Az őrs odahívta a társát, és ketten vizsgálták Grünlichet, halkán tanácskoztak, ügyet se vetve Grünlich mozdulataira.

– Mit akarnak? – nyafogott Grünlich, de közben nem tűnt el arcáról a dermedt, zsíros mosoly. Az egyik katona valami parancsot adott, amit a sofőr lefordított.

– Álljon fel.

Grünlich, egyik kezében Myatt útleveletével, a másik kezét az ezüstláncra nyugtatva, engedelmességet, mire a két katona a fejtől a talpáig végigvilágította. Grünlichen nem volt felsőkabát, és reszketett

a hidegtől. Az egyik férfi nevetni kezdett, és az ujjával Grünlich hasába döfött.

– Látni akarják, hogy valódi-e – magyarázta a sofőr.

– Mi valódi?

– A kövérsége.

Josef Grünlich kénytelen volt úgy tenni, mint akit mulattat a sértés, tehát csak mosolygott. Két névtelen bolond, akikkel soha többé nem találkozik, most kipukkasztotta minden önbecsülését. Ezt a méltatlanságot s a sértés okozta fájdalmat valaki másnak kell elviselnie, mert Grünlich büszke volt rá, bár most épp emiatt szenvedett, hogy soha egyetlen sértést se felejtett el. Annyit azért megtett, hogy németül könyörögni kezdett a sofőrnek: – Nem tudná elgázolni őket? –, és közben az útlevelet lengetve vigyorgott a katonákra, akik részletesen megtárgyalták minden porcikáját. Aztán hátraléptek, bólintottak, s a sofőr megnyomta az önindítót. A kocsi átimbolygott a síneken, aztán lassan megindult fölfelé egy hosszú, bakhátas dűlőúton, és Josef Grünlich visszanézve csak két vörös lámpát látott, amelyek úgy billegtek a sötétben, mint egy-egy papírlampion.

– Mit akartak?

– Keresnek valakit – mondta a sofőr. De ezt Josef is jól tudta. Vagy nem ő ölte meg Kolbert Bécsben? Nem ő menekült Szabadkáról egy órával ezelőtt az ór szeme láttára? Nem ő az a minden hájjal megkent ravasz fickó, aki gyors, mint a villám, és soha nem habozik? Ezek lezártak minden autótutat, s ő mégis kicsúszott a kezük közül. De mint egy apró, észrevétlen léghuzat, suhant át rajta, hogy ha igazán keresik, megtalálták volna. Ezek valaki mást kerestek. Egy nálánál jóval fontosabb személyre gondolhattak. Az öreg és lomha doktor személyleírását körözhették, és nem Josef Grünlichét, aki megölte Kolbert, s aki csak azzal tudott henegegni: “Őt éve, és még egyszer se ültették le.” Most már nem félt a sebességtől. Ahogy a nyikorgó, ódon autó belerohant a sötétségbe, Grünlich lassan lecsillapodott, de még sokáig merengett ennek az egésznek az igazságtalanságán.

Coral Musker az idegenség, a másság érzésével riadt fel. Föliült, mire a búzaszemes zsák megnyikordult alatta. Ez volt az egyetlen hang; a zuhogó hó susogása időközben abbamaradt. Coral hallgatózott, és rettegve döbrent rá, hogy egyedül van. Dr. Czimmer elment; Coral nem hallotta a férfi lélegzését.

Valahonnan messziről egy sebességet váltó autó hangja közeledett a homályon át. Úgy kúszott felé, mint egy barátságos kutya, hízelegve, dörgölözve.

Ha dr. Czinner elment, gondolta Coral, akkor nincs semmi, ami itt tarthatna. Megyek, és megkeresem az autót. Ha katonák, velem úgyse csinálnak semmit, de az is lehet, hogy... A vágyakozástól nyitva maradt a mondat, mint egy éhes madár csőre. Miközben föltérdelt, egyik karját kinyújtotta, hogy megkapaszkodjon valamiben, és ekkor érintette meg a doktor arcát. A férfi nem mozdult, és bár az arc meleg volt, Coral érezte, hogy olyan száraz és ropogós a vér dr. Czinner szája körül, mint a régi pergamen. Coral egyet sikoltott, aztán elcsendesedett, és eltökélten keresni kezdte a gyufát, hogy meggyújtson egy újságpapírt. De remegett a keze. Pattanásig feszültek az idegei, de még így se tört meg a felelősség súlya alatt. Úgy érezte, az elmúlt héten minden napra jutott valami eldönténivaló, valami leplezni való rettegés. "Itt van ez a konstantinápolyi állás. Eszi, nem eszi, nem kap mást, de döntenit kell. Tucatnyi lány ácsorog a lépcsőkön"; vagy Myatt, aki betuszkolja a jegyet a táskájába; a házinéni, aki folyton ezt vagy azt tanácsolja; az idegenség rémuralma, amely váratlanul rátört az ostendei peronon, s a hajópénztáros, aki utánakiáltott, hogy emlékezzen rá.

A papírfáklya fényénél Coral újra meglepődött a doktor értelmes nézésétől, bár megfagyott, soha többé nem változó értelem fénye volt ez. Coral elfordult, aztán visszafordult, és ugyanaz a kép fogadta. Fogalmam se volt róla, gondolta, hogy ilyen rosszul van. Képtelen vagyok itt maradni. Még azon is eltűnődött, vajon nem őt fogják-e a doktor halálával vádolni. Ezek az idegenek, akiknek nem értette a nyelvét, mindenre képesek. Közben leégett a fáklya, mert valami furcsa kíváncsiság kerítette hatalmába, s ettől sem tudott szabadulni. Vajon a doktornak is volt egyszer szeretője? Az ötlet megfosztotta a férfit lenyűgöző vonásaitól, nem volt többé ijesztő hullá, és Coral olyan alaposan vizsgálta meg az arcát, ahogy soha azelőtt nem merte volna. Dr. Czinner modora elszállt az élettől együtt. Coral most először vette észre, milyen különös, nyers vonásai voltak: ha nem olyan sovány az arc, egyenesen visszataszító lett volna; talán csak a szorongás és a hiányos táplálkozás kölcsönzött neki értelmet és bizonyos érzékenységet. Még így halottan, az

újságpapírcsík reszkető, kékes fényénél is feltűnt, mennyire hiányzott erről az arcról a humor. Lehet, hogy az összes többi férfival ellentétben a doktornak mégse volt szeretője. Ha együtt élt volna valakivel, aki egy kicsit is kineveti, biztos, hogy most nem feküdne itt és így, gondolta Coral; nem vette volna olyan komolyan a dolgokat, megtanulta volna, hogy nem kell annyit fontoskodni, mindent a sorsára kell hagyni, csakis így boldogulhat. Coral megérintette a doktor hosszú bajszát. Komikus volt, szívfacsaró; épp ettől a szőrcsimbóktól soha nem látszhatott tragikusnak. Aztán a fidibusz leégett, és mostantól mintha el is temették volna a doktort, Coral többé rá se nézett, hamarosan nem is gondolt rá, annyira lefoglalta a gondolatait egy cirkáló autó zúgása és közeledő léptek neszezése. Coral sikoltása nem maradt hatástalan.

Keskeny fénycsík kúszott be a rosszul záródó ajtó alatt; hangok hallatszottak, és kint az úton az autó halk zümmögéssel megindult lefelé. A léptek eltávolodtak, kinyílt egy ajtó, s a csűr vékony falain keresztül Coral meghallotta, hogy a szomszédban valaki szétdobálja a zsákokat; egy kutya is szipákol a közelben. Erről sima, unalmas nottinghami mezők jutottak eszébe, egy vasárnap, bányászok kis csoportja, akikkel egyszer elindult patkányvadászatra, meg egy Spot nevű kutya. Míg a bányászok fustélyokkal felszerelve körben álltak, a kutya ki-be szaladt egyik csűrből a másikba. Kint valami szóváltás kerekedett, de Coral egyetlen hangot sem ismert fel. Az autó megállt, de a motor továbbra is halkán járt.

Aztán kinyílt a fészker ajtaja, s a fény megindult fölfelé a zsákokon. Coral felkönyökölt, és a barikád egyik hasadékán meglátta a sápadt, cvikkeres tisztet és azt a katonát, aki a váróterem előtt strázsált. Megindultak felé, mire Coral idegei felmondták a szolgálatot; túl lassan múlt az idő, és képtelen volt kivárni, míg fölfedezik. Félig háttal álltak neki, és amikor talpra ugrott, és azt kiáltotta: "Itt vagyok!", a tiszt megpördült, és kirántotta a revolverét. Ekkor látta meg, ki kiáltott; kérdezett valamit, s úgy állt a padló közepén, nekiszegezett pisztollyal. Coral úgy tett, mint aki érti a tiszt kérdését, és azt válaszolta: – Meghalt.

A tiszt parancsot adott a katonának, aki megindult előre, és lassan elkezdte széthúzni a zsákokat. Ugyanaz a férfi volt, aki megállította Coralt az étkezőkocsi felé menet, ezért Coral egy pillanatig gyűlölte is, míg a férfi föl nem emelte a fejét, és

szánalmasan, mentegetőzve rá nem vigyorgott, amiért a tiszt a háttérből szünet nélkül bombázta apró, horgas végű, türelmetlen megjegyzésekkel. Ahogy a katona elhúzta az utolsó zsákot a barlang szája elől, szinte összekocant az arcuk, és ebben a szempillantásban Coral annyit tudott meg a férfiről, mintha egy hallgatag emberrel beszélgetett volna.

Amikor Petkovics őrnagy látta, hogy a doktor nem mozdul, átszelte a fészert, és a lámpával a halott arcába világított. A hosszú bajusz megsápadt a ragyogásban, s a nyitott szempár úgy verte vissza a fényt, mint az ezüst. A tiszt odanyújtotta a pisztolyt a katonának. Ettől a jó kedélynek és az együgyű boldogságnak az a csöppnyi maradéka is, ami a nyomorúság külszíne mögött megőrződött benne, egyszeriben szertefoszlott. Mintha egy ház minden padlója lezuhant volna, s csak a falak maradtak volna állva. Iszonyodva hátrahőkölt, elakadt a szava, hogy moccanni se tudott, s a pisztoly ott maradt a tiszt tenyerében. Petkovics őrnagy nem vesztette el a türelmét; aranycvikkerén át kíváncsian és eltökélten figyelte a másikat. A kisujjában volt mindaz, ami egy laktanya katonáinak agyában megfordulhatott; a stratégiáról szóló, elhasznált német kézikönyv mellett ott álltak a polcán a pszichológiáról szóló kis sorozat kötetei; olyan bizalmas viszonyban volt minden egyes közkatonájával, mint egy gyóntatóatyja, tudta, ki mennyire brutális, mennyire jóindulatú, mennyire ravasz és mennyire földhözragadt; tudta, kinek mi a gyöngéje - a raki, a kártya vagy a nők -, mi az ambíciója, még akkor is, ha ezek a vágyak nem terjedtek tovább, mint egy izgalmas vagy vidám történet, amit elmondhatnak a feleségüknek. De Petkovics azt tudta a legjobban, hogyan lehet testre szabott büntetést kitalálni, és hogyan lehet megtörni az akaratot. Türelmetlen volt, mert a katona lassan húzgálta szét a zsákokat; most viszont vége volt a türelmetlenségének; hagyta, hadd feküdjön a pisztoly a tenyerében, és az aranykeret mögött szűrős szemmel, egészen hűvös hangon megismételte a parancsot.

A katona lehorgasztotta a fejét, a tenyerével megtörölte az orrát, és keserves pillantással végigmérte a padlót. Aztán elvette a pisztolyt, és dr. Czimmer szájához illesztette. Megint elbizonytalanodott. Coral karjára tette a kezét, és egyet taszított rajta; Coral arccal a padlóra zuhant, s ahogy elterült, meghallotta a lövést. A katona jóvoltából a látványtól megmenekült, de a képzelőerejétől nem. Felpattant, és futva, öklendezve az ajtó felé menekült. Azt remélte, hogy a sötétségtől

megkönnyebbül, ezért úgy érezte, mintha fejbe verték volna, amikor kint felvillantak a fényoszlopok. Nekidőlt az ajtónak, próbált megtámaszkodni, és sokkal magányosabbnak érezte magát, mint amikor felébredt, és rájött, hogy dr. Czimmer meghalt; kétségbeesetten, szinte fájdalmasan kívánta Myattet. Az autó mellett még mindig vitatkoztak, és enyhe kutyaszag úszott a levegőben.

– Mi az ördög? – szólalt meg egy hang. Az embergyűrű hirtelen szétnyílt, és a hasadékban Miss Warren jelent meg. Az arca vörös volt, feldúlt és győzelemittas. Megragadta Coral karját. – Mi történik itt? Nem, ne mondj semmit. Rosszul vagy. Most azonnal velem jössz. – A katonák elállták az autóhoz vezető utat, kijött a fészerből az őrnagy, és odalépett hozzájuk. Miss Warren halkán és sebesen azt mondta: – Ígérj akármit. Ne törődj vele, mit mondasz. – Széles lapáttenyerét az őrnagy kabátujjára tette, és behízelt hangon beszélni kezdett. Az őrnagy próbált közbevágni, de szavait elsöpörte Miss Warren szóáradata. Levette a cvikkerét, megtörölte az üvegeket, és tudta, hogy elveszett. Hasztalan lett volna fenyegetőzni, Miss Warren akár egész éjszaka tiltakozott volna, a nő azonban felkínálta az egyetlen csalétket, amit az őrnagy természete nem engedett visszautasítani: az észére apellált. S a felkínált észérvek mögött Miss Warren egy villanásnyira látni engedett egy még ennél is értékesebb érvet, a magas diplomácia indítékát, amiért jobb, ha elengedi a lányt. Petkovics még egyszer megtörölte a szemüvegét, bólintott és beleegyezett. Miss Warren megragadta a kezét, megszorította, közben jó mélyen belevéste a pecsétgyűrű jelét az őrnagy fájdalomtól összeránduló ujjába.

Coral a földre hanyatlott. Miss Warren megérintette, de Coral próbálta lerázni magáról a kezét. A nagy zaj után most csöndben úszott felé a föld. Nagyon messziről egy hang azt mondta: “Magának rossz a szíve”, és Coral megint kinyitotta a szemét, azt remélte, hogy egy öreg arcot fog látni maga alatt. De egy autó hátsó ülésére fektették, és Miss Warren épp egy pokróccal takarta le. Aztán töltött egy pohár konyakot, és Coral szájához tartotta; az autó indulásától azonban mindketten megbillentek, és a konyak Coral állára lötytyent; Coral visszamosolygott a felhevült, gyöngéd és meglehetősen részeg arcra.

- Drágám, figyelj ide - mondta Miss Warren -, most először is visszajössz velem Bécsbe. Ott táviratilag le tudom adni a sztorit. Ha bármelyik koszos csirkefogó megpróbál beléd kötni, te ne mondj semmit. Ki se nyisd a szád, annyit se mondj, hogy nem.

A szavak nem jelentettek semmit Coralnak. Szűrő fájdalmat érzett a mellében. Ahogy az autó elindult Bécs felé, látta, hogy eltűnnek az állomás fényei, és valami makacs hűséggel egyre azon tépelődött, hogy vajon hol lehet Myatt. A fájdalomtól nehezen lélegzett, de eltökélte magában, hogy nem fog megszólalni. Ha megszólal, ha elárulja a fájdalmát és segítséget kér, akkor egy pillanatra kiszökik az agyából Myatt arca, a füléből a hangja, pedig most is hallja, amint a férfi azt suttogja, hogy mit fognak együtt csinálni Konstantinápolyban. Nem én leszek az első, aki elfelejti a másikat, gondolta Coral makacsul, és tovább hadakozott a többi képpel, amely megpróbálta kiszorítani Myattet: homályos úton a skarlátvörösön hunyorgó autó; dr. Czinner nézése a papírfáklya fényénél; végül újra a fájdalommal vívott elkeseredett küzdelmet, nem kapott levegőt, szeretett volna felordítani, és harcolt az agyára ereszkedő sötétség ellen, mert ez a sötétség azoktól a képektől is megfosztotta, amelyekért hadakozott.

Emlékszem. Nem felejtettem. Egy kiáltást mégse tudott elfojtani. Olyan halk volt, hogy a motor duruzsolása elnyomta. Nem is jutott el Miss Warren fülébe, csak az azt követő suttogás: - Nem felejtettem.

- Exkluzív sztori - mondta Miss Warren, és ujjjaival a pokrócon dobolt -, azt akarom, hogy exkluzív legyen. Ez az én sztorim - jelentette ki büszkén, és közben valahol, egy hátsó agytekervényében, a címsorok és ólombetűk mögött már formálódott egy álom Coralról, amint pizsamában kitölti a kávé, amint hálórúhában koktélt kever, Coralról, amint elalszik az újratapétázott és megfiatalított lakásban.

ÖTÖDIK RÉSZ

– Halló, halló. Megérkezett már Mr. Carleton Myatt?

Az apró, fürgé örménynek virág volt a gomblyukában, és a zsakettje éppoly nett és jól szabott volt, mint az angolsága: – Nem. Attól tartok, még nem érkezett meg. Átadhatok valami üzenetet?

– A vonat vajon beérkezett?

– Nem. Három órát késik. Azt hiszem, Belgrád közelében elromlott a mozdony.

– Mondja meg neki, hogy Mr. Joyce...

– Nos, hölgyeim – szólalt meg a szállodai portás, és bizalmaskodva áthajolt a pult fölött két elragadtatott amerikai lány felé, akik szépen kitépdesett szemöldökkel, kissé elnyílt ajkakkal bámultak rá –, mit ajánlhatok ma délutánra? Kellene egy idegenvezető a bazár megtekintéséhez.

– Talán ön, Mr. Kalebdzsian – sóhajtották szinte egyszerre; széles, mohó, szűzies tekintettel követték a férfit, aki a telefon csörrenésére megpördült:

– Halló, halló. Interurbán magánbeszélgetés? Rendben. Halló. Nem, Mr. Carleton Myatt még nem érkezett meg. Minden percben várjuk. Átadjak valami üzenetet? Hatkor újrahívja. Köszönjük.

– Ó – mondta a két amerikai lánynak –, ha tehetném, igazán nagy örömömmre szolgálna. De hát itt tart a kötelesség. Ámbátor van egy másodunokatestvérem, megbeszélem vele, hogy holnap reggel jöjjön ide, és vigye el önöket a bazárba. Ma délutánra azt javasolnám, hogy üljenek taxiba, és a Hüppodrom érintésével nézzék meg a Kék Mecsetet, aztán keressék fel a római vízvezetékét. Utána Perában, az orosz étteremben teázhatnak, aztán jöjjenek haza vacsorára, estére pedig valami színházat fogok ajánlani. Nos, ha ez megfelel, délutánra rendelek taxit egy megbízható garázsból.

Egyszerre nyitották ki a szájukat, és azt mondták: – Hát ez csuda jó lesz, Mr. Kalebdzsian –, s míg a férfi fölhívta a harmadunokatestvérét, akinek Perában volt a garázsa, ők ketten átvonultak az előcsarnokon a porlepte édes-savas standhoz, és azon tűnődtek, ne vegyenek-e neki egy doboz kandiscukrot. A hatalmas, csiricsaré szállodát még a háború előtt építették; belül mozaikpadlója, nemzetközi személyzete

és étterme volt, küllemre a Kék Mecsetet utánozta; de most, hogy a kormány átköltözött Ankarába, és Konstantinápoly kezdte érezni Pireusz kihívását, a szálloda egy kicsit esett a világ szemében. A személyzet számát lecsökkentették, az is előfordult, hogy az ember anélkül szelte át a hatalmas, üres előcsarnokot, hogy akár egyetlen boyjal találkozott volna, a szobacsengők pedig közismerten nem szóltak. A fogadópultnál azonban Mr. Kalebdzsian megpróbált jól szabott zsakettjében szembeszállni az általános restséggel.

- Kalebdzsian, megjött Mr. Carleton Myatt?
- Nem, uram, késik a vonat. Nincs kedve megvárni?
- Szalont is kapott?
- Ó, természetesen. Hé, fiú, vezesd föl az urat Mr. Myatt lakosztályába.
- Adja át a névjegyemet, ha megérkezik.

A két amerikai lány úgy döntött, hogy nem vesz rahátot Mr. Kalebdzsiannak, de oly édesnek és csinosnak találták a férfiút, hogy valamivel mégis kedveskedni akartak; annyira elmerültek a gondolataikban, hogy csak akkor vették észre Kalebdzsiant, amikor az szinte karnyújtásnyira bukkant föl előttük:

- Hölgyeim, itt a taxijuk. Én majd mindent elmondok a sofőrnek. Látni fogják, hogy tökéletesen megbízható. - Kivezette és baj nélkül útnak indította őket. Ez a kis nyüzsgés, mozgás is leülepedett, mint a por, és Mr. Kalebdzsian elindult vissza a csöndes előcsarnokba. Egy pillanatig majdnem olyan volt, mint hajdanán, főidényben.

Negyedóráig nem jött senki; az egyik ablaktáblán dércsípte, őszi légy haldoklott nagy zajjal. Mr. Kalebdzsian fölhívta a gondnokot, hogy bekapcsolta-e a fűtést a szobákban, aztán kezét a térde közé ejtve csak ült, mert nem volt mire gondolni, nem volt mit tennie.

A forgóajtó pörögni kezdett, és egy csomó ember lépett be rajta. Myatt volt az első érkező. Janet Pardoe és Mr. Savory jött utána, aztán három hordár a bőröndökkel. Myatt boldog volt. Ez az ő választott világa: egy nemzetközi szálloda, bármennyire kopár is, számára oázist jelentett. Mr. Kalebdzsian még el se indult, hogy üdvözlje őket, amikor végleg elhalványult és elvesztette minden realitását a szabadkai lidérces álom. Myatt örült, hogy Janet Pardoe is látja, mennyire elismerik őt a legjobb szállodákban, messze az otthonától.

– Hogy van, Mr. Myatt? Ez aztán nagy öröm. – Mr. Kalebdzsian megrázta a kezét, mélyen meghajolt, és hihetetlenül fehér fogai szinte vakítottak a szívből jövő boldogságtól.

– Örülök, hogy látom, Kalebdzsian. Az igazgató házon kívül, mint rendszeren? Ezek a barátaim, Miss Pardoe és Mr. Savory. Ez az egész szálloda Mr. Kalebdzsian vállán nyugszik – magyarázta nekik. – Kényelmesen el tud helyezni bennünket? Rendben van. Megkérem, hogy küldjön föl egy doboz édességet Miss Pardoe szobájába.

Janet Pardoe halkán rákezdte: – A nagybátyám vár –, de Myatt félresöpörte az ellenkezését.

– Egy napot csak tud várni. Ma este az én vendégem lesz. – Kezdte újra kibontani a pávatollait, mert a pálmáktól, az oszloptól és Mr. Kalebdzsian hódolatától visszanyerte az önbizalmát.

– Volt két telefonhívása, Mr. Myatt, és egy úr a lakosztályában várja.

– Jó. Adja ide a névjegyét. Lássá el a barátaimat. A szobám a szokásos? – Jókedvűen az ajkát biggyesztve, gyors léptekkel a lifthez ment; az elmúlt napokban túl sok bizonytalanságban volt része, túl sok mindent csak nehezen lehetett megérteni, de most ismét visszatérhetett a munkájához. Mr. Eckman lesz az, gondolta Myatt, és nem is vesződött vele, hogy megnézze a névjegyet, mert hirtelen egész biztos lett benne, hogy mit kell mondania. A lift nehézkesen fölkúszott az első emeletre, a boy végigvezette a poros folyosón, aztán kinyitott egy ajtót. Napfény ömlött be a szobába, és Myatt az ablakon keresztül hallotta az autók vakkantását. A kanapéről szürke tweedöltönyös, szőke, köpcös férfi állt fel. – Mr. Carleton Myatt? – kérdezte.

Myatt meglepődött. Ezt az embert még soha nem látta. A kezében lévő névjegyre nézett, amelyen ez állt: Mr. Leo Stein. – Ó, Mr. Stein.

– Meg van lepve, hogy itt találkozunk? – kérdezte Mr. Stein. – Remélem, nem tart kapkodónak. – Nagyon nyílt és szívélyes volt. Kiköpött angol, gondolta Myatt, bár az orra árulkodik: műtéttel kiegyenesítették, de megmaradt a heg. A nyíltan vállalt és a titkolt zsidóság közti viszály rögtön megmutatkozott a kígyóbűvölő mosolyokban, az erélyes kézszorításban, vagy ahogy kerülték egymás pillantását. – Az ügynökünkre számítottam – mondta Myatt.

– Ó, szegény Eckman, szegény Eckman – sóhajtott Stein, és megrázta szőke fejét.

– Hogy érti?
– Nos, valójában ezért vagyok itt. Hogy megkérjem, jöjjön és látogassa meg Mrs. Eckmant. Nagyon aggódom érte.

– Úgy érti, hogy a férje otthagya?

– Eltűnt. Tegnap éjszaka nem ment haza. Roppant rejtélyes.

Hideg volt. Myatt becsukta az ablakot, és kezét a bundazsebébe mélyesztve, fel s alá sétált a szobában, három lépést az egyik irányba, hármat a másikba. – Engem nem lep meg – mondta lassan. – Szerintem nem tudott volna a szemem elé kerülni.

– Néhány napja azt mesélte, hogy úgy érzi, ön nem bízik benne. Meg volt sértődve, nagyon meg volt sértődve.

Myatt vontatottan és óvatosan azt felelte:

– Soha nem bíztam a kikeresztelkedett zsidókban.

– Nocsak, Mr. Myatt, nem dogmatikus egy kicsit? – mondta Stein egy árnyalatnyi szorongással.

– Lehet. Az a gyanúm – szólalt meg Myatt, és háttal Steinnek megállt a szoba közepén, de úgy, hogy a szemközti aranyozott tükörben térdig látta Stein tükörképét –, hogy Eckman tovább ment a tárgyalásaival, mint amiről engem értesített.

– Ó, a tárgyalások – Stein tükörképe nem volt olyan nyugodt, mint a hangja –, a tárgyalások természetesen befejeződtek.

– Közölte önnel, hogy esetleg nem vásároljuk meg?

– Megvette.

Myatt bólintott. Nem lepődött meg. Sok minden lehetett Eckman eltűnése mögött.

– Valóban aggódom szegény Eckmanért – mondta lassan Stein. – Rossz belegondolni, hogy esetleg öngyilkos lett.

– Szerintem fölösleges aggódnia. Azt hiszem, csak hátat fordított az üzleti életnek. Bár kissé sietősen.

– Tudja – folytatta Stein –, Eckman sokat bánkódott.

– Bánkódott?

– Nos, egyfelől nyomasztotta, hogy ön nem bízik benne. Aztán, hogy nincsenek gyerekei. Pedig ő gyerekeket akart. Bizony sok bánkódnivalója volt, Mr. Myatt. Könyörületesnek kell lennünk.

– De én nem vagyok keresztény, Mr. Stein. Nem hiszem, hogy a könyörületesség fő erény. Láthatnám azt a papírt, amit aláírt?

– Természetesen. – Mr. Stein kivett egy hosszú, kétrét hajtott borítékot a tweedzakó zsebéből. Myatt leült, a lapokat

szétterítette egy asztalon, és gondosan végigolvasta. Nem fűzött hozzá megjegyzést, s az arckifejezése sem árult el semmit. Senki nem mondta volna meg, micsoda boldogság volt, hogy újra visszatérhetett a számokhoz, valamihez, amit értett, s aminek nem voltak érzelmei. Amikor végzett az olvasással, hátradőlt, és a körmeit vette szemügyre; mielőtt elindult Londonból, manikűröztetett, de már újra elkelt volna egy kis törődés.

– Jól utazott? – kérdezte nyájasan Mr. Stein. – Remélem, nem zavarta a belgrádi felkelés.

– Nem – felelte szórakozottan Myatt. Ez igaz volt. Úgy tűnt, hogy talán meg se történt az egész tisztázatlan szabadkai incidens. Annyira elkülönült a megszokott életétől, annyira nem volt rá magyarázat, hogy nagyon hamar úgyszólván el fogja felejteni. – Azt ugyebár tudja – szólalt meg –, hogy ha akarjuk, semmisnek tekintjük ezt a megegyezést.

– Ezt azért nem hinném – felelte Mr. Stein. – Szegény Eckman az ön teljhatalmú képviselője volt. Ön hatalmazta fel, hogy tárgyalásokat kezdjen.

– De arra nem volt felhatalmazva, hogy ezt aláírja. Nem, Mr. Stein, attól tartok, az magának se lesz jó.

Mr. Stein letelepedett a kanapéra, és keresztbe vetette a lábát. Pipafüst- és tweedszaga volt. – Mr. Myatt – szólalt meg –, nekem természetesen eszem ágában sincs bárkire bármit is ráerőszakolni. Jelszóm: üzlettársat soha ne szedj rá. Ha a tisztesség úgy kívánná, Mr. Myatt, akár most összetépném azt a megegyezést. De értse meg, mióta szegény Eckman ezt aláírta, Moultek letettek vásárlási szándékukról. Most nem fognak újabb ajánlattal előállni.

– Tudom, hogy Moultek mennyire voltak érdekelték a mazsolaüzletben – jegyezte meg Myatt.

– Nos, értse meg, ilyen körülmények között bármilyen baráti érzéseket táplállok is ön iránt, Mr. Myatt, ha ön összetépi azt a megegyezést, akkor harcolni fogok érte. Megengedi, hogy rágyútsak?

– Vegyen egy szivart.

– Nem zavarja, ha a pipázom? – Halvány, illatos dohányt kezdett tömködni a pipájába.

– Gondolom, Eckman kapott jutalékot az üzletből.

– Ó, szegény Eckman – mondta talányosan Mr. Stein. – Tényleg szeretném, ha eljönne és meglátogatná Mrs. Eckmant. Nagyon aggódik.

– Nem kell aggódnia, ha elég nagy volt a férje jutaléka. – Mr. Stein elmosolyodott, és meggyújtotta a pipát. Myatt újra elkezdte olvasni a megegyezést. Tökéletesen igaz, hogy esetleg föl lehet rúgni, de a jog nagyon kockázatos dolog. Egy jó ügyvéd sok bajt okozhat. Vannak olyan adatok, amelyeket nem szívesen lát kinyomtatva az ember. Végül is Stein üzlete értékes a cégnek. Myatt csak az árát nem szerette, meg hogy Eckman igazgatói állást garantált Steinnek. Még az se volt valami lehetetlen összeg, de képtelen volt elgondolni is, hogy egy idegen beleavatkozzék ebbe a családi vállalkozásba. – Megmondom, mit fogok csinálni – szólalt meg. – Ezt itt összetépjük, és tesztek egy új ajánlatot.

Mr. Stein a fejét csóválta. – Na, ez azért nem volna nagyon tisztességes velem szemben, igazam van, Mr. Myatt?

Myatt döntött, hogy mit fog tenni. Pereskedéssel nem akarta bosszantani az apját. Inkább elfogadja a szerződést, azzal a kikötéssel, hogy Stein lemond az igazgatóságról. De még nem akarta kiugratni a nyulat a bokorból; hátha Stein feladja a versenyt. – Aludjunk rá egyet, Mr. Stein – javasolta neki.

– Hát ami azt illeti – derült föl Mr. Stein area –, kötve hiszem, hogy lesz rá időm. S ahogy a mai lányokat ismerem, szó se lehet róla. Ma délután itt kell találkoznom az egyik unokahúggommal. Az ön vonatán jött Kölnből. A szegény Pardoe gyereke.

Myatt elővette a szivardobozát, és míg kiválasztott egyet és levágta a végét, eldöntötte, mit fog csinálni. Kezdte gyűlölni ezt a Steint. Túl sokat beszél, kikotyog egy csomó fölösleges információt. Nem csoda, ha nem ment az üzlete. Ugyanakkor kikristályosodott Myatt bizonytalan vonzalma Stein unokahúga iránt. A tudat, hogy a lány anyja zsidó, egyszerre fesztelenné tette. Janet elérhető lett, Myatt szégyellte, hogy múlt éjszaka olyan merev volt a társaságában. Miután visszatért Szabadkáról, együtt vacsoráztak a vonaton, de Myatt egész idő alatt a legjobb modorát vette elő. – Ó, igen – mondta vontatottan –, találkoztam Miss Pardoe-val a vonaton. Mi több, épp itt van lent. Együtt jöttünk az állomásra.

Most Mr. Steinen volt a sor, hogy megfontolja szavait. Amikor megszólalt, kicsit jelentőségteljesen kezdett mellébeszélni: – Szegény lány, nincsenek szülei. A feleségem azt gondolta, hogy rá kéne vennünk, maradjon itt. Tudja, én vagyok a gyámja. – Egymás mellett ültek, csak az asztal volt közöttük. Az asztalon ott feküdt a szerződés, Mr. Eckman aláírásával.

Nem beszéltek róla; mintha az üzlet lekerült volna a napirendről, de Stein is, Myatt is tudta, hogy az egész alkudozás újrakezdődött. Mindketten pontosan tudták, mit forgat a fejében a másik, de egyelőre csak köntörfalaztak.

– A húga – mondta Myatt – nagyszerű asszony lehet.

– Az arcát apámtól örökölte – jelentette ki Mr. Stein. A világért se ismerték volna be, hogy mindkettőjüket foglalkoztatta Janet Pardoe szépsége. Még a nagyszülők is előbb kerültek szóba, mint ő.

– Lipcséből jött a családja? – kérdezte Myatt.

– Pontosan. Apám hozta ide az üzletet.

– Ön szerint ez hiba volt?

– Ó, ugyan már, Mr. Myatt, hiszen látta a mutatónkat. Azért az nem volt olyan rossz. De mindent el akarok adni, hogy visszavonulhassak, amíg élvezni tudom az életet.

– Hogy érti? – kérdezte kíváncsian Myatt. – Hogy akarja élvezni az életet?

– Nézze, engem nem nagyon érdekel az üzlet – vallotta be Mr. Stein.

– Nem érdekli az üzlet? – ismételte meglepődve Myatt.

– Inkább a golf – mondta Mr. Stein –, meg egy kis kulipintyó valahol vidéken. Már alig várom, hogy meglegyen.

A megdöbbenés elmúlt, és Myatt újra észrevette, hogy Stein túl sok információt ad ki. Ám Stein közlékeny természete most épp kapóra jött; egy pillanat alatt visszaterelte a beszélgetést a szerződésre. – De akkor minek akarja megtartani az igazgatói állást? Azt hiszem, a pénz kérdésében is közelebb kerülhetünk a megegyezéshez, ha lemond az igazgatói tisztségről.

– Nem feltétlenül magamnak akarom – mondta Mr. Stein, és Myatt egyre hosszabbodó hamujára sandítva, a szavak közt nagyokat pöfékelt a pipájából –, de szeretném, már csak a tradíció kedvéért is, ha egy családtag benn maradna az igazgató tanácsban. – Ezen hosszan és őszintén göcögött. – De hát nekem nincs fiam. Még unokaöcsém sincs.

Myatt gondterhelten azt mondta: – Akkor hát az unokahúgát kéne rávenni – mire mindketten fölnevettek, és együtt indultak lefelé. Janet Pardoe azonban nem volt sehol.

– Miss Pardoe elment? – kérdezte Mr. Kalebdsziantól.

– Nem, Mr. Myatt, Miss Pardoe épp az imént ment át az étterembe Mr. Savoryvel.

– Kérje meg őket, hogy várjanak húsz percet az ebéddel, mert Mr. Steinnel csatlakozom hozzájuk.

A forgóajtónál volt egy kis viaskodás, hogy ki kit engedjen előre, de a barátság Myatt és Mr. Stein között rohamosan fejlődött.

Már a taxiban ültek, úton Mr. Eckman lakásához, amikor Stein megszólalt:

– Ez a Savory – mondta –, ki ez?

– Csak egy író – felelte Myatt.

– Janet körül legyeskedik?

– Barátok lettek – közölte Myatt. – A vonaton találkoztak. – A térde fölött összekulcsolta a kezét, és csöndben komolyan a házasság lehetőségét kezdte latolgatni. Nagyon bájos, gondolta, visszafogott, jó háziasszony lenne, és félig zsidó.

– A gyámja vagyok – mondta Mr. Stein. – Nem kéne beszélni azzal a férfival?

– Jómódú.

– Igen, de író – felelte Mr. Stein. – Nem szeretem az ilyet. Kétes egzisztenciák. Azt szeretném, ha egy biztos lábakon álló üzletemberhez, kollégához menne feleségül.

– Azt hiszem, az a hölgy mutatta be neki, akivel Janet együtt lakott Kölnben.

– Ó, igen – mondta feszengve Mr. Stein –, mióta szegény szülei meghaltak, ez a lány maga keresi a kenyerét. Én nem avatkoztam bele. Egy lánynak nem árt az ilyesmi, de a feleségem úgy gondolta, hogy jó lenne egy kicsit utánanézni, így hát meghívtam. Gondoltam, hátha találnánk valami jobb munkát a közelünkben.

Megkerültek egy dobogón álló miniatűr forgalomirányító rendőrt, aztán fölkapaszkodtak a dombra. Alattuk, egy magas, kopár bérkaszánya és egy sürgönypózna között úgy habzottak a Kék Mecset kupolái, mint egy fűrt azúr szappanbuborék.

Mr. Stein még mindig feszengett. – Egy lánynak nem árt az ilyesmi – ismételte. – És a cég az utóbbi időben már minden időmet elvette. De mihelyt sikerül megkötni az üzletet – tette hozzá földerülve –, valamennyit rá akarok bízni.

A taxi egy kicsi, sötét udvaron állt meg, ahol nem volt más, csak egy magányos szemétláda, de a hosszú lépcsőházat hatalmas ablakok világították meg, és ahogy Myatt és Mr. Stein elindultak fölfelé, mintha egész Isztambul a lábuknál hömpölygött volna. Látszott az Hagia Sophia, a Tűztorony és egy jókora víztükör az Aranyszarv nyugati oldalán, Eyüp felé. – Szép fekvése van – ismerte el Mr. Stein. – Nincs jobb lakás

Konstantinápolyban – tette még hozzá, aztán megnyomta a csengőt, de Myatt egyre a kiadásokon törte a fejét, és azon tűnődött, vajon mennyivel járult hozzá a cég Mr. Eckman kilátásához.

Kinyílt az ajtó. Mr. Stein most nem vesződött vele, hogy bemondja a nevét a szobalánynak, hanem Myatt előtt megindult befelé egy fehér faburkolatos folyosón, amely az ablakok között csapdába ejtette a napot, mint egy cserzett bőrű vadat.

– A család barátja, Mr. Stein? – sugallta Myatt.

– Ó, szegény Eckman és én meglehetősen közel kerültünk egymáshoz az utóbbi időben – mondta Mr. Stein, azzal felrántott egy ajtót, amely a hatalmas üveglakos nappaliba vezetett; a kankalinillatú levegőben egy zongora, egy virágváza és néhány csővázás szék lebegett. – Kedves Emma – mondta Mr. Stein –, elhoztam látogatóba Mr. Carleton Myattet.

A szobában nem voltak sötét sarkok, nem volt hová bújni a tompa, játékony fény elől, Mrs. Eckman azonban megtett minden tőle telhetőt, hogy elrejtőzzön a zongora mögött, amely úgy nyújtózott közöttük, mint egy politúrozott padló. Mrs. Eckman pici volt, szürke és divatosan öltözött, de a ruhái sehogy sem illettek rá. Myattnek az jutott eszébe, hogy olyan, mint egy öreg háztartási alkalmazott, aki asszonya kiselejtezett ruháit hordja. Egy halom kézimunka volt a keze ügyében, és onnan, ahol állt, suttogva üdvözölte a vendégeket, de egy lépést se mert közelebb jönni a napfoltos padlón.

– Mondja – szólalt meg Mr. Stein –, nem hallott valamit a férjéről?

– Nem. Még nem. Nem – szögezte le az asszony. Látnivalóan gyötrődve még hozzátette: – Olyan nehezen szánja rá magát levélírára – és helyetlén kínálta őket. A tűket, vattát, gyapjúgombolyagokat és a flaneldarabkákat egy óriási kézimunkakosárba kezdte begyömöszölni. Mr. Stein feszengve méregette egyik csővázás széket a másik után.

– El nem tudom képzelni, mért vette szegény Eckman ezt az egészet – sóhajtott Myatt felé.

– Ne aggódjék, Mrs. Eckman – mondta Myatt. – Bizonyos vagyok benne, hogy hamarosan hallani fog a férjéről.

Mrs. Eckman megállt a gyömöszölés közben, és Myatt ajkára tapadt a szeme.

– Igen, Emma – mondta Mr. Stein –, mihelyst szegény Eckman megtudja, milyen nagyszerűen egyetértünk Mr. Myatt-tel, sietve haza fog térni.

– Ó – suttogta Mrs. Eckman a sarokból, amely a ragyogó padlótól, ha lehet, még távolibbnak tűnt –, azt se bánom, ha ide nem is jön vissza. Bárhová utánamennék. Ez úgyse *otthon* – közölte apró, határozott mozdulattal, de ettől leejtett egy kötőtűt és két gyöngyház gombot.

– Az az igazság, hogy ezzel egyetértek – jegyezte meg Mr. Stein, és felfújta az arcát. – Nem is értem, mit szeret a férje ebben a sok acél vacakban. Nekem inkább egypár jó kis mahagónibútor kell, meg egy-két karosszék, amiben el is alhat az ember.

– Ó, de az én férjemnek nagyon jó ízlése van – suttogta reménytelenül Mrs. Eckman, és ijedt szeme úgy rebtent ide-oda a divatos kalap alatt, mint egy ruhásszekrényben rekedt kiséger.

– Nos – mondta türelmetlenül Myatt –, biztos vagyok benne, hogy csöppet se kell aggódnia a férje miatt. Nagyon felizgatták az üzleti ügyek, ennyi az egész. Semmi okunk rá, hogy azt higgyük, szóval hogy bármi is történt vele.

Mrs. Eckman kikecmergett a zongora mögül, és idegesen a kezét tördelve átszelte a parkettát. – Attól nem félek – mondta. Megállt kettőjük között, aztán sarkon fordult, és gyorsan visszament a sarokba. Myatt elképedt.

– Hát akkor mitől fél? – kérdezte.

Mrs. Eckman fejével a világos, acélcsövektől ragyogó szoba felé bökött. – A férjem olyan modern – közölte félve és büszkén. Aztán a büszkeség eltűnt, és kezét a kosárba, a gombok és gyapjúmotringok közé merítve azt mondta: – Talán nem is akar visszajönni értem.

– Na és erről mit gondol? – kérdezte Mr. Stein, ahogy megindultak lefelé.

– Szegény asszony – mondta Myatt.

– Igen, igen, szegény asszony – ismételte Mr. Stein, és a maga becsületes, érzelmes módján kifújta az orrát. Éhes volt, de Myattnek még akadt egy-két elintéznivalója ebéd előtt, és Mr. Stein egy pillanatra se akart elmaradni mellőle. Úgy érezte, minden közös taxizással csak nő a bizalom egymás iránt, és végül is, eltekintve a Janet Pardoe-ról szövögetett terveiktől, ez a bizalom Steinnek évi több ezer fontot jelentett. A taxi csörömpölve levágtatott egy macskakővel kirakott meredek utcán, és a főposta melletti szűk kis térre ért ki,

aztán újabb lejtő után kifutott a Galata hídhoz és a dokkokhoz. Egy kopott lépcső megmászása után végre megérkeztek a csöpp irodába, amely zsúfolásig volt rakva kartotékos nyilvántartóval és irattartó dobozokkal, a szoba egyetlen ablaka egy magas falra és egy gőzhajó kéményére nézett. A párkányon vastagon állt a por. Ez volt az a helyiség, amely életre segítette Mr. Eckman hatalmas üveges nappaliját, mint egy öregedő zsidó asszony, aki utolsó terhességéből művészt hoz a világra. A szoba maradék úrjeit egy asztal töltötte ki, meg egy állóóra, amely épp elütötte a kettőt; a korai időpont ellenére Joyce ott volt. A gépíró egy cipősszekrényhez hasonló építményben tűnt el a szoba hátsó fertályában.

– Mi hír Eckmanról?

– Semmi, uram – mondta Joyce. Myatt rápillantott egy-két levélre, aztán otthagya Joyce-ot, aki úgy kuporgott Eckman íróasztala és Eckman vétkei fölött, mint egy hűséges eb.

– És most az ebéd – mondta Myatt. Mr. Stein megnedvesítette az ajkát. – Éhes? – kérdezte Myatt.

– Korán reggeliztem – felelte Mr. Stein, de nem volt szemrehányás a hangjában.

Janet Pardoe és Mr. Savory azonban nem várták meg őket. Már a kávé és a likőrt itták a késsel csempézett étteremben, amikor Myatt és Mr. Stein megjelent, és egymást túlharsogva közölte, hogy milyen szerencse, hogy Janet és Myatt már találkoztak és össze is barátkoztak. Janet Pardoe nem szólt semmit, csak békés tekintettel nézett Mr. Steinre, és egyszer elmosolyodott Myatt felé. Myattnek úgy tűnt, mintha ez a mosoly azt mondaná; "Milyen keveset tud ez mirőlünk", ezért visszamosolygott rá, de eszébe jutott, hogy nincs is mit tudni.

– Ezek szerint, ha sejtésem nem csal – szólalt meg Mr. Stein –, maguk Költőtől egymás társaságában töltötték az utat.

Janet társaságát Mr. Savory is magának követelte: – Namármost azt hiszem, hogy az unokahúga inkább velem tartott.

Mr. Stein, Savoryt meg se hallva, töretlen lendülettel haladt tovább: – Alaposan megismerték egymást, igaz?

Janet Pardoe egy icipicit kinyitotta puha, duzzadt ajkait, és selymes hangon azt mondta: – Ó, Mr. Myattnek volt egy másik útitársa, akit sokkal jobban megismert, mint engem.

Myatt elfordította a fejét, hogy megrendelje az ebédet, s amikor ismét visszafordult, Janet Pardoe édes, szelíd gúnnal még hozzátette: – Tudod, bácsikám, az az útitárs a szeretője volt.

Mr. Stein nevetett, szívből jövő kacagással: – Nézzenek oda, micsoda egy huncut kópé maga. Még el is pirul.

– És tudod, faképnél hagyta az a lány – közölte Janet Pardoe.

– Faképnél? Csak nem verte meg?

– Hát, ha megkérdesz, biztos megpróbál titokzatoskodni. Amikor elromlott a mozdony, Mr. Myatt képes volt visszakocsikázni az utolsó állomásig, ott kereste a lányt. Egy örökkévalóságig volt távol. És hogy mennyit titokzatoskodik. Segített valakinek, hogy elmeneküljön a határőrök elől.

– És a lány? – kérdezte huncut szemmel Mr. Stein.

– Mегszökött egy orvossal – jelentette ki Mr. Savory.

– De ezt soha nem fogja beismerni – mondta Janet Pardoe Myatt felé biccentve.

– Valóban, egy kicsit nyugtalan vagyok miatta – ismerte el Myatt. – Telefonálni akarok a belgrádi konzulnak.

– Telefonál ám a jó nagymamájának! – harsogta Mr. Savory, és derűs nyugtalansággal pislogott egyik hallgatójáról a másikra. Ha elég biztos volt a társaságában, szokása szerint megeresztett egy ilyen lefegyverző, közönséges fordulatot, hogy ráirányítsa a figyelmet a múltjára, az eladópultra, a segédek hálószobájára. Olykor még most is mámorító boldogság kerítette hatalmába, hogy elfogadják, hogy a legjobb szállodákban találja magát, hogy egyenlő feltételekkel társaloghat egy csomó emberrel, pedig azt hitte, hogy effélékkel soha nem fog megismerkedni, legfeljebb ha kérnek valamit a selyembálák és WC-papírhalmok fölött. Azok az előkelő hölgyek, akik meghívták irodalmi teadélutánjaikra, ezektől a fordulatoktól el voltak ragadtatva. Mi értelme lenne kérkedni vele, hogy a leértékelt áruk osztályából emelkedett íróvá, ha nem hozta volna magával a múltja egy-egy halvány emlékfoszlányát, a maradékvásár hangulatát?

Mr. Stein haragos tekintetet vetett rá. – Azt hiszem, teljesen igaza van – mondta aztán Myattnek. Mr. Savory zavarba jött. Ezek tehát ahhoz a kisebbséghez tartoznak, akik soha egyetlen könyvét nem olvasták, és fogalmuk sincs, milyen címen tart igényt a figyelmükre. Egész egyszerűen közönségesnek tartották. Kicsit lejjebb süllyedt a székbe, és azt mondta Janet Pardoe-nak: – A doktorral. Ugye, a maga barátnőjét is a doktor érdekelte? –, de Janet, érzékelve a többiek rosszallását, nem vesződött vele, hogy előszedje agya mélyéről azt a hosszú és unalmas históriát, amit Miss Warren

mesélt. – Képtelen vagyok számon tartani, hogy ki mindenki érdekli Mabelt – szakította félbe Mr. Savoryt. – Semmire sem emlékszem a doktorral kapcsolatban.

Mr. Stein kizárólag Mr. Savory kifejezésének durvasága miatt tiltakozott. Nagyon is pártfogolta, hogy egy kicsit nyíltan ugrassák Myattet a lánnyal. Ez csak még szorosabbra pecsételné bizalmas viszonyukat. Amikor megjött az első fogás, Mr. Stein újra odaterelte a beszélgetést: – Na, mesélj még egy kicsit, miben sántikál Mr. Myatt.

– Roppant csinos a kislány – jelentette ki Janet Pardoe félre nem érthető jóindulattal. Mr. Savory Myattre pillantott, hogy lássa, felfortyan-e, de Myatt túlságosan éhes volt, és elmerült a késői ebéd élvezetében.

– Fellép, ugye? – kérdezte Mr. Savory.

– Igen. Varietében.

– Mondtam, hogy táncosnő – jegyezte meg Janet Pardoe. – Egész halványan ugyan, de volt benne valami közönséges. Már korábban találkoztak?

– Nem, nem – felelte sietve Myatt. – Csak véletlenül botlottunk egymásba.

– Hogy mi minden történik egy ilyen nemzetközi vonaton! – kiáltott megkönnyebbülve Mr. Stein. – Sokba került? – Elkapta az unokahúga tekintetét, és kacsintott. Miután Janet visszamosolygott rá, Mr. Stein nagyon megörült. Fárasztó lett volna, ha Janet az a fajta ómódi lány, aki előtt nem lehet nyíltan beszélni; Mr. Stein talán semmit nem szeretett úgy, mint hölgyek társaságában egy kis malackodást, persze csak addig – és itt rosszállóan Mr. Savoryre nézett –, míg ez a fecsegés elég előkelő.

– Tíz fontba – felelt Myatt, és intett a pincérnek.

– Istenem, de hisz az nagyon sok – mondta Janet, és részvevő arccal mérte végig.

– Csak vicceltem – tette hozzá Myatt. – Nem adtam neki semennyit. Megvettem a jegyét. Különben pedig tényleg csak barátság volt. Rendkívül jószág teremtés.

– Aha – hümmögött Mr. Stein. Myatt kiitta a poharat. A két csempelapokon egy pincér közeledett tálalókocsival.

– Itt nagyon jól főznek – jelentette ki Mr. Savory.

Az enyhén ételszagú hazai levegőtől Myatt végre kiengedett; az egyik társalgóban Rachmaninov Concertóját játszották. Mintha Londonban lenne az ember. A zene hangjaira egy emlék úszott elő, és skarlát fényre lobbant: emberek dugták ki

a fejüket a vonatablakokból, nevetgéltek, fecsegték, és a hegedűst ócsárolták. – Szeretett az a lány – mondta lassan magának. Esze ágában se volt hangosan belepottyantani a szavakat a sivár kék étterem csöndjébe; zavarba jött, és kicsit meg is lepődött, amikor meghallotta saját magát; dicsekvésnek hangzott, pedig dehogy akart dicsekedni; nem volt abban semmi dicsekednivaló, hogy egy kis táncosnő szereti az embert. Elpirult, amikor a többiek nevetni kezdtek rajta.

– Ó, ezek a lányok – mondta a fejét csóválva Mr. Stein –, ezek aztán tudják, hogyan kell levenni a lábáról egy férfit. Ez a színpad varázsa. Emlékszem, fiatal suhancként képes voltam órákon át ácsorogni a színészbejárónál, pusztán azért, hogy találkozhassek valami kis ringyóval az első sorból. Az a sok csokoládé. A vacsorák. – Ahogy a tányérján domborodó kacsa szürkés mellehúsára tévedt a tekintete, egy pillanatra megállt. – London fényei – mondta aztán.

– Ha már a színházaknál tartunk – szólalt meg Myatt –, Janet, nincs kedve ma este mulatni? – A keresztnevéen szólította meg, mert amióta tudta, hogy Janet anyja zsidó, s hogy a nagybátyja a zsebében van, Myatt egész fesztelen lett.

– Nagyon jó lenne, de már megígértem Mr. Savorynek, hogy velem vacsorázom.

– Mehetünk valami éjszakai mulatóba is. – Feltett szándéka volt, hogy nem engedi el Savoryvel vacsorázni. Egész délután loholt, az ügyeit intézte, Janetre semmi ideje nem maradt; órákat töltött az irodában, hogy valahogy kibogozza az ügyeket, amelyeket Mr. Eckman olyan zseniálisan összegubancolt; de egy-két kötelező látogatás elől se térhetett ki. Fél négykor, a Hüppodrom mellett elhajtva megpillantotta Mr. Savoryt, aki egy gyerekfalka közepén próbált fényképezni; Mr. Savory sebesen dolgozott, mert míg a taxi elhaladt mellette, háromszor nyomta meg a kioldót, s a gyerekek mindháromszor kinevették. Fél hét lett, mire Myatt visszatért a szállodába.

– Kalebdsian, Miss Pardoe itthon van? – Mr. Kalebdsian mindent tudott, ami a szállodában történt. Információinak aprólékos pontosságát nyughatatlan természete is magyarázta; szeretett váratlanul fejest ugrani a szálló életébe; fölrohant, aztán le, benyitott távoli társalgókba, végül újra visszatért a pulthoz, hogy ölbe tett kézzel melázzon tovább. – Miss Pardoe a vacsorához öltözik át, Mr. Myatt. – Egyszer az angol parlament egy tagja volt itt, és Mr. Kalebdsian a következő felvilágosítással képesztette el a

követség fontoskodó telefonálóját: “Őméltósága a mellékhelyiségben tartózkodik. De három percnél semmiképp sem marad tovább.” Szeretett végigügetni a folyosókon, hallgatni a fürdőszobaajtók csapódását; aztán visszatért a pulthoz, ahol nem volt más tennivalója, mint hogy átpörgessen az agyában egy halom információt: ez volt Mr. Kalebdzsian élete.

Myatt kopogott Janet Pardoe ajtaján.

- Ki az?
- Bejöhetek?
- Nincs bezárva.

Janet Pardoe már majdnem végzett az öltözködéssel. Az estélyi az ágyon feküdt; Janet az öltözőasztal előtt ült, és a karját púderozta.

- Maga tényleg Savoryvel akar vacsorázni? – kérdezte Myatt.
- De hisz megígértem – felelte Janet.

– Vacsorázhattunk volna a Pera szállóban, aztán elmehettünk volna a Petits Champs-ba.

– Csodás lett volna – ismerte el Janet Pardoe. Elkezdte pödöríteni a szempilláit.

– Ez kicsoda? – mutatott Myatt egy összecsucskható keretre, amelyben egy szögletes női arcról készült hatalmas fénykép volt. A fényképész megpróbálta gyenge ködbe oldani a bubifrizurás nő állának sziklakemény körvonalait.

– Mabel. Bécsből együtt jött velem a vonaton.

– Nem emlékszem, hogy láttam volna.

– Egész rövidre van vágva a haja. Ez egy régi fénykép. Nem szereti, ha fotózzák.

– Elég fenyegető nézése van.

– Arra az esetre tettem oda, ha netán kezdem érezni, hogy rossz kislány vagyok. Egyébként verseket ír. A kép hátoldalán is van valami. Azt hiszem, csapnivaló. Bár egyáltalán nem értek a költészethez.

– Elolvashatom?

– Persze. Gondolom, nagyon viccesnek tartja, hogy nekem akárki írogathat verseket. – Janet Pardoe nagy szemeket meresztett a tükörbe.

Myatt megfordította a fényképet, és olvasni kezdett:

Karcsú, víz-hűvös habléány,
Folyóra születél,
Amely a tengerbe fut,
Tűrj még egy évet

A sós, sziklás, keskeny medencében.

– Nem is rímel. Vagy igen? – kérdezte Myatt. – Egyébként mit jelent?

– Azt hiszem, bóknak szánta – mondta a körmeit lakkozva Janet Pardoe.

Myatt az ágy szélére ült, és figyelni kezdte a lányt. Vajon mit tenne, töprengett, ha megpróbálnám elcsábítani? Tudta a választ: Janet kacagna. A kacagás az erkölcs tökéletes védőpajzsa. Myatt azt mondta: – Maga úgyse fog Savoryvel vacsorázni. Semmi kedvem meghalni egy ilyen pasas miatt. Boltossegéd, vizesnyolcas.

– De kedves Myatt – szólalt meg Janet Pardoe –, megígértem. Egyébként is zseni.

– Maga most szépen lejön velem, beugrunk egy taxiba, és megvacsorázunk a Pera szállóban.

– Szegény ember, soha nem fog megbocsátani. De azért vicces lenne.

Hát így, gondolta Myatt, míg a fekete nyakkendőjét kötötte, most már könnyen megy, hisz tudom, hogy az anyja zsidó. Meg se kottyant, hogy végigbeszélje a vacsorát, s aztán átfogja a derekát, amikor a Perából elindultak az angol követség közelében levő Petits Champs-ba. Az éjszaka forró volt, mert elállt a szél, s a kerthelyiség zsúfolásig megtelt vendéggel. Szabadka, ha lehet, még messzebb került, amikor eszébe jutott, hogyan vágott az arcába a hó. A színpadon szmokingos francia nő járt peckesen fel s alá egy sétabottal a karja alatt, és egy dalt énekelt a “Ma Tante”-ről; ezt a kupiét több mint öt éve Spinelli vitte sikerre Párizsban. A kávéit iszogató finom török urak hahotáztak, és úgy rázták sötét, boglyas fejüket, mint a hangos háziszárnyasok, a feleségük viszont, akik oly későn szabadulhattak csak meg a fátyoltól, csendesen ültek, és puffadt, tésztaszínű arccal, kifejezéstelen tekintettel bámulták az énekest. Myatt és Janet Pardoe a kerthelyiség szélén sétált végig, hogy asztalt találjanak maguknak, miközben a francia nő rikácsolt, röhögött, föl-alá masírozott, és kétségbeesetten vagdosott mindenféle trágárságot a figyelmetlen és nem túl jól szórakozó közönség felé. A Pera a lábuk alatt meredeken ereszkedett lefelé, a halászhajók fényei az Aranyszarv-öbölben úgy villogtak, mint a zseblámpák; a kertben kávéit szolgáló pincérek jártak körbe. – Nem hinném, hogy lesz üres asztal. Be kell mennünk a bárba. – Egy kövér férfi vigyorogva intett feléjük.

– Ismeri?

Myatt egy pillanatig elgondolkozott, de nem állt meg. – Igen, azt hiszem... Grünlichnek hívják. – Igazából csak kétszer látta, egyszer, amikor bemászott az autóba, és egyszer, amikor kikecmergett a várakozó szerelvény fénykörébe. Így hát csak ködösen emlékezett rá, mint azokra, akiket réges-rég, még egy másik országban ismert meg alaposabban. Mihelyt elhaladtak Grünlich asztala mellett, Myatt azon nyomban el is felejtette.

– Ott van egy üres asztal. – Az asztal alatt összeért a lábuk. A francia nő a csípőjét riszálva eltűnt, helyette egy férfi bukkant elő a kulisszák mögül, és cigánykerekeket hányva pörgött ki a színpadra. Végre talpra állt, lekapta a kalapját, és mondott valamit törökül, amivel mindenkit megnevetetett.

– Mit mondott?

– Nem hallottam – közölte Myatt. A férfi földobta a kalapját a levegőbe, elkapta, aztán addig dőlt előre, míg kétrét hajolt, akkor egy szót rikkantott. Valamennyi török férfi megint nevetett, még a tésztás arcok is mosolyogtak.

– Mit mondott?

– Tájszó lehetett. Nem értettem.

– Szeretnék valami szentimentálisat – mondta Janet Pardoe. – A vacsoránál túl sokat ittam. Egész érzelmős lettem.

– Ugye jó vacsorát adtak? – kérdezte büszkén Myatt.

– Mért nem ott lakik? Azt mondják, a legjobb szálloda.

– Ó, tudja, egyrészt a miénk is meglehetősen jó, másfelől szeretem Kalebdzsiant. Mindig kényelmesen szállásol el.

– De mégis, a jobbak...

Egy csapat rövidnadrágos lány táncolt be a színpadra. Kalauzsapkát hordtak, és sípot akasztottak a nyakukba, de a közönség nem értette a kosztümöt, mert sortban még nem láttak kalauzt. – Szerintem ezek angol lányok – szólalt meg Myatt, és hirtelen előredőlt.

– Ismeri valamelyiket?

– Azt gondoltam, vagyis reméltem – de nem volt biztos benne, vajon nem félelem volt-e, amit Dunn Cicababáinak megjelenésekor érzett. Coral nem mondta, hogy a Petits Champs-ban fog táncolni, bár nagyon valószínű, hogy nem is tudta. Eszébe jutott Coral, ahogy bátor elképedéssel a zajos sötétségbe meredt.

– Szeretem a Pera szállót.

– Nos, egyszer laktam ott – mondta Myatt –, de valami kínos dolog történt velem. Ezért nem mentem többé.

– Mesélje el. Ne csacsiskodjon, muszáj. Tessék elmondani.

– Szóval egy lány volt velem. Egész csinos, csöndes, fiatal teremtnak látszott.

– Táncozó volt?

Dunn Cicababái énekelni kezdtek:

Ha el akarod mondani
Mindazt, amit érzel.
Egyszer próbáld hűvösen,
Máskor szenvedéllyel.

– Nem, nem. Egy barátom titkárnője volt. A kereskedelmi tengerészetnél.

– Gyertek föl – énekelték Dunn Cicababái. – Gyertek föl – mire néhány angol tengerész a kerthelyiség végében tapsolni és ordítózni kezdett: – Várjatok. Jövünk. – Az egyik matróz az asztalokat széttaszítva meg is indult a színpad felé.

Ha el akarod mondani,
Mért szólsz ilyen búsan,
Ha egyedül érzed magad
Kétszemélyes odúban...

A matróz fenékre esett; mindenki dőlt a nevetéstől. Nagyon részeg lehetett.

– Borzalmas volt – folytatta Myatt. – Hajnali két óra felé egyszer csak megőrült. Visítózott, és kezdte összetörni a tárgyakat. Feljött az éjszakai portás, és mindenki dermedten állt a folyosón. Azt gondolták, hogy talán csináltam vele valamit.

– És csinált?

– Nem. Mélyen aludtam. Iszonyatos volt. Azóta egyetlen éjszakát se töltöttem ott.

– Gyertek föl. Gyertek föl.

– És milyen volt a lány?

– Egy vonására sem emlékszem.

– El tudja képzelni – mondta halkán Janet Pardoe –, mennyire belefáradtam, hogy egy nővel éljek? – Véletlenül összeért a kezük az asztalon; úgy is maradt egymás mellett. A bokrokra aggatott lampionok Janet nyakláncán csillantak meg, és Myatt a válla fölött észrevette, hogy a kert legvége felől pipával a kezében Mr. Stein furakszik előre az asztalok között.

Olyan volt, mint egy össznépi támadás. Myatt tudta, hogy most csak oda kéne hajolnia és megkérni a kezét, amivel nemcsak a saját jövőjét rendezné el, hanem megvenné Mr. Stein üzletét, Stein számításai szerint, és Mr. Steinnek lenne egy unokahúga az igazgató tanácsban, amitől elégedett lenne. Mr. Stein közelebb ért, és meglengette a pipáját; kitérőt kellett tennie, nehogy felboruljon a földön fekvő részeg matrózban, és Myatt ezt a pillanatnyi haladékat használta fel, hogy összeszedje mindazokat a gondolatait, amelyek esetleg útját állnak a nyugodt és sima jövőjének. Eszébe jutott Coral, és az a másodperc, amikor hirtelen megérezte, mennyire idegenek egymásnak, pedig egy perccel előbb azt gondolta, hogy az egész olyan ismerős, mint a cigarettafüst, de Coral arca semmivé foszlott, talán mert a vonat épp abban a pillanatban szinte teljesen sötétbe borult. Szőke volt, vékony, de a vonásait képtelen volt felidézni. Megtettem minden tőlem telhetőt, mondta magában; különben pedig néhány héten belül úgyis szakítottunk volna. Itt az ideje, hogy letelepedjek, és rendes életet kezdjek.

Mr. Stein újra meglobogtatta a pipáját, Dunn Cicababái pedig dobogva a sípjukba fűjtak.

Az állomáson várva
Egy közeli jóbarátra
Hu, hu, hu, hu

– Ne menj vissza a barátnődhöz – mondta Myatt. – Maradj velem.

Hu, hu, hu, hu,
Az isztambuli vonat.

Janet bólintott, s a kezük együtt mozdult meg. Myatt azon tűnődött, vajon ott van-e a szerződés Mr. Stein zsebében.